

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Поліський державний університет (Республіка Білорусь)
Національний університет Державної податкової служби України
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана
Національний університет водного господарства та природокористування
Тернопільський національний економічний університет
Львівський національний університет ім. Івана Франка
Запорізький національний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Матеріали XIV Всеукраїнської
науково-практичної он-лайн конференції
молодих учених та студентів*

м. Острог, 11 березня 2016 р.

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2016

УДК 330(8)
ББК 65. 9(4)
П 78

*Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і маркетингу
економічного факультету Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 7 від 22 березня 2016 року)*

Редакційна колегія:

Крالیук П. М., перший проректор з навчально-наукової роботи Національного університету «Острозька академія», доктор філософських наук, професор;

Члени оргкомітету конференції:

Козак Л. В., декан економічного факультету Національного університету «Острозька академія», кандидат економічних наук, доцент;

Дем'янчук О. І., заступник декана економічного факультету з навчально-наукової роботи Національного університету «Острозька академія», кандидат економічних наук, доцент;

Тарангул Л. Л., проректор з наукової роботи Національного університету Державної податкової служби України, доктор економічних наук, професор;

Левицька С. О., директор Інституту економіки, менеджменту та права Національного університету водного господарства та природокористування, доктор економічних наук, професор;

Череп А. В., декан економічного факультету Запорізького національного університету, доктор економічних наук, професор.

Янковський І. А., декан факультету банківської справи закладу освіти) поліський державний університет», кандидат економічних наук, доцент;

Вітлінський В. В., завідувач кафедри економіко-математичного моделювання Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктор економічних наук, професор;

Дзюблюк О. В., завідувач кафедри банківської справи Тернопільського національного економічного університету, доктор економічних наук, професор;

Макшишко Н. К., завідувач кафедри економічної кібернетики Запорізького національного університету, доктор економічних наук, професор.

Мамонтова Н. А., завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту Національного університету «Острозька академія», доктор економічних наук, професор;

Новоселецький О. М., завідувач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій Національного університету «Острозька академія», кандидат економічних наук, доцент;

Топішко І. І., завідувач кафедри економічної теорії, менеджменту і маркетингу Національного університету «Острозька академія», кандидат економічних наук, доцент;

Кнейслер О. В., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування Тернопільського національного економічного університету, доктор економічних наук, доцент;

Яворська Т. В., доцент кафедри банківського і страхового бізнесу Львівського національного університету ім. Івана Франка, доктор економічних наук, доцент;

Галецька Т. І., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту і маркетингу Національного університету «Острозька академія», кандидат економічних наук,;

Відповідальна за випуск: Галецька Т. І.

П 78

Проблеми та перспективи розвитку національної економіки в умовах глобалізації : матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної он-лайн-конференції молодих учених та студентів, 11 березня 2016 р., м. Острог / ред. кол. : Л. В. Козак, Т. І. Галецька та ін. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. – 132 с.

УДК 330(8)

ББК 65. 9(4)

Редакція не несе відповідальності за зміст тез.

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2016
© Автори статей, 2016

СЕКЦІЯ 1

МОДЕРНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ, ПОДАТКОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Адамець К. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

НЕПРЯМЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день непряме оподаткування є важливим засобом впливу як на економіку в цілому, так і на обсяги споживання населення. Вдосконалення непрямого оподаткування покликане покращити функціонування національної економіки, створити надійну основу для розвитку малого та середнього бізнесу і сприяти отриманню стабільних надходжень до Державного бюджету з метою реалізації загальнодержавних завдань.

Непрямі податки є важливим інструментом регулювання економіки та складовою державної фінансової політики у сфері формування доходної частини бюджету з метою вирішення завдань соціально-економічного розвитку країни. Підвищення ефективності застосування непрямих податків зумовлене необхідністю збалансування внутрішнього попиту і пропозиції, формуванням відповідних пропорцій розвитку споживчого ринку, забезпеченням зростання рівня конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника.

Мета дослідження полягає у розробці удосконаленого механізму функціонування системи непрямого оподаткування в Україні на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних основ досліджуваної проблематики.

Непрямі податки є одними з найважливіших і найскладніших податків, що існують у вітчизняній податковій системі. Непрямі податки надають змогу регулювати платоспроможний попит. Непрямі податки відіграють важливу роль у державі формуючи найбільшу частку доходів Державного бюджету України [3, с. 314]. За сферою застосування непрямі податки поділяються на універсальні та специфічні (рис.1).

Рис. 1. Класифікація непрямих податків [3, с. 130]

Універсальними є непрямі податки, що справляються з усіх товарів і послуг, окрім тих, які звільнено від оподаткування. Універсальним непрямим податком в українській податковій системі є податок на додану вартість. У світовій практиці роль універсальних непрямих податків виконують також податок з обороту і податок з продажу.

Специфічними є непрямі податки, що справляються лише з тих товарів і послуг, перелік яких визначено законодавством. Специфічними непрямими податками в податковій системі України є акцизний податок і мито.

Непряме оподаткування в Україні представлене трьома податками: податком на додану вартість, акцизним податком та митом. Податок на додану вартість (ПДВ) – форма акцизу, яка зберігає переваги багаторівневого податку з обороту щодо оподаткування усіх ступенів руху товару, але одночасно ліквідовує його основний недолік – кумулятивний ефект. Акцизи являють собою непрямі податки на окремі товари (продукцію), визначені законом як підакцизні, які включаються до ціни цих товарів (продукції). Мито – це вид

митного платежу, що стягується з товарів, переміщуваних через митний кордон держави (тих, що вивозяться або слідуєть транзитом) [3, с. 314]. В податковій системі України розрізняють вивізні і ввізні мито.

Порівняльна характеристика непрямих податків України наведена у табл.1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика непрямих податків України

Види непрямих податків	Характеристика податку			
	Економічна природа податку	Сфера застосування податку	Механізм стягнення податку	Наявність кумулятивного ефекту
Податок на додану вартість	Акциз	Універсальний	Багатостадійний	Некумулятивний
Акцизний податок	Акциз	Специфічний	Одностадійний	Некумулятивний
Мито	Мито	Специфічний	Одностадійний	Некумулятивний

Джерело: [3, с. 131]

Непрямі податки включаються до ціни товару. В абсолютному розмірі непрямі податки сплачує більше той, хто більше споживає, а відповідно більше споживає той, хто має більш високі доходи. Перевага непрямих податків пов'язана з їх роллю у формуванні доходів бюджету. Однак це не свідчить про те, що вони не виконують регулюючої функції.

Література:

1. Податковий кодекс України від 22.12.2011 р. № 4279-VI, зі змінами від 01.01.2016 р. № 909-19.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII.
3. **Податкова система:** Навчальний посібник / [Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. та ін.]; за ред. В. Г. Баранової. – Одеса : БМВ, 2014. – 344 с.

Батицька А. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

РОЛЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Функціонування системи оподаткування є одним із ключових факторів стабільного розвитку держави. Достатність податкових надходжень до бюджету є важливим елементом, на основі якого забезпечується своєчасне та успішне виконання державою покладених на неї функцій.

Дослідженню податкових надходжень присвячені праці провідних західних вчених, зокрема А. Сміта, У. Петті, Д. Рікардо, Р. Масгрейва, А. Вагнера. Серед вітчизняних науковців варто відзначити В.М. Федосова, В.М. Опаріна, А.І. Крисоватого, В.А. Валігуру, А.М. Соколовську, Т.І. Єфименко, В.П. Андрущенко та ряд інших.

Метою дослідження є визначення ролі податкових надходжень у формуванні доходів Зведеного бюджету України.

Держава в особі законодавчих органів визначає склад доходів бюджету. Загальноприйнято, що бюджет наповнюється за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом та інших джерел [1]. Розглянемо склад та структуру доходів Зведеного бюджету України за 2013–2015 роки (табл. 1) [2].

Основна частка доходів зведеного бюджету (77,86%) формується за рахунок податкових надходжень. Протягом 2013-2015 років спостерігається тенденція до зростання податкових платежів у абсолютних значеннях. За 2015 рік до бюджету надійшло 507,635 млрд. грн. податкових платежів. Порівняно з 2014 роком надходження зросли на 38,13% у номінальному виразі.

Основними бюджетотворюючими податками протягом досліджуваного періоду є ПДВ (35,2%), податок на доходи фізичних осіб (19,7%), акцизний податок (12,43%), збір за спеціальне використання природних ресурсів (8,27%) та податок на прибуток підприємств (7,69%). Таким чином, вагома частина податкових

платежів формується за рахунок оподаткування споживання, яке формує основне податкове навантаження у вітчизняній економіці.

Упродовж 2013-2015 років зросли обсяги надходжень за усіма статтями податків за винятком податку на прибуток підприємств (-26,90 та -2,86%) і податку на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (-5,5% за 2014 рік). Зменшення податку на прибуток відбулося за рахунок застосування механізму авансової сплати податку та скорочення сплати податку приватними підприємствами. Зменшення надходжень від податку на міжнародну торгівлю у 2014 році спричинене зміною структури імпорту та падінням цін на світових ринках [3].

Особливостями зростання інших податкових надходжень є шалена інфляція, яка вперше за 20 років досягла свого історичного максимуму – 43,3%. Зокрема з інфляцією пов'язане зростання надходжень від оподаткування імпортованих операцій: акцизний податок – на 39,93%, податок на міжнародну торгівлю та зовнішні операції – на 219,61% та ПДВ – на 28,36%. Також за рекомендаціями МВФ у 2015 році були введені додаткові податки та збори: 5% – акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів та податок на доходи пенсіонерів, що перевищують 3654 грн. в місяць. У 2015 пришвидшилися темпи росту місцевих податків та зборів за рахунок надання фінансової та бюджетної самостійності місцевим органам [4].

Таблиця 1

Динаміка доходів Зведеного бюджету України за 2013-2015 роки

Доходи	2013 р.		2014 р.		2015 р.		Темп приросту, %	
	млрд.грн	%	млрд.грн	%	млрд.грн	%	2014-2013	2015-2014
Податкові надходження	353,968	79,94	367,512	80,58	507,635	77,86	3,83	38,13
Податок на доходи фізичних осіб	72,151	16,29	75,203	16,49	99,983	15,34	4,23	32,95
Податок на прибуток підприємств	54,994	12,42	40,201	8,81	39,053	5,99	-26,90	-2,86
Збори за спеціальне використання природних ресурсів	28,863	6,52	33,597	7,37	41,958	6,44	16,40	24,89
Податок на додану вартість	128,269	28,97	139,024	30,48	178,452	27,37	8,38	28,36
Акцизний податок	36,668	8,28	45,099	9,89	63,109	9,68	22,99	39,93
Податок на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	13,343	3,01	12,609	2,76	40,300	6,18	-5,50	219,61
Рентна плата, збори за паливно-енергетичні ресурси	5,700	1,29	5,988	1,31	7,245	1,11	5,05	20,99
Місцеві податки та збори	7,316	1,65	8,055	1,77	27,041	4,15	10,10	235,70
Інші податкові надходження	6,664	1,51	7,736	1,70	10,494	1,61	16,09	35,65
Неподаткові надходження	84,981	19,19	80,613	17,68	140,090	21,49	-5,14	73,78
Доходи від операцій з капіталом	1,637	0,37	2,016	0,44	1,800	0,28	23,15	-10,71
Цільові фонди	0,673	0,15	0,544	0,12	0,559	0,09	-19,17	2,76
Інші надходження	1,530	0,35	5,382	1,18	1,882	0,29	251,76	-65,03
Всього	442,789	100,00	456,067	100,00	651,966	100,00	3,00	42,95

Отже, податкові надходження завжди були і продовжують бути найважливішим інструментом формування економічної основи держави – бюджету. На сучасному етапі розвитку України головною передумовою забезпечення стабільних податкових надходжень повинна стати оптимальна податкова політика, яка може не тільки забезпечити фінансовими ресурсами потреби держави, але й здатна не позбавляти стимулів щодо пошуку шляхів підвищення ефективності та прибутковості різних сфер діяльності суб'єктів господарювання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ibser.org.ua
4. Прес-служба Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/diyalnist/rezalt/231177.html – Дата публікації 11.01.2016.

Борисов В. Н.,
студент, Полесский государственный университет
Научный руководитель: Теляк О. А.,
к.э.н., доцент кафедры банковского дела

УПРАВЛЕНИЕ ВНЕШНИМ ДОЛГОМ, КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ)

В настоящее время большинство стран мира, не исключение и Республика Беларусь, испытывают недостаток собственных ресурсов для наращивания экономического потенциала страны, проведения социально-экономических преобразований в стране и выполнения долговых обязательств по внешним заимствованиям. В этой связи исследование проблемы внешнего государственного долга и управления им приобретает особую актуальность.

Внешний долг имеет более существенные последствия для развития страны по сравнению со внутренним долгом. Поэтому правительство предпринимает определенные меры, чтобы оптимизировать внешний долг, если он превышает приемлемый уровень. Оно может использовать для погашения части долга золотовалютные резервы страны. С согласия кредиторов правительство может переоформить краткосрочную и долгосрочную задолженность или отсрочить выплату внешнего долга [1].

Пик роста внешнего государственного долга Республики Беларусь наблюдался в июле 2014 года и составил 13,4 млрд дол. США. Его рост обусловлен привлечением новых займов на общую сумму 2 435,9 млн дол. США на протяжении данного периода. На 1 января 2016 года внешний государственный долг составил 12,4 млрд. дол. США, уменьшившись с начала 2015 года на 133,9 млн дол. США, или на 1,1% (с учетом курсовых разниц) [3].

В целом, изучив динамику внешнего долга Республики Беларусь, можно выявить ряд проблем, основными из них:

- риск волатильности обменного курса национальной валюты страны с частично конвертируемой валютой, которая привлекает и погашает внешние заимствования в иностранной валюте. Это ведёт к затруднению выплаты внешнего государственного долга. Сценарий оптимизации данного направления в первую очередь реализуется вследствие укрепления экономического развития Республики Беларусь.

- структура внешнего долга Беларуси, в которой около половины составляет краткосрочный долг, несет опасность его устойчивости. В основном краткосрочный долг сформирован торговыми кредитами предприятий, выплата которых может стать затруднительной в условиях кризиса. Предприятия, выполняющие план роста, вынуждены сохранять неизменным выпуск продукции при снижении спроса на нее на внешних рынках. Это ведет к росту складских запасов готовой продукции и замораживанию оборотных средств предприятий, что затрудняет выплату торговых кредитов [2].

Возможными рекомендациями по вопросам управления внешним долгом могут быть:

- сокращение доли краткосрочных займов в совокупном объеме внешнего долга. В первую очередь это относится к «другим секторам» и банкам. Однако для привлечения долгосрочных займов предприятиям необходимо внедрить прозрачную систему финансовой отчетности, соответствующей мировым стандартам, а также обеспечить стабильность законодательства, регулирующего их деятельность. Долгосрочное заимствование банковским сектором также связано с прозрачностью их деятельности и ролью государства – наличием гарантий, ограниченное вмешательство в деятельность и др.;

- диверсификация способов внешнего заимствования в сторону увеличения роли инструментов финансового рынка. Для этого необходимо развивать фондовый рынок в Беларуси;

- более активный выход на международный рынок государственных долговых обязательств. Их выпуск позволит с одной стороны диверсифицировать источники внешнего заимствования, с другой – позволит отслеживать динамику процентных ставок для Беларуси, тем самым создаст инструмент оценки ее платежеспособности и устойчивости развития;

- более активное использование в будущем другого источника внешнего финансирования – прямых иностранных инвестиций. [4, с. 18-19].

Величина внешнего долга оказывает существенное влияние на национальную экономику и финансовую систему нашей страны. Для успешного его привлечения и управления необходимо сочетание двух агрегированных факторов: с одной стороны, активного и эффективного экономического развития, создающего материальную основу для выплат по задолженности и ее привлекательность для инвестора, а с другой – грамотной и рациональной политики в области внешних заимствований, проводимой в соответствии с главной целью деятельности любого государства – повышением его благосостояния. Таким образом, сбалансированное управление государственным долгом будет служить источником ускоренного социально-экономического развития и укрепления финансового положения для Республики Беларусь.

Література:

1. Внешний долг Беларуси: проблема устойчивости // Исследовательский центр ИПМ [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/pdp2013r01.pdf> – Дата доступа: 22.03.2016.
2. Внешний долг Беларуси: проблема устойчивости // Исследовательский центр ИПМ [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/pdp2013r01.pdf> – Дата доступа: 22.03.2016.
3. Государственный долг Республики Беларусь // Министерство финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа: http://www.minfin.gov.by/public_debt/ – Дата доступа: 22.03.2016.
4. Попкова, А. Мировой опыт регулирования внешнего долга / А. Попкова // Вестник ассоциации белорусских банков, 2008. – № 25-26. – С. 17-23.

Боцюн Л. І.,*студентка, Національний університет «Острозька академія»**Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,**к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту***АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ**

Протягом останніх років актуальними є питання дефіциту бюджету Пенсійного фонду України, зокрема порушення принципу економічної залежності видатків на споживання від отриманих доходів і ВВП, дисбаланс розвитку пенсійної системи в рамках його доходної і видаткової частин. За таких умов особливої уваги потребують питання збалансованості бюджету Пенсійного фонду України, а також пошук резервів зростання доходної частини бюджету Пенсійного фонду України.

Питання функціонування системи пенсійного забезпечення широко представлені в дослідженнях таких вітчизняних науковців та практиків, Б. Зайчук, Б. Надточій, В. Шамрай, В. Скуратівський, О. Романюк, С. Тютюнникова, М. Лазебна, А. Таран, Н. Ковальова, О. Корніюк. Пенсійному забезпеченню присвятили свої праці такі закордонні спеціалісти, як А. Карімуллін, С. Клейн, В. Логінова, О. Михаленко, Г. Патлер, О. Руф-Фідлер.

Основна мета дослідження полягає у розробці заходів щодо зростання доходів Пенсійного фонду на основі аналізу джерел їх формування.

У процесі своєї діяльності Пенсійний фонд формує доходи, за рахунок яких він покриває свої витрати. Доходи Пенсійного фонду являють собою ту основну складову складного механізму функціонування Фонду, без якої неможлива його діяльність.

Проаналізуємо доходи Пенсійного фонду України у 2013-2015 рр., що відображено у таблиці 1.

Впродовж 2013-2015 рр. можна спостерігати зменшення доходів Пенсійного фонду України, є негативним явищем у кризовий період та в певній мірі збільшує дефіцит бюджету Пенсійного фонду.

Аналізуючи структуру доходів Пенсійного фонду, можна зробити висновок, що найбільшу частку в загальному обсязі займають власні надходження та спостерігається тенденція до щорічного зростання частки даного виду надходжень від 66,1 % у 2013 р. до 73,8 % у 2015 р. Слідом за ними слід відзначити кошти Державного бюджету України, що займають значну частку у структурі доходів. Питома вага коштів Державного бюджету збільшується у 2013 році на 4,1 % і дорівнює 32,9 %. У 2014-2015 рр. частки надходжень з Державного бюджету зменшуються і становлять 31,1 % та 26,2 % відповідно. Найменша частка припадає на інші надходження – близько 1 % у структурі доходів Пенсійного фонду. Таким чином, у структурі доходів Пенсійного фонду України основну частку складають власні кошти, але питома вага коштів Державного бюджету України теж досить висока, що є негативним фактом і показує фінансову неспроможність до самофінансування.

*Таблиця 1***Динаміка складу та структури доходів Пенсійного фонду України у 2013-2015 рр.**

Показник	2013 р.		2014 р.		2015 р.	
	млрд. грн	%	млрд. грн	%	млрд. грн	%
Власні надходження	166,9	66,1	165,9	67,9	174,2	73,8
Кошти Державного бюджету	83,2	32,9	75,8	31,1	61,8	26,2
Інше	2,7	1,0	2,5	1,0	0,08	0,0
Всього	253,0	100,0	244,2	100,0	236,0	100,0

Резервами збільшення доходів Пенсійного фонду може бути впровадження наступних заходів: виведення заробітної плати з тіні; створення додаткових робочих місць; прийняття законодавства щодо правового регулювання органів Пенсійного фонду до можливостей стягувати існуючу заборгованість напрямку без втручання Державної виконавчої служби; створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього

підприємництва; оптимізація управлінських видатків Фонду, які здійснюються за рахунок власних коштів; скасування мінімальних гарантованих пенсій, що стимулюватиме громадян відмовлятися від нелегальних зарплат; подальший розвиток системи недержавного пенсійного страхування як додаткової форми пенсійного забезпечення. Отже, запропоновані шляхи збільшення доходної бази ПФУ при одночасному введенні їх в дію значно підвищать розмір доходів та зменшить обсяг дефіциту бюджету Фонду.

На підставі аналізу дослідження доходів Пенсійного фонду України встановлено, що вони відіграють першочергову роль у забезпеченні соціальних потреб населення. Враховуючи це, з метою оптимізації управління процесами формування доходів подальше реформування пенсійної системи України є вкрай необхідним.

Література:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», прийнятий ВР України 9 липня 2003 р. № 1058 – IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
2. Нарожна Н.І. Доходи пенсійного фонду : оптимізація формування та резерви зростання/ Нарожна Н.І.// Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля – 2013 р. № 16 (205) С.145-149.
3. Пенсійний фонд України –офіційний веб-сайт [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>.
4. Ткаченко Л. Резерви збільшення доходів пенсійної системи України / Л. Ткаченко // Україна : аспекти праці. – 2009. – № 5. – С. 15-19.

Бучак Н. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ КРИЗИ

Доходи Державного бюджету є базою фінансової діяльності держави. Їх склад та форми мобілізації залежать від системи господарювання, та від економічних завдань, які вирішує суспільство у певний час. В загальному, завдяки доходам Державного бюджету відбувається соціально-економічний розвиток країни як на регіональному, так і на загальнодержавному рівнях, а також здійснюється забезпечення населення фінансовою підтримкою. Основою виконання бюджетом своїх завдань та функцій є збалансування доходів та видатків держави.

Оскільки Державний бюджет впливає на процеси розвитку як соціальної так і економічної сфер діяльності держави, то досить актуальним є вивчення саме джерел формування доходів Державного бюджету України, проведення їх оцінки, виявлення шляхів їх збільшення та раціонального використання.

Аналіз наукових праць щодо формування доходів державного бюджету в теоретичному аспекті зробили різні науковці. Серед усього загалу дослідників слід виокремити таких як В.Д.Базилевич, О.Г.Біла, А.О.Епіфанов, І.І.Дьяконова, Ю.В.Пасічник, В.М.Федосов та інші. Проте ця проблема і на сьогодні залишається актуальною та потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей формування доходів Державного бюджету України в кризових умовах та можливих джерел їх збільшення.

Державний бюджет України є самостійною економічною категорією, яка поєднує в собі фінансові відносини, що виникають при формуванні централізованого грошового фонду для забезпечення витрат на загальнодержавні потреби.

З метою вивчення та аналізу динаміки зміни складових доходу Державного бюджету України та його сучасний стан необхідно ознайомитися з ситуацією, яка склалася з Державним бюджетом на останні роки (табл.1).

Таблиця 1

**Динаміка складу та структури доходів Державного бюджету України
та обсягу ВВП протягом 2012-2015 років**

Значення	Склад, млн.грн				Структура, %			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження	274715,2	262777,1	280178,3	409417,5	79,3	77,4	78,5	75,9
Неподаткові надходження	68287,6	72853,2	68355,2	119960,3	19,7	21,5	19,1	23,7
Доходи від операцій з капіталом	1231,4	255,4	888,1	171,4	0,3	0,1	0,2	0,0
Цільові фонди	254,6	202,7	161,7	155,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Інші надходження	222,7	1529,3	5383,0	1800,3	0,1	0,5	1,5	0,4
Всього	344711,4	337617,6	354966,2	531504,6	100	100	100	100
Обсяг ВВП	1408889,0	1454931,0	1566728,0	-	-	-	-	-

Джерело: [2; 3; 4].

Проаналізувавши таблицю, можна побачити, що найбільшу частку протягом досліджуваного періоду в доходах бюджету становили податкові надходження 75-80%. З цього випливає, що вони мають найбільший вплив на формування доходів Державного бюджету.

Аналізуючи податкові надходження, бачимо, що протягом досліджуваного періоду їх динаміка була досить нестабільною. 2014 рік був своєрідним піком для доходів бюджету в порівнянні з попередніми досліджуваними роками. У 2013 році показник знизився у порівнянні з 2012 роком, про що свідчить погіршення стану економіки через політичну ситуацію в країні. Проте, якщо ж говорити про неподаткові надходження, то вони найбільшого свого значення досягли у 2013 році і становили 72853,2 млн.грн (21,5%). Проте у 2015 році як податкові так і неподаткові надходження зазнали найбільшого свого росту і становили 409417,5 млн. грн. та 119960,3 млн.грн відповідно, що є дещо незвичним явищем під час кризи.

Наголошуючи на тому, що врегулювання податкових надходжень – це досить глобальна та клопітка справа, то можна звернути увагу на менш значимі фактори впливу на формування доходів, а саме: цільові фонди та доходи від операцій з капіталом. Це допоможе врегулювати надходження до бюджету держави, а також покращить соціально-економічний її стан.

Як відомо, на стан доходів Державного бюджету сучасності певним чином впливає зміна обсягів ВВП, військові дії на Сході України та втрата територій від анексії. Таким чином, необхідно знайти ефективні шляхи вдосконалення щодо формування доходів бюджету.

Отже, дослідивши стан Державного бюджету України можна сказати, що лише за умови активізації реального сектора економіки, та створення в країні новоствореної вартості буде забезпечено зростання податкових надходжень до державного бюджету.

Література:

1. Бачо Р. Й. Стан формування доходної частини бюджету України в сучасних кризових умовах / Р. Й. Бачо, Е. Й. Иллар, С. Й. Бачо // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – 6 с.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень – вересень 2015 р. / В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін. – К., 2015. – 72 с.
3. Статистичний збірник: Бюджет України 2014. – К., 2015. – 307 с.
4. Фінансовий портал «Мінфин»: «Валовий внутрішній продукт України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

Войтанович В. М.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Розвиток передових країн світу показав, що централізований метод управління фінансами є неефективним. Українські науковці також тривалий час наголошують на потребі в переорієнтації, але, на жаль, протягом останніх десяти років реалізація бюджетної децентралізації в Україні приймала лише теоретичну форму. На сучасному етапі проблема збільшення надходжень місцевих бюджетів є важливим завданням і потребує його вирішення.

Чимало вітчизняних науковців присвятили власні дослідження вирішенню цієї проблеми. У їх числі Набатова Ю. О., Проць Н.В., Чушак А.М., Філюк О.А. У роботах здійснено аналіз бюджетної системи України і оцінку рівня децентралізації в країні. Вчені окреслюють основні проблеми та визначають можливі напрями реформування бюджетної системи України, а також визначають основні засоби для досягнення оптимального розподілу фінансових ресурсів між центром та регіонами.

Дослідження покликане розкрити основні проблеми фінансового забезпечення місцевого бюджету в умовах проведення децентралізації бюджетної системи, а також визначити шляхи підвищення його доходів.

Незважаючи на внесені зміни в 2014 році, основну частину доходів місцевого бюджету, як і раніше, займали трансферти з державного бюджету. Субвенції, які передаються бюджетам нижчих рівнів – це кошти, які отримуються на визначену мету і мають використовуватися в порядку, визначеному органами вищої державної влади, а отже – не забезпечують фінансової самостійності місцевого бюджету. Тому необхідно оцінити доходи місцевих бюджетів без врахування трансфертів для оцінки зміни у рівні доходів місцевих бюджетів України, інформація про які наведена у таблиці 1.

Як можна бачити з таблиці, протягом 2014-2015 років, доходи місцевих бюджетів без врахування трансфертів зростали. Спостерігалось не лише зростання доходів протягом року, але і збільшення доходів в 2015 році, порівняно з відповідним періодом попереднього року. Зокрема, у третьому кварталі 2015 року в порівнянні з відповідним періодом попереднього року надходження зросли на 11,9 млрд. грн., або на 16,06 %. Оцінюючи міжбюджетні трансферти, варто відмітити, що в 2015 році вони не лише почали зростати більшими темпами, ніж доходи місцевих бюджетів, але також перевищують їх обсяги. Тому можна говорити про

недосконалість процесу децентралізації. Причинами такого зростання є: передання до місцевих бюджетів 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита та 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки. В структурі доходів місцевих бюджетів найбільшу частку складає ПнДФО. Незважаючи на зменшення частки його надходження до бюджетів різного рівня, ситуацію врівноважив акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, який відтепер надходить до місцевих бюджетів. Також відбулись зміни щодо об'єкту податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що збільшило надходження до бюджетів нижчого рівня [2,4].

Таблиця 1

Зміна надходжень місцевих бюджетів України у 2014-2015 роках

Період	2014 рік				2015 рік		
	I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.	I кв.	II кв.	III кв.
Доходи, млрд. грн.	24,0	49,6	74,1	101,1	27,8	55,5	86,0
Міжбюджетні трансферти, млрд. грн.	15,6	31,25	44,58	66,66	30,68	70,64	102,85

Для збільшення доходів від ПнДФО в регіонах необхідно продовжувати політику детінізації виплати заробітної плати, яка розпочалась в 2014 році. Завдяки зменшенню ставки нарахування ЄСВ до 22 % та відміни утримання ЄСВ із заробітної плати вдалось досягти зниження рівня прихованих доходів в регіонах, а отже – зростання доходів місцевих бюджетів. На місцях також важливо покращити систему контролю за сплатою податків та зборів, в першу чергу, єдиного податку, що пов'язано з підвищенням ставок для третьої групи платників. Саме неефективний фінансовий контроль сприяє зменшенню надходжень до місцевих бюджетів. До питання контролю також варто віднести створення сучасних баз платників плати за землю, адже в багатьох регіонах вона є застарілою чи взагалі відсутня. У сукупності варто також здійснити переоцінку земельних ділянок, адже в більшості регіонів вона була проведена більше 5 років назад [1,3].

Отже, процес децентралізації призвів до збільшення доходів місцевих бюджетів, але не скасував чимало проблем, серед яких: переважання частки трансфертів, застарілі бази даних та низький рівень фінансового контролю.

Література:

1. Бюджетний кодекс України зі змінами від 13.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page4>.
2. Габа І. М. «Децентралізація»- деякі плюси і мінуси / І. М. Габа // РайонІнфо. – 2014. – № 1. – С. 5.
3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
4. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202014/ukr/KV_II_2014_Monitoring_ukr.pdf

Гриб А. Н.,

студент, Полесский государственный университет

Научный руководитель: Теляк О. А.,

к.э.н., доцент кафедры банковского дела

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОНКУРЕНЦИИ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Поддержание конкурентных отношений в деятельности кредитно-финансовых организаций способствует не только повышению качества и снижению стоимости банковских продуктов и услуг, но и обеспечению оптимальных условий для экономического роста.

Неотъемлемая составляющая процесса развития конкуренции в банковском секторе – оптимизация его структуры, проявляющаяся в установлении равновесного числа банков – участников рынка, наиболее эффективно выполняющих банковские функции.

В целях определения равновесного количества банков для Республики Беларусь, обусловленного макроэкономическими условиями, с использованием современных методов статистики и эконометрики была построена зависимость оптимального количества банковских институтов от определённых макроэкономических показателей. В качестве факторов для построения зависимости были выбраны такие показатели, как ВВП, численность населения, площадь территории страны, ВВП на душу населения, плотность населения.

Результаты проведённого исследования показали, что для Республики Беларусь равновесной и оптимальной является структура, включающая 31 банковский институт. При этом, в зависимости от текущей макроэкономической и внешнеэкономической ситуации, допускается колебание в пределах от 25 до 37 банковских институтов. Фактическое значение данного показателя на 2016 год составляет 26 банков [1].

На основании полученных выводов можно утверждать, что для банковского сектора Республики Бела-

русь характерна сбалансированная структура, способная обеспечить развитие кредитно – финансовой системы и всей экономики в целом. Поэтому наиболее целесообразно в совершенствовании банковской системы и развитии конкурентных отношений установить приоритет на качественное улучшение показателей функционирования банков и перечня предоставляемых ими услуг.

Важным направлением повышения конкурентоспособности банков является оптимизация филиальной сети и трансформация филиалов. Страны с наиболее развитым рынком банковских продуктов и лучшим технологическим и техническим обеспечением, такие как США, Европа и Азия, планируют сократить филиальную сеть крупнейших банков примерно на 20 %. При этом ожидается, что данная тенденция будет сохраняться и приумножаться на протяжении последующих лет. Данная реформа имеет своей целью сокращение финансовой нагрузки по содержанию филиалов. Так, по состоянию на 01.01.2016 банковская система Республики Беларусь насчитывает 41 филиал, тогда как по состоянию на 01.01.2015 количество филиалов составило 65 [2].

В связи с функционированием небанковских кредитно-финансовых институтов конкуренция на банковском рынке значительно обостряется. Успех в осуществлении банковской деятельности может быть обеспечен за счёт партнёрства банков и небанковских институтов. В качестве одной из форм такого партнёрства можно рассматривать получивший широкое распространение в зарубежной экономической практике вид деятельности, как банкострахование

Сущность этого вида деятельности заключается в объединении капитала страховой организации и банка. Такой симбиоз позволяет повысить эффективность деятельности как банка, так и страхового института за счёт совместной деятельности на различных сегментах рынка, как банковского, так и страхового.

В Республике Беларусь банки активно сотрудничают со страховыми компаниями. Банки могут предоставить клиенту некоторый ограниченный набор страховых услуг, например, страхование при заключении кредита. Однако такой вид деятельности основывается на договорных отношениях, а выгода кроется лишь в получении комиссионных вознаграждений. Данное объединение можно рассматривать как более эффективный вид деятельности, так как он несёт в себе куда большую выгоду для обеих сторон. Для страховой организации преимущества от банкострахования заключаются в расширении клиентской базы, увеличении ассортимента предоставляемых услуг и сокращении части расходов на осуществление деятельности. В свою очередь, банк получает возможность увеличить доход за счёт реализации страховых услуг, использовать ресурсы страховой организации для формирования собственной пассивной базы и повысить продуктивность работы персонала за счёт расширения ассортимента предоставляемых услуг [3, с. 12 – 15].

Помимо оптимизации уже существующих банковских продуктов, банку необходимо заниматься разработкой и внедрением принципиально новых или ранее недоступных продуктов. Например, один из ведущих коммерческих банков страны ОАО «Приорбанк» сделал доступным для финансовых агентов Республики Беларусь известный на европейском рынке инструмент инвестирования – фонд банковского управления. Фонды банковского управления позволяют физическим и юридическим лицам инвестировать средства в ценные бумаги и другие активы, непосредственная работа с которыми может быть затруднена. Кроме того, фонды банковского управления являются современной и более прибыльной альтернативой депозитным вкладам.

Литература:

1. Дмитриева Е., Дмитриев Д. Международные закономерности равновесного количества банков / Е. Дмитриева, Д. Дмитриев // Банкаўскі веснік: інфармацыйна-аналітычны і навука-практычны журнал Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь. – 2011. – № 22. – С. 39-42.
2. Бюллетень банковской статистики // Национальный банк Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2000 – 2016. – Режим доступа: <http://www.nbrb.by/publications/bulletin/>. – Дата доступа: 25.02.2015
3. Алексеева А.П. Тенденции развития банковского страхования на мировом финансовом рынке [Текст] / А. П. Алексеева // БАНКОВСКИЕ УСЛУГИ: Ежемесячный специализированный журнал. – 2007. – № 10. – С. 12-15.

Задорожна В. В.,

студентка, Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник: Маркова Л. Г.,

старший викладач кафедри податкової системи

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ (ВІЯВЛЕННЯ НЕДОЛІКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ)

На сьогоднішній день, звітність являється дуже важливим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень для різних груп користувачів. Так, дані фінансової та статистичної звітності дозволяють аналізувати та планувати розвиток країни в цілому та кожної галузі або регіону; дані податкової звітності потрібні для перевірки правильності і своєчасності сплати податків та внесків.

Верховною Радою України наприкінці позаминулого року прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014р. № 71-VIII[1], яким запроваджено з 1 січня 2015 року нові правила електронного адміністрування податку на додану вартість (ПДВ).

Запровадження системи електронного адміністрування ПДВ передбачалося поетапно:

1. З 1 січня до 1 липня 2015 року – у тестовому режимі.
2. З 1 липня 2015 року – на постійній основі.

Система електронного адміністрування ПДВ не вносить кардинальних змін до загальних принципів справляння ПДВ, затверджених Податковим кодексом України. Норми Кодексу, які визначають коло платників ПДВ, об'єкт оподаткування, принципи формування податкових зобов'язань та податкового кредиту, залишаються незмінними.

Система електронного адміністрування ПДВ, що організована на центральному рівні Державної фіскальної служби України, забезпечує автоматичний облік у розрізі платників податку:

- сум податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), та розрахунках коригування до них;
- сум податку, сплачених платниками при ввезенні товарів на митну територію України;
- сум поповнення та залишку коштів на рахунках у системі електронного адміністрування ПДВ;

Основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів, в тому числі стосовно подання податкової звітності визначає Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2].

Згідно з цим законом, електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму.

Крім того, розглядаючи систему електронної звітності ПДВ необхідно зазначити, що електронний рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ (далі – електронний рахунок) – рахунок, відкритий платнику податку в Державній казначейській службі України, на який платником перераховуються кошти з власного поточного рахунку в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, на яку платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної (далі – розрахунок коригування) в ЄРПН, а також у сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку.

Відкриття та обслуговування електронних рахунків Казначейством здійснюється на безоплатній основі. Інформація про рух коштів на електронних рахунках платникам податку надається ДФС України за відповідним запитом платника на безоплатній основі без обмеження кількості запитів та у часі.

Після року використання даної бази адміністрування ПДВ можемо зазначити негативну тенденцію, яка полягає у «вимивання», а потім «замороженні» мільярдів гривень оборотних коштів з підприємства всіх галузей.

За деякими даними через недосконалість системи з моменту початку її роботи (1 липня 2015 року) ця сума перевищила 4 млрд. грн., заявила Юлія Дроговоз, віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців (УСПП) [3].

Програма не завжди реагує на ряд платників. Наприклад, всі, хто пов'язаний з комунальниками, енергетикою, оптовим ринком електроенергії – вони взагалі не можуть видати податкову накладну, тому що немає грошей для реєстрації. Це може загрожувати зупинкою економіки.

Отже, все вище зазначене свідчить про прогресивні зміни щодо адміністрування ПДВ, але дане нововведення має недоліки. На нашу думку, необхідно або повністю скасувати депонування коштів на спецрахунках, залишивши за системою електронного адміністрування ПДВ лише контрольну функцію, або в якості компромісу перевести підприємства на касовий метод обслуговування.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-viii> ;
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://omp.com.ua/ua/presscenter/news/yuridichna_firma_omp_vistupila_spivorganizatorom_natsionalnogo_forumu_z_aktualnih_pitan_opodatkovannya_yakiy_vidbuvsya_1_jovtnya.

Захарчук С. В.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Шулик Ю. В.,**

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Державний бюджет країни – плановий документ, що складається в свою чергу з двох частин: дохідної та видаткової, саме повне забезпечення видаткової частини свідчитиме економічну стійкість держави.

Однією із найголовніших проблем бюджетної політики країни є невідповідність доходів та видатків бюджету, тобто його дисбаланс. Таке явище в економіці спричиняє виникнення дефіциту державного бюджету, який уряд країни намагається оптимізувати найоптимальнішим шляхом. Один із таких є оптимізація видатків.

Проблематиці оптимального використання державних ресурсів присвячено багато наукових праць. Теоретичні основи державного бюджету та шляхи його оптимізації пов'язані з працями Ш. Бланкарт, М. Масгрейв, В. Норгауз, А. Пігу, П. Самуельсон, Р. Солоу, Дж. Стігліц, М. Фрідман, С. Фішер та інші. Для умов розвитку української економіки зазначені питання досліджували вчені-економісти: А. Гальчинський, В. Геєць, Т. Єфіменко, І. Луніна, Л. Тарангул та інші.

Метою є виявлення тенденцій у бюджетній політиці держави стосовно фінансування її напрямків оптимізації бюджетних видатків.

На сьогоднішній день обсяги видатків становлять близько 484,650 млн. грн. Найбільшу частину займають видатки бюджету України на: соціальний захист та соціальне забезпечення, освіту, ЗСУ, правоохоронні органи та управлінський апарат. Протягом 2010-2015 років спостерігається абсолютний приріст видатків державного бюджету з 484,650 млн. грн., а їх структура залишається не змінною, найбільшу частку займають видатки на соціальний захист та забезпечення (рис. 1).

За офіційними даними 90% видатків спрямовуються на споживання, а лише 10% – заощадження чи інвестиції. У країнах ЄС на споживання витрачаються близько 50% видатків, саме тому для економіки України потрібно оптимізувати структуру видатків. Доцільно б було зменшити видатки на освіту, оскільки кількість державних замовлень є значно меншою від реального попиту трудових ресурсів на ринку праці.

Ще одним ефективним методом оптимізації видатків державного бюджету є скорочення на соціальний захист, а саме обсяги фінансової допомоги багатодітнім сім'ям. Це пояснюється тим, що багато сімей «утримуються державою» розраховуючи тільки на державну допомогу. Також слід відзначити про необхідність скорочення видатків на управлінський апарат який складають на 2015 рік 20104 млн. грн.

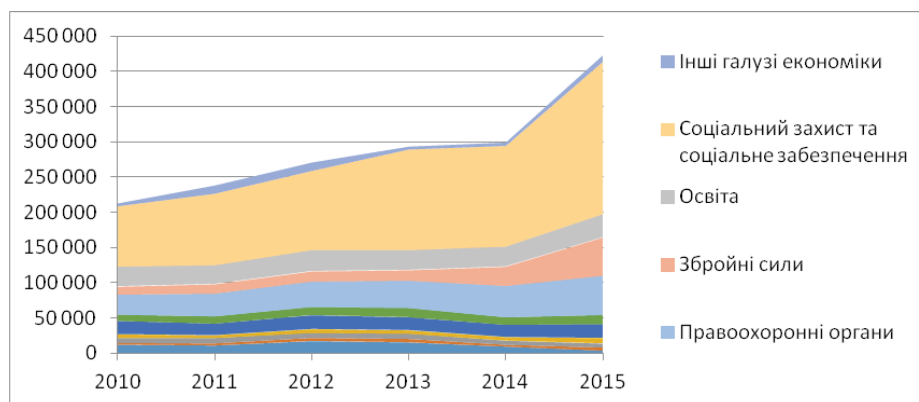

Рис. 1. Структура видатків Державного бюджету України у 2010-2015 рр. млн.грн.

Таким чином, оптимізація видатків державного бюджету є завданням бюджетної політики України. Оскільки велика кількість витрат є безпідставною і недоцільною. Потрібно спрямовувати фінанси в сферу, яка дає приріст ВВП. Залучення державних інвестицій, видатки на економічну діяльність, паливно-енергетичний комплекс, а скороченню підлягають такі статті витрат як: соціальний захист та забезпечення, чинівницький апарат, освіту.

Оптимальне управління державними видатками визначається в такий спосіб, щоб у наступному періоді намагалися варіантів скоротити видатки на менш важливі програми задля фінансування першочергових програм для підтримки економічної стійкості. Другим шляхом залученням є залучення коштів за рахунок позик, що дає можливість певною мірою профінансувати край необхідні заплановані програми. У разі, якщо цього

виявляється недостатньо, органам державної влади потрібно втручатися в податкову політику для фінансування державних потреб. Підводячи підсумки, необхідно відмітити, що істотним недоліком управління видатками державного бюджету є відсутність більш жорсткого контролю за розподілом коштів, що перешкоджає точному визначенню та необхідності фінансування передбаченої програми, не дотримання термінів запланованого державними органами влади в даній сфері.

Література:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 8 липня 2010 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Василик О. Д. Бюджетна система України / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Центр учбової літератури, 2004.
3. Федосов В. Бюджетний менеджмент: [Підручник] / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За заг. ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004.
4. Коломоєць В. Г. Перспективи розвитку державного фінансового контролю / В. Г. Коломоєць // Управління розвитком. – 2011.

Іванова А. А.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОЦІНКА РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах розвитку одним із важливих інструментів всіх економічних процесів, що відбуваються в економіці України є її ефективна бюджетна політика. Необхідність високого рівня ефективної бюджетної політики зумовлена тим, що вона здатна здійснювати оптимальний перерозподіл результатів економічного зростання та використання національного багатства.

Дослідженню питання ефективності бюджетної політики України присвячені наукові праці таких вчених, як І. О. Барановського, О. П. Кириленко, Л. В. Лисяк, Ю. В. Пасічника, В. М. Федосова та інші. Однак це питання не втрачає своєї актуальності і сьогодні, тому потребує подальшого розгляду.

Мета дослідження полягає у визначенні рівня ефективності бюджетної політики України. Бюджетна політика являє собою сукупність заходів держави з організації та використання бюджетних ресурсів для забезпечення її економічного і соціального розвитку. Задля визначення рівня ефективності бюджетної політики доцільно використовувати економічні показники, а саме – індикатори бюджетної безпеки держави, які проаналізовано в табл.1 [1, с. 822].

Важливим показником ефективності бюджетної політики виступає рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, який за проаналізований період має неоднорідну тенденцію. Протягом 2011-2013 рр. цей показник перевищував своє нормативне значення (30 %), що вказує на прорахунки в бюджетній політиці країни. Проте наступного року показник максимально наближався до свого нормативного значення, склавши 28,2 %. Це свідчить про те, що рівень централізації фінансової системи є надто високим, оскільки занадто великий обсяг фінансових ресурсів держави перерозподіляється через систему державних фінансів.

Таблиця 1

Показники стану бюджетної безпеки України та їх відхилення від нормативних значень за 2011-2014 роки

Індикатори стану бюджетної безпеки України, %	Норматив	Роки				Відхилення нормативу			
		Роки							
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет	не більше 30	30,6	31,6	30,4	28,2	0,6	1,6	0,4	-1,8
Відношення дефіциту/ профіциту державного бюджету до ВВП	не більше 3	1,8	3,8	4,5	4,7	-1,2	0,8	1,5	1,7
Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень	не більше 30	148,9	91,5	82,4	249	119	61,5	52,4	219
Відношення дефіциту/ профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі	не більше 5	8,3	9,2	12,8	4,9	3,3	4,2	7,8	0,1
Обсяг трансфертів з державного бюджету до ВВП	не більше 10-15	7,3	8,8	8,0	6,1	7,7	-6,2	-7,0	-8,9

Джерело: розраховано автором на основі джерел [3,4].

Другим вагомим індикатором бюджетної безпеки є відношення дефіциту чи профіциту державного бюджету до ВВП. За проаналізований період показник знаходився у межах нормативу лише у 2011 році, натомість протягом наступних років спостерігалось значне перевищення цього індикатора над норму, яке відбулося за рахунок збільшення обсягу дефіциту державного бюджету, та значно меншими темпами збільшення обсягу ВВП. Надзвичайно негативну тенденцію має індикатор покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, що викликано підвищенням рівня залежності фінансування зведеного бюджету від зовнішніх запозичень через брак власних фінансових ресурсів країни [2, с. 254].

Ще одним показником, що визначає ефективність бюджетної політики країни є показник відношення дефіциту/профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі. Цей індикатор за період значно перевищував своє нормативне значення, що спричинено збільшенням обсягу дефіциту торговельного балансу та зменшенням темпів росту зовнішньої торгівлі країни. В межах порогового значення протягом всього аналізованого періоду знаходився індикатор обсягу трансфертів з державного бюджету до ВВП, що вказує на збільшення обсягу дотацій та субвенцій з державного бюджету і в цілому про надмірну фінансову децентралізацію.

Таким чином, задля досягнення стабільності показників на достатньо безпечному рівні бюджетна політика України потребує суттєвого реформування, яке полягає у: пошуку нових ефективних внутрішніх джерел фінансування дефіциту державного бюджету; зменшенні боргового навантаження на економіку, особливо зовнішнього; підвищенні доцільності та ефективності державних інвестицій; збільшенні обсягу ВВП шляхом приросту та нарощення виробничої продукції, а не за рахунок ціни; підвищенні рівня децентралізації державних фінансів за рахунок розширення розпоряджень головних розпорядників бюджетних коштів; зменшенні податкового навантаження для «детінізації економіки» країни, як наслідок – наповненні дохідної частини бюджету.

Література:

1. Федосов В. М. Бюджетна система : Підручник / В. М. Федосов, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль : Економ. думка. – С. 2012-822.
2. Барановський О. І. Фінансова безпека : [монографія]. Інститут економічного прогнозування / О. І. Барановський. – К.: Фенікс, 1999. – 254 с.
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

Ковтун М. О.,

студентка, Університет митної справи та фінансів

Науковий керівник: Баранник Л. Б.,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри оподаткування,

Дніпропетровська державна фінансова академія

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Соціальний захист населення є одним з найважливіших показників функціонування держави у світі. На теперішній час він розглядається в контексті розвитку ринкових відносин. Особливістю цього періоду є відставання розвитку нормативної бази та стандартів правового регулювання повсякденних потреб суспільства. Тому саме розвиток соціальної політики забезпечує високий рівень захисту прав людини, створює передумови для розширеного відтворення людиною своєї діяльності, а також суспільної системи в цілому.

В наукову розробку дослідження проблеми соціального захисту населення внесли такі вітчизняні вчені: А. Балашов, А. Халецька, В. Бідак, П. Гуменюк та інші. Серед зарубіжних дослідників на особливу увагу заслуговують праці М. Бекера, М. Діка, О. Відермана, Проте дослідження проблем соціального захисту населення в Україні не повною мірою відображають стан та можливості соціальної політики, для забезпечення її розвитку необхідні додаткові опрацювання.

Мета та завдання дослідження полягає у визначенні основних недоліків системи соціального захисту населення в Україні та шляхів їх вирішення.

Соціальний захист населення – це багатогранна система взаємопов'язаних з усіма законодавчими і виконавчими рішеннями різних рівнів економічних, правових і соціальних гарантій реалізації найважливіших соціальних прав кожного члена суспільства незалежно від його місця проживання, працездатності, статі, віку [1].

В умовах формування в Україні соціально орієнтованої економіки основний тягар соціального захисту покладається на державу, але водночас зростає роль ринкового механізму у проведенні такої політики [2].

Станом на 1 січня 2015р. в органах Пенсійного фонду міста знаходилося на обліку 7484 пенсіонери, що на 70 осіб або на 0,9% більше порівняно з відповідним періодом попереднього року. Загальна сума призна-

чених їм місячних пенсій з цільовою грошовою допомогою з урахуванням індексації склала 13230,43 тис. грн. Середній розмір пенсій на 01.01.2015р. становив 1767,83 грн., що на 6,5% більше, ніж рік тому.

За даними Міністерства соціальної політики України рівень бідності за відносним критерієм крайньої бідності за I квартал 2014 року склав 12,2 % (I квартал 2013 року – 12,7 %); рівень бідності за абсолютним критерієм (доходи нижче прожиткового мінімуму) знизився і склав 12,9 % (I квартал 2013 року – 13,9 %); рівень бідності серед працюючих становив 20,5 % (I квартал 2013 року – 20,6%); рівень бідності серед дітей до 18 років склав 32,8% (I квартал 2013 року – 32,6%). Отже, у порівнянні з 2013 роком, рівень бідності населення у 2014 році зменшився, проте цей відсоток дуже не значний. Це пов'язано в свою чергу з недостатньо ефективною соціальною політикою держави [3].

З метою посилення ефективності системи соціального захисту основними напрямками її реформування повинна стати реалізація ряду заходів, а саме:

- заміна надання соціальних пільг на систему адресної соціальної допомоги, яка забезпечуватиме надання соціальної підтримки тим, хто її дійсно потребує, а також відбудеться економія значної частини державних коштів. [4];
- удосконалення законодавство у сфері соціального захисту, скоротити кількість нормативно-правових актів, які регулюють цю сферу;
- запровадження системи штрафів для громадян, які користуються пільгами, що їм не належать.
- пенсійна реформа з метою розширення мережі недержавних пенсійних фондів нарівні з основним державним, що у свою чергу знизить навантаження на державний бюджет;

Таким чином, на основі проведеного дослідження можна сказати, що у системі соціального захисту населення України є низка проблем, які потребують термінового вирішення. Система соціального захисту потребує реформування, впровадження нових шляхів та методів, котрі без додаткових затрат коштів, матеріальних засобів дозволять працювати більш результативно на користь тих, хто потребує соціального захисту.

Література:

1. Соціальний захист населення України / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ; Фенікс, 2010. – 212 с.
2. Бендасюк О. Державне управління соціальним захистом населення в умовах ринкової економіки / О. Бендасюк // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 123-126.
3. Звіт Міністерства соціальної політики України «Інформація щодо основних показників рівня життя населення у січні-грудні 2013 року». – Київ. – 2014.
4. Соціальний захист населення в контексті надання соціальних допомог: сучасний стан і пріоритети / Н. Шаманська // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2 (41). – С.43-48.

Кожаліна Н. П.,

*аспірант кафедри оподаткування, Дніпропетровський університет
митної справи та фінансів*

Науковий керівник: Чириченко Ю. В.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

На сучасному етапі становлення та розвитку України як незалежної та демократичної держави, інтеграції її до загальноєвропейського товариства дедалі більшої гостроти набуває проблема реформування місцевих бюджетів. Для реалізації бюджетної політики в 2016 році урядом України заплановано проведення реформування органів місцевого самоврядування, децентралізація місцевих фінансів з метою підвищення рівня фінансової незалежності місцевих органів влади. «В умовах ринкових трансформацій місцеві фінанси і місцеві бюджети стають основними фінансовими гарантами існування і розвитку демократії та надання населенню суспільних послуг та благ» [4].

Питанню формування місцевих бюджетів присвячені праці вітчизняних та зарубіжних дослідників : А. Бабіч, А. Вагнера, О. Василик, М.Кульчицького, І. Луніної, Ю. Пасічник, М. Романовського, М. Сіріної, О. Сунцової, С. Юрія. Але незважаючи на значний науковий доробок в галузі формування місцевих бюджетів, досі залишається недостатньо дослідженим питання реформування місцевих бюджетів в умовах економічних перетворень.

В сучасних умовах місцеві органи влади мають значний дефіцит коштів на виконання власних та делегованих повноважень, що в свою чергу викликає значну залежність їх від субвенцій та дотацій з державного бюджету України. Головне місце в системі місцевих фінансів належить місцевим бюджетам. На думку дослідника М. Кульчицького « місцевий бюджет це система формування,розподілу та використання фінансових ресурсів для забезпечення місцевими органами влади покладених на них функцій і завдань, як власних так і делегованих» [2].

До основних проблем пов'язаних з формуванням місцевих бюджетів в Україні належать :

- залежність місцевих бюджетів від надходжень за рахунок трансфертів з державного бюджету;
- недосконалість нормативно-правової бази функціонування місцевих бюджетів;
- обмеження прав органів місцевої влади щодо формування та перегляду місцевих бюджетів ;
- незначний перелік місцевих податків, зборів та недосконалість бюджетного та податкового законодавства.

Основну складову місцевих бюджетів складають надходження від місцевих податків та зборів. Відповідно до Податкового кодексу України «зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України» [3].

Для подальшого ефективного функціонування місцевих бюджетів необхідним та важливим є розвиток бюджетної децентралізації. На думку дослідника Л. Баранник «децентралізація на місцевому рівні повинна забезпечити економічну свободу, яка дозволить підвищити соціально-економічний розвиток регіонів, привабити інвесторів та підвищити відповідальність влади» [1].

Для реформування місцевих бюджетів в умовах економічних перетворень в Україні є необхідним :

- проведення бюджетної децентралізації місцевих бюджетів, яка надасть можливість органам місцевої влади набути фінансової незалежності;
- зміни в Податковому кодексі України переліку місцевих податків та зборів, проведення перерозподілу окремих загальнодержавних податків між державним та місцевими бюджетами, що в свою чергу збільшить доходи місцевих бюджетів;
- удосконалення системи міжбюджетних відносин та встановлення жорсткого контролю щодо надання трансфертів з державного бюджету;
- вдосконалення існуючої нормативно-правової бази функціонування місцевих бюджетів, яка б чітко регулювала процес формування, розподілу та використання коштів місцевих бюджетів.

Література:

1. Баранник Л. Б. Місцеве оподаткування в Україні: еволюція та перспективи розвитку : [монографія] / Л. Б. Баранник. – Дніпропетровськ, 2015. – С. 216-217.
2. Кульчицький М. І. Місцеві бюджети і механізм їх формування / М. І. Кульчицький // Фінанси України -2001. – № 9. – С. 99.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Юрій С. І. Фінанси : Підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.

Кондратюк Л. М.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПОДАТКОВА ОПТИМІЗАЦІЯ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ФІСКАЛЬНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ

Реформування податкової системи в умовах економічної кризи та високого рівня тінізації економіки є об'єктивною можливістю забезпечення стабільності та ефективності діяльності усіх господарюючих суб'єктів. Враховуючи рівень фіскального тиску на підприємство в Україні, а саме в середньому в диференціації від галузі функціонування це не менше 60% та наявність приросту тенденції до виплати заробітної плати в конвертах, як нелегітимного способу мінімізації податкових платежів, то дієвість заходів уряду щодо реформування фіскальної політики протягом 2015-2016 років спрямовувалася на ліквідацію цих негативних чинників, що є актуальним.

Вивченням проблематики оптимізації оподаткування фонду оплати праці займалися такі науковці О.М. Єремян (розглянуто можливості удосконалення оптимізації оподаткування та системи обліку розрахунків із оплати праці), Н.В. Іванчук (проаналізовано вплив розмір єдиного соціального внеску на рівень оподаткування підприємств), І.М. Шивякова (запропоновано моделі зменшення тиску на доходи найманих працівників) та інші.

Метою дослідження є визначення напрямів мінімізації оподаткування розрахунків з оплати праці на основі оцінки специфіки таких відносин через призму сучасного реформування податкової системи. Завдання дослідження полягає у визначенні ключових аспектів оподаткування заробітної плати та виокремлення легітимних і адаптованих до особливостей діяльності підприємств напрямів податкової оптимізації фонду оплати праці.

Підприємство, яке використовує найману працю, регламентуючись податковим законодавством, є платником та податковим агентом із податку на доходи фізичних осіб, єдиного соціального внеску і з 2014 року

військового збору. Об'єктом оподаткування ПДФО, військового збору та ЄСВ утримання є заробітна плата, це з фінансової точки зору не впливає на обсяг податкових зобов'язань підприємства, то основна причина виплати неофіційної заробітної плати є ЄСВ нарахування, де об'єкт оподаткування – фонд оплати праці.

В контексті цього необхідним є проведення порівняльного аналізу ставок на вищезазначені обов'язкові платежі, щоб визначити вплив змін на рівень фіскального навантаження на фонд оплати праці.

Протягом 2015 року підприємства, в особі податкового агента, зобов'язані були здійснювати нарахування та сплату ПДФО у розмірі ставок 15% та 20% за умови якщо заробітна плата перевищує 10 неоподаткованих мінімум доходів громадян [1]. Регламентуючись ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетний надходжень у 2016 році» сьогодні прогресивна шкала оподаткування доходів громадян ліквідована і чинною є ставка у розмірі 18 % [2]. Це свідчить про підвищення рівня податкової віддачі громадян, оскільки, для групи платників, які оподатковували свої доходи за ставкою 20 % (зараз ставка для них становить 18%) відбулося зменшення податкових витрат, а це не більше 15 % працюючого населення в Україні, що є чинником продовження тенденції до розвитку соціальної нерівності та максимізації податкових платежів населення з середнім та низьким рівнем доходу.

Проте, в контексті сукупності всіх заходів реформування ситуація є не настільки песимістичною, як для громадян, так і для підприємств. А саме ЄСВ утримання з 2016 року скасовано, а відповідно податкове навантаження на громадян зменшено. Позитивний вплив на зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці має скасування диференційованої шкали ЄСВ нарахування та введення єдиної ставки в розмір 22% для усіх суб'єктів господарювання. До 2016 року функціонувало 67 класів ризику відповідно до виду економічної діяльності, а ставки ЄСВ були в діапазоні від 36,76% до 49,7%. Таким чином, податкові витрати з погашення зобов'язань із нарахування ЄСВ зменшилися у 2016 році на 40,2% в порівнянні з мінімальною ставкою ЄСВ у 2015 році. Таке зменшення є ефективним стимулом легалізації трудових відносин, якщо такі тіньові відносини були відсутні, то мінімізовані податкові витрати є додатковим джерелом підвищення виробничого потенціалу підприємства [3].

Зазначимо, що у результаті скасування утримання ЄСВ та диференційованої шкали ставок на ЄСВ нарахування, підприємствам не доцільним є проведення оптимізації оподаткування шляхом розподілу відносин на штатні працівники та співпраця на основі цивільно-правових договорів. Підприємства в контексті податкової оптимізації фонду оплати праці і в залежності від специфіки діяльності можуть використовувати такий спосіб: виведення працівників із числа штатного та за добровільної їх згоди оформлення фізичною особою-підприємцем. Фактично працівник, залишається на попередньому місці роботи, проте розрахунок із ним буде не у формі заробітної плати, а у вигляді оплати за наданні послуги відповідно до договору співпраці. Отже, такий метод є доцільним для виробничих підприємств, за умови що зарплата працівників є значно більше мінімальної [5]. Доцільним є застосування принципу громадської організації, тобто використання праці осіб-інвалідів, оскільки податкове навантаження із оплати праці для таких суб'єктів є меншим. Також розглянемо можливості використання нетрадиційних форм відносин, зокрема аутсорсингу [4]. Такий спосіб оптимізації оподаткування фонду оплати праці є актуальним та раціональним лише для суб'єктів підприємницької діяльності у сфері ІТ-технологій та при умові високого рівня заробітної плати. Окремо як легітимний спосіб оптимізації оподаткування заробітної плати можна виділити виплату її через благодійний фонд, проте така діяльність в умовах сформованої тенденції сьогодні характеризуються певною мірою офшорною і викликає більший інтерес фіскальних органів.

Таким чином, в контексті сучасного реформування податкової системи можна стверджувати, що рівень фіскального тиску на фонд оплати праці зменшився за рахунок встановлення меншої та єдиної ставки ЄСВ нарахування та інших змін у цій сфері. Враховуючи те, що це реально найнижча межа цього внеску на сьогодні, а підприємства і надалі потребують реалізацію схем податкової оптимізації, то доцільним є звернути увагу на вищезазначені форми відносин між роботодавцем та працівниками, що на практиці передбачить можливість мінімізувати податкові виплати.

Література:

1. Податковий кодекс України зі змінами і доповненнями, в редакції станом на 07.01.2016 р. – [Електронний ресурс]: <http://sfs.gov.ua/nk/>.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетний надходжень у 2016 році» від 24.12.2015р. № 909-19. – [Електронний ресурс]: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19>.
3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне страхування» від 07.01.2016р. № 2464-17. – [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
4. Зорій О.М. Особливості застосування аутсорсингу // Економічний аналіз. – 2013. – № 13.
5. Оліховський В.Я. Шляхи оптимізації оподаткування на оплату праці // Бізнесфорум. – 2014. – № 6.

Кондрой К. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНЗ – НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Розвиток суспільства та економіки в цілому в сучасних умовах може бути забезпечений лише при наявності високого інтелектуального потенціалу нації. Ключове місце у забезпеченні якого займає саме система вищої освіти. Основним елементом даної системи є вищі навчальні заклади, прерогативою яких є надання високого рівня всебічної підготовки фахівців у різних сферах життя суспільства. Успішне виконання їх складених завдань закладами вищої освіти неможливе без достатнього рівня фінансового забезпечення їх діяльності, саме тому дана тема є актуальною.

Значну увагу вивченню теоретичних та практичних аспектів обраної проблематики приділяли наступні українські вчені: Боголіб Т. М., Богач Ю., Волкова Н. Ф., Данилишин Б., Ішук Л. І., Плахотнікова Л. О., Колісниченко Н.

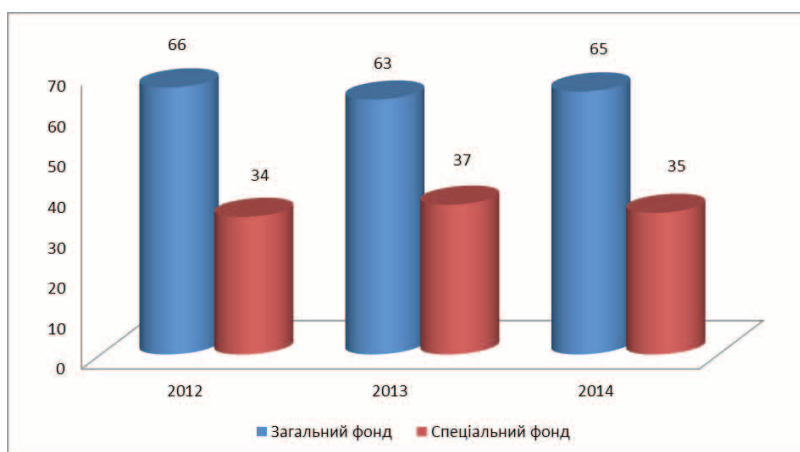
Метою дослідження є аналіз фінансового забезпечення Національного університету «Острозька академія» та обґрунтування можливих шляхів його удосконалення. З огляду на вищезазначене основними завданнями є аналіз забезпеченості фінансовими ресурсами Національного університету «Острозька академія» та розробка пропозицій щодо їх оптимізації.

Необхідною умовою функціонування вищих навчальних закладів є належне фінансове забезпечення.

Оскільки ВНЗ є бюджетною установою, то з економічної точки зору фінансове забезпечення бюджетних установ полягає у здійсненні розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів між різними суб'єктами бюджетних відносин (установами, організаціями, підприємствами державної форми власності) з метою досягнення цілей, які поставлені перед установами.

Окрім цього, слід звернути увагу на те, що джерелами фінансування державних вищих навчальних закладів, зокрема і Національного університету «Острозька академія», є бюджетні асигнування та додаткові джерела надходжень не заборонені законодавством (в основному плата за надання освітніх послуг), які формують загальний та спеціальний фонди відповідно [1].

З метою вивчення та аналізу фінансового забезпечення Національного університету «Острозька академія» необхідно ознайомитися із структурою формування фінансових ресурсів даної установи.

**Рис.1. Динаміка структури формування фінансових ресурсів
Національного університету «Острозька академія» за 2012-2014 рр., %**

Джерело [3]

Як видно з рисунку 1, понад 60 % усіх фінансових надходжень установи складають асигнування з бюджету у загальний фонд, проте позитивним є те, що протягом досліджуваного періоду власні надходження університету становили значну частку (понад третину). Разом із тим, на кінець 2014 р. вони почали зменшуватись, за рахунок спаду надходжень від основної діяльності, що було спричинено загостренням конкуренції між ДВНЗ та приватними ВНЗ через значну кількість вищих навчальних закладів, напрямів підготовки та спеціальностей, а також зменшення впродовж 2012-2015 років чисельності абітурієнтів [4].

Окрім цього, впродовж аналізованого періоду спостерігалася тенденція до зменшення коефіцієнта фінансового забезпечення установи, який у 2014 році становив 57 %, що було спричинено зменшенням обсягів державного фінансування з метою трансформації економічної системи та збільшення обсягів самофінансування університетами. Проте це є нормальним явищем в ринкових умовах, і на нашу думку збільшення фінансової автономії університету забезпечить перехід на якісно новий рівень функціонування установи [2].

З огляду на вищезазначене, з метою акумуляції додаткових грошових коштів університетом, ми пропонуємо розробити ефективний бренд-менеджмент у глобальній мережі інтернет. Адже вплив на свідомість абітурієнтів та їх батьків через глобальну мережу інтернет, дасть змогу збільшити привабливість Острозької академії для абітурієнтів, а отже і вплине на збільшення надходжень до спеціального фонду університету.

Література:

1. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період: монографія / Т. М. Боголіб. – К.: Міленіум, 2006. – 506 с.
2. Нанівська Є.В. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти України / Є. В. Нанівська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації та традиції в сучасній науковій думці» // [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://intkonf.org/nanivska>
3. Офіційний сайт Національного університету «Острозька академія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oa.edu.ua>.
4. Тягушева О. Г. Державне управління фінансового забезпечення розвитку освітньої системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc>.

Костенко О. А.,

аспірант, Дніпропетровський університет Митної справи та фінансів

Науковий керівник: Баранник Л. Б.,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри оподаткування,

Дніпропетровська державна фінансова академія

СТАН ТА РИЗИКИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Україна сьогодні перебуває під впливом процесів євроінтеграції та децентралізації, одночасна дія яких вимагає проведення глибинних реформ в економіці України. Вирішення проблем територіального розвитку сьогодні теж залежить від ефективності реформ, які сприятимуть нарощенню внутрішнього потенціалу територій. Надмірно централізована регіональна політика вичерпала себе в нинішніх реаліях і не дозволяє у повній мірі розкрити можливості регіонів та сфокусувати їх на вирішення конкретних проблем.

Проблеми вдосконалення системи місцевого самоврядування та регіонального розвитку розглядаються у працях О. Кириленко, В. Опаріна, І. Луїної, С. Слухай, І. Лютого, Л. Макаренко та ін.

Метою дослідження є удосконалення фінансового забезпечення розвитку територіальних громад і підвищення їх фінансової спроможності в процесі реалізації реформ.

На сьогоднішній день проблеми фінансового забезпечення місцевого самоврядування досягли свого апогею і надалі залишаються не до кінця врегульованими. Низька ефективність бюджетної політики розвитку регіонів України впродовж останніх років зумовлена низкою ключових чинників: хронічним дефіцитом фінансових ресурсів у органів місцевого самоврядування на виконання делегованих повноважень та нестабільністю їхніх власних доходних джерел; непрозорістю формування показників місцевих бюджетів та розподілом обсягів міжбюджетних трансфертів; обмеженим доступом місцевих бюджетів до ринку запозичень тощо.

Проголошена урядом реформа бюджетної системи, спрямована на децентралізацію бюджетних коштів, розподіл видаткових повноважень між рівнями влади, джерел їх фінансування та забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів – це важливий крок до створення необхідних умов для децентралізації влади з одночасним забезпеченням європейських стандартів адміністративної та фінансової незалежності місцевих органів самоврядування [1]. Необхідність внесення змін до Бюджетного кодексу України зумовлена потребою вдосконалення бюджетного законодавства та реалізується в рамках проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [3].

Децентралізація влади та суттєве розширення повноважень територіальних громад неминує породжує бюджетну децентралізацію, тобто перерозподіл повноважень, ресурсів на всіх рівнях влади, підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів, зміцнення їх матеріальної та фінансової основи. Систематизація бюджетно-податкових новацій, ухвалених Урядом наприкінці 2014 року, дозволила виокремити наступні напрями реформування: забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів; забезпечення бюджетної автономії місцевих бюджетів; закріплення стабільних джерел та розширення доходної бази місцевих бюджетів; стимулювання громад до об'єднання та формування спроможних територіальних громад; децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності; запровадження нових видів трансфертів;

Отже, можемо констатувати, що процеси бюджетної децентралізації в Україні започатковані. Однак, до сьогодні низка питань, пов'язаних із впливом бюджетної децентралізації на соціально-економічні процеси в регіонах, її оптимальним рівнем та бажаною моделлю, і що не менш важливо, умови та готовність суспільства до її реалізації, залишаються не вирішеними.

Існують чималі ризики, одним серед таких є домінування локальних інтересів над регіональними чи навіть загальнонаціональними. За оцінками експертів, надмірна децентралізація бюджетної системи ускладнює реалізацію державою такої функції як стабілізація та перерозподіл доходів [4].

Розширюючи повноваження органів влади на «місцях» щодо прийняття управлінських рішень по формуванню та використанню бюджетних ресурсів (бюджетна автономія) необхідно чітко розуміти: переваги та ризики від реалізації такої бюджетної політики; визначати необхідний та достатній рівень її впровадження, адже по суті це йде мова про ефективне управління (розподіл) бюджетними коштами, а поглиблення бюджетної децентралізації здатне спричинити горизонтальну бюджетну конкуренцію між регіонами та в майбутньому викликати горизонтальний бюджетний дисбаланс, ну і що не менш важливо – готовність центральної влади країни та суспільства в цілому до таких змін. Безумовно, для кожної окремої країни (регіону), на певному етапі розвитку реалізація принципів бюджетної децентралізації має свої позитиви та ризики. Оцінюючи переваги/недоліки процесів централізації/децентралізації, чи не найбільшою проблемою є знаходження балансу між цими конкуруючими підходами реалізації бюджетної політики. Видається, що для певного етапу розвитку конкретної території, існує оптимальний набір параметрів, що характеризує нерозривність їх існування [2, с.59].

Отже, саме бюджетна децентралізація передбачає стимулювання регіонів до фінансової автономії, пошуку додаткових власних ресурсів, активізації внутрішнього потенціалу розвитку; дозволяє балансувати потреби та можливості регіонів.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 № 79-VIII.
2. «Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні» / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 218 с.
3. Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади».
4. Prud'homme, R. (1995). The Dangers of Decentralization. The World Bank Research Observer, 10 (2), 201-220.

Куйдан І. Ю.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

*к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії,
менеджменту та маркетингу*

ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВЕНЬ ІНФЛЯЦІЇ

В умовах розвитку глобальної економічної системи гостро постає питання ефективного та досконалого розвитку грошово-кредитної політики та її впливу на різні соціально-економічні явища, зокрема інфляцію. Інфляція є важливим індикатором стану економіки. Ризики, що пов'язані з нею, позначаються на розвитку та функціонуванні економічних процесів країни, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Питання впливу грошово-кредитної політики на рівень інфляції розглядаються дослідниками вже досить довго. Варто виділити відомого економіста А. Селівєрстова [6], який стверджував, що слід дуже обачливо застосовувати інструменти грошово-кредитної політики, так як вона може призвести до сукупності негативних явищ. Також І. Грицюк [1] запевняв, що постійне використання фінансово-кредитних інструментів як важливих регуляторів встановлення фінансової стабілізації може як стримувати, так і провокувати інфляцію. Також вказану проблематику досліджували А. Гальчинський, В. Геєць, П. Грицюк, О. Мельник, Дж. Мілль, А. Сміт та інші.

Метою дослідження є концептуалізація теоретичних підходів щодо впливу грошово-кредитної політики на рівень інфляції.

Інфляція, як соціально-економічне явище, набула значного поширення у сучасному світі. Інфляційні процеси перешкоджають сталому економічному розвитку країни та є одним із проявів макроекономічної нестабільності. Найвідоміші економісти та політики називають інфляцію найбільшим ворогом, адже вона тісно пов'язана з проблемою зайнятості населення та безробіттям, матеріальним та духовним благополуччям людей. Вирішення питань регулювання інфляції є завданням грошово-кредитної політики країни.

Грошово-кредитна політика – це комплекс взаємозв'язаних, скоординованих на досягнення заздалегідь визначених суспільних цілей, заходів щодо регулювання грошового обороту, які здійснює держава через центральний банк [3, с. 183].

Грошово-кредитні інструменти центрального банку впливають на грошові ставки і ціни, а також на інфляцію і розвиток економіки загалом. Тобто під час визначення центральним банком тих чи інших грошово-кредитних інструментів мають бути враховані, з одного боку, середньотермінові показники інфляції та ризику, що пов'язані з порушенням стабільності цін, а з іншого – вплив цих інструментів на розвиток економіки та забезпечення стабільності цін [2, с. 221]. Для того, щоб визначити вплив зовнішніх факторів (наприклад, ціни на нафту та газ) на економічний розвиток, вплив банківської системи на реальну економіку, необхідним є здійснення економічного аналізу. З його допомогою можна визначити закономірності розвитку інфляції в минулому, що мають прямий зв'язок із підвищенням цін на енергоносії. Разом із тим потрібно провести монетарний аналіз, який дасть змогу зрозуміти взаємозв'язки між кількістю грошей в економіці та інфляцією. У зв'язку з цим недостатньо монетизована економіка призводить до створення негативних наслідків у фінансовій та економічній сфері.

Існує два концептуальних методи, пов'язані з регулюванням інфляційних процесів, що спираються на грошово-кредитну політику. Реалізація першого методу стосується зміни системи оподаткування та жорсткого державного контролю рівня цін та заробітних плат. Другий метод полягає у індексації доходів, застосуванні механізму підвищення процентних ставок до рівня інфляції. Політика пристосування до інфляційних процесів має ряд недоліків, зокрема кошти на компенсаційні виплати для населення беруться напряму з державного бюджету (через податки або грошову емісію), що призводить до чергового зростання інфляції.

Варто зазначити, що з 1994 року в Україні проводиться політика жорсткого монетарного регулювання. Ця політика не завжди була ефективною, що стало наслідком зміни темпів росту грошової бази та грошової маси, і як результат – зміни вартості грошей. Таким чином, за 2014 рік обсяг грошової маси зріс на 5,3%, небазова інфляція становила 26,8%, а у 2015 році обсяг грошової бази зріс на 21,9%, тоді як небазова інфляція склала 34,8%.

Для забезпечення економічної стабільності в країні при інфляційних умовах здійснюється процес скорочення бюджетних витрат та підвищення процентних ставок. Ріст процентних ставок скорочує темп інфляції, стабілізує грошову одиницю, позитивно впливає на інвестиційні надходження, стабілізує платіжний баланс та впорядковує діяльність кредитно-фінансових інститутів.

Отже, завдяки грошово-кредитній політиці можна здійснювати регулювання інфляційних процесів в економіці країни, а саму інфляцію використовувати як управлінський інструмент економічного зростання. При плануванні розвитку національної економіки країни інфляцію можна використовувати у корисливих цілях: для збалансування грошово-фінансових і матеріальних ресурсів, для стимулювання товаровиробників до збільшення виробництва товарів та послуг тощо. Але слід пам'ятати про пряму залежність економічної ситуації у світі (країні) та рівня інфляційних процесів. Адже нестабільна економічна ситуація, неточність прогнозування майбутнього рівня інфляції та неефективна діяльність грошово-кредитної політики призводять до дисбалансу економічної системи.

Література:

1. Грицюк І. В. Грошово-кредитні інструменти та їх вплив на економічне зростання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3559>
2. Грицюк І. В. Грошово-кредитні інструменти забезпечення сталого розвитку економіки України / І. В. Грицюк // Науковий вісник НЛТУ України. – Випуск 23.15. – 2013. – С. 219–226.
3. Грицюк П. М. Моделювання впливу інфляції на економічне зростання України / П. М. Грицюк // Наукові записки НаУ ОА. Серія «Економіка». – Випуск 27. – 2014. – С. 144–149.
4. Гроші та кредит: Підручник / [за заг. ред. М. І. Савлука]. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
5. Інфляційний звіт НБУ за 2015 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27033423>
6. Селіверстов В.В. Аналіз впливу окремих інструментів монетарної політики на темпи інфляції в Україні / В.В. Селіверстов // Фінанси України. – №4. – 2012. – С. 41–49.

Кульбаба Д. П.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

*к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії,
менеджменту та маркетингу*

ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ЦІН

У наш час інфляційні процеси є одними з головних факторів, які загострюють соціальну ситуацію у країні та гальмують економічний розвиток країни. Інфляцією є знецінення грошей, наслідком якого є підвищення загального рівня цін і як результат зниження рівня життя населення; призводить до зменшення реальної вартості утримуваних грошей; погіршення умов життя; падіння рівня виробництва та ін. Серед ефективних методів протидії інфляції виділяють такі основні: контроль грошової маси; регулювання валютного курсу;

державне регулювання цін і заробітної плати; зменшення податків. Також стримувати інфляцію можливо за допомогою таргетування, сутність якого полягає у проведенні комплексу заходів і дотримання проголошеного значення офіційного показника інфляції (таргету) протягом визначеного періоду часу.

Дослідженню сутності та причин виникнення інфляції, вивченню теоретичних і практичних шляхів забезпечення цінової стабільності, основою якого є застосування режиму таргетування інфляції присвячено низку праць відомих дослідників: В. Корбо, Р. Манделла, Г. Манківа, Д.Лакстона, В. Пула, Л. Свенссона, А. Чухно, О. Береславська, А. Гриценко, В. Геєць, Н. Гребеник, О. Дзюблук, Т.Кричевська, О. Мельник, А. Мороз, М. Савлук, В.Усов.

Метою дослідження є дослідження суті та необхідності впровадження політики інфляційного таргетування в країні як одного з основних методів забезпечення стабільності цін та економічної стабільності в Україні.

Сьогодні існують різні точки зору експертів щодо однозначної дієвості політики інфляційного таргетування в плані гарантування стабільності цін і подолання економічної кризи. Інфляційне таргетування – це система монетарного устрою, яка визначається офіційним проголошенням кількісної мети інфляції на середньостроковий період з врахуванням того положення, що стабільна інфляція буде реалізована в довгостроковому періоді [1, с. 73].

Сутність інфляційного таргетування полягає у визначенні цільового показника інфляції та набору механізмів для коригування можливих відхилень від цього орієнтиру. Метою переходу до режиму інфляційного таргетування є досягнення відносної стабільності цін без негативних наслідків для зростання виробництва і зайнятості [2].

Багато прихильників введення такої монетарної політики, зокрема в Україні, наголошують, що велике число країн з перехідною економікою вже мають позитивний досвід функціонування даної політики. Це можуть підтвердити дані щодо зменшення рівня інфляції після введення режиму таргетування у таких країнах як Чехія, рівень інфляції зменшився на 5,4%, у Польщі на 4,1%, в Угорщині на 9,1%, у Молдові на 2,8%, Грузії на 2,2% та ін. Слід зазначити, що серед цих країн Молдова і Грузія є країнами пострадянського простору, системи господарювання яких є аналогічними українській.

До переваг інфляційного таргетування можна віднести наступні: дозволяє швидко знизити інфляцію; впливає на підвищення рівня прозорості грошової політики, як наслідок, і довіри до неї; сприяє зміцненню фактичної незалежності центрального банку, чітко орієнтуючи його на зниження інфляції, а також її фіксації на заздалегідь встановленому рівні.

Для переходу до режиму інфляційного таргетування необхідні політичні, економічні та інституційні передумови: незалежність центрального банку, законодавче закріплення пріоритетної цілі щодо цінової стабільності, налагоджена аналітична та прогнозна база центрального банку, розвинена система комунікацій центрального банку, прозорість монетарної політики, фінансова стабільність, мінімізація впливу факторів на попит грошей та адміністративного регулювання цін, зваженість бюджетної політики у координації з монетарною політикою [3].

В останні роки Національний банк України розглядає питання щодо запровадження стабілізаційної програми, що базується на зменшенні темпів інфляції. Представники НБУ не одноразово заявляли, що докладатимуть відповідних зусиль для переходу до таргетування інфляції. Однак, впровадження в Україні цього режиму має на своєму шляху ряд перешкод, особливо в сучасних умовах кризи [4].

Таким чином, таргетування інфляції має свої позитивні і негативні особливості, які необхідно враховувати при прийнятті рішення щодо введення даного процесу в економіку України. Позитивний результат таргетування може мати при підйомах і на піках економічного циклу країни, але не є ефективним при спаді і на стадії депресії через низького рівня регульованості ринку.

Література:

1. Любохимець Л. С. Макроекономічні основи таргетування інфляції як метод регулювання фінансових ринків в розвинутих країнах та Україні/ Л.С. Любохимець, Л.М. Бабич// Вісник Хмельницького національного університету 2010, №4.Т.2.
2. Стратегія інфляційного таргетування в системі грошово-кредитної політики держави: монографія / М. І. Макаренко, І. І. Д'яконова, Ф. О. Журавка, О. В. Костюк, Т. В. Медвідь. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – 108 с.
3. Мельник К. К. Комплексний підхід до запровадження та реалізації режиму інфляційного таргетування / К. К. Мельник // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. – 2012. – Вип. 32(2). – С. 164–167.
4. Питльована О. Інфляційне таргетування: практичні аспекти / О.Питльована // Вісник Львів. УН-ТУ. – 2008, – Вип.24. – С.309-320. 2. Глущенко С.В., Болотова С.В. Таргетування інфляції: загрози запровадження в Україні / С.В. Глущенко, С.В. Болотова //Наукові записки НаУКМА. Економічні науки – 2013. – Т.146. – С.16-21.

Лопачька О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Новоселецька А. О.,

викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах тривалої економічної кризи економіка України потребує стабільних надходжень до бюджетів всіх рівнів. Важливу роль відіграють податки, які становлять значну частку в структурі доходів державного бюджету. Історично вони стали найпотрібнішою формою фінансових відносин між державою і громадянами.

Багато вітчизняних вчених присвятили свої праці даній темі, а саме: В. Андрущенко, О. Василик, М. Дем'яненко, В. Опаріна, В. Федосов та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні фінансової ефективності системи прямого оподаткування в Україні та розробці пропозицій для її підвищення. Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання: з'ясувати сутність прямих податків; здійснити структурно-динамічний аналіз прямих податкових надходжень до Зведеного бюджету України; оцінити ефективність прямого оподаткування; розробити рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення прямого оподаткування в Україні із застосуванням зарубіжного досвіду.

За економічною сутністю податок визначають як специфічну форму грошових відносин між державою та суб'єктами господарювання з приводу примусового вилучення частини створеної вартості і формування фонду фінансових ресурсів держави [2].

За найповнішим визначенням, прямі податки трактують як систему соціально-економічних та організаційно-правових відносин, які здійснюються між державою, фізичними та юридичними особами з приводу мобілізації частини вартості валового внутрішнього продукту до бюджету держави з метою фінансового забезпечення виконання державою її функцій [1].

До прямих податків в Україні відносяться податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, екологічний податок, рентна плата, податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір [3].

Протягом 2012-2015 років обсяг надходжень основних прямих податків до Зведеного бюджету України зростає. Зокрема, у 2015 р. значно зросли надходження податку на доходи фізичних осіб на 32,95% в порівнянні з попереднім роком. У структурі податкових надходжень цей показник має найбільшу питому вагу серед прямих податків, близько 20%.

Значну частку займає податок на прибуток підприємств, який має негативну тенденцію протягом звітного періоду. У 2014 році надійшло на 26,90% менше цього податку в порівнянні з 2013 р., а у 2015 р. відбулося зниження надходжень на 12,93%. Однак, однозначно стверджувати про неефективність даного виду оподаткування не варто, адже такий спад відбувся у зв'язку із тим, що у 2013 році були сплачені авансові платежі. Також знизились ставки податку на прибуток від 21% до 18% та у 2015 році зменшилась кількість підприємств, що також вплинуло на цю тенденцію [4].

Ефективність системи оподаткування значно залежить від податкового навантаження. В останні роки рівень бюджетного податкового навантаження коливався в межах 23,46-25,55%, що не вважається надто високим показником в порівнянні з розвинутими країнами Європи, у яких середній рівень податкового тягара становить близько 30%. Слід відмітити, що відбувається зниження рівня бюджетного податкового навантаження протягом звітного періоду, що є позитивним явищем як для окремих суб'єктів, так і для економіки держави в цілому. Досліджуючи загальне податкове навантаження, особливо податкове навантаження на працю, то в Україні цей показник має достатньо високий рівень, зокрема у 2013 році він становив 37,35%, що є підтвердженням того, що українські громадяни несуть податковий тягар, адекватний країнам із значно вищими рівнями доходів громадян. Це свідчить про наявність проблем у системі оподаткування, які слід вирішити, адже високе податкове навантаження призводить до збільшення тінізації економіки держави.

Аналізуючи податкове навантаження по прямим податках, можна стверджувати, що значний податковий тягар припадає на трудові ресурси, так як рівень податкового навантаження податку на доходи фізичних осіб протягом 2012-2014 рр. становить близько 4,9%. Виникає також проблема нерівномірного навантаження на платників, що потребує здійснення оптимального розподілу податкового тягара. Так, до 2016 року діяла ставка податку на доходи фізичних осіб у розмірі 15% бази оподаткування, а для платників, у яких доходи перевищують 10-кратний розмір мінімальної заробітної плати, ставка становила 20 %. Також працівники змушені сплачувати єдиний соціальний внесок у розмірі 3,6%. У 2016 році ставку збільшили до 18%, незалежно від розміру доходу, однак відмінили відрахування єдиного соціального внеску для працівників. Тобто можна вважати, що для платників, які одержують середню заробітну плату, податковий тягар майже не змінився, а для працівників, заробітна плата яких становить більшу суму десятикратної МЗП податкове

навантаження значно зменшилося. Позитивні зміни відбулись для фізичних осіб, доходи яких пов'язанні із здійсненням заходів щодо енергоефективності й енергозбереження. Ці особи звільнені від сплати податку на доходи фізичних осіб.

З кожним роком спостерігається зниження податкового тягаря з податку на прибуток підприємств. У 2012 році рівень податкового навантаження становив 3,95%, у 2014 році від низився до 2,57% [3, 4].

Хоча спостерігається тенденція зниження податкового навантаження, але при цьому вона є не значною. В Україні за низького рівня доходів рівень оподаткування є достатньо високим, що призводить до тінізації економіки та гальмує її розвиток. Тому важливим завданням для держави є оптимізація податкового навантаження, забезпечення балансу між потребами і можливостями держави та громадян. Для цього стають необхідними такі зміни:

- зниження податкового навантаження на платників шляхом поступового зниження податкових ставок та збільшення податкової бази, тобто надходження до бюджету має зростати за рахунок збільшення платників та податкової бази;

- помірний розподіл податкового тягаря між суб'єктами оподаткування залежно від видів діяльності;

- зменшення податкових пільг для формування справедливої податкової системи та ефективного їх використання.

Такі зміни призведуть до зменшення тінізації, а згодом і збільшення надходжень до бюджету держави за рахунок збільшення бази та об'єктів оподаткування. Зниження податкового навантаження для платників дасть змогу збільшити інвестиційний капітал та покращити їх ділову активність, що призведе до покращення економічної ситуації в країні.

Література:

1. Дєєва Н.М., Редіна Н.І., Дулік Т.О. та ін. Оподаткування в Україні: Навч. посіб. / За ред. Н.І. Редіної. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.

2. Лондар С.Л. Фінанси: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. Вінниця : Нова книга, 2009. 384 с.

3. Податковий кодекс України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Звіт про виконання Державного бюджету України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/>

Лукашевич Д. В.,

студентка, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: Мартин О. М.,

к.е.н., доцент права та менеджменту у сфері цивільного захисту

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Рівень пожежної безпеки нерозривно пов'язаний з економічними процесами, що відбуваються на підприємствах, у галузях, у державі в цілому. Організація заходів щодо ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж також вимагає функціонування злагодженого фінансового механізму.

Незадовільний стан пожежної безпеки в Україні характеризується зростанням кількості пожеж та матеріальних збитків від них, людськими втратами. Так, у 2015 році в Україні зареєстровано 79581 пожежа, загальні матеріальні збитки, завдані пожежами, становили 5676392 тис. грн. У 2015 році у порівнянні з 2014 роком кількість пожеж збільшилася на 15,5%, зменшилися матеріальні збитки від пожеж: прямі збитки – на 2,18%, побічні збитки – на 32,4%. У 2015 році в Україні в середньому щодня виникало 218 пожеж, унаслідок яких гинуло 5 і отримувало травми 4 людини [2].

Методологічні основи формування пожежної безпеки, практичні рекомендації щодо забезпечення пожежної безпеки знайшли відображення у наукових працях А.В. Антонова, Н.Н. Брушлинського, В.А. Доманського, Ю.М. Горбаченка, А.Д. Зарецького, С.С. Засунька, В.В. Ковалишина, М.М. Козяра, І.Г. Куца, В.Д. Любліна, В.В. Нехаєва, К.М. Пасинчука, М.В. Удода та ін.

Мета дослідження – проаналізувати бюджетне фінансування ДСНС України, визначити напрями його покращення.

Відповідно до ст. 93 Кодексу цивільного захисту України фінансування заходів у сфері цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел. Додатковим джерелом фінансування є кошти резервного фонду бюджету, який формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Кошти з резервного фонду використовуються для заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

Дані таблиці 1 свідчать про відносно позитивні зміни у фінансуванні ДСНС України у 2015 році. Зокрема, у 2015 році повністю профінансовано придбання пожежної та іншої спеціальної техніки вітчизняного виробництва в сумі 200 млн. грн. згідно Загальнодержавної цільової програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на 2013-2017 роки [4].

Нормативними документами, які регулюють бюджетні процеси, визначено, що кожна гривня бюджетних коштів має працювати на забезпечення сталого економічного розвитку та добробуту народу. Рациональне використання бюджетних коштів для запобігання та реагування на надзвичайні ситуації підрозділами ДСНС України є вкрай важливим.

Таблиця 1

Розподіл видатків Державного бюджету України для ДСНС (загальний і спеціальний фонд), тис. грн.

№ за/п	Напрями видатків	2014 р. (фактично)	2015 р.	2015 р. до 2014 р., +,-
1	Керівництво та управління у сфері надзвичайних ситуацій	67497,7	70248,4	+2750,7
2	Авіаційні роботи з пошуку і рятування	7176,7	7437,4	+260,7
3	Гідрометеорологічна діяльність	202557,1	217445,2	+14888,1
4	Наукові та науково-технічні розробки, виконання державних цільових програм цивільного захисту та пожежної безпеки, підготовка наукових кадрів	36779,7	34442	-2337,1
5	Придбання пожежної та іншої спеціальної техніки вітчизняного виробництва	4795,8	200000,0	+190204,2
6	Забезпечення діяльності сил цивільного захисту	3419778,0	3312581,7	-107196,2
7	Підготовка кадрів у сфері цивільного захисту	309594,5	323255,0	+117230,2
	Всього:	4.048.179,5	4165409,7	+117230,2

* Джерело: www.undicz.mns.gov.ua.

Проте бюджетне фінансування ДСНС України сьогодні є недостатнім, існує брак грошових коштів для оновлення матеріально-технічної бази. В країні видатки на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій становлять лише 1,07% видатків зведеного бюджету [3].

Досвід західних країн підтверджує необхідність збільшення видатків на виконання державою функції захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, їх запобігання та ліквідації. В умовах обмежених бюджетних коштів збільшити фінансування ДСНС України необхідно за рахунок позабюджетних джерел фінансування. Важливо не тільки збільшити фінансування, але і підвищити ефективність їх розподілу і використання.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України (із змінами), Закон України від 14.05.2013 № 224-VII, Закон України від 20.06.2013 № 353-VII / Відомості Верховної Ради (ВВР). – К. : Атака, 2013.
2. Аналіз масиву карток облік пожеж (POG_STAT) за 12 місяців 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.undicz.mns.gov.ua/files/2016/1/20/AD_12_2015.pdf.
3. Лега Н.Ю. Аналіз бюджетного фінансування ДСНС України / Н.Ю. Лега, В.С. Чубань [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2014/Economics/15_169278.doc.htm.
4. Інформація про хід виконання державних цільових програм ДСНС України у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.undicz.mns.gov.ua>.

Недзельський Р. З.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ТЕНДЕНЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: МАСШТАБИ ТА НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ

В умовах глобалізації економіки держав світу важливим є повноцінне функціонування усіх її складових. Найважливішою проблемою для України у сьогоденні є велика частка економіки, що знаходиться в тіні. Ця негативна тенденція є фактором, що тягне економіку України у прірву та не дає нормально розвиватися. Ризики, що пов'язані з тіньовою економікою, позначаються на розвитку та функціонуванні різних процесів країни, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Проблеми тінізації економіки досліджувалися науковцями вже досить тривалий період. Варто виділити дослідження, яке провели на базі Національного інституту стратегічних досліджень такі науковці як: Голо-

вач О.В., Ковальчук Т.Т., Лібанова Е.М., Амелін А.І. та інші, що розробили методи детінізації ринку землі та ринку праці, а також методи для ліквідації схем мінімізації оподаткування, виведення ліквідних активів з компаній та грошових коштів за межі країни. Також ця проблематика описана Міністерством Економічного Розвитку і Торгівлі України у звіті «Тенденції тіньової економіки в Україні I квартал 2015 року» підготовленим департаментом економічної стратегії та макроекономічного прогнозування, відділом з питань економічної безпеки, детінізації економіки та статистики.

Метою дослідження є концептуалізація теоретичних підходів щодо тенденції тіньової економіки в Україні, масштаби тінізації економіки та напрями її подолання

Тінізація економіки, як соціально-економічне явище, набуло значного поширення у сучасному світі. Ця проблема наявна у всіх країнах світу у більшій чи меншій мірі. У сьогоденні, тіньову економіку, можна вважати головною проблемою для нормального розвитку держав. Ця проблема переслідувала Україну під час всього періоду її незалежності.

Тіньова економіка в Україні є однією з найбільших перешкод розвитку конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів життя населення та інтеграції в європейське співтовариство. Вона є відображенням активної криміналізації економічних процесів, високої корумпованості органів державної влади та низької правової і податкової культури юридичних та фізичних осіб. [5]

Напередодні чергової податкової реформи це питання знову стає актуальним. На перший погляд здається, що виведення економіки з тіні є швидким шляхом для забезпечення економічного зростання [4]. Експерти припускають, що компенсувати дефіцит бюджету, який може виникнути в результаті скорочення податкових ставок, можливо шляхом виведення із тіні доходів компаній, підприємців та найманих працівників.

Результати досліджень тіньової економіки, які здійснювалися у НІСД, демонструють, що вагомою складовою тіньової економічної діяльності є протизаконна діяльність. Вона проявляється через існування економічної злочинності, яка активно якісно змінює свій характер під впливом глобалізації. За даними ВЕФ, ємність ринків окремих нелегальних товарів та послуг оцінюється на рівні: підроблених лікарських засобів – 200 млрд дол. США, проституції – 190 млрд дол. США, марихуани – 140 млрд дол. США, підробленої електроніки – 100 млрд дол. США, кокаїну – 80 млрд дол. США, піратського програмного забезпечення – 50 млрд дол. США, торгівлі людьми – 30 млрд дол. США, злочинів у сфері охорони навколишнього середовища та торгівлі природними ресурсами – 20 млрд дол. США. Як бачимо, ринки деяких наведених товарів перевищують бюджет України [3].

Проведення досліджень динаміки та причини зміни величини тіньової економіки в Україні у різні періоди її розвитку дає змогу зробити наступні висновки:

- під час стійкого економічного розвитку тіньова економіка може використовуватися в ролі системного індикатора не тільки неефективності державного управління, але й несприятливих умов ведення бізнесу, а також інструментом збагачення окремих суб'єктів ринку, близьких до влади;

- у період економічних криз тіньова економіка виступає в ролі так званої «амортизаційної подушки», що дозволяє суб'єктам підприємницької діяльності підтримувати достатній рівень власної конкурентоспроможності [1];

- проте в період існування загроз для національної безпеки та виникнення військових конфліктів на території країни зміни в обсягах тіньової економіки, з одного боку, демонструють тенденції до її перетворення на кримінальний бізнес, а з іншого – є відповіддю бізнесу на збільшення ризиків щодо його знищення.

Отже, узагальнюючи, на жаль, потрібно зазначити, що в Україні громадяни не виявляють довіри до органів влади, а навпаки, у відносинах держава-суспільство простежується так звана «прірва» між державними інтересами й розумінням власних інтересів кожним громадянином [2]. В Україні існує ряд причин, що призвели до виникнення сприятливих умов для розвитку «тіні» та її пророшенню в тих чи в тих формах у всіх сферах економіки. Серед них в першу чергу нестабільне законодавство та високий рівень корумпованості державних службовців. Недосконала податкова політика та соціально-економічна криза також сприяли розвитку негативних явищ в національній економіці.

Література:

1. Головач О. В. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання / О. В. Головач, Т. Т. Ковальчук, Е. М. Лібанова, А. І. Амелін. – Національний інститут стратегічних досліджень.
2. Мазур О. А. «Тіньова економіка в Україні: причини, форми її прояву та обсяги» [Режим доступу] – <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/70.html>
3. Тенденції тіньової економіки в Україні I квартал 2015 року [Режим доступу] – <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/TEN.indd-532d7.pdf>
4. Тишук Т. Міф та Реальність: Рівень Тіньової Економіки в Україні [Режим доступу] – <http://voxukraine.org/2015/12/08/mif-ta-realnist-prodriven-tiniovoi-economy-v-ukraini-ua/>
5. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання [Режим доступу] – http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf

Нечипорук Я. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

*Науковий керівник: **Топішко Н. П.,***

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЗАЙНЯТОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення ринок праці України характеризується низкою соціально-економічних проблем різного характеру. За сучасного динамічного розвитку світового господарства, глобалізації усіх економічних процесів, все більшого впливу науково-технічної революції на всі сфери зайнятості стан ринку праці швидко змінюється. Перед Україною постає важливе завдання обрати вірну модель його розвитку, орієнтуючись на світовий досвід і беручи до уваги національні особливості.

Науковою школою таких вчених, як Е. Лібанова, І. Петрова, В. Мандибура, І. Курило, І. Бондар, С. Бандур, В. Васильченко, І. Давидова та ін. було здійснено дослідження проблем ринку праці України, особливостей соціально-економічного забезпечення життєдіяльності населення України в умовах кризового стану економіки, впливу глобальних змін у світовій економіці на державне регулювання ринку праці та зайнятості населення, розроблено концепції інноваційного типу зайнятості.

Ринок праці становить собою складну систему соціально-економічних відносин щодо формування та реалізації трудового потенціалу населення [1]. Він також виконує ряд функцій, які здійснюють значний вплив на розвиток національного господарства. Тож потребує державного втручання. За допомогою саморегулювання ринок праці нездатний подолати існуючі, а також майбутні проблеми. Тому економіка будь-якої країни потребує ефективної політики регулювання ринку праці. Існуючі моделі не надають можливості вирішення тих проблем, що створюються під впливом динамічного розвитку світової економіки, процесів глобалізації та НТР. Останнім часом все більшої ваги набирає міжнародний ринок праці, регулюванням якого мають займатися організації світового масштабу.

Ринок праці в Україні характеризується екстенсивним типом відтворення. У той час як у розвинених країнах світу давно панує інноваційна зайнятість [2]. Це пояснюється високим рівнем зайнятості населення у сферах матеріального виробництва, значною часткою працюючих пенсіонерів і підлітків, підвищеною питомою вагою робітників серед усіх зайнятих. Демографічний стан країни має негативні тенденції до скорочення чисельності населення (у т.ч. економічно активного населення). Ринок праці характеризується високими показниками безробіття, які перейшли допустиму межу 5%, та низьким рівнем зайнятості, особливо у сфері послуг [3]. Значні потоки мігрантів ще більш загострюють дану ситуацію. Вирішенню цих проблем зможуть посприяти лише інноваційні реформи, тому що екстенсивні заходи вже давно втратили свою актуальність.

Для України важливо побудувати інноваційну модель зайнятості, яка б сприяла інноваційно-інвестиційному розвитку держави. Інноваційна зайнятість – це здатність окремої людини, кадрового потенціалу фірми, трудових ресурсів галузі максимально швидко пристосовуватися до нових потреб економіки, викликаних технологічними нововведеннями [3]. Це одна з визначальних ознак постіндустріального суспільства, в якому праця заміщується знаннями, суто технологічні уміння – інтелектуальними. Перехід України на інноваційну модель розвитку можливий лише за умови перегляду методів і механізмів регулювання ринку праці з метою посилення інноваційної ролі людського потенціалу. Висока конкурентоспроможність зайнятого населення та його раціональне використання є основними передумовами даного економічного зростання країни.

Отже, Україна має потужний інноваційний потенціал, який недостатньо використовується. Велика кількість висококваліфікованих наукових та інженерно-технічних кадрів не мають умов для реалізації своїх здібностей. Тому пріоритетним для нашої країни має стати розвиток гнучкої системи зайнятості, який включав би в себе розвиток дрібного та середнього бізнесу; збільшення зайнятих у вторинній та сезонній зайнятості; спрямовував би населення на роботу до сфери послуг. Тобто, змінив би пропорції розподілу праці. Держава має заохочувати підприємницьку діяльність. Це забезпечувало б нові робочі місця, а також сприяло б залученню інвестицій з-за кордону. Покращення системи освіти давало б можливість молоді реалізувати себе, а співпраця ВНЗ із фірмами та підприємствами забезпечувала б роботою молодих спеціалістів. Створення умов праці вдома за допомогою комп'ютерних технологій забезпечило б зайнятість жіночої частини населення. Реалізація цих змін, а також забезпечення соціального страхування, значно б скоротила рівень безробіття. При вдалому проведенні соціально-економічної політики Україна мала б можливість брати участь у міжнародному ринку праці ЄС. Люди отримали б можливість покращити умови життя.

Література:

1. Фединець Н. І. Соціологічний аналіз ринку праці / Н. І. Фединець, Ю. Б. Миронов, М. Р. Гонська // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://kerivnyk.info/sociologia-rynku5>

2. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К.: ЦУЛ, 2012. – 448 с.
3. Доповідь «Рівень зайнятості населення за статтю, віковими групами та місцем проживання» / Державна служба статистики: [сайт]. // [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Давидова І. О. Інноваційна зайнятість в аспекті її сутнісних характеристик / І. О. Давидова // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4041>

Олійник А. Ю.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ЗА 2011-2015 РР.

Державний борг країни виступає важливим економічним та соціальним показником рівня забезпеченості держави фінансовими ресурсами. Саме недостатність фінансових ресурсів у процесі економічної діяльності держави є основною причиною великого обсягу державного боргу України. Підтримання на законодавчо допустимому рівні та забезпечення оптимізації обсягу державного боргу є найважливішими завданнями реалізації боргової політики. Досягнення цих завдань можливе лише за умови об'єктивного аналізу структури та зміни обсягу державного боргу України, саме тому обрана тема дослідження є актуальною.

У публікаціях вітчизняних науковців питання формування та управління державним боргом достатньо широко розглядається з різних позицій. Особливо слід відзначити роботи Ільєсова Ю.В., Присяжнюк О.О., Прутської О.О., Ярошевич Н.Б., Пастернак М.М., Базилевича В.Д., Вахненко Т.П. Проте, зазначена проблематика потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження полягає у визначенні основних тенденцій зміни обсягу, складу та структури державного боргу за період 2012-2015 рр. За проаналізований період спостерігається тенденція до збільшення та накопичення державного боргу, що відображено в таблиці 1.

За складом, лише у 2013 році, сума зовнішнього боргу не перевищила внутрішній. Що стосується структури, то впродовж 4 років її тенденція не змінювалась. Лише у 2015 році державний борг зменшився, а не накопичувався як відбувалося до цього, свою питому вагу у загальній структурі, а гарантований борг збільшив свою частку до 15,14%. Різке зростання обсягу внутрішнього боргу на 204,06 млрд. грн. і зовнішнього на 262,77 млрд. грн. у 2014 році повністю було зумовлено складною політичною та економічною ситуацією в країні та антитерористичною ситуацією на Сході України. Збільшення зовнішнього боргу майже на 340 млрд. грн. у 2015 році відбулося через нестабільний зростаючий офіційний курс гривні та кредитів, які були отримані від міжнародних організацій та країн в іноземній валюті. Що стосується гарантованого державою боргу, то він немає стрімкого росту. Лише в 2015 р. порівняно із 2014 р. відбулося найбільше збільшення за досліджуваний період, а саме на суму 84,1 млрд. грн. В загальному, відбулося нагромадження гарантованого державою боргу на суму 121,99 млрд. грн. Таке підвищення певною мірою характеризує реальний стан економіки та ситуацію в якій перебуває країна, те що через велику девальвацію гривні багато підприємств та установ мали проблему платоспроможності.

Таблиця 1

Зміна складу та структури державного та гарантованого державою борг України за 2012-2015 рр.

Показники	31.12.2012 р.		31.12.2013 р.		31.12.2014 р.		31.12.2015 р.	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Державний борг:	399,22	77,44	480,22	82,12	947,03	86,03	1333,86	84,86
Внутрішній борг	190,3	36,91	256,96	43,94	461,01	41,88	508	32,32
Зовнішній борг	208,92	40,53	223,26	38,18	486,02	44,15	825, 86	52,54
Гарантований державою борг:	116,29	22,56	104,56	17,88	153,80	13,97	237,9	15,14
Внутрішній борг	16,21	3,14	27,12	4,64	27,86	2,53	21,45	1,37
Зовнішній борг	100,08	19,42	77,44	13,24	125,94	11,44	216,44	13,77
Загальна сума боргу	515,51	100	584,78	100	1100,83	100	1571, 76	100

У 2014 та 2015 рр. відбулося перевищення максимально допустимого значення 60% державного боргу до ВВП. Це явище є грубим порушенням статті 18 Бюджетного кодексу України. Прямим обов'язком Кабінету Міністрів України є вживання заходів щодо приведення цієї величини до норми але чомусь цього не відбувається.

Отже, показник зовнішнього боргу та неспроможність його погасити впливає на економічну самостійність країни та її безпеку. А це означає, що нам мають право не лише диктувати умови погашення заборгованості, але й по проведенню економічної політики в цілому, що є великим негативом. Необхідно пам'ятати, що внутрішні запозичення є менш небезпечними ніж зовнішні, адже вони спонукають не до вивезення матеріальних цінностей з країни, а до перерозподілу доходів в середині країни, з іншого – вони стимулюють інфляцію та знижують інвестиційну активність. Тому, уряд повинен в першу чергу звернути свою увагу на зовнішній борг та знайти рішення щодо зменшення його накопичення.

Література:

1. Лук'янихіна О. А. Управління державним боргом як запорука фінансової безпеки держави [Електронний ресурс]. – http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/56_lukyaniha.pdf
2. Прутська О. О. Управління державним боргом : навч. посіб. / О. О. Прутська, О. А. Сьомченков, Ж. В. Гарбар, Л. І. Губанова, В. В. Руденко. – К. : Центр навчальної літератури, 2010.
3. Семко Т.В. Вплив державного боргу на стійке функціонування національної економіки / Т. В. Семко, М. В. Покутня. // Економіка, фінанси, право. – 2010. – №6. – С. 6-11.
4. Статистичні матеріали по стану державного та гарантованого державою борг України станом на 31.12.2015р. // Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov.ua>

Перепелиця П. Б.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ШЛЯХИ НАПОВНЕННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Місцеві бюджети відіграють важливу роль у кожній країні, тому що вони є фінансовим підґрунтям місцевого самоврядування та одним із важелів перерозподілу валового внутрішнього продукту. За рахунок коштів місцевого бюджету фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Тому кожен орган влади повинен володіти власними фінансовими джерелами, достатніми для своєї діяльності та організації управління.

Очевидно, що саме потужні місцеві бюджети надають «силу» державі. В свою чергу, для міцності місцевих бюджетів необхідний достатній обсяг фінансових ресурсів, який забезпечить виконання як власних, так і делегованих повноважень. Нині в Україні спостерігається повільне наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, причому видатки значно превалюють над доходами (рис.1).

Так, у 2011 році спостерігалось перевищення видатків над доходами на 91,6 млрд. грн., що у відсотковому співвідношенні становить 105,9%, у 2012 році – на 120,4 млрд. грн. (119,44%), у 2014 році – на 122,4 млрд. грн. (121,07%), а у 2013 році доходи зрівнялися з видатками і становили 218, 2 млрд. грн.

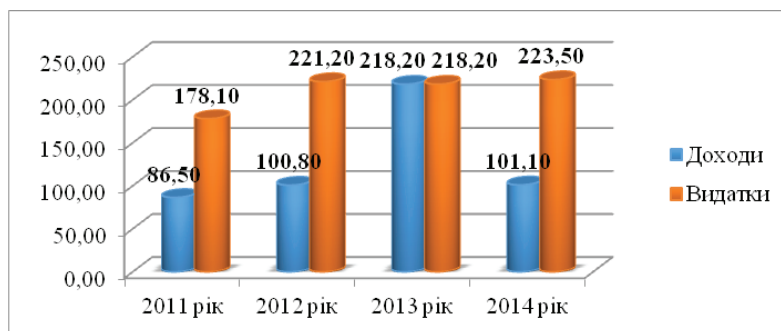

Рис. 1. Динаміка доходів та видатків місцевих бюджетів України за 2011 – 2014 рр., млрд. грн.

Така ситуація є негативною, оскільки місцеві бюджети не здатні самостійно забезпечити себе необхідними фінансовими ресурсами для виконання власних та делегованих зобов'язань, а також надання на належному рівні суспільних послуг громадянам. А саме місцеві бюджети є вирішальним важелем впливу на темпи соціально-економічного розвитку суспільства та окремих адміністративно-територіальних одиниць.

Очевидно, що головними перешкодами на шляху функціонування місцевих бюджетів є обмеженість коштів та нестабільний їх розподіл між місцевими бюджетами різних рівнів, а також недостатня самостійність місцевих органів влади. Тому першочерговим завданням органів влади є вирішення питань місцевих бюджетів [1].

Для вирішення проблем наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, наша країна взяла курс на децентралізацію. Основними завданнями якої є надання фінансової самостійності органам місцевого само-

врядування, розширення кола їхніх повноважень, збільшення доходів місцевих бюджетів за рахунок зміни розподілу загальнодержавних податків та закріплення нових місцевих податків і зборів (табл. 1).

Таблиця 1

Джерела наповнення місцевих бюджетів України сучасний стан і після реформи

Сучасний стан	Стан після реформи
<i>Податок на доходи фізичних осіб</i>	
50% до Державного бюджету України 50% до місцевих бюджетів	25% до Державного бюджету України 75% до місцевих бюджетів
<i>Податок на прибуток підприємств</i>	
100% до Державного бюджету України	75% до Державного бюджету України 25% до місцевих бюджетів
<i>Екологічний податок</i>	
65% до Державного бюджету України 35% до місцевих бюджетів	30% до Державного бюджету України 70% до місцевих бюджетів
<i>Плата за землю</i>	
Загальнодержавний податок	Місцевий податок

Бюджетна децентралізація має на меті стимулювання регіонів до фінансової автономії, пошуку додаткових власних ресурсів, активізації внутрішнього потенціалу розвитку, а також дозволяє балансувати потреби та можливості регіонів.

Для наповнення дохідної частини місцевих бюджетів України доцільно також було б сприяти розвитку бізнесу, освоєнню економічних резервів у регіонах, створенню нових, ефективних економічних суб'єктів, ініціювати до роботи молодих, талановитих менеджерів-підприємців, які спроможні започаткувати власну справу та гарантуватимуть її розвиток. Адже нові підприємства – це нові робочі місця для громадян, додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів (за рахунок сплати податку на прибуток), індикатор соціально-економічного розвитку регіону. Необхідно спрямовувати бюджетні кошти у ті сфери, які призведуть до інвестиційної віддачі.

Показовим для України є приклад Угорщини, де намагаються розвивати інноваційні виробництва в депресивних регіонах [2]. А також Польщі, яка успішно засвоїла уроки децентралізації і вдало провела цю реформу. Завдяки такому нововведенню, місцеві громади отримали право власності на землю, більшість державних будівель та об'єктів. Це стало поштовхом для розвитку ринку комунального нерухомого майна та банківських послуг **для громад**. Місцеві громади стали незалежними юридичними суб'єктами, з правом захищати власні інтереси в суді (в тому числі – перед урядом) [3].

Одним із варіантів наповнення місцевих бюджетів може бути введення нового податку – на благоустрій міста. Платниками його будуть суб'єкти господарювання, головною метою діяльності яких є отримання прибутку. Ставка податку буде розраховуватися на одного працюючого на місяць. Отримані від податку кошти спрямовуватимуться на прибирання вулиць, парків, скверів, вивіз сміття, озеленення територій, придбання урн для сміття. Ставка податку – один неоподатковуваний мінімум доходів громадян на одного працюючого на місяць. Запровадження даного податку дасть змогу вирішити побутові проблеми міст [4].

Я вважаю, що не потрібно значно збільшувати кількість податків. Необхідно просто вжити заходів для зростання надходжень від найбільш вагомих податків, таких як податок на доходи фізичних осіб та земельний податок. Для зростання надходження від земельного податку треба провести повну інвентаризацію земельних ділянок на територіях місцевих громад. Це дозволить виявити невикористані землі, земельні ділянки, що пустують і ті, що не передані в оренду. Часто зменшення надходжень від земельного податку спричинене заниженою грошовою оцінкою вартості земель та веденням недосконалого їх обліку. Тому потрібно періодично здійснювати переоблік земельних ділянок та індексацію грошової оцінки земель [4]. Для поліпшення надходжень від податку на доходи фізичних осіб до доходів місцевих бюджетів України слід ліквідувати заборгованості із заробітної плати (якщо вона наявна), збільшити рівень заробітної плати.

Отже, наповнення дохідної частини місцевих бюджетів може відбутися, в першу чергу, за рахунок вдало проведеної реформи децентралізації. А також через заохочення та ініціювання до роботи молодих менеджерів-підприємців, які будуть сплачувати до бюджету податок на прибуток; або запровадження податку на благоустрій, який покrije витрати на побутові поточні потреби міст.

Література:

1. Артус М. М. Бюджетна система України: навчальний посібник / М. М. Артус., Н. М. Хижа. – К.: Видавництво Європейського університету, 2005. – 220 с.
2. Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливість його імплементації у вітчизняну практику [Електронний ресурс] / О. І. Тулай. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/121/knp121_93-97.pdf

3. Зайчикова В. В. Системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в європейських країнах: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Віталіна Вікторівна Зайчикова. – Ірпінь, 2003. – 16 с.

4. Попова С. П. Удосконалення наповнення місцевих бюджетів / С. П. Попова // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – №17. – С.112-115.

Полухович М. С.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Соціальна функція є однією з головних функцій держави, що полягає в зменшенні різниці між доходами різних верств населення та забезпеченні сприятливих умов життя для малозабезпечених громадян. Економічні реформи в Україні призвели до падіння рівня життя населення, загрози зниження соціальної захищеності та невпевненості в майбутньому. Тому питання забезпечення соціального захисту саме за рахунок бюджетних коштів є надзвичайно актуальним.

Особлива увага до бюджетного забезпечення соціального захисту населення проявляється у працях О. Василика, В. Опаріна, В. Орлова, Є. Максимчука, В. Андрущенка, Г. Нечай.

Мета дослідження полягає у аналізі бюджетного забезпечення соціального захисту населення України протягом останніх років.

Бюджетне забезпечення соціального захисту здійснюється шляхом бюджетного фінансування видаткової частини бюджету через реалізацію програм соціального захисту населення[2].

Динаміка видатків державного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення протягом 2012-2015 рр. була неоднозначною (табл. 1).

Отже, в 2013 р. відбулося збільшення по факту на 13292,9 млн. грн (17,66%), тобто видатки становили 88547,3 млн. грн. Це свідчить про зростання пріоритетності соціальних видатків з метою поліпшення матеріального становища населення, вирішення основних соціальних проблем та підтверджується теза про соціальну спрямованість бюджетної політики держави. Проте вже в 2014 р. видатки державного бюджету скоротились на 9,03%, тобто становили 80549,1 млн. грн. Це викликано загостренням політичної ситуації в країні та поглибленням економічної кризи. В період з 2012 по 2014 рік спостерігається незначне відхилення фактичної суми видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення від планових показників.

Таблиця 1

Динаміка видатків державного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення в 2012- III кв. 2015 рр.

Показник	Значення, млн.грн.					Темпи приросту, %		
	2012	2013	2014	Січень-листопад 2014 р.	Січень-листопад 2015 р.	2013-2012	2014-2013	Січень-листопад 2015 р. – січень-листопад 2014 р.
Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення	75254,4	88547,3	80549,1	73533,5	82196,2	17,66	-9,03	11,78

Джерело: [1,3].

Проаналізувавши дану ситуацію за січень-листопад 2015 р. та порівнявши її з аналогічним періодом попереднього року помітно, що відбулося збільшення даного показника з 73533,5 млн. грн. до 82196,2 млн. грн., тобто на 11,78 %. Проте на даний період спостерігається перевищення фактичної суми видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення над плановим показником.

На сучасному етапі існують певні проблеми у фінансуванні соціального захисту населення. Адже при постійному збільшенні видатків у населення може зникнути бажання до забезпечення якісного рівня життя за рахунок власної праці. Та може виникнути залежність від матеріальної допомоги, яку надає держава. Для покращення ситуації, при здійсненні виплат необхідно враховувати реальні доходи та соціальний стан громадян. І лише в цьому випадку відбудеться оптимізація діяльності всієї системи соціального захисту. Та в свою чергу соціальні допомоги будуть отримувати люди, які дійсно потребують цього[4].

Отже, бюджетне фінансування соціальної сфери здебільшого показує позитивну динаміку, проте існують й певні недоліки. А тому необхідно детально вивчати фінансові можливості населення та слідкувати за результативністю і ефективністю використання бюджетних коштів.

Література:

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік/ [Зубченко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77 с.].
2. Максимчук Є. О. бюджетне фінансування програм соціального захисту населення / Є. О. Максимчук. // Фінансова політика та економічне регулювання. – 2009. – №48. – С. 106–107.
3. Показники виконання Державного бюджету України за відповідний період 2014-2015 років [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
4. Снісаренко О.Б. Аналіз рівня та якості фінансування соціально-культурної сфери у контексті індексу людського розвитку / О. Б. Снісаренко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2012. – № 2. – С. 5-19.

Ребрик Ю. С.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

*Науковий керівник: **Топішко Н. П.,***

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Низький рівень зайнятості та соціального захисту населення (СЗН) є одними з найважливіших проблем сьогодення. Збільшення ж кількості зайнятих сприятиме зростанню продуктивності праці, зменшенню диспропорцій національного ринку, виходу України з багаторічної кризи.

Дослідженню ринку праці, зайнятості та СЗН присвячено багато наукових публікацій вітчизняних і закордонних вчених. Серед них праці Б.Д. Бресєва, Б.М. Генкіна, Р.П. Колосової, Л.А. Костіна, А.А. Никифорової, Л.С. Чижової, Г.Е. Слезінгера та ін. Питання щодо напрямків вдосконалення системи зайнятості та СЗН залишаються актуальними.

Ринок праці є провідною підсистемою національної економіки, яка охоплює ту частину соціально-економічних відносин, що безпосередньо пов'язана з функціонуванням найманої робочої сили [1]. Проблема зайнятості та безробіття – одна з найактуальніших серед тих, які виникають на ринку праці. Безробіття – це соціально-економічне явище, коли частина робочої сили (економічно активне населення) незайнята у сфері економіки [2].

Конституція України визначає, що наша країна є соціальною державою. Це означає, що політика держави має бути спрямована на створення умов, які забезпечують гідне життя та вільний розвиток людини. Реалізацією цієї функції соціальна держава здійснює через соціальну політику.

Соціальний захист – це державна підтримка верств населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, з метою забезпечення відповідного життєвого рівня. Тобто заходи, що включають надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення [3]. Важливу роль у розвитку суспільства та СЗН відіграє державне соціальне страхування. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система гарантій, які надаються з метою впровадження соціального захисту громадян за рахунок державних страхових коштів.

В умовах науково-технічної революції та формування інформаційної економіки в Україні та за кордоном все більшого поширення набуває інвестування в людський капітал. Інвестиції в людський капітал являють собою будь-які дії, що підвищують професійну кваліфікацію та продуктивні здібності людини і тим самим продуктивність її праці. Витрати, що сприяють підвищенню людської продуктивності, можна розглядати як інвестиції, оскільки поточні витрати здійснюються з тим розрахунком, що їх буде багаторазово компенсовано дедалі значнішим потоком доходів у майбутньому [4]. У трьох найважливіших сферах формування людського капіталу (освіті, культурному і фізичному розвитку, охороні здоров'я) особливо велику і важливу роль відіграє держава.

Таким чином, основними завданнями у сфері зайнятості на сучасному етапі розвитку є забезпечення повної та продуктивної зайнятості населення, досягнення високого рівня продуктивності праці, формування прогресивної галузевої структури зайнятості, задоволення потреб національної економіки в робочій силі з урахуванням потреб щодо її кількісних та якісних показників, покращення соціально-професійних характеристик трудових ресурсів тощо.

Для поліпшення соціального захисту безробітних місцевим органам влади необхідно здійснити істотне збільшення масштабів отримання населенням (не тільки безробітним, а й тим, хто звертається до центрів зайнятості ще до втрати роботи) профорієнтаційних і консультаційних послуг; збільшити масштаби професійної підготовки та перепідготовки безробітних на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця; забезпечити поширення громадських робіт у соціальній сфері; значно збільшити розміри надання допомоги на відкриття власної справи шляхом організації попередньої підготовки та дальшого супроводу, надання

консультаційних послуг у перші роки самостійної діяльності; використовувати сучасні методи інформування працевлагодівлювачів щодо пропозиції робочої сили, а населення – щодо попиту на неї.

Основною задачею уряду країни має стати інвестування в людський капітал, а саме надання якісної та доступної системи охорони здоров'я, освіти, забезпечення соціальних пільг. Все це створить нормальні умови для розвитку творчого потенціалу особистості. Саме здорова й освічена нація може стати соціальною опорою для якісного розвитку економіки і модернізації суспільства.

Література:

1. Близнюк В. В., Куліков Г. Т., Петрова І. Л. та ін. / За ред. І. Л. Петрової Український ринок праці: особливості розвитку та ефективність функціонування. – К.: НАН України 2009. – С. 9-12.
2. Бобруйко О. І. Стан та проблеми безробіття в Україні / О. І. Бобруйко, Ю. В. Машика // Економічний простір. 2013. – № 74. – С. 122-130.
3. Авер'янов В. Б. Державне управління в Україні. Навч. посіб. / В. Б. Авер'янов. – К.: СОМІ, 1999. – 266 с.
4. Кендрик Дж. Сукупний капітал і його формування / Дж. Кендрик. – М., 1978.

Савчук О. В.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Формування бюджету країни відбувається під прямим впливом податкової та бюджетної політики. Реформування податкової політики України відбувалося в умовах економічної кризи, тому це неабияк позначилося на її характері. Дотепер недостатнє постачання грошей до бюджету для виконання його головних функцій та втрата джерел фінансових надходжень загострюють проблему хронічного дефіциту бюджету. Вдосконалення бюджетних відносин, що вимагає перебудови усієї фінансової системи, встановлення залежності від основних джерел доходів, створення позитивних умов для розвитку державної економіки, може сприяти покращенню бюджетної системи.

Особливості та проблеми функціонування бюджетів досліджували у своїх працях такі вітчизняні вчені-економісти як О. Базилевич, В. Дем'янишин, А. Єпіфанов, Ю. Пасічник, В. Федосов, С. Юрій, О. Василик. Вони майже одноголосно дійшли висновку, що державний апарат управління бюджетом потребує жорсткого контролю та реформування.

Метою дослідження є визначення основних організаційних та реалізаційних проблем бюджетного процесу в Україні і формування власного бачення щодо їх подолання.

За своєю економічною сутністю бюджет – це грошові відносини, що виникають між державою, з одного боку, та юридичними і фізичними особами – з другого, у процесі перерозподілу національного доходу (частково і національного багатства) у зв'язку з формуванням і використанням бюджетного фонду, призначеного для фінансування народного господарства, соціально-культурних заходів, потреб оборони і державного управління [2].

Змістовні проблеми організації та реалізації бюджетного процесу в Україні існують на усіх його стадіях: прийняття, виконання та контролю.

Головною проблемою на стадії прийняття бюджету є хронічна несвоєчасність і неузгодженість дій органів державної влади при ухваленні документа, а також його недостатня прозорість. Відповідно до індексу відкритості бюджету за 2010-2015 рр.[4], який базується на інформації, наданій урядом під час бюджетного процесу, показник України у 2010 році становив 62 бали (за шкалою від 0 до 100 балів). У 2012 році – 54 бали, у 2015 році – 46. Хоча цей показник є середнім, порівняно з країнами Східної та Центральної Європи, але тут ми можемо спостерігати негативну динаміку. Цей показник свідчить, що прийняття бюджету в Україні є досить закрити від громадськості процесом.

Основною проблемою на стадії виконання державного бюджету є державний борг та необхідність його обслуговування. Існування державного кредиту призводить до появи державного боргу, який поділяють на поточний і капітальний, внутрішній і зовнішній. Важливим є питання про економічно обґрунтовані межі державного боргу. У більшості країн світу, в тому числі й в Україні, обсяг внутрішнього державного боргу регулюється законодавством [1]. Відповідно до даних про державний борг національного рейтингового агентства «Рюрік»[5], рівень боргу у 2011 р. становив 432,3 млрд. грн., у 2012 р. – 473,12 млрд. грн., у 2013 р. – 548,15 млрд. грн., у 2014 р. – 825,41 млрд. грн., у 2015 р. – 1424,13 млрд. грн. Ми можемо бачити негативну тенденцію до зростання, що зумовлено багатьма зовнішньо- та внутрішньо економічними чинниками, зокрема збільшенням частки зовнішньодержавних кредитів у останні роки.

Головною проблемою на стадії контролю та відповідальності є неефективність використання бюджетних коштів. Результати діяльності Державного контрольно-ревізійного управління[3] свідчать про негативну тенденцію у використанні бюджетних коштів. За даними про нецільове використання бюджетних коштів

у 2011 році рівень порушень становив 1,5 млн. грн., у 2012 р. – 2,3 млн. грн., у 2013 р. – 3,6 млн. грн., у 2014 р. – 7,5 млн. грн., у 2015 р. – 3,8 млн. грн.. Практично у всіх перевірених установах, організаціях та підприємствах мають місце різні за формою прояви незаконного, неефективного та нецільового використання бюджетних коштів.

Отже, постає гостра проблема у створенні єдиного системного законодавства, засади якого розв'язали б проблему здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на усіх стадіях бюджетного процесу та забезпечення ефективного формування, розподілу і використання державних коштів. В умовах дефіциту бюджетних коштів проблема підвищення їх ефективності стає досить актуальною і потребує термінового розв'язання [6]. Загалом, проаналізувавши дослідження попередників та враховуючи теперішню економічну ситуацію, можна зробити висновок, що одним із найголовніших завдань для держави є негайне докорінне реформування бюджетного процесу задля подальшого належного виконання його функцій.

Література:

1. Бедь В. В., Когут Ю. М. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. – К.: МАУП; Ужгород: ЗІ ім. А. Волошина, 2004. – 168 с.
2. Венгер В. В. Фінанси: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
3. Державне контрольно-ревізійне управління [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>
4. Індекс відкритості бюджету [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/publications-2/full-report/>
5. Національне рейтингове агентство «Рюрік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/REVIEW_debt.pdf
6. Огонь Ц. Г. Проблеми підвищення ефективності формування та використання бюджетних коштів / Ц. Г. Огонь // Наукові праці НДФІ. – Випуск 4(33). – 2005. – С. 27-32.

Сипата М. В.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку Україна потребує кардинальних змін для ефективного функціонування економіки держави, її конкурентоспроможності на міжнародній арені. У вирішенні проблем економіки можуть допомогти інноваційні процеси, адже в нашій країні здебільшого використовуються застарілі технології, які стримують розвиток національної економіки. Процвітання країни без впровадження новітніх технологій – неможливе, тому що інноваційні процеси сприяють економічному зростанню кожної держави. В Україні існує проблема недостатнього фінансування даної галузі, через що інновації не можуть бути рушійною силою у стабільному розвитку нашої держави.

Проблемою, пов'язаною із роллю фінансування інноваційної діяльності у економічному зростанні України займалося чимало вчених, серед них: В. Гросул, І. Власова, Л. Федулова, О. Вільчинський, С. Чижов та інші.

Метою даної роботи є розгляд теоретичних аспектів даної проблематики та оцінка сучасного стану фінансування інноваційної діяльності.

В економіці інноваційні процеси розглядаються як перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство [4, с.186]. Світовий досвід показує, що ці процеси зумовлюють перехід країн на якісно кращі рівні економічного розвитку, тому процвітання інноваційної сфери може бути одним із головних чинників економічного зростання в Україні. У розвинутих країнах світу показник приросту ВВП за рахунок впровадження нових технологій становить 60–90%, тоді як в Україні він складає менше одного відсотка. Хоча Україна за кількістю науковців входить до першої десятки країн світу [3, с. 77].

Існує чимало чинників, як стримують розвиток інноваційної галузі в Україні. Одним із них є недостатнє фінансування даної сфери, негативна динаміка якого відображена у таблиці 1.

Згідно з таблицею, кількість фінансування інновацій в Україні щорічно зменшується. Упродовж 2012-2013 рр. число надходжень у цей сектор зменшилось на 1918 млн. грн. (16,7%), а з 2013 по 2014 рік цей показник ще зменшився на 1866,7 млн. грн. (19,5%). Той факт, що рівень фінансування щорічно знижується вказує на те, що у нашій країні не позиціонують інноваційний розвиток як причину економічного зростання України. Такої кількості коштів недостатньо для забезпечення проведення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок.

Таблиця 1

Фінансування інноваційної діяльності в Україні упродовж 2012-2014 рр.							
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
				2013-2012	2014-2013	2013-2012	2014-2013
Сума витрат, млн. грн.	11480,6	9562,6	7695,9	-1918,0	-1866,7	-16,7	-19,5

Джерело [2].

Для кращого аналізу фінансування інноваційної діяльності розглянемо частку різних джерел фінансування цієї галузі у 2014 році (рис.1).

Рис.1. Джерела фінансування інноваційної діяльності

Джерело [2].

Отже, у 2014 році найбільшу частку у загальному фінансуванні інноваційного сектору займають власні кошти (85%), а найменшу – іноземні інвестиції (2%). З діаграми можна зробити висновок, що в Україні немає сприятливого клімату для залучення іноземних інвестицій, які відіграють важливу роль у соціально-економічному житті розвинених країн. Щоб збільшити кількість інвестиційних надходжень необхідно врегулювати нестабільну політичну ситуацію, стабілізувати національну валюту, покращувати соціальний рівень життя населення. Також необхідно підвищити частку фінансування із державного бюджету, адже через недостатню підтримку інноваційної сфери національними видатками відбувається відтік науковців.

Перехід до дієвої державної політики інноваційного розвитку України є одним із першочергових завдань державного управління. Стратегія втілення цієї політики має здійснюватися на системній і послідовній основі [3]. У наш час економічне зростання великої кількості країн зумовлене саме інноваціями. Тому в Україні основним кусом на процвітання економіки повинні стати інноваційні процеси і їх відповідне фінансування для створення модерної високотехнологічної інфраструктури. Основними джерелами повинні бути іноземні інвестиції та державний бюджет.

Література:

1. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні / В.А. Гросул // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3). – Т. 1. – С. 76–82.
2. Джерела фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України – режим доступу : <https://ukrstat.gov.ua>
3. Стреліна О. М. Інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи / О.М. Стреліна// Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – №7 – 189 с.
4. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – М.: Экономика, 1989. – 271 с.

Слічнюк К. С.,

Рівненський державний аграрний коледж
Науковий керівник: **Матвійчук Л. А.,**
викладач

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрна галузь – одна із небагатьох галузей економіки України, яка попри кризи та складнощі демонструє щорічне зростання. Беззаперечним є факт, що введення спеціальних режимів оподаткування посприяло розвитку аграрної економіки. Довкола питання спецрежиму ПДВ для сільськогосподарських підприємств в останні роки точиться багато дискусій, а отже тема дослідження є актуальною.

З 1 січня 2016 року відповідно до Закону України від 24 грудня 2016 року № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» відбулися зміни щодо порядку застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ. І спецрежим у зміненому вигляді зберігають до 1 січня 2017 року [2].

Метою дослідження є встановлення доцільності змін, що відбулися в системі оподаткування сільськогосподарських підприємств, як це передбачено в Податковому кодексі України.

Для досягнення поставленої мети, що визначає зміст дослідження, передбачено вирішити основні завдання, а саме, як зміни щодо порядку застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ вплинуть на обсяг виробництва валової сільськогосподарської продукції; на її рентабельність; на рівень технічної ефективності сільськогосподарських підприємств; на зайнятість населення в сільській місцевості.

Коаліційною Угодою та Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» передбачено, зокрема, збереження до 1 січня 2018 року спецрежиму ПДВ для сільськогосподарських товаровиробників [3].

Підтримка сільгоспвиробників в країнах Європи становить близько 450 євро/га, тоді як в Україні – майже у 10 разів менше (близько 800 грн. на 1 га ріллі). Спеціальний режим оподаткування ПДВ є на сьогодні єдиним видом державної підтримки галузі сільського господарства. Несплачуючи податків – ПДВ та податку на прибуток, підвищувалась інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність вітчизняної сільгосппродукції на світових ринках, є однією з основних передумов технічної і технологічної модернізації та підвищення продуктивності сільгоспвиробництва.

Порядок сплати ПДВ для сільгосптоваровиробників зазнав суттєвих змін. Якщо раніше ПДВ, обчислене в межах спецрежимної діяльності до бюджету не сплачувалось, а перераховувалось на власний спецрахунок, то починаючи із січня 2016 року, сума ПДВ, визначена до сплати, буде перераховуватися пропорційно операціям, що привели до виникнення такого ПДВ:

- за операціями із зерновими і технічними культурами товаровиробники отримують 15%, а держбюджет – 85%;

- за операціями з продукцією тваринництва відповідно – 80% і 20%;

- за іншими операціями – 50% і 50% [4].

За іншими операціями, здійсненими протягом звітного (податкового) періоду не в межах спецрежиму, оподаткування здійснюється у звичайному порядку. Для платників єдиного податку 4-ї групи розмір ставки податку з одного гектара сільськогосподарських угідь, зросли приблизно на 80% кожна.

На нашу думку скасування спецрежиму ПДВ призведе до:

- падіння обсягів виробництва валової сільськогосподарської продукції вже в 2016 році може перевищити 12,5% в сільськогосподарських підприємствах та 8% в цілому по галузі;

- виробництво багатьох видів сільськогосподарської продукції балансуватиме на межі рентабельності;

- зменшення чисельності зайнятих у сільгосппідприємствах може скласти до 10% або близько 60 тис. осіб;

- виробничі витрати можуть скоротитись на 6-7%, що може суттєво відкинути рівень технічної ефективності в аграрному секторі та призвести до падіння обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;

- зниження кредитоспроможності сільгосппідприємств у зв'язку із зменшення обсягів доходів;

- ослаблення експортних позицій України на зовнішніх ринках;

- у випадку рецесії в секторі АПК, доведеться імпортувати продовольчі продукти за цінами значно вищими за вітчизняні.

Тому з огляду на ситуацію, що склалась на фінансовому ринку скасування зазначеного виду підтримки сільгоспвиробників в Україні є абсолютно неприйнятним та призведе до зниження конкурентоспроможності аграрного бізнесу, втрати обігових коштів підприємств та необхідності залучення кредитних коштів для покриття понесених втрат, що призведе до збільшення собівартості продукції.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році. Закон України від 24 грудня 2016 р. № 909-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020». Указ президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

4. Лисканич Х. Зміни до Податкового кодексу України. Або податкова реформа без реформ / Х. Лисканич // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bc-club.org.ua/news/items/zmini-do-podatkovogo-kodeksu-ukrajini-abo-podatкова-reforma-bez-reform.html>

Степанюк О. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

*Науковий керівник: **Топішко Н. П.,***

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Соціальний захист населення (СЗН) є обов'язковою складовою соціально-економічної системи країни. Це сукупність заходів щодо захисту громадян від негативного впливу соціальних ризиків, що виникають внаслідок безробіття, у випадку втрати чи різкого скорочення доходів, хвороби, народження дитини, виробничої травми, інвалідності, похилого віку тощо. Вона допомагає підтримати їх матеріальний добробут і не допустити економічної та соціальної деградації у складних умовах.

Різноманітні аспекти даної проблематики досліджують такі українські вчені як С. Бандур, В. Бевз, Д. Богиня, І. Бондар, Н. Борецька, І. Гнібіденко, А. Колот, Ю. Краснов, Е. Лібанова, В. Онікієнко, С. Пирожков та інші

Соціальна політика держави повинна бути орієнтованою на забезпечення проголошених Конституцією України прав громадян на життя, безпечні умови праці, винагороду за працю, захист сім'ї, відпочинок, освіту, житло, охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальне забезпечення та сприятливе навколишнє середовище [1]. За умов сьогодення особливої гостроти набувають питання визначення напрямків реформування механізму СЗН, пошуку граничної ефективності його параметрів [2, с. 3].

Механізм СЗН є комплексним і складається з універсальних інструментів, які поширюються на зайняте населення, та спеціальних, які мають обмежену сферу застосування (регіон, галузь, підприємство, певні верстви населення) [3, с. 34]. В умовах трансформації економіки України забезпечення соціального захисту потребують майже усі верстви населення країни. Мінімальні соціальні стандарти виконують скорше символічну, а не реальну функцію соціального захисту [3, с. 37]. Проблема бідності залишається надто актуальною. В 2013 р. частка бідного населення становила 24,5% (у 2000 р. 26,4%) [4, с. 3].

Згідно даних Міністерства соціальної політики України у I півріччі 2015 р. рівень бідності за відносним показником сягав 24,3% (у I півріччі 2014 р. – 23,9%) [5]. Рівень бідності за відносним показником крайньої бідності становив 10,4% (за відповідний період 2014 р. – 10,0%). Рівень бідності за абсолютним показником (доходи нижче прожиткового мінімуму) знизився на 2,9% і склав 8,2% (у I півріччі 2014 р. – 11,1%) [5]. Рівень бідності за вартістю добового споживання 5 доларів США дорівнював 3,7% (у I півріччі 2014 р. – 2,0%). Рівень бідності серед працюючих за відносним показником склав 19,7% (у I півріччі 2014 р. – 18,9%). Рівень бідності серед дітей до 18 років за відносним критерієм знизився на 1,2% і становив 30,2% (у I півріччі 2014 р. – 31,4%) [5].

Отже, рівень бідності населення залишився практично незмінним. Результат соціальних програм є низьким, проте суспільна підтримка вразливих верств (неповносправних, пенсіонерів, дітей, безробітних на ін.) забезпечується за першочерговим принципом і на визначеному рівні [3, с. 34]. Функціонування системи СЗН не є оптимальним. Серед проблем виокремимо наступні:

- надання пільг часто здійснюється залежно від статусу особи, а не від її потреби в соціальній допомозі. Це не сприяє вирівнюванню доходів і бідні не отримають належного соціального захисту;
- зайнятість населення є основою його соціального захисту. У кризових умовах він суттєво обмежується і здійснюється за залишковим підходом;
- укорінення у багатьох ланках суспільного життя протиріччя між очікуваннями населення щодо патерналістської ролі держави відносно забезпечення його інтересів і потреб та недотриманням реалізації проголошених гасел у соціальній практиці;
- посилення майнового і соціального розшарування; низький рівень та якість життя; високий рівень безробіття тощо.

Серед шляхів подолання проблем СЗН є наступні:

- удосконалення законодавства, що регулює дану сферу; скорочення кількості нормативно-правових актів. Ухвалення законів, що будуть визначати основний перелік соціальних послуг в державі, прозоро описуватимуть функції, цілі та напрями роботи відповідних інститутів;
- зменшення функцій держави у сфері соціальних послуг. Запровадження пенсійної реформи, поступовий перехід до недержавного соціального страхування, що призведе до зменшення тиску на бюджет держави;
- затвердження системи штрафів для громадян, які користуються пільгами, що їм не належать. Спрощення системи адміністрування пільг та обліку категорій громадян, що мають право на отримання пільг;
- зміна системи соціальних пільг на систему адресної соціальної допомоги з метою підвищення адресності соціальної підтримки тих, хто її дійсно потребує. Це дозволить заощадити значну частину коштів держави;

➤ скоротити перелік виплат у соціальній сфері. Підходити більш виважено до фінансування соціальних програм, які не дають очікуваного соціального ефекту.

Отже, реформування системи СЗН має бути направлено на зменшення видатків державного бюджету та сприяти підвищенню добробуту незахищених верств населення. Потрібно запровадити методи, котрі без додаткових затрат коштів та матеріальних засобів дозволять працювати більш результативно на користь тих, хто потребує соціального захисту.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. №72/1.
2. Кашуба Я. Концептуальні засади трансформації механізму соціального захисту населення в умовах становлення ринку праці в Україні / Я. Кашуба // Україна: аспекти праці. – 2015. №3. С. 3-7.
3. Юрчик Г. Соціальний захист зайнятого населення України в умовах економічної нестабільності / Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2015. №1. С. 34-41.
4. Антонюк В. Сучасна проблема бідності України, її наслідки для нагромадження людського капіталу та забезпечення економічного зростання/ Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2015. № 5. С. 3-11.
5. Звіт Міністерства соціальної політики України «Інформація щодо основних показників рівня життя населення у січні-листопаді 2015 року»/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=141688

Цимерман А. М.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Новоселецька А. О.,

викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВЕРИФІКАЦІЇ ОТРИМУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ В УКРАЇНІ

Тема контролю за виплатою соціальної допомоги є актуальною, оскільки на даний час відомо безліч тіньових схем за допомогою яких відмиваються державні гроші, призначені для соціальних виплат. Уже не є таємницею те, що в Україні є випадки, коли отримують пенсію особи, які померли та отримують допомогу по безробіттю громадяни, що мають в банках мільйонні депозити, а останнім часом з'явилися переселенці, які пред'являють фіктивні довідки. Виходить, що це все оплачують платники податків, тобто працюючі українці.

В Україні наявний надто великий обсяг призначення допомоги «як винятку» комісіями та низька ефективність їхньої діяльності. Часто роль комісії у призначенні допомоги за типовими та нескладними випадками звернення по допомогу є формальною, при цьому комісії радше призначають допомогу, аніж відмовляють у ній, навіть у підозрілих випадках з огляду на брак доказів [2].

Метою дослідження є визначення особливостей проведення верифікації шахраїв у сфері соціального забезпечення.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання: проаналізувати дії уряду, здійснені в цій сфері, та визначити проблеми, пов'язані з цим процесом.

Ідея щодо добросовісного аудиту соціальних виплат не є новою, оскільки пропозиції щодо його здійснення озвучувались ще минулого року. Але, зараз очевидні зрушення в цій сфері, оскільки Кабмін підписав сім спеціальних постанов, що дають поштовх до початку цього процесу.

Згідно із затвердженням на 2016 рік Бюджетом, на соціальні виплати виділено 360 мільярдів гривень, але якщо запустити процес верифікації негайно, держава може зменшити дані видатки, не зменшуючи розміру допомог. За словами міністра фінансів Наталії Ярецько, 5 мільярдів з даної суми можна буде використати ефективніше.

В минулому році була запущена пілотна версія верифікації. Був проведений політичний проект щодо перевірки переселенців. Міністерство фінансів прозвітувалось про те, що завдяки цьому проекту було збережено понад 1 мільярд гривень, що за їх словами були витрачені на потреби антитерористичної операції.

В засобах масової інформації розміщені дані про плани пошуку та виявлення недобросовісних отримувачів соціальних допомог. Даним питанням буде займатись Міністерство фінансів. Але до його повноважень буде входити тільки збір та аналіз інформації щодо шахраїв. Даний орган не матиме права здійснювати власне каральні дії та скасовувати виплати таким особам. Накази про припинення виплат будуть видавати уповноважені органи, такі як Міністерство соціальної політики, Пенсійний фонд та Фонд соціального страхування.

Особи, що займаються шахрайськими діями та отримують соціальні виплати, порушуючи закон, будуть зобов'язані повернути їх назад до держави, окрім допомоги на народження дитини. Виплати такої допомоги будуть призупинені на період розгляду справи, а у випадку підтвердження факту шахрайства – зовсім

зупинені. Особи, що організовують схеми з отримання виплат в обхід законодавству, будуть притягнені до кримінальної відповідальності.

Однак, не все так просто в цьому питанні. На даний час в Україні немає синхронізованих даних, які отримують різні державні органи, на центральному рівні адмініструються тільки дві бази даних: база переселенців та людей з обмеженими можливостями. Процес верифікації буде безпосередньо залежати від того, як швидко інформація буде передаватись між різними органами. В такому разі, для початку слід додати бази даних про осіб різних категорій, а вже після цього запускати повномасштабну програму.

Отже, уряду доцільно проводити повномасштабну верифікацію осіб, що незаконно отримують соціальні виплати, оскільки це допоможе ефективніше використати державні кошти. Але даний процес слід запускати тільки після того, як будуть розроблені бази даних для обміну інформацією між «низам» і «верхам». Тому, чим раніше це буде зроблено, тим швидше можна буде реалізувати проект.

Література:

1. Закон України « Про державний бюджет України на 2016 рік» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), № 5, ст. 54. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
2. Інформаційні матеріали щодо реформи системи соціальної підтримки населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://kr-admin.gov.ua/Comitet/Ua/history/05011209.pdf>.
3. Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги [Електронний ресурс] // Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 345. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1098-06>.
4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), № 25-26, ст.131. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Рекомендації у сфері політики надання соціальної допомоги [Електронний ресурс] // CASE та CASE Україна. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.case-ukraine.com.ua/archive/u/publications/bee4ed0468e11790004e97f37f8724df.pdf>.

СЕКЦІЯ 2

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Волохата К. Б.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Складна політична ситуація в країні та дестабілізація економічної активності суб'єктів економічної діяльності негативно вплинули на діяльність кредитних інститутів. Валютна нестабільність, девальвація національної грошової одиниці, високий рівень споживчої інфляції та інші фінансово-економічні проблеми стали причиною зниження довіри до банків та небанківських кредитних установ. А тому постає питання удосконалення функціонування ринку кредитних послуг шляхом підвищення його ефективності та посилення фінансової стійкості.

Дослідження кредитного ринку стало предметом робіт багатьох вітчизняних вчених, зокрема С. Глуценка, А. Даниленка, О. Дзюблюка, Р. Корнилюка, О. Лунякова, В. Федосова та багатьох інших науковців.

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів удосконалення функціонування кредитного ринку в Україні на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів даної проблематики.

Кредитний ринок – це особлива сфера економічних відносин, де об'єктом виступає позиковий капітал, наданий на певних умовах. Кредитний ринок – це механізм, за допомогою якого встановлюються взаємозв'язки між підприємствами і населенням, що потребують додаткових коштів, та організаціями і громадянами, які мають у власності вільні грошові ресурси і можуть їх позичити на певних умовах [4, с. 4].

На розвиток кредитного ринку впливають макроекономічні чинники, що пояснюється залежністю кредитної системи від стабільності національної економіки та основних макроекономічних показників: рівня зростання ВВП, рівня інфляції, рівня безробіття. Сприятлива макроекономічна ситуація позитивно відображається на тенденціях функціонування кредитного ринку, а нестабільний розвиток економіки негативно впливає на кредитування [1, с. 11].

На кредитному ринку діють такі кредитори: комерційні банки, держава та небанківські кредитні установи. Кожна група кредиторів здійснює кредитну діяльність у певному сегменті кредитного ринку (табл. 1).

Протягом досліджуваного періоду спостерігається нерівномірна динаміка наданих кредитів. Так, у 2012–2013 рр. сукупний обсяг кредитів зменшився на 119490 млн. грн. (6,1 %), а у 2013–2014 рр. спостерігалось різке зростання кредитів, наданих на кредитному ринку, на 744951,2 млн. грн. (40,6 %).

Таблиця 1

**Обсяги кредитів, наданих кредиторами України у розрізі сегментів кредитного ринку
впродовж 2012–2014 років**

Сегменти кредитного ринку	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
				2013-2014 рр.	2014-2013 рр.	2013-2012 рр.	2014-2013 рр.
Міжбанківські кредити	1128630	910738,9	1559795,8	-217891	649056,9	-19,3	71,3
Комерційні банки(банківські кредити)	815 327	911402	1006358	96075	94956	11,8	10,4
Небанківські кредитні установи (небанківські кредити)	7694,8	9063,1	9857,1	1368,3	794	17,8	8,8
Держава (державні кредити)	3817,6	4775	4919,3	957,4	144,3	25,1	3,0
Сукупний обсяг кредитів, наданих на кредитному ринку	1955469,4	1835979	2580930,2	-119490	744951,2	-6,1	40,6

Джерело: побудовано та розраховано автором на основі [2; 3].

На сьогодні до основних проблем кредитного ринку слід віднести:

– існуючу нормативно-правову базу, яка не відповідає реальним потребам ефективності функціонування кредитного ринку, оскільки відсутнє законодавче регламентування діяльності окремих сегментів кредитного ринку;

– нераціональне та неефективне формування та використання кредитних ресурсів суб'єктами ринку;

– неефективне функціонування кредитного ринку, що порушує організацію кредитних відносин.

Отже, враховуючи сучасний стан та поточні проблеми функціонування кредитного ринку України необхідно провести комплекс заходів щодо його удосконалення та активізації. Ці заходи повинні включати нормативно-правове, фінансово-економічне та інституційно-організаційне забезпечення.

На сьогодні кредитний ринок України знаходиться у задовільному стані. Проте вплив затяжної фінансово-економічної кризи, яка посилюється складною військово-політичною ситуацією, приводить до сповільнення темпів зростання кредитування.

Література:

1. Даниленко А.І. Грошово-кредитний ринок України: кризові уроки та короткострокові перспективи / А.І. Даниленко, Н.П. Шелудько // Економіка та прогнозування. – 2010. – № 9. – С. 9-19.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>
4. Шевцова О.Й. Кредитна система України: розвиток інституційної структури / О.Й. Шевцова, А.Д. Потій // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 2 (37). – С. 3-6.

Волошина М. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «АЛЬФА-БАНК»

Досвід країн з розвинутою ринковою системою підтверджує, що головною функцією комерційних банків є сприяння мобілізації заощаджень суб'єктів господарювання, спрямування їх у напрямку найефективнішого використання, опосередковано збільшуючи загальну масу інвестицій та потенціал економічного зростання. Депозитна політика комерційного банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективнішої комбінації їх джерел [1, с.18]. Здійснення депозитних операцій – одна із найважливіших економічних передумов для організації діяльності банку, оскільки за рахунок залученого капіталу покривається основна частина потреб банківської установи [2, с.138]. Забезпечення банківської системи необхідними обсягами депозитних ресурсів є головною метою на сучасному етапі, тому розробка ефективної депозитної політики як банківської установи, так і системи в цілому є актуальною для України.

Інформаційною базою для дослідження є роботи вітчизняних економістів, зокрема, О. Дмитрієвої, В. Кириленко, А. Ковшар, Н. Кожеля, О. Лаврушина, І. Мельникової, В. Рисіна, Н. Саннікової. На основі праць цих вчених відбулося узагальнення існуючих думок, що надало можливість визначити сутність депозитної політики, з'ясувати її інструментарій, а також запропонувати власний механізм її розробки.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів удосконаленні депозитної політики комерційного банку на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

Кризу, яка охопила економіку України, першою чергою, відчув банківський сектор. У 2014 році кількість банків, які втратили депозитні кошти із строкових рахунків становила 50 установ. При цьому найбільше постраждали 12 банків, у яких відтік коштів з їхніх рахунків становив близько 150 млн. грн. (рис. 1).

Як бачимо з рисунку, найбільший відтік коштів зі строкових рахунків у 2014 році відчув ПАТ «Брок-бізнесбанк». Сума відтоку по банку склала 850 млн. грн. Наступним йде ПАТ «Райффайзен банк Аваль», з рахунків якого вкладники зняли 587 млн. грн. Закриває трійку банків-лідерів за відтоком депозитів ПАТ «Альфа-банк» – 512 млн. грн. Тому постає необхідність покращення управління депозитною політикою в умовах кризи, так як депозитні кошти є основним джерелом залучених коштів банку і безпосередньо впливають на його фінансовий стан.

Аналіз основних показників ефективності депозитної політики ПАТ «Альфа-Банк» протягом останніх 3 років показав, що коефіцієнт миттєвої ліквідності банку в 2012 році становив 27,24% та був найвищим у аналізованому періоді.

Вже у 2013 році він впав на 1,08% до 26,16%, що є негативним. У 2014 році цей показник зменшився на 5,95% і становив – 20,21%. Зниження коефіцієнта свідчить про погіршення фінансового стану банку та його капітальної бази. Коефіцієнт надійності банку, який свідчить про фінансову сталість, не відхилявся від нормативного значення, а навіть його значно перевищував. Так, при нормативному значенні не менше 5%, він досяг 20,21% у 2012 році, 17,67% у 2013 році та 6,87% у 2014 році. Це свідчить про те, що банк на звітну дату був фінансово стійким і міг забезпечити захист інтересів акціонерів, інвесторів, вкладників та кредиторів, однак зниження цього показника в динаміці є негативним.

Коефіцієнт ефективності депозитної політики становив 0,02% у 2012 році, а впродовж 2013–2014 років набував від'ємного значення (-2,31% та -15,63%), що також не можна оцінити позитивно, оскільки в розрахунок на одиницю залучених депозитних коштів банк став отримувати збитки.

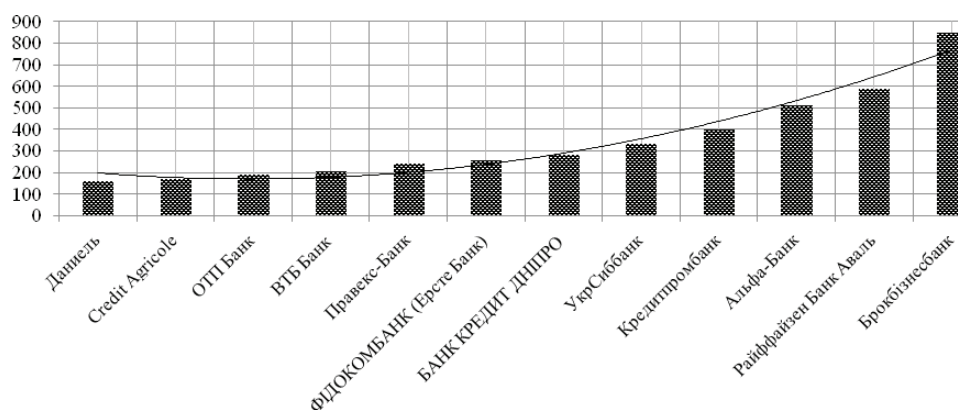

Рис. 1. Рейтинг банків України за відтоком депозитів у 2014 році, млн. грн.

Джерело: [3]

Отже, в сучасних умовах фінансової кризи ПАТ «Альфа-банк» повинен скористатися всіма можливостями та перевагами, щоб залучити клієнтів, якомога більше депозитних вкладів та покращити свої фінансові показники. Тому пропонуються такі методи щодо вирішення цієї проблеми:

1. Головна можливість ПАТ «Альфа-Банк» – це активне захоплення ринку як за рахунок розвитку регіональної мережі, так і за рахунок розширення спектра пропонованих продуктів.

2. Важливим стабілізуючим фактором має бути збільшення кількості великих клієнтів.

3. Для того, щоб залучити якомога більше клієнтів банк використовує цінові та нецінові методи управління депозитними ресурсами. В жорстких конкурентних умовах класичні цінові методи, такі як умови нарахування і сплати процентів, їх розмір вже можуть не відігравати роль фактора, який стимулює суттєвий притік депозитних коштів. Саме тому, банку потрібно активно використовувати нецінові методи управління депозитними ресурсами, такі як реклама, розширення спектру пропонованих банком послуг, більш якісний рівень обслуговування клієнтів, надання додаткових безкоштовних послуг тощо, а урізноманітнення умов їх застосування дасть можливість більш оперативно реагувати на зміни ситуації на депозитному ринку та розширити базу клієнтів.

Література:

1. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 15–18.
2. Дмитрієва О.А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О.А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2004. – №5. – С. 138–144.
3. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України [Електронний ресурс] / Незалежна асоціація банків України. – Режим доступу : <http://www.nabu.com.ua/ukr/analytics/main>
4. Офіційний сайт ПАТ «Альфа-Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alfabank.ua/ua/>

Гедзь О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА

Платоспроможність страховика є одним із основних факторів привабливості для потенційних клієнтів, оскільки визначає її можливості щодо здійснення своїх зобов'язань, рівень надійності. В умовах євроінтеграції України постає питання конкурентоспроможності вітчизняних страховиків та їх відповідності до стандартів Європейського Союзу. Обґрунтування засад управління платоспроможністю страхової компанії та аналіз методологій її оцінки здійснювали А. Супрун, Н. Ткаченко, Л. Шірінян. Зарубіжні науковці також досліджували це питання, так Р. Свейн та Д. Сваллов оцінювали особливості пруденційного регулювання страхових компаній згідно з Solvency II.

Метою дослідження є порівняння національних вимог забезпечення платоспроможності страховика з європейськими стандартами на основі вивчення теоретично-практичних аспектів обраної проблематики.

Платоспроможність є важливим показником фінансової стійкості, що засвідчує можливість компанії покрити зобов'язання за рахунок власних активів [3]. Згідно із Законом України «Про страхування» № 85/96-

ВР від 07.03.1996 оцінка платоспроможності страховика здійснюється на основі порівняння фактичного та нормативного запасів платоспроможності [1]. Фактичний запас платоспроможності визначається, як різниця між загальною вартістю майна страховика та сумою нематеріальних активів і загальною суми зобов'язань, у тому числі страхових [1]. Нормативний запас платоспроможності страхової компанії, яка здійснює види страхування крім страхування життя, дорівнює більший з визначених величин: результат множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 або добуток суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 [1]. У двох випадках сума страхових премій зменшується на 50 %, належних перестраховикам. Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, дорівнює добутку загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05 [1].

Таким чином, нормативний запас платоспроможності – це мінімальне значення, яке дозволяє забезпечити страховику виконання своїх зобов'язань. Проте методика його розрахунку враховує лише страховий ризик, а не інвестиційний, який має значний вплив у сфері страхування життя [4].

Згідно з українським законодавством розмір статутного фонду страховика, що займається видами страхування, іншими ніж страхування життя, не повинен бути меншим ніж 1 млн. євро, а для компанії, яка займається страхуванням життя – не менше 10 млн. євро [1]. Натомість у Директиві ЄС передбачено, що мінімальний розмір статутного капіталу для страховиків, що займаються страхуванням життя становить 3,2 млн. євро та 2,2 млн. євро для інших страховиків [4]. Таким чином, при реалізації Директиви ЄС Solvency II в Україні варто внести зміни до Закону України «Про страхування» щодо розміру статутного фонду.

Директива ЄС передбачає забезпечення трьох груп умов. Перша група фактично повторює український досвід, оскільки включає в себе розрахунок фактичної та нормативної маржі платоспроможності. Відмінність полягає в тому, що страховик може розрахувати ці показники на основі стандартної формули або за власною моделлю, у разі дозволу регуляторного органу [3].

Крім кількісних показників страховику варто дотримуватися якісних вимог до платоспроможності. Так страхові компанії повинні щороку оцінювати та переглядати власну систему управління ризиками, оскільки у разі недостатності капіталу, на думку наглядового органу, вимоги до платоспроможності будуть коригуватися. Також у випадку недосконалого управління ризиками регуляторний орган може запропонувати покращити якість їх управління.

Наступна група вимог передбачає публікацію інформації, яка стосується достатності капіталу та підвищення доступності цих даних для всіх зацікавлених сторін: емітентів цінних паперів, перестраховиків, власників боргових зобов'язань, клієнтів.

Отже, європейський підхід до забезпечення платоспроможності страховика є ефективнішим, оскільки він стимулює керівництво компанії проводити ефективне управління ризиками та організувати прозору систему звітності страховика, враховує кількісні і якісні показники. Натомість національна методика враховує лише кількісну компоненту забезпечення платоспроможності компанії. Реалізація Директиви ЄС Solvency II в Україні сприятиме розвитку фінансового ринку, зокрема страхового, проте процесу її імплементації повинні передувати зміни у законодавстві.

Література:

1. Закон України «Про страхування» Верховна Рада від 07.03.1996 р. (зі змінами та доповненнями від 10.02.2016) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85>.
2. Гаманкова О.О. Фінансова стійкість та платоспроможність страхової організації // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2007. – № 94-95. – С. 18–23.
3. Директива Європейського Парламенту та Ради від 25.11.2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховання (Solvency II) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/direktivi-es.html>.
4. Ткаченко Н. В. Державне регулювання платоспроможності страхових компаній // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №1. – С. 149–156.

Данилюк С. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Козак Л. В.,

д.е.н., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕМІТЕНТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Інвестиційна діяльність є важливою складовою функціонування комерційних банків і нерозривно пов'язана з управлінням та проблемами зниження ризиків. Банківські установи не завжди можуть вчасно попередити, зменшити чи уникнути ризики, пов'язані з загальноекономічною, політичною ситуацією в країні, зі станом справ на ринку цінних паперів та фінансовим становищем конкретного емітента. Тому, виникає необхідність оцінки банками інвестиційної привабливості галузей та окремих суб'єктів господарювання.

Проте, в сучасній економічній літературі дане питання розкрито недостатньо, внаслідок чого, виникають суттєві проблеми з ліквідністю та платоспроможністю комерційних банків. З огляду на сказане, вирішення даної проблематики є актуальним, що й обумовило вибір теми та напрямків дослідження.

Вивченню інвестиційних ризиків у банківській сфері присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема О. Д. Вовчак, В. І. Міщенко, Б.Л. Луціва, В.В. Платонова, Л.О. Примостки, М.І. Савлука, О.В. Пернарівського, К.Є. Раєвського, що містять теоретичні та практичні рекомендації щодо управління та зниження банківських інвестиційних ризиків. Зокрема, український вчений С.С. Герасименко при оцінці інвестиційних ризиків, пропонує велику увагу звертати на галузевий та регіональний аналіз. Дана методика спрямована на визначення рівня розвитку технологічного стану підприємства, оцінку якості продукції та попиту на неї, а також аналіз галузевих інвестиційних ризиків. При цьому, головним індикатором при виборі підприємства для інвестицій повинні бути перспективи обсягів продажу, рентабельність компанії та рентабельність виробництва.

Окрім того, комерційні банки вдаються до використання методики Due Diligence (DD) – системне вивчення усієї можливої інформації по підприємство. Комерційні банки детально вивчають фінансовий стан підприємства, його частку на ринку, збутову політику підприємства, рентабельність, рівень технічного забезпечення, продуктивність праці. Проте, дана методика є неефективною у разі неповної фінансової чи статистичної інформації.

Іноземні дослідники П. Гріффін, М. Змієвські вважають, що задля зниження інвестиційних ризиків варто орієнтуватися не на власні дослідження та здобуту інформацію при оцінці емітента, а користуватися прогнозами та рекомендаціями провідних аналітиків [5, с.22].

За кордоном, банки, вкладають кошти в пайові цінні папери, що надають власнику право на участь в управлінні емітентом, отримуючи при цьому дивіденди. Але, українським банкам спрогнозувати приріст дивідендів проблематично, бо стабільно і у повному обсязі сплачують їх лише одиниці. Як вихід, в Україні для зниження інвестиційних ризиків комерційні банки вкладають кошти в державні цінні папери, що забезпечують невисоку, проте стабільну дохідність.

На нашу думку, для зниження інвестиційних ризиків комерційним банкам необхідно велику увагу приділяти збору усієї можливої інформації про об'єкт інвестування та проводити детальний фінансовий аналіз підприємств та галузей, в які планується інвестувати кошти. Комерційним банкам варто індивідуально підходити до аналізу кожного підприємства. Розробити загальну методику при виборі підприємств за видами діяльності, враховуючи притаманні для них ризики, специфіку діяльності та структуру формування прибутку. Наступним кроком є створення в Україні спеціалізованих інформаційно-аналітичних центрів, які б пропонували свої послуги при виборі найбільш прибуткових об'єктів інвестування.

Застосування на практиці запропонованих методів зниження інвестиційних ризиків при вкладенні коштів в об'єкти інвестування дозволить забезпечити стабільне функціонування як окремого комерційного банку, так і банківської системи України загалом.

Література:

1. Андрущенко І.Є. Економічний розвиток банківських установ на фінансовому ринку / І.Є. Андрущенко // Інноваційна економіка – 2012. – № 5 – С. 273-278
2. Методи зниження інвестиційних ризиків [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
3. Ризики в інвестиційному процесі та шляхи їх зниження [Електронний ресурс] // Бібліотека економіста. – Режим доступу: <http://library.if.ua/>
4. Інвестиційна діяльність банку та її ефективність [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
5. Ігнатченко Н.М. Стратегічні орієнтири участі комерційних банків України у глобальних інвестиційних процесах / Н.М. Ігнатченко // Економіка та управління – 2014. – №2 – с.22
6. Аналіз інвестиційної діяльності комерційних банків та шляхи підвищення її ефективності [Електронний ресурс] // Електронне видання – Україна фінансова. – Режим доступу: <http://www.ufin.com.ua/>
7. Васильченко З.М. Оцінка ефективності інвестиційних проектів у банківській діяльності / З. М. Васильченко; І. П. Васильченко. – К.: Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 35-46.

Дем'янчук Л. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Кривицька О. Р.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Досвід функціонування фінансових ринків провідних країн світу показує, що роль страховиків як інституційних інвесторів невіддільно зростає. Збільшується питома вага надходжень інвестиційних ресурсів в

реальний сектор економіки, внаслідок чого інвестиційний потенціал страхових компаній прирівнюють до інвестиційного потенціалу банківського сектору. В період кризи в Україні розгляд страхових компаній як постачальників довгострокових інвестицій в національну економіку є досить актуальним.

Вивченням досвіду інвестиційної діяльності страхових компаній та дослідженням процесу формування їх інвестиційного портфелю в провідних країнах світу та в Україні займається багато зарубіжних та вітчизняних вчених: Г. Марковітц, П. Хейне, В. Д. Базилевич, Н. Л. Вороніна, Р. В. Пікус та інші.

Мета і завдання дослідження полягає у визначенні досвіду інвестиційної діяльності страхових компаній у європейських країнах та в Україні.

На сьогодні у провідних країнах світу страхові компанії є одними з найбільших інституційних інвесторів, що керують власними активами у довгостроковій перспективі. Зокрема, довгостроковий характер інвестиційної діяльності та особливості формування інвестиційного портфелю в основному формуються за рахунок страхування життя, оскільки частка страхових компаній, що здійснюють діяльність в галузі страхування життя становить понад 80 % від їхньої загальної чисельності [1].

Для визначення ефективності функціонування галузі особового страхування, ми відобразимо співвідношення інвестиційного портфелю страхових компаній, що займаються страхуванням життя, до ВВП країни у порівнянні із провідними країнами Європейського Союзу (табл. 1).

Перш за все ми бачимо, що страховий ринок ЄС динамічно розвивається, адже питома вага інвестиційного портфелю у відношенні до ВВП постійно зростає, зокрема у 2014 році цей показник досягнув значення 48,5 %, що складає майже половину ВВП Європейського Союзу. Зокрема варто зазначити, що у Великобританії та Франції аналізований показник сягає значно вищих значень (відповідно 87,6 % та 85,9 %). Тому, ми можемо зробити висновок, що страховий сектор є найбільшим інституційним інвестором в Європейському Союзі. Зокрема, у річній звітності ЄС по страховому ринку вказується, що майже 9 900 млрд євро було вкладено в економіку протягом 2014 року.

Таблиця 1

Співвідношення інвестиційного портфелю страхових компаній країн ЄС та України до ВВП протягом 2010-2014 рр.

Країна	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Німеччина	30,66	30,09	32,70	31,72	32,14
Франція	77,63	74,30	82,06	84,64	85,97
Великобританія	85,66	86,18	85,24	87,07	87,56
Всього у країнах ЄС	45,33	44,19	47,10	47,76	48,53
Україна	0,20	0,20	0,23	0,26	0,34

Джерело: розраховано автором на основі джерел [2-4].

Проте, діаметрально протилежна ситуація спостерігається в Україні, адже аналізований показник досягає лише – 0,34 %, що є у сотні разів менше, ніж у країнах ЄС. Основною причиною такої ситуації є недостатній розвиток страхування життя в Україні і, як наслідок, страховики не можуть здійснити санаційного впливу на фінансовий сектор країни та стабілізувати ситуацію в Україні.

Окрім цього, з метою більш деталізованого аналізу варто порівняти структуру інвестиційного портфелю лайфових компаній Європейського Союзу та України за 2014 рік. За даними Європейської страхової федерації провідними активами, у які інвестували страхові компанії Європейського Союзу, є боргові цінні папери та інші цінні папери з фіксованим доходом (50,4 %), акції та інші цінні папери зі змінною прибутковістю (21,0 %) та кредити, включаючи кредити надані під заставу (13,2 %) [3]. Таким чином, страховики здійснюють інвестиції у реальний сектор економіки, вкладаючи у високорозвинені та інноваційні галузі, що забезпечує зростання економіки Євросоюзу. Проте у структурі інвестиційного портфелю України домінують два джерела інвестиційних вкладень: цінні папери, що емітуються державою – 41,0 %; та банківські вклади (депозити) – 40,0 % [4]. Зазначимо, що це не найбільш прибуткові активи, проте гарантовані державою. І на нашу думку, інвестиції в Україні носять доволі консервативний характер, адже не відбувається підтримки реального сектору економіки.

Отже, у країнах Західної Європи страховики розглядаються як ключове джерело інвестицій, що направлені на зростання національної економіки. А в Україні інвестиційна діяльність страхових компаній перебуває на стадії становлення, проте поступова реформація національної економіки створює засади для їх подальшого розвитку.

Література:

1. Пікус Р. Досвід інвестиційної діяльності зарубіжних страхових компаній / Р. Пікус, Д. Нестерова// Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 3(156). – С. 6-11.
2. Statistics N°50: European Insurance in Figures/ Antonella Corrias// Insurance Europe. – 2015. // [Electronic resource]. – Available at: <http://www.insuranceeurope.eu>.

3. European Insurance – Key Facts / Nicolas Jeanmart, Antonella Corrias// Insurance Europe. – 2015. // [Electronic resource]. – Available at: <http://www.insuranceeurope.eu>.

4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік. Інформація про стан та розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sector/sk_%202014.pdf.

Дубіцький Я. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПАТ «ОЩАДБАНК»

В сучасних економічних умовах проблема формування ресурсів комерційного банку набуває першочергового значення. Тепер для успішного функціонування та розширення діяльності банківської установи недостатньо залучити кошти за нижчою ціною, а розміщувати за вищою, для цього необхідно створювати ефективну систему управління банківською діяльністю.

Обсяги діяльності комерційних банків, які визначаються об'єктом його активних операцій, в сучасних економічних умовах залежать від обсягу ресурсів, якими вони володіють. Отже, проблема формування ресурсів набуває першочергового значення. Більшість ресурсів комерційного банку сьогодні формуються завдяки залученню коштів, більшу частину яких складають депозити. Саме депозитні внески, відіграють важливу роль у формуванні ресурсної бази банку, і слугують індикатором довіри та оцінки ефективності діяльності банку вкладниками.

Значну увагу темі депозитів приділяли такі видатні зарубіжні вчені, як Е.Дж. Долан, А. Сміт, О.І. Лаврушин, П. Роуз, а також вітчизняні науковці М. Алексєєнко, О. Барановський, О. Дзюблюк, А. Мороз, О. Огієнко, М. Савлук. У своїх працях вони розглядають економічне значення депозитних операцій, їх вплив на формування ресурсів банку.

Метою дослідження є визначення напрямів удосконалення механізму формування та реалізації депозитної політики ПАТ «Ощадбанк» на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної проблематики.

Для її досягнення поставлено такі завдання:

- визначити характерні риси депозитної ПАТ «Ощадбанк»;
- розглянути інструментарій реалізації депозитної політики ПАТ «Ощадбанк»;
- запропонувати заходи щодо підвищення ефективності депозитної політики ПАТ «Ощадбанк»;
- виокремити напрями удосконалення механізму формування та реалізації депозитної політики ПАТ «Ощадбанк».

Депозитна політика ПАТ «Ощадбанк» – це обґрунтована та гнучка система стратегічних і тактичних управлінських рішень та відповідних їм заходів щодо визначення складу та технології залучення банком депозитних ресурсів за умови забезпечення високого рівня його конкурентоспроможності, прибутковості та ліквідності.

Характерними рисами депозитної політики ПАТ «Ощадбанк» є:

- а) тісно пов'язана з кредитною політикою банку;
- б) спрямована на задоволення потреб банку в ліквідності;
- в) об'єднує стратегію та тактику банку щодо залучення грошових коштів вкладників та інших кредиторів;
- г) ґрунтується на асортименті високоякісних депозитних послуг.

Інструментарієм реалізації депозитної політики ПАТ «Ощадбанк» є використання різних підходів до ціноутворення на депозитні продукти та послуги, а також застосування нецінових методів заохочення клієнтів, оскільки підвищення депозитних ставок має обмеження, і не завжди буде мати довгостроковий ефект від його впровадження. Основним фактором при виборі інструментарію реалізації депозитної політики залишаються запити вкладників, які формуються під впливом загальних економічних та соціальних тенденцій.

На нашу думку, головним напрямком удосконалення механізму формування та реалізації депозитної політики ПАТ «Ощадбанк» має бути розробка та впровадження нових інноваційних продуктів. З огляду на нинішню ситуацію та тенденції на фінансовому ринку це можуть бути такі банківські продукти як: мультивалютні депозити, депозити у «стійких» валютах, індексовані депозити, гібридні, що поєднують властивості строкових і поточних рахунків, умовні депозити, спеціальні накопичувальні рахунки, структуровані депозити.

Отже, враховуючи вагоме значення депозитних коштів у системі ресурсного забезпечення ПАТ «Ощадбанк» в сучасних умовах зростаючої конкуренції, важливим аспектом депозитної політики є розширення асортименту депозитних продуктів та удосконалення якості депозитних послуг. Зокрема, запровадження депозитних рахунків із змішаним режимом функціонування, використання різноманітних інструментів комунікаційної політики з метою активнішого просування депозитних продуктів на ринку та залучення шир-

шого кола клієнтів. Ці методи допоможуть ПАТ «Ощадбанк» завоювати позитивну репутацію серед клієнтів та конкурентів, що забезпечить формування необхідного обсягу депозитів для подальшого їх розміщення та отримання прибутку.

Література:

1. Вовканич А.І. Особливості формування ресурсів комерційних банків / А.І. Вовканич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. – №2(8). – С. 157-164.
2. Кучеренко С.А. Депозитна політика банку та основні напрями її реформування / С.А. Кучеренко, Я.В. Лихочас // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – №6. – С. 342–345.
3. Пантелєєва Н. Інноваційні підходи до формування ресурсної бази банків на засадах клієнтоцентричної депозитної політики / Н. Пантелєєва // Банківська справа. – 2013. – №2. – С. 59–72.
4. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні [Електронний ресурс] / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011. – №31.

Карпчук Л. А.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

СТАН КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Кредитна діяльність комерційних банків є найбільш прибутковою і одночасно найбільш ризиковою, зважаючи на це збалансоване зростання об'єму кредитів і поліпшення їх якості є необхідною умовою досягнення і підтримки стабільного функціонування і розвитку банків.

Дослідженню стану кредитної діяльності комерційних банків присвячено низку публікацій вітчизняних та іноземних науковців і практиків: О. Барановський, А. Мороз, М. Савлук, Т. Смовженко, О. Лаврушинта інші науковці [3], проте питання визначення стану кредитної діяльності комерційних банків в сучасних умовах є актуальним.

Метою дослідження є визначення стану кредитної діяльності комерційних банків України.

Українська фінансова система стрімко зростала до початку світової фінансової кризи 2008 року. Банківський сектор був основою швидкого розвитку економіки та характеризувався високими прибутками, зростанням активів банків, у тому числі наданих кредитів.

Як справедливо стверджує О. Дзюблюк, «кредит є фактором прискорення суспільного розвитку і забезпечення безперервності відтворення на усіх його стадіях, що й обумовлює необхідність дослідження стану банківського кредитування в Україні» [1].

На сьогодні комерційні банки вимушені працювати в надзвичайних обставинах. Вони опинилися в центрі багатьох суперечливих, кризових і важко прогнозованих процесів, що відбуваються в економіці, політиці і соціальній сфері. Велика кількість банків за останні роки збанкрутувала або знаходиться в стадії ліквідації. Так, в 2008 році в Україні функціонувало 175 банків, в 2009 році – 184, в 2010 році – 182, в 2011, 2012, 2013 роках їх кількість становила – 176 банків, в 2014 році – 180, в 2015 – 163, а на станом 01.12.2015 року їх було лише 120 банків. Отже, під кінець 2015 року кількість банків була меншою на 55 банків, ніж у 2008 році, який був кризовим.

Таблиця 1

Структура активів та наданих кредитів банків України за 2008–2015 рр.

Показники	Роки								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	01.01.2015	01.12.2015
Темп пр. активів банку, %		54,5	4,9	7,0	11,9	6,9	13,4	3,0	-3,2
Темп пр. кред. наданих, %		63,2	-5,7	1,0	9,3	-1,2	11,8	10,4	-5,2
Частка в активах банків, %									
Кредити надані, %	81,0	85,5	84,9	80,1	78,3	72,3	71,3	76,4	74,8
Частка в кредитах наданих, %									
Кредити суб'єктам господ.	56,9	59,7	63,6	67,3	70,4	74,7	76,7	79,8	82,5
Кредити фізичним особам	31,7	33,9	29,8	24,7	21,2	19,8	18,4	17,8	15,1

Джерело: Розроблено автором на основі даних НБУ [2]

З даних таблиці 1, ми бачимо, що в 2008 році частка кредитів наданих в загальній структурі активів банків становила 80,98 %, в 2009 році – 85,55 %, тоді як на кінець 2015 року цей показник становив 74,81 %. Це в свою чергу спричинено, як зменшенням загальної суми активів, так і складною економічною ситуацією, адже банкам надто складно здійснювати свою діяльність в таких умовах [2].

Також, варто звернути увагу на те, що в порівнянні з початком 2015 року на кінець 2015 року сума загальних активів банків зменшилася на 3,15 %, що в абсолютному вираженні становить 41 493 млн. грн.

Після того, як НБУ було проведено стрес-тести виявилось, що банкам України необхідно збільшити капітал більше ніж на 100 млрд. грн. Рівень проблемних кредитів в банківській системі перевищив 50 %. Банки зіштовхнулися з курсовою проблемою, тому вони вимушені повертати термінові валютні депозити, в той час як платоспроможність клієнтів по валютним кредитам стрімко знижується. Частка прострочених заборгованостей по кредитах в загальній сумі кредитів збільшилася до 19,9 %. Резерви по активним операціям банків становили 171,4 млрд. грн. [4].

Таким чином, кредитна діяльність банків в 2015 році дещо погіршилася в порівнянні з іншими роками, хоча про це не можна стверджувати однозначно, адже великий вплив на наведену вище статистику має зменшення кількості банківських установ.

Отже, кредитна діяльність комерційних банків України в сучасних умовах знаходиться в не найкращому становищі, адже на діяльність банків впливає ряд негативних чинників. Насамперед, коливання курсу валюти, девальвація гривні, складне економічне становище, а також антитерористичні дії на сході країни, які призводять до закриття філій певних банків, а також неможливості здійснювати діяльність на цих територіях. Тому, для збереження своєї конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг банкам необхідно здійснювати ефективне управління кредитної діяльністю.

Література:

1. Дзюблук О. Сучасні аспекти розуміння сутності і ролі кредиту як економічної категорії [Текст] / О. Дзюблук // Світфінансів. – 2010. – № 1. – С. 7–16.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Рогожнікова Н. В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності / Н.В. Рогожнікова // Фінансовий простір. – 2012. – № 1 (5).
4. Форіншурер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/banks/>.

Ковтунович І. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Кривицька О. Р.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ВПЛИВ ДВОЇСТОГО ХАРАКТЕРУ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ НА СИСТЕМАТИЗАЦІЮ ВИДІВ ЇХ ВИТРАТ

Головною особливістю діяльності страхової компанії є те, що на відміну від сфери виробництва, де товаровиробник спочатку здійснює витрати на випуск продукції, а потім уже компенсує їх за рахунок виручки від реалізації, страховик спочатку акумулює кошти, що надходять від страхувальника, створюючи необхідний страховий фонд, а лише після цього несе витрати, пов'язані з компенсацією збитків за укладеними страховими угодами [1].

Двоїстий характер діяльності страхової компанії заключається у тому, що страховик одночасно здійснює страхову та інвестиційну діяльність. Саме такий характер його діяльності зумовлює специфіку витрат, систематизація видів яких прямо залежать від двоїстого характеру діяльності страхової організації.

Багато науковців розглядали проблеми та особливості формування витрат страхової компанії. Зокрема, дана проблематика була розглянута в роботах таких авторів як С. Осадець, Г. Воблий, К. Райхер, К. В. Шелехов, та багато інших.

Згідно бухгалтерського обліку витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу між власниками) [2].

З точки зору економічного підходу враховуються явні і неявні витрати.

Явні витрати – це витрати у формі грошових платежів зовнішнім (по відношенню до організації) поставальникам факторів виробництва (заробітна плата робітників організації, оплата юридичних та консультативних послуг, виплати банкам, транспортні витрати і т.д.). Неявні витрати – це альтернативна вартість використовуваних ресурсів, що є власністю організації. Ці витрати не входять до платежів організації іншим організаціям або приватним особам [5].

Через двоїстий характер діяльності страхової компанії виокремлюють витрати на проведення страхових операцій (тобто витрати від основної, страхової діяльності, що формують собівартість) та витрати на про-

ведення інших операцій (витрати, що супроводжують одержання доходів від інвестиційної та фінансової діяльності, а також інших його доходів від звичайної діяльності та надзвичайних операцій).

За економічним змістом страхові витрати можна поділити на три групи:

- 1) виплати страхових сум та страхових відшкодувань за договорами страхування й перестрахування;
- 2) витрати на обслуговування процесу страхування і перестрахування;
- 3) витрати на утримання страхової компанії.

Дві останні групи можна об'єднати поняттям «витрати на ведення справи», що включають аквізиційні витрати, інкасові, ліквідаційні та управлінські. Аквізиційні витрати – це витрати пов'язані залученням нових страховальників, укладання нових договорів страхування. Інкасаційні витрати пов'язані з обслуговуванням готівкового обігу страхових премій: на оплату праці службовців, які забезпечують отримання страхових премій у готівковій формі, витрати на виготовлення бланків квитанцій і відомостей щодо прийому страхових премій; на оплату банківських послуг, пов'язаних з інкасацією страхових премій. Ліквідаційні витрати – це витрати, пов'язані з урегулюванням збитків, які включають оплату послуг спеціалістів зі з'ясування причин і визначення розміру збитків, завданих об'єктам страхування; витрати на нагромадження відповідної інформації; оплату банківських послуг, пов'язаних зі здійсненням виплат страхового відшкодування; витрати на проїзд аварійного комісара та експертів до місця страхової події і назад; судові витрати; поштово-телеграфні витрати з даного страхового випадку; відрахування в резерв збитків тощо.

Зазначені витрати разом із страховими виплатами – це специфічні витрати. Саме вони відрізняють витрати страховика від витрат інших суб'єктів господарювання.

Якщо аналізувати витрати страховика, то беззаперечно найвагомішою статтею витрат є страхові витрати, на які припадає до 90% загальної суми всіх витрат страховика. Така частка безпосередньо пов'язана з основною діяльністю суб'єкта господарювання і залежить від суми страхових відшкодувань за договорами страхування за якими відбулася страхова подія і страховик зобов'язаний виплатити компенсацію [1].

Проте, крім витрат на основну діяльність існують витрати пов'язані з забезпеченням інвестиційної та фінансової діяльності, тобто витрати з управління своїми активами та пасивами, витрати від іншої звичайної операційної діяльності та надзвичайних операцій, але вони займають незначну частину в загальному обсязі витрат – близько 10%, проте вони існують і відображаються, так само як витрати від страхової діяльності в фінансовій звітності та беруться до уваги при визначенні фінансових результатів страховика [1].

Отже, витрати страхової компанії та систематизація пов'язані відповідно з двоїстим характером діяльності страховиків. Особливістю формування витрат страхової організації є те, що спочатку відбувається мобілізація фінансових ресурсів завдяки страховим платежам клієнтів, а тоді вже страховик здійснює витрати на страхову діяльність (страхові відшкодування, витрати на ведення справи тощо), інвестиційну та фінансову діяльність, іншу операційну діяльність. Важливим є те, що в загальній сумі витрат страхової компанії найбільшу частку, відповідно, займають витрати від страхової діяльності, що в найбільшій мірі залежить від страхових виплат страховика, а лише десята частина витрат припадає на витрати від інших видів діяльності, які теж враховуються при визначенні фінансового результату страхової компанії. Така систематизація витрат страхової компанії відрізняє її від витрат інших суб'єктів господарювання.

Література:

1. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/137/43>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Витрати» – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
3. Страхова справа. О.Д.Вовчак. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1584072020844/strahova_sprava/strahova_sprava
4. Страхування. Шелехов К.В. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://readbookz.com/books/114.html>
5. Грідіна Є.І. Економіка, 2009 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://epi.cc.ua/izderjki-vidyi-vyiruchka.html>

Косинська А. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

*Науковий керівник: **Топішко Н. П.,***

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Однією з проблем економіки України є незадовільний стан фінансового ринку, зокрема основної його складової – фондового ринку. Причинами чого є неефективне розміщення фінансових ресурсів, низький рівень конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, відсутність залучень заощаджень населення та іноземних інвесторів, що зумовлене нестабільною ситуацією в країні.

Проблеми розвитку фінансового ринку та його фондового сегмента розглядалися у працях таких іноземних фахівців, як Ф. Ален, В. Берг, Дж. Кейнс, Дж. Хікс, П. Кругман та ін. Серед вітчизняних науковців

дослідженням цієї тематики займалися Т.Д. Косова, В. Опаріна, І.О. Лютий, В.М. Шелудько, С.М. Еш, А.Т. Борисенко, О.В. Гладкова, О. Барановський та ін.

Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це частина ринку капіталів, на якому основну роль становлять операції з цінними паперами. На ньому відбувається емісія, купівля-продаж, формується ціна на цінні папери. Також однією з його функцій є урівноваження попиту і пропозиції.

Основними функціями фондового ринку є:

- залучення капіталу та забезпечення його ефективного використання;
- забезпечення переливу капіталу між галузями та сферами економіки;
- розподіл і перерозподіл капіталу корпорацій (АТ), контроль за їхньою діяльністю;
- забезпечення оперативної інформації про рух індивідуальних капіталів.

Визначною рисою розвитку фондового ринку України є переважання неорганізованого фондового ринку над організованим. За межами регульованого ринку, у так званому приватному режимі, відбувається торгівля майже 80–90% акцій. При цьому на неорганізованому ринку зазвичай укладаються угоди зі «смітними акціями» (акціями неіснуючих або збанкрутілих підприємств), які не мають жодної цінності. Через брак впровадженості системи реєстру залишаються в обігу та використовуються у нелегальних фінансових схемах. Натомість регульовані ринки в Україні становлять мізерну частину національного ринку цінних паперів, є інституційно розпорошеними і значною мірою віртуальними. На них відбувається здебільшого формальна реєстрація угод з цінними паперами, а не їх реальне виконання [1].

Останніми роками спостерігається значне зменшення обсягів випуску цінних паперів. Так, протягом 2015 р. Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку зареєстровано 158 випусків акцій на суму 128,55 млрд. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2014 р. обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 15,80 млрд. грн. Здійснено 155 випусків облігацій підприємств на суму 12,43 млрд. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2014 р. обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 16,58 млрд. грн.

У країнах із ринковою економікою фондовий ринок вважається головним індикатором економічного стану країни. Фондовий ринок є невід'ємним механізмом функціонування ринкової економіки. Функціональна роль, яку повинен виконувати фондовий ринок у довгостроковій перспективі, повинна сприяти підвищенню темпів приросту національного продукту та в цілому поліпшувати добробут населення. Але вітчизняні вчені вказують, що рівень капіталізації в Україні не можна розцінювати в якості індикатора ступеня розвитку фондового ринку, оскільки він практично ніяк не пов'язаний з ефективністю функціонування реального сектора економіки, а відображає особливості протікання процесів перерозподілу власності [2].

Досвід показує, що торгівля цінними паперами на провідних біржах світу вважається престижною, свідчить про високий рівень інвестиційної привабливості підприємства-емітента і при цьому вимагає від нього фінансових витрат для проходження процедури лістингу [3].

На жаль, в нашій країні ми спостерігаємо іншу ситуацію. Адже рівень організованої торгівлі цінними паперами на фондовому ринку немає високих показників, що зумовлене неефективними заохочувальними заходами організаторами торгівлі та низьким рівнем довіри населення до будь-якої інвестиційної діяльності.

Таким чином, для успішного функціонування та розвитку фондового ринку спершу необхідно створити стратегічну нормативно-правову базу, яка буде регулювати фінансові відносини на всіх рівнях; запровадити ефективний механізм реалізації інвестиційних програм держави, який забезпечить надходження в економіку додаткових фінансових ресурсів; спрямовувати політику держави на створення проектів, які підвищуватимуть інтерес до довгострокових інвестицій.

Література:

1. Федірко, В.В. Фондовий ринок України: сучасні тенденції та проблеми розвитку [Текст] / В.В. Федірко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. Вип. 35. – С. 231-239.
2. Рубцов Б.Б. Тенденции развития мировой экономики и фондовый рынок России / Б.Б. Рубцов // Рынок ценных бумаг. – 2000. – №12. – С. 14–16.
3. Гарбар Ж.В. Сучасний стан та тенденції розвитку фондового ринку України. Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (гол. ред.) та ін. – Вінниця: ВНАУ, 2012. – Вип. 4 (70). – С. 33-41.

Михальчук Н. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Становлення й розвиток ринку фінансових послуг є однією з передумов ефективного функціонування всіх сфер і ланок економіки країни. Сьогодні на ньому спостерігаються події, що суттєво впливають на якість і

специфіку послуг фінансових установ. До них можна віднести домінування банківського сектора над усіма іншими. Також, наявна тенденція до надання фінансовими установами різного роду послуг, що збільшує конкуренцію й вимагає шукати нові напрями розвитку власного бізнесу. Особливо актуальною стає взаємодія суб'єктів ринку, зокрема банків та страхових компаній, як найактивніших його учасників, здатних реально впливати на нього. Саме тому покращення стану ринку фінансових послуг України потребує дослідження сучасних тенденцій його розвитку, виявлення проблем і своєчасності визначення основних шляхів його розвитку, що в сукупності впливає на ефективність функціонування економіки країни загалом.

Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням проблеми розвитку ринку фінансових послуг та діяльності комерційних банків, слід виділити таких авторів: П. Ю. Бельський, Л.М. Волощенко, Л. В. Козінову, Ж.П. Лисенко, І. О. Лютий, С.В. Онишко, серед зарубіжних вчених: Р. Бернарда, Г. Марковіц, Р. Мертен, Ф. Мишкін, Е. Петерс та інших.

Метою дослідження є виявлення перспектив ринку фінансових послуг в Україні на основі вивчення теоретичних та практичних аспектів обраної проблематики. Завданням, розглянути недоліки функціонування ринку фінансових послуг та шляхи їх усунення.

У 2014 році перед фінансовою системою постали нові виклики. Внутрішні та зовнішні шоки, а також ескаляція конфлікту на сході країни негативно вплинули на розвиток економіки, знизили довіру та розбалансували фінансові ринки на початку 2015 року. Економічна активність скоротилася. Як наслідок знецінення національної грошової одиниці та зростання адміністративних цін, інфляція споживчих цін у 2015 році прискорилася [1, с.5].

На сьогодні для економіки країни характерні високий рівень доларизації, готівкових розрахунків та процентних ставок. Також проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектора економіки. Відповідно, вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б давали змогу додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема, заощадження населення та «тіньовий капітал» до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів [4, с.63].

У зв'язку з кризовою ситуацією в Україні у економічній і політичній сфері, доцільно звернути увагу на те, що розвиток економіки потребує постійної мобілізації фінансових ресурсів та забезпечення процесу їх розподілу й перерозподілу, оскільки фінансовий ринок забезпечує рух капіталу з одних галузей економіки в інші відповідно до змін споживчих властивостей товарів, асортименту, ціни, якості та стосовно різних місць економічного простору.

В сучасних умовах фінансовий ринок є одним із найважливіших елементів розвитку економіки, має складну структуру та дозволяє оперувати безліччю операцій, виконувати значний набір функцій з управління економічними процесами та їх обслуговування. Зокрема, станом на 31.12.2014 року в порівнянні з 31.12.2013 роком в Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 2 087 од., що на 26 од., менше і демонструє тенденцію до зниження (табл.1). Це свідчить про згортання тінізації економіки на непідконтрольних територіях, разом з посиленням контролю за дотриманням обов'язкових нормативів платоспроможності та встановлених правил надання фінансових послуг.

Таблиця 1

Державний реєстр фінансових установ України за 2012-2014 роки

Фінансові установи	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013	Станом на 31.12.2014
Страхові компанії	414	407	382
Кредитні установи	708	739	711
Ломбарди	473	479	477
Фінансові компанії	312	377	415
Довірчі товариства	2	2	2
Недержавні пенсійні фонди	94	81	76
Адміністратори НПФ	37	28	24
Інші фінансові установи	1	0	0
Разом	2 041	2 113	2087

Джерело: сформовано автором на основі даних [5]

Ринок фінансових послуг залишається дуже фрагментарним з низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління. Крім того, подальший розвиток фінансового ринку стримують:

1) відсутність фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки;

2) не прозорість фондового сегменту РФП, адже на сьогоднішній день більшість операцій з купівлі-продажу цінних паперів (більше 90 %) відбуваються поза біржами, оскільки за таких умов неможливо забезпе-

чити потенційних учасників ринку цінних паперів необхідною інформацією, то порушується умови чесної конкуренції;

3) нерозвиненість законодавчої бази, зокрема з питань захисту прав інвесторів та емітентів, що ускладнює залучення інвестицій і вихід наших інвесторів на зарубіжні ринки;

4) відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання і нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, що є однією із серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому [3, с.43].

Для того, щоб досягти активного зростання в середньостроковому періоді, країні необхідно рішучо просуватися шляхом зміцнення макроекономічної та фінансової стабільності, а також запровадження широко-масштабних та амбіційних структурних реформ, які б забезпечили поліпшення бізнес-клімату, залучення більшого притоку інвестицій та підвищили конкурентоспроможність України. Здійснення ефективної монетарної та фінансової політики допоможе «заякорити» інфляційні очікування, а впровадження глибоких і комплексних фінансових та економічних реформ вирішити вкорінені проблеми, що занадто довго обтяжують перспективи розвитку країни [1, с.6].

Державна фінансова політика повинна бути спрямована на вдосконалення ринкового ціноутворення і на найбільш важливі для української економіки базові товари, забезпечення ефективності ринкової інфраструктури. У тому числі слід серйозну увагу приділити сегменту похідних фінансових інструментів фінансового ринку, підвищенню ефективності облікової системи, протидії спекулятивній практиці біржової торгівлі. Ефективне регулювання ринку деривативів потребує формування відповідних сучасних нормативно-правових засад, принципів, стандартів і технологій регулювання учасників. Слід формувати державну фінансову політику з конкретною метою підвищення емісійної активності корпоративного сектора економіки, насамперед ринку акцій, що створить передумови капіталізації вітчизняного виробничого сектора [2, с.30].

Таким чином, розвиток фінансового ринку України на сучасному етапі є комплексним, динамічним та важкопрогнозованим. Однак, саме теперішні умови є найбільш сприятливими для впровадження інноваційних, а часом і радикальних заходів щодо реформування всього фінансового ринку. Отже, основним завданням для України, в умовах інтеграції ринків фінансових послуг, є формування адекватної фінансової політики, а також забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг, що збільшить кількість залучених іноземних інвестицій та забезпечить вихід вітчизняних інвесторів на міжнародний фінансовий ринок.

Література:

1. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance.pdf>
2. Беленький П. Ю. Розвиток системи фінансових посередників України в умовах по – силення глобалізаційних процесів / П. Ю. Беленький, О. О. Другов. // Вісник НБУ. – 2011. – №12. – С. 30–33.
3. Лисенко Ж. П. Фінансовий ринок України – стан, тренди та напрями розвитку / Ж.П. Лисенко // Ефективна економіка. – 2014. – №6. – С. 43-45.
4. Лютий І. О. Вплив держави на ринок фінансового капіталу України / І. О. Лютий, Н. В. Дрозд // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С. 63-72.
5. Національні рахунки. – [Електронний ресурс]. // Офіційний сайт «Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» – Режим доступу: www.dfr.gov.ua

Пророк Я. М.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Кривицька О. Р.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА

Страховання як галузь вітчизняної економіки має суттєвий вплив на соціально-економічну рівновагу суспільства, оскільки тенденції розвитку страхового ринку є похідною соціально-економічного розвитку держави. Проте, значення ринку страхування для економіки держави проявляється також у тому, що страховики, виходячи із специфіки своєї діяльності, здатні акумулювати значний обсяг фінансових ресурсів на достатньо тривалий термін, що дає змогу здійснювати багатовекторні інвестиції, саме тому, дослідження інвестиційного портфеля страхових компаній та способів його оптимізації є важливим напрямком сучасної наукової думки.

Тема платоспроможності страховика знаходить своє відображення у працях таких науковців, як Ткаченко Н. В., Шелехова К. В., Приходька В. С., Шелудько В. М., Волкової О. Н., Ковальова В. В., Г.А. Белянкіна, зокрема, дослідженням питання формування та оптимізації страхового портфеля страховика займалися такі вчені, як В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Ю.М. Коваленко, А.А. Пересада та інші.

Інвестиційна діяльність страхової компанії дає змогу щодо збільшення обсягу активів компанії, що в свою чергу призводить до зростання фактичного запасу платоспроможності страховика, який визначається шляхом вирахування із загальної суми активів нематеріальних активів та загальної суми зобов'язань [3].

Вибір інвестиційної політики страховика, напрямів розміщення коштів та структури інвестиційного портфеля значною мірою залежить від обсягу діяльності, тенденцій фінансового ринку країни та державного регулювання страхової діяльності. Основними інвестиційними ресурсами страховика є насамперед дві групи фінансових ресурсів:

1) власні фінансові ресурси (статутний фонд, додатковий капітал, резервний капітал, вільні резерви, нерозподілений прибуток);

2) залучені кошти (страхові резерви) [4].

Варто зазначити, що інвестування коштів першої групи не обмежується державою і здійснюється на розсуд страховика, за винятком коштів статутного фонду, в той час як вибір напрямів розміщення та використання фінансових ресурсів другої групи має чітко визначені законодавчі обмеження, що викладені у таких нормативно-правових актах як: Закон України «Про страхування»; «Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування інших, ніж страхування життя», затверджені Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 17.12.2004 р. № 3104; «Правила розміщення страхових резервів із страхування життя», затверджені Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 26.11.2004 р. № 2875 [1, 2].

Проаналізувавши законодавчі вимоги щодо напрямів використання інвестиційних ресурсів страхових компаній можна зробити висновок, що вони не є надто жорсткими, що дає можливість значної диверсифікації інвестиційного портфеля страховика. Проте, в сучасних умовах ринку, основними зовнішніми перешкодами для ефективної інвестиційної діяльності страховика є:

1) макроекономічна нестабільність, що збільшує ризик вкладення капіталу;

2) недосконала нормативно-правова база;

3) криза банківської системи;

4) низька дохідність капіталу на ринку;

5) недостатній рівень розвитку фондового ринку в Україні.

Для оптимізації інвестиційного портфеля страхових компаній, на нашу думку, доцільним є застосування таких заходів:

1) здійснювати вкладення коштів у такі галузі народного господарства як розробка та впровадження інноваційних технологій, житлове будівництво, сфери телекомунікацій та кібернетики;

2) розглянути можливість довірчого управління активами шляхом співпраці із КУА, що дасть можливість підвищити прибутковість інвестицій та забезпечити достатній рівень платоспроможності;

3) включити до інвестиційного портфеля незначну частку ризикових цінних паперів, які забезпечують вищу дохідність, в порівнянні з банківськими депозитами та державними облігаціями.

Отже, інвестиційна діяльність страхових компаній відіграє важливу роль в забезпеченні достатнього рівня платоспроможності страховика, крім того є джерелом додаткового доходу та ефективним інструментом розвитку національної економіки через фінансування об'єктів як фінансової, так і виробничої сфер національного господарства.

Література:

1. Закон України «Про страхування» № 85/96ВР від 07.03.1996 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80>.

2. «Правила розміщення страхових резервів зі страхування життя»: затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг 26 листопада 2004 року № 2875. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1626-04>

3. Майданченко І. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній – шлях до економічного зростання / І. В. Майданченко // Науково-технічна інформація. – 2006. – № 3. – С. 41–44

4. Сучасний стан управління інвестиційним портфелем страхових компаній України: матеріали четвертої міжнародної науково-практичної інтернет-конференції («Спецпроект: аналіз наукових досліджень») (23-24 липня 2009 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.confcontact.com.

Хомич Ю. А.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Новоселецька А. О.,

викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Формування та розвиток ринкової економіки зумовило необхідність становлення однієї з основних ланок фінансової системи України – страхування, яке частіше за все визначається як особлива сфера фінансових

відносин, у зв'язку з якими формується попит та пропозиція на послуги страхового ринку та здійснюється їх купівля-продаж між суб'єктами цих відносин.

Страховий ринок займає досить важливе місце в системі фінансових механізмів захисту суспільства від різних несприятливих подій. І як наслідок, забезпечує надійні гарантії відшкодування збитків, заподіяних стихійними лихами, аваріями чи діяльністю людей. Крім того, страхування зменшує державні витрати при настанні страхових випадків, а також є ефективною формою заощадження коштів громадян і джерелом стабільних довгострокових інвестицій [1].

Дану проблематику досліджувало багато науковців та вчених, кожен з яких висловлював своє бачення в цьому питанні, найвідомішими з яких є: Н.М.Внукова, В.М. Фурман, М.І. Басаков, С.С. Осадець, Л.О. Орланюк-Маліцкая, В.Д. Базилевич та Д.А. Навроцький. Кожен з цих відомих економістів зробили значний внесок у розробку питань функціонування страхового ринку. Однак не всі аспекти представленої теми знайшли відображення в їхніх публікаціях.

Метою дослідження є визначення тенденцій функціонування та перспектив розвитку страхового ринку України.

Відповідно до зазначеної мети в ході дослідження необхідно вирішити наступні завдання: дослідити сутність та функції страхового ринку; розглянути особливості інституційної побудови страхового ринку; проаналізувати динаміку основних показників розвитку страхового ринку України; дослідити ефективність функціонування страхового ринку України та його перспективи розвитку.

Страховий ринок є потужним фінансовим інструментом регулювання і підтримання національної економіки, важливим джерелом акумулювання коштів для подальшого їх використання, або, що значно краще, інвестування їх у народне господарство на тривалий термін.

Основними показниками функціонування страхового ринку є: кількість страхових компаній, що пропонують послуги на страхового ринку, сукупні обсяги виплат та премій по договорах страхування, статутні фонди та обсяги активів, страхових резервів та інше [2].

Протягом 2012-2015 рр. розвиток діяльності страховиків має динамічний характер і тяжіє до зменшення їх загальної кількості (з 414 страхових компаній у 2012 році до 368 у III кв. 2015 року). Це відбувалося за рахунок різкого зменшення кількості компаній з ризиковим страхуванням з 352 у 2012 році до 325 у 2014 році.

Ця ситуація пов'язана з тим, що багато страховиків не витримали поставлених урядом умов і змушені були об'єднуватися чи взагалі ліквідувати свою діяльність. У 2013 році в Україні зменшилася кількість страхових компаній, що займалися страхуванням життя у зв'язку з економічною ситуацією, що склалася в країні. У 2015 році ситуація тільки погіршувалася.

Аналізуючи розвиток страхового ринку України впродовж останніх років, можемо помітити стабільні темпи його зростання попри різке скорочення кількості страхових компаній. Показники ділової активності впродовж даного періоду має оптимістичний характер. Як видно з таблиці 1, основні показники страхових компаній на протязі досліджуваного періоду мають неоднозначну тенденцію [3].

Як свідчать дані таблиці, резерви страхових компаній на протязі досліджуваного періоду помітно зростають. Бачимо, що нестабільність економічної ситуації в країні не вплинула на страховий ринок та його ефективну діяльність. Як не дивно, за обсягами валових страхових премій по всіх видах страхування 2013 рік в порівнянні з роками досліджуваного періоду видався найвищим і обсяг отриманих премій складав 28 661,9 млн. грн., коли, натомість, у наступному 2014 році відбувся незначний спад до 26 767,3 млн. грн.. Збільшення темпів росту страхових премій пояснює ріст зобов'язань страховиків, які у свою чергу підкріплені страховими резервами, про які згадували раніше.

Стосовно страхових виплат, наявна протилежна ситуація. У 2013 році, як видно з таблиці, обсяг виплат був найменшим за досліджуваний період – 4 651,80 млн. грн. Для порівняння, лише за III квартали 2015 року було здійснено 4 674,80 млн. грн., що є більше за весь 2013 рік загалом. Рівень валових страхових виплат на протязі 2012-2014 рр. не відповідав нормативному значенню. Показник найбільше наблизився до нормативної межі у 2012 р. і складав 23,9 %, що є набагато нижчим за нормоване значення (40%). Стосовно відношення валових премій до ВВП, за досліджуваний період найвищого значення показник досягається у 2013 році, що підтверджує вище сказані слова про стабільну діяльність страхового ринку в період економічної нестабільності.

Таблиця 1

Динаміка обсягу основних показників українських страхових компаній за 2012-2014 рр., млн. грн.

Показник	Роки				Абсолютне відхилення, млн. грн.		Темп приросту, %	
	2012	2013	2014	III кв. 2015	2013-2012	2014-2013	2013-2012	2014-2013
Валові страхові премії, млн. грн.	21 508,2	28661,9	26767,3	21718,7	7153,7	-1894,6	33,26	-6,61
Чисті страхові премії, млн. грн.	20 277,5	21551,4	18592,8	16 746,4	1273,9	-2958,6	6,28	-13,73
Валові страхові виплати, млн. грн.	5 151,0	4 651,8	5065,4	4 674,8	-499,2	413,6	-9,69	8,89
Чисті страхові виплати, млн. грн.	4 970,0	4566,6	4893,0	4 577,9	-403,4	326,4	-8,12	7,15

Активи по балансу	56224,7	66387,5	70261,2	60588,9	10162,8	3873,7	18,08	5,83
Статутний капітал	14579,0	15232,5	15120,9	14483,7	653,5	-111,6	4,48	-0,73
Страхові резерви, млн. грн.	12 578,0	14 435,7	15828,0	17244,7	1857,7	1392,3	14,77	9,64
Рівень валових виплат, %	23,9	16,2	18,9	21,5	-7,7	2,7	-32,22	16,67
Рівень чистих виплат, %	24,5	21,2	26,3	27,3	-3,3	5,1	-13,47	24,06
Відношення валових премій до ВВП	1,53	1,96	1,71	3,91	0,42	-0,25	-	-

Аналізуючи валові страхові премії в розрізі різних видів страхування станом на 31.12.2014 року можемо помітити, що основну частку займає добровільне майнове страхування (59,2 % у відсотковому відображенні). Значно менше, отримують страховики за договорами страхування по недержавному обов'язковому страхуванні (14,3%) та по особистому страхуванні (12,1%). Найменше страхових премій надходить по добровільному страхуванні відповідальності (5,9%), що свідчить про низький попит на відповідні послуги страхового ринку.

Дещо схожу тенденцію мають страхові виплати у структурі. Станом на 31.12.2014 року найбільшу частку виплат здійснено по договорам майнового страхування (43,5%). Дещо менше, але теж лідируючі позиції займають такі види страхування, як особисте (26,8%) і недержавне обов'язкове страхування (23,8%) відповідно.

Впродовж досліджуваного періоду активи балансу страхових компаній швидкими темпами зростали, що свідчить про позитивну тенденцію і цілком високі шанси значно розширити діяльність страхових компаній України. В абсолютних значеннях цей показник змінювався з 56224,7 млн. грн. у 2012 році до 70261,2 млн. грн. у 2014 році.

Аналіз сучасного стану, тенденцій і проблем розвитку вітчизняного страхового ринку свідчить про певні здобутки та численні недоліки, притаманні функціонуванню як окремих страхових компаній, так і всієї системи страхування. Формування розвинутого ринку страхових послуг в Україні завдяки врахуванню тенденцій і особливостей розвитку страхових ринків розвинених країн забезпечить сприятливі умови для ринкової трансформації та стабільний розвиток національної економіки, розвиток світової економіки та міжнародних відносин.

Аналізуючи останні політичні події України, а саме питання визначення щодо вектору інтеграції та підписання угоди з ЄС, складно прогнозувати розвиток українського страхового ринку в майбутньому, але перші кроки вже були зроблені назустріч світовому страховому співтовариству. Таким чином, можна говорити про новий етап розвитку страхового світового ринку, який базується на розширенні видів страхових послуг, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності, подальшої інтеграції України у міжнародні структури, а також створення оптимального співвідношення між обов'язковим і добровільним страхуванням відповідно зі світовими стандартами [4].

На сьогодні в Україні працюють більше 382, що мають досить великі обсяги статутних фондів і резервів, достатньо хорошу репутацію. Важливо зазначити, що обсяги резервів страхових компаній зростають швидше за страхові премії. Це є хорошим показником зростання фінансової надійності страховиків, розширюються страхові послуги і, загалом, ринок страхування набув більше якісніших ознак. Ми маємо хороші перспективи на найближчі роки в хорошій конкуренції з іноземними компаніями.

Література:

1. Навроцький, Д. А. Формування страхового ринку України [Текст] : автореферат дисертації / Д. А. Навроцький. – К. : Інститут економічного прогнозування НАНУ, 2005. – С. 16.
2. Сутність, функції та принципи страхування [Електронний ресурс] : Українська електронна бібліотека підручників. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/11200611/finansii/strahuvannya_strahoviy_rinok – Назва з екрана.
3. Офіційний сайт державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/>
4. Перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] : Українська електронна бібліотека підручників. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/17880716/strahova_sprava/perspektivi_rozvitku_strahovogo_rinku_ukrayini – Назва з екрана.

Цалай О. Ю.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Дем'янчук О. І.,**

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПОШИРЕННЯ СТРАХОВОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ФАКТОР ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Страхування є одним із тих складових функціонування економіки країни, що поєднують в собі як часткове соціальне забезпечення суспільства, так і перспективи інвестиційної діяльності. Тому його поширення

на теренах нашої держави є важливим фактором, що характеризує готовність нашої країни до економічних та соціальних змін, які мають відбутися внаслідок реформ. Страховий маркетинг є способом просування специфічної продукції, що пропонує страховий ринок.

Є ряд вчених, що досліджують практичні та теоретичні проблеми функціонування страхового ринку в цілому та питання страхового маркетингу зокрема. Серед них варто виділити праці таких вчених, як Базилевич В.Д., Вовчак О.Д., Гаманкова О.О., Заруба О.Д., Осадець С.С., Пікус Р.В.

Реклама є невід'ємним елементом поширення будь-якої продукції. В сфері страхування життя цією продукцією є страхова послуга, що носить довгостроковий характер, тому вона має певні особливості власного маркетингу.

За останні роки не було жодної до кінця закінченої і добре продуманої рекламної акції. Найчастіше реклама страхових компаній носить фрагментарний характер.

Це явище викликане декількома факторами:

- найбільше користуються страховими послугами юридичні особи, які обирають страхову компанію дещо за іншими критеріями ніж фізичні особи;
- ефект від рекламних компаній не є моментним, тобто між часом, коли споживач вперше побачив рекламу і часом звернення в страхову компанію може пройти певний час;
- канали розповсюдження страхових послуг відрізняються від каналів розповсюдження інших продуктів сфери послуг. Страхові компанії перекладають необхідність пошуку нових споживачів на страхових агентів, що не призводить до бажання проводити рекламні компанії.

В період економічної нестабільності та недовіри до фінансових інституцій, проблема низького рівня обізнаності населення про окремі види страхування, а саме лайфове страхування, є проблемою державного масштабу.

Плануючи запроваджувати трирівневу пенсійну систему, в якій лайфові компанії займають не останнє місце, урядовці забули про потужну силу, що здатна не лише інформувати, а й створювати позитивний імідж та зародити довіру населення до цих фінансових інститутів.

За результатами досліджень С.С. Осадця [4], виділяють основні методи поширення реклами, проте ми пропонуємо їх приблизну оцінку на основі їх результативності (табл. 1).

Таблиця 1

Ранжування методів поширення реклами

Методи поширення реклами	Оцінка за 5-бальною шкалою
Реклама у пресі: газети, журнали (міжнародного, національного, місцевого поширення; популярні; ділові; спеціальні).	4
Друкована реклама: проспекти, каталоги, довідники; листівки, інформаційні листи, прес-релізи і т.п.	4
Реклама засобами мовлення: радіо, телебачення (міжнародне, національне, місцеве) включаючи кіно- та відеорекламу.	3
Зовнішня реклама: щити, вивіски різної форми та розмірів.	3
Реклама на транспорті: написи і наклейки на зовнішніх поверхнях транспорту, плакати і наклейки, розміщені в салонах.	2
Реклама на місці продажу: вітрини; вивіски, написи.	1
Інші види реклами: виставки; ярмарки; зустрічі, семінари, виступи; комп'ютеризовані джерела інформації.	5

Джерело: сформовано на основі авторських спостережень

Найпоширеніша схема «СК – страховий посередник – клієнт» вимагає залучення третьої сторони, зазвичай страхового агента, що останнім часом стало дуже популярним. Проте існують посередники, які непрофесійно виконують свої обов'язки, що може підірвати довіру клієнтів до страхування взагалі і негативно вплине на ставлення юридичних та фізичних осіб до діяльності страхових компаній та на розвиток відповідного ринку загалом [2] [3]. Проте не можна стверджувати, що всі посередники є некомпетентними в своїй сфері. В схемі «СК – страховий посередник – клієнт» посередником може виступати банк, пропонує послуги страхової компанії як крос-продаж, таким чином збільшуючи обсяги реалізації страхового продукту. Страхові агенти є, мабуть, найбільш дієвим засобом поширення послуг страхової компанії за рахунок своєї кількості та можливості роботи в віддалених куточках країни.

Отож, страховий ринок в Україні розвивається, проте стикається з низкою проблем, які виникають не лише внаслідок економічної та політичної нестабільності, а й через власне ігнорування всіх можливостей розвитку ринку. Питання необізнаності та відсутності страхової культури населення стає все більш актуальним. Тому ми пропонуємо активніше використання маркетингу на ринку страхових послуг, що надають лайфові страхові компанії, адже маркетинг є потужним інструментом конкурентної боротьби за споживача. Страховий маркетинг повинен носити довгостроковий характер. І в сучасних умовах ринку це є не лише питанням моди, а й питанням розвитку страхового ринку та можливості менш болісного проведення реформ.

Література:

1. Сабірова А. Маркетингова характеристика страхового ринку України / А. Сабірова. // Економіка. – 2014. – № 3.
2. Яременко Н. В. Страховий агент: сутність та основні функції / Н. В. Яременко // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1 (63). – С. 378–379.
3. Ткач Ю. С. Соціально-психологічні аспекти довіри населення до добровільного пенсійного страхування / Ю. С. Ткач. // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1. – С. 360.
4. Осадець С. С. Страхування: Підручник / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

Чайківська А. А.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Новоселецька А. О.,

викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Страхування як сектор національної економіки, що суттєво впливає на соціально-економічну стабільність суспільства входить до кола проблем, безпосередньо пов'язаних з питаннями фінансової безпеки країни. Розвиток страхового ринку є похідною соціально-економічного розвитку країни. Зацікавленість держави в розвитку страхування зумовлюється тим, що завдяки йому уможливується підвищення соціального захисту населення і господарюючих суб'єктів; зменшення навантаження на державний бюджет у частині відшкодування непередбачуваних збитків природно-техногенного характеру; вирішення окремих проблем соціального забезпечення завдяки перенесенню державних соціальних виплат з коштів бюджету на страхові виплати. Розв'язання багатьох проблем, що стоять перед українською економікою, залежить і від того, наскільки ефективно функціонує страховий ринок [2].

Метою дослідження є визначення ефективності страхового ринку України протягом 2012-2014 років. Для досягнення поставленої мети необхідно визначити та проаналізувати показники ефективності страхового ринку України, а також запропонувати заходи для її підвищення.

Загалом дослідники до найбільш використовуваних показників ефективності страхового ринку відносять прибуток, рівень страхових виплат, відношення страхових платежів до ВВП та рентабельність страхових послуг.

Основним показником ефективності здійснення страхування є наявність прибутку. За досліджуваній період динаміка чистого прибутку страхових компаній мала неоднозначний характер. Загалом, з 2012 по 2014 рік прибуток компаній зменшився на 4,9%, зокрема у 2014 році порівняно з попереднім прибуток впав на 13,6%. Такі зміни відбулися внаслідок окупації східної частини території України, анексування АР Крим, проведенням АТО і спостереження кризових явищ в економіці, зокрема знецінення національної грошової одиниці. Загалом наявність прибутку свідчить що ринок страхування функціонує ефективно.

Страхові премії займають незначну частину ВВП України: 2012р. – 1,53%, 2013р. – 1,96%, 2014 р. – 1,69%. Для прикладу, в країнах Європи даний показник складає 39,9%. Отже, за даним показником ринок страхування України недостатньо розвинутий.

Таблиця 1

Основні показники ефективності діяльності страхового ринку України у 2012-2014 рр.

Показник ефективності	Значення		
	2012	2013	2014
Прибуток, грн	7 208 236,70	7 928 518,30	6 852 514,00
Відношення страхових платежів до ВВП, %	1,53	1,96	1,69
Рівень валових виплат, %	23,90	16,20	18,90
Рентабельність страхової послуги, %	76,00	84,00	81,00

Джерело: складено автором на основі джерел [3, 4]

Рівень валових страхових виплат вказує, яка частина грошей повертається до страхувальників при настанні страхового випадку. У 2014 році даний показник склав 18,9%. У високо розвинутих дане співвідношення становить близько 40%.

В Україні спостерігається висока рентабельність страхової послуги (у 2012р – 76%, у 2013р – 84%, у 2014р – 81%), зокрема через низький рівень відшкодування збитків, заподіяних економіці.

В цілому рівень розвитку вітчизняного страхового ринку оцінюють як недостатній. Разом з тим, ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків.

Страховий ринок України має величезний потенціал розвитку. Тому необхідно підвищувати ефективність діяльності ринку, зокрема за рахунок:

- вивчення та застосування досвіду інших країн (в тому числі постсоціалістичних країн, де була присутня монополізація ринку);
- вдосконалення нормативно-правової бази;
- підвищення довіри населення до страхування;
- впровадження нових методів наближення страхових послуг до споживачів;
- залучення до роботи в Україні іноземних висококваліфікованих спеціалістів (менеджерів, актуаріїв, брокерів, страхових експертів, фінансових аналітиків, бухгалтерів, юристів та ін.), добре обізнаних з теорією та передовою технологією страхування.

Література:

1. Базилевич В. Д. Страхова справа. – 2-ге вид., перероб. і доп. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 203 с
2. Журавка О. С. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України / О. С. Журавка. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: dspace.uabs.edu.ua
3. Офіційна інтернет-сторінка Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dfp.gov.ua>
4. Офіційна інтернет-сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

СЕКЦІЯ 3

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бровді І. І.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ РЕЗЕРВІВ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Найважливішим ресурсом будь-якого підприємства є його трудові ресурси і саме тому для всіх підприємств гостро постає проблема підвищення продуктивності праці власного персоналу, адже саме цей фактор може позитивно вплинути на діяльність підприємства. Підвищення продуктивності праці працівників та збільшення їх зацікавленості в результатах своєї праці має значний вплив на конкурентоздатність підприємства, забезпечує економію ресурсів, зменшує витрати та покращує якість продукції, що, своєю чергою, веде до збільшення прибутку підприємства.

Значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили Богиня Д.П., Гетьман О.О., Грішнова О.А., Єлець О.П., Завіновська Г.Т. та інші вчені.

Метою дослідження є систематизація сучасних способів підвищення продуктивності праці для їх використання на підприємствах України.

При пошуку та впровадженні методів підвищення продуктивності праці працівників варто звернути увагу на досвід всесвітньо відомих компаній та на низку наукових досліджень у галузі продуктивності праці, а не лише використовувати застарілі методи мотивації (премії, подяки, грамоти і т. д.).

Одним із сучасних методів підвищення продуктивності праці персоналу є раціональне поєднання періодів напруженої праці та відпочинку (відновлення) на роботі. Професор університету штату Флорида К. Андерс Еріксон, на основі дослідження найуспішніших людей різних галузей діяльності, стверджує, що найкраще працювати інтервалами до 90 хвилин, а потім робити перерву (під перервою потрібно розуміти будь-яку діяльність, непов'язану з роботою, а не перехід до виконання іншого завдання). Також це дослідження показало, що найуспішніші люди в своїх галузях ніколи не працюють більше 5 годин на день. Основна ідея тут полягає в тому, що результат виконаної роботи є набагато важливішим, ніж час витрачений на її виконання, тобто як отримати більше, працюючи менше [6].

Для того, щоб забезпечити відновлення сил працівників доцільно створювати кімнати відпочинку, де працівники зможуть відволіктись від виконання роботи і повністю поновити сили [2]. У таких кімнатах працівники можуть розслабитися, займатися своїми справами і навіть поспати.

Також підприємствам не потрібно заохочувати працівників працювати допізна, а навпаки. У дослідженні, здійсненому Гарвардським університетом в 2011 році, стверджується, що зменшення продуктивності праці працівників, пов'язане лише з недосипанням, щорічно обходиться американським компаніям в 63,2 млрд. дол. США [6].

Важливим засобом підвищення продуктивності праці працівників є відпустка. Аудиторська фірма Ernst&Young провела дослідження, в результаті чого дійшла до висновку, що кожні 10 додаткових годин відпустки збільшують продуктивність праці працівників на 8% [6]. Тривалість відпустки в Україні становить 24 дні. Компанія The Energy Project, що займається пошуком шляхів підвищення продуктивності праці працівників і мотивацією персоналу, надає своїм працівникам відпустки від 5 до 7 тижнів.

Позитивний вплив на продуктивність праці працівників мають також температура повітря, освітлення, колір та наявність рослин в офісі. Ці засоби є досить простими в застосуванні та маловитратними. Відповідно до дослідження Національної лабораторії Лоренса Берклі, продуктивність праці може збільшитися до 10% при температурі в 22–23 градуси [3]. Наявність рослин може збільшити продуктивність праці на 15% [5]. Дослідження, здійснене в університеті штату Техас, довело, що білий колір стін офісу негативно впливає на продуктивність праці [4].

Отже, впровадження нових способів підвищення продуктивності праці персоналу є одним з основних передумов збільшення прибутку підприємства. Саме шляхом ефективнішого використання робочого часу можна домогтися економії витрат підприємства та покращення якості продукції. Запропоновані методи раціоналізації використання робочого часу ґрунтуються на досвіді провідних компаній світу та останніх наукових дослідженнях. Однак при впровадженні цих методів потрібно враховувати галузеві та національні особливості діяльності підприємства.

Література:

1. В. Я. Брич, О. П. Дяків, С. А. Надвиничний, Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. Посібник / За заг. ред. проф. Качана Є. П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
2. Повович Н.Р. Зарубіжний досвід підвищення продуктивності праці на підприємствах: можливості застосування в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bsfa.edu.ua/files/konf2013/76.pdf>
3. Cold Offices Linked to Lower Productivity – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psychologicalscience.org/index.php/news/minds-business/cold-offices-linked-to-lower-productivity.html>
4. How the Color of Your Office Impacts Productivity – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.entrepreneur.com/article/243749>
5. Office plants can make workers 15% more productive, says study- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/science/2014/sep/01/office-plants-can-make-workers-15-more-productive-says-study>
6. Want to Get More Done? Know the No. 1 Productivity Tip – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.success.com/article/want-to-get-more-done-know-the-no-1-productivity-tip>

Глінчук С. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «КРЮКІВСЬКИЙ ВАГОНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»

Інвестиційна діяльність є важливою та необхідною умовою розвитку будь-якого суб'єкта господарювання. Без інвестицій підприємство не може бути конкурентоспроможним на ринку, адже постійне вдосконалення та розвиток є головною умовою, що забезпечує існування та зростання. На сучасному етапі важливим для суб'єкта господарювання є не тільки короткострокова перспектива існування на ринку, але й довгострокова стратегія, для реалізації якої необхідною умовою є залучення інвестицій.

Проблема впливу інвестиційної діяльності на економічний розвиток є предметом наукових інтересів багатьох вчених. Заслугують уваги роботи таких науковців, як О.О. Терещенко, М.А. Однорог, А.Г. Семенов, О.О. Удалих, В.Г. Федоренко, які досліджували актуальні питання управління, контролінгу інвестиційної діяльності підприємства та визначення шляхів покращення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Мета дослідження полягає у визначенні перспектив здійснення інвестиційної діяльності підприємства на основі вивчення теоретичних та оцінки практичних аспектів досліджуваної проблематики.

Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [4]. Основу інвестиційної діяльності підприємства становить реальне інвестування – це вкладення капіталу у відтворення основних фондів, в інноваційні нематеріальні активи, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей та інші об'єкти інвестування, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності підприємства. Фінансові інвестиції – це вкладення, коштів у фінансові інструменти (активи), переважно цінні папери [3, с. 65].

Розглянемо динаміку і структуру грошових потоків від інвестиційної діяльності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» впродовж 2012–2014 рр. Аналіз показав, що позитивний чистий рух коштів від інвестиційної діяльності спостерігався на підприємстві лише у 2014 р., що свідчить про її покращення в динаміці. Крім того, інвестиційна діяльність була єдиною, яка приносила підприємству зростання грошових коштів за цей період, тоді як інші види діяльності генерували більше витрачань, аніж надходжень. Дослідимо детальніше причини, які впливали на такий результат.

Аналіз вхідних грошових потоків від інвестиційної діяльності показав, що у 2012–2014 рр. вони формувались в основному за рахунок інших надходжень, частка яких за досліджуваний період зросла від 50,2 до 98,8%. Надходження від реалізації фінансових інвестицій мали місце лише у 2012 р. (16,7%), а питома вага надходжень від отриманих дивідендів зменшилась від 11,3 % до 0,5%. Вхідні грошові потоки від реалізації необоротних активів були незначними та не справляли суттєвого впливу на чистий рух коштів від інвестиційної діяльності підприємства.

Важливо також здійснити аналіз видатків від інвестиційної діяльності підприємства. Основну частку у 2012 р. займали витрачання на придбання необоротних активів (48,9 %) та інші платежі (48,1 %). Проте сума необоротних активів, що придбаваються підприємством, зменшилась у 2013 р. на 10,3%, а у 2014 р. – на 83,3%. Сума інших платежів у 2013 р. збільшилась в 2,1 рази, а у 2014 р. дорівнювала нулю. Загалом сума витрачань у 2013 р. зросла на 46%, а у 2014 р. зменшилась на 95% і була представлена лише придбанням необоротних активів.

Загалом частка інвестицій у майні підприємства зменшилась від 4,7% до 1,3%. У складі інвестицій переважали незавершені капітальні інвестиції, сума яких у 2013 р. збільшилась на 25,6%, а у 2014 р. – зменшилась на 75,4%. Така ситуація на підприємстві була зумовлена зменшенням його виробничої діяльності, оскільки підприємство суттєво знизило обсяги продажів у Росію [2].

Дослідимо фінансові інвестиції ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», що здійснювалися протягом останніх трьох років. Проаналізувавши дані звіту підприємства, можна стверджувати, що короткострокова частина значно перевищувала довгострокову впродовж 2012–2014 р. та становила 75,9%, 82,7% та 74,4% відповідно. У 2013 р. обсяг фінансових інвестицій зріс на майже 40 %, проте у 2014 р. їх вартість зменшилась на 32,6%. Таку динаміку можна пояснити різким зменшенням обсягів короткострокової частини на 45,4%. Короткострокову частину складають тільки ОВДП, а довгострокову частину складають інвестиції в дочірнє підприємство та інші фінансові інвестиції, до складу яких входять інвестиції в дольові цінні папери компанії, акції яких включені в списки біржових котирувань, та інвестиції в дольові цінні папери компанії, акції яких не включені в списки біржових котирувань.

З проведеного аналізу випливає, що ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» потребує активізації інвестиційної діяльності як такої, що здатна приносити позитивні чисті грошові потоки підприємству. У процесі своєї діяльності воно орієнтується переважно на реальне інвестування, а фінансові інвестиції носять головним чином короткостроковий характер, зумовлене нестабільним зовнішнім середовищем та постійною необхідністю ліквідних ресурсів. Разом із тим, успішна активізація інвестиційної активності можлива лише за умови покращення економічної ситуації та стимулювання обсягів продажу.

Література:

1. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>
2. Офіційний сайт ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kvsz.com/>
3. Удалих О. О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: Навч. посіб. / О. О. Удалих. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
4. Про інвестиційну діяльність: закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov...eg=15 60-12>.

Грищенко Н. П.,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

к.с.-г.н, асистент кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві

МОДЕЛІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ТВАРИННИЦТВА

Технологічний процес виробництва продукції тваринництва характеризується галузевими особливостями. Основу підвищення ефективності розвитку тваринництва становить інтенсифікація. Обсяг корисного результату виробництва можна збільшити за рахунок приросту маси використаних виробничих ресурсів або ж шляхом зміни якісного їх складу. За умов об'єктивно існуючого балансу «ресурси – корисний ефект» обсяг споживних вартостей детермінується якісними характеристиками системоутворюючих чинників [1].

Даній проблематиці присвячено ряд досліджень В.Д. Десятова, В.С. Балабанова, В.Н. Щукіна, Н.М. Морозова та інших, проте актуальність визначення ефективності інтенсифікації технологій виробництва тваринництва потребує дослідження із врахуванням сучасних умов та потреб ринку.

Мета дослідження – визначити та проаналізувати основні моделі ефективності інтенсифікації технологій виробництва тваринництва.

При аналізі ефективності інтенсифікації слід розрізняти безпосередній ефект цього процесу. За В.С. Балабановим [2], під безпосереднім ефектом розуміють збільшення виробництва продукції (в натуральному і грошовому вимірниках) з найменшими витратами в результаті інтенсифікації певного процесу:

$$E_n = E_t - E_o,$$

де E_t , E_o – результат відповідно до і після здійснення інтенсифікації.

При зміні обсягів виробництва змінюється рівень собівартості продукції. Тому необхідно враховувати обсяг продукції та її собівартість до і після нововведення. Виявлена різниця є додатковим ефектом від нововведення. Виявлення додаткового економічного ефекту має бути в основі інтенсифікації аграрного виробництва, в іншому випадку цей процес не є інтенсифікацією.

У сучасних умовах господарювання, коли Україна стала членом СОТ, поняття економічної ефективності набуває дещо іншого змісту. Так, для підвищення ефективності аграрного виробництва, зокрема тваринництва, необхідно, насамперед, оптимізувати витратну частину, досягти цього можна за рахунок нововведень у виробничі процеси. Проте для одержання очікуваного результату має бути дотримано ряд умов: наявність високопродуктивної худоби, повноцінної кормової бази, сучасних методів утримання тварин, висококваліфікованих кадрів, які, власне, є складовими системи інноваційних перетворень.

М. М. Павлишенко [3] вбачає проблему розвитку суспільного виробництва у правильності формування господарського механізму. Таким механізмом є госпрозрахунок, який безпосередньо впливає на рівень

господарської діяльності. Госпрозрахункову економічну ефективність в узагальнюючій синтетичній формі можна визначити за формулою:

$$E = \frac{\Pi}{\Phi},$$

де Π – прибуток госпрозрахункового підприємства в поточних цінах;

Φ – сукупні виробничі фонди.

На нашу думку, розрахунки за такою формулою доцільно здійснювати в цілому по галузі, оскільки достовірно розподілити вартість сукупних виробничих фондів між госпрозрахунковими підрозділами сільськогосподарського підприємства практично неможливо.

Сучасний процес інтенсифікації передбачає залучення капіталу з метою підвищення ефективності виробництва. Тому надзвичайно важливим є визначення ефективності капіталовкладень. Чітке визначення критерію ефективності капітальних вкладень вперше було здійснено академіком Т. С. Хачатуровим [4]. Дослідник характеризує його, як показник абсолютної ефективності капітальних вкладень.

Таким чином, потенційний ефективний розвиток галузей тваринництва передбачає нарощування поголів'я тварин відповідно до нормативного навантаження на одиницю площі; оптимізацію структури кормових угідь для стабілізації кормової бази; підвищення економічної ефективності виробництва продукції галузей тваринництва; виробництво продукції тваринництва в обсягах, необхідних для забезпечення продовольчої безпеки країни; концентрацію поголів'я тварин м'ясних галузей з метою промислової переробки продукції їх виробництва; збільшення обсягів виробництва молока аграрними товаровиробниками для забезпечення виробничих потужностей молокопереробних підприємств. Досягати ефективності функціонування тваринництва – одного з основних секторів економіки, що є гарантом продовольчої безпеки країни, можливо за умови інтенсифікації галузі з елементами інновацій.

Література:

1. Swiss-Ukrainian Project «Organic Market Development in Ukraine (Швейцарсько-український проект «Розвиток органічного ринку в Україні») [Електронний ресурс] Режим доступу: www.fibl.org
2. Шпичак О. М. Проблеми ємності внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні в контексті купівельної спроможності населення / О. М. Шпичак, О. В. Бондар // Економіка АПК, 2013. – № 6. – С. 5–13.
3. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика) / [Том 2. Нормативна собівартість і ціни на сільськогосподарську продукцію]. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки УААН», 2008. – 649 с.
4. Технологія виробництва продукції свинарства: Підручник для підготовки фахівців у аграрних вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації із спеціальності «технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» / [В.І. Герасимов, Д.І. Барановський, А.М. Хохлов, В.П. Рибалко та ін.]; за ред. В.І. Герасимова. – Х. : Еспада, 2010. – 448 с.

Гуменюк М. І.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Мамонтова Н. А.,

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Головною ланкою економіки в ринкових умовах господарювання є підприємства, що здійснюють виробничу, науково-дослідну й комерційну діяльність, в результаті якої виробляють відповідні види продукції, реалізують її, отримують доходи та здійснюють їх розподіл, а також формують відповідні фонди фінансових ресурсів. Фінансові ресурси відіграють основну роль у формуванні матеріальних і трудових ресурсів, розвитку матеріально-технічної бази, придбанні сучасних інформаційних технологій.

Основою теоретичного аналізу є роботи вітчизняних і зарубіжних економістів таких, як Бланк І.О., Цалко Ю.С., Терещенко О.О., Лахтіонова Л.А., Поддєрьогін А.М., Бердар М.М.

Метою даного дослідження є детальний опис процесу формування структури джерел фінансування діяльності підприємства та пошук шляхів її вдосконалення.

Основними напрямками управління фінансами підприємства є формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства. Вагомим аспектом управління формуванням фінансових ресурсів є визначення структури джерел їх надходжень.

Джерела формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання відображаються у пасиві балансу і складаються із власних та позикових.

Основу фінансування діяльності підприємства складають власні джерела, використання котрих призводить до зростання ринкової вартості підприємства та зниження підприємницьких ризиків у майбутньому.

Матеріальним носієм фінансових відносин виступають фінансові ресурси. І це виділяє фінанси із сукупності економічних категорій. Можна сказати, як сукупність економічних відносин знаходять своє конкретне вираження у фінансових ресурсах, переважаючою формою руху яких є фонди.

Наразі немає єдиної думки щодо визначення фінансових ресурсів, їх змісту та ролі у відтворювальному процесі. Частина визначень, що подаються в словниках та науковій літературі не відповідають сутності фінансових ресурсів або розкривають її не повністю.

Так Бердар М.М. у своїй праці «Фінанси підприємств», визначає фінансові ресурси підприємств як власний та залучений грошовий капітал, який вони використовують для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку.[4]

Щоб вірно сформулювати поняття «фінансові ресурси» необхідно виходити, перш за все з поняття «ресурси». Слово ресурси – означає допоміжний засіб, тобто, щось таке, що може бути використане з певного джерела (запаси, кошти, матеріали) на певні цілі.

Головним джерелом наповнення власного капіталу є прибуток підприємства.

Якщо підприємство збиткове, то власний капітал зменшується на суму збитків. Суттєву частку в складі внутрішніх джерел становлять амортизаційні відрахування від використовуваних власних основних коштів і нематеріальних активів. Вони не збільшують суму власного капіталу, а є засобом його реінвестування. До інших форм власного капіталу належать прибутки від здавання в оренду майна, розрахунки із засновниками та ін. Важливим є те що вони не відіграють помітної ролі у формуванні власного капіталу підприємства.

Основу у складі зовнішніх джерел формування власного капіталу утворює додаткова емісія акцій. Державним підприємствам може надати безоплатну фінансову допомогу держава. До числа інших зовнішніх джерел належать матеріальні і нематеріальні активи, які передають підприємству безоплатно фізичні і юридичні особи в порядку доброчесності.

На реальну величину власного капіталу впливає також заборгованість засновників за внесками у статутний капітал і вартість акцій, викуплених в акціонерів, з метою їх наступного перепродажу або анулювання. Тому дані статті віднімаються з його суми.

У більшості випадків джерелами створення фінансових ресурсів підприємств є внески засновників, прибуток, амортизаційні відрахування, цільове надходження, кредити всіх форм а також кредиторська заборгованість підприємства.

Для ефективного функціонування підприємства надзвичайно важливим є визначення оптимальної потреби у фінансових ресурсах, забезпечення структури, джерел їх формування та обґрунтованих напрямків їх використання.

В умовах ринкової економіки фінансисти дедалі частіше використовують поняття «капітал». А з прийняттям П(С)БО цей термін застосовується й вітчизняними бухгалтерами та економістами. Термін «капітал» є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів компанії та виконання нею своїх зобов'язань.[1]

Тобто капітал – це об'єктивний фактор виробництва, частина фінансових ресурсів, які підприємство використовує у своїй діяльності.

Отже, вдосконалення джерел і способів залучених ресурсів на підприємстві є одним з першочергових завдань, виконання якого підвищить фінансову стійкість і платоспроможність в процесі його подальшої діяльності.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємств / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – 2-е вид. Перероб. і допов. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
3. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: [Навчально-практичний посібник] / під ред. С. Ф. Голова. – Дніпропетровськ, ТОВ «Баланс – Клуб», 2001.
4. Бердар М. М. Фінанси підприємств : Навчальний посібник / М. М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010.

Гедзь К. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Мамонтова Н. А.,

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ «ОБОРОТНИХ АКТИВІВ»

Сутність оборотних активів з погляду забезпечення безперервності і ефективності поточної діяльності підприємства викликає інтерес і у теоретиків, і у практиків. Адже через управління оборотним капіталом можна впливати на ліквідність і платоспроможність підприємства, дохідність і ризики, що з ними пов'язані.

Значний внесок у розвиток теорії та практики в управлінні фінансуванням оборотними активами підприємств зробили українські науковці: Шурпенкова Р. К., Янковська В. В., Яшук Д. Л., Демченко Т. А., Крамзіна О. С., тощо. Ґрунтовне дослідження сутності і класифікації оборотних активів здійснили Роштейна Л.О, Поддєрьогін А.М., Крейніна М.Н. та ін.

Мета і завдання дослідження полягає у вивченні основних етапів розвитку поняття «оборотні активи» та їх порівняння. Оборотні активи підприємства – це складна економічна категорія, в якій переплітається велика кількість теоретичних та практичних питань. Економічна сутність і значення якої змінювалась в залежності від періоду і науковця, що працював над цією проблематикою.

В умовах адміністративно-командної системи більш розповсюдженою назвою цих активів було поняття «оборотні кошти», основна функція – розрахунково-платіжне обслуговування кругообігу коштів, фінансування поточних витрат підприємства. До складу оборотних коштів включали грошові суми, які необхідні на покупку матеріалів, сировини, на заробітну плату виробничому і адміністративному персоналу, на сплату податків і інших витрат підприємства, оплачених у поточному періоді [4].

Під час переходу від планово-адміністративної економіки до ринкової вітчизняні економісти отримали можливість вивчати і використовувати накопичений західними економістами досвід і напрацювання, в результаті чого поряд з терміном «оборотні кошти», у літературі почали використовувати такі терміни, як «поточні активи», «оборотний капітал», «оборотні активи».

В сфері фінансів існують різні підходи науковців до визначення оборотного капіталу, активу та інших понять, пов'язаних з ним, деякі з них наведені нижче.

Кравцова Г. І. визначає оборотні кошти як сукупність грошових коштів, що планомірно авансуються підприємством для утворення оборотних виробничих фондів і фондів обігу становить оборотні кошти [2].

Крейніна М.Н. вважає, що «оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства, тобто вся вартість тих оборотних активів, які при нормальних умовах роботи протягом року (або навіть більш коротшого періоду в межах року) перетворюються в грошові кошти в результаті отримання виручки від реалізації, обігу цінних паперів і т.п» [3].

Відповідно до П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» оборотні активи – це грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Таким чином, можна виділити декілька підходів економістів до трактування поняття «оборотні активи»:

- 1) сукупність грошових коштів, що авансуються для утворення оборотних фондів та фондів обігу;
- 2) сукупність грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;
- 3) сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;
- 4) засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Проаналізувавши вищенаведену інформацію пропонуємо власне визначення даного поняття. Оборотні активи – сукупність майнових цінностей, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції і повністю споживаються протягом одного операційного циклу.

Отже, на сьогоднішній час існує велика кількість визначень «оборотних активів» що підтверджує її важливість і не однозначність. Дослідженні підходи стали базою для створення власного визначення.

Література:

1. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Кравцова Г. И. Финансы промышленности : учеб. для экон. вузов / Г. И. Кравцова, М. И. Ткачук, А. В. Шашковский; Под ред. М. И. Ткачук. – Мн.: Выш. шк., 1990. – 223 с.
3. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент: учеб. пособие / М.Н.Крейнина. – М.: Дело и сервис, 1998. – 304 с.
4. Радионов Р. А. Управление с бытовыми запасами и оборотными средствами предприятия / Р. А. Радионов, А. Р. Радионов. – М.: Дело и сервис, 2003. – 268 с.

Добродій К. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку економіки України ефективний фінансовий контролінг забезпечує своєчасне управління розвитком підприємств, формуванням їх фінансових ресурсів та раціональним використанням вкладених коштів, що обумовлює актуальність та своєчасність дослідження обраної проблематики.

Проблеми контролінгу знайшли своє відображення в працях багатьох вчених. Над цим працювали Л.О. Ващенко, Т.Д. Косова, Я.В. Маєвська, С.М. Петренко, І.Б. Стефаник, П.М. Сухарев та інші. Здобутки цих науковців створили вагомe підґрунтя для обґрунтування вагомого значення фінансового контролінгу в управлінні підприємством.

Метою дослідження є визначення фінансового контролінгу як інструменту ефективного фінансового управління розвитком підприємства.

Фінансовий контролінг – це система фінансового управління розвитком суб'єктів підприємницької діяльності в напрямку прогнозування й планування механізмів та інструментів досягнення стійкого фінансового стану [4, с. 146].

Фінансовий контролінг на підприємствах орієнтується на функціональну підтримку фінансового менеджменту. Основною метою фінансового контролінгу є направленість управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімальних ризиках, а також збереження ліквідності та платоспроможності підприємства [1, с. 343].

Для того щоб результати функціонування системи фінансового контролінгу на підприємстві були ефективними, вона повинна базуватися на певних принципах, основними з яких є:

- орієнтація системи фінансового контролінгу на реалізацію розробленої фінансової стратегії підприємства: фінансовий контролінг повинен мати стратегічний характер, тобто відображати основні пріоритети фінансового розвитку підприємства. Має бути цілеспрямоване обмеження контрольованих фінансових операцій. Всеосяжний контроль над усіма поточними фінансовими операціями не має сенсу, тому що буде лише відволікати фінансових менеджерів від більш важливих цілей управління фінансовою діяльністю;

- багатофункціональність фінансового контролінгу: він повинен забезпечувати контроль пріоритетних показників фінансового розвитку не лише в загальному по підприємству, але й передбачати можливість порівняння контрольованих показників з середньогалузевими;

- відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу і фінансового планування: у процесі організації внутрішнього фінансового контролю необхідно зосереджуватися на всьому спектрі вже розглянутих систем і методів фінансового планування та аналізу;

- своєчасність операцій контролінгу: це не означає власне швидкість контрольних функцій або частоту їх проведення, а мається на увазі зокрема кількість контрольних дій протягом періоду здійснення окремих операцій, пов'язаних з формуванням результатів фінансової діяльності. Основна умова своєчасності фінансового контролінгу полягає в тому, що він дає змогу позбутися відхилень до того, як вони набудуть серйозного характеру;

- гнучкість побудови контролінгу: внутрішній фінансовий контроль має бути побудований з урахуванням можливостей адаптації до нових фінансових інструментів, нових норм та видів здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також до впровадження новітніх технологій;

- простота побудови контролінгу: найпростіші форми і методи внутрішнього фінансового контролю, сформованого відповідно до його цілей, потребують менших зусиль контролюючих менеджерів;

- економічність контролінгу: витрати щодо здійснення фінансового контролінгу мають бути зменшені з позицій їх адекватності ефекту цього контролю. Це означає, що обсяг витрат на організацію контролінгу має бути не більшим, ніж розмір того ефекту (скорочення витрат, збільшення доходів, максимізація прибутку), який досягається в процесі його здійснення [2, с. 50].

Значною перевагою контролінгу в організації роботи підприємства є також те, що контролінг може слугувати одним із елементів антикризового управління. Найбільш це актуально в наш час, коли в умовах нестабільності економіки велика кількість вітчизняних підприємств зіштовхується з проблемами, які впливають з різного роду кризових явищ. Власне під контролінгом антикризового управління розуміють систему методів та інструментів, що забезпечують підтримку прийняття управлінських рішень, планування і контролю за нестабільних умов діяльності підприємства в процесі реалізації службами контролінгу своїх безпосередніх функцій [3, с. 114].

Таким чином, щоб покращити розвиток підприємства, необхідно насамперед ефективно фінансове управління, інструментом якого є фінансовий контролінг. Ефективно організований фінансовий контролінг допоможе досягти стійкого фінансового стану на підприємстві. Ознаками ефективного фінансового контролінгу є його стратегічний характер, багатофункціональність, своєчасність операцій, гнучкість та простота побудови, а також економічність.

Література:

1. Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
2. Маєвська Я. В. Види та місце фінансового контролінгу на підприємстві / Я. В. Маєвська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.6. – С. 47–52.
3. Петренко С. М. Контролінг в управлінні підприємством / С. М. Петренко // Торгівля і ринок України. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2008. – С. 112–116.
4. Стефаник І. Б. Поняття, сутність і причини виникнення контролінгу / І. Б. Стефаник // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 146–153.

Іщук О. С.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Собівартість продукції є основною складовою витрат будь-якого підприємства, а тому для підвищення його конкурентоспроможності, забезпечення стабільної діяльності та стійкого добробуту власників зниження собівартості продукції відіграє ключову роль.

Дослідженням обраної проблематики займалася значна частина як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, серед яких В. Я. Амбросова, А. Г. Бродін, Ф. Ф. Бутинець, В. П. Завгородній, В. В. Пархоменко, П. Т. Саблук тощо.

Мета дослідження полягає у визначенні шляхів зниження собівартості продукції як передумови підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Собівартість продукції – це відображені в грошовій формі сумарні витрати на підготовку і випуск продукції, робіт, послуг. Собівартість розкриває ефективність усього процесу виробництва на підприємстві, так як у ній відображаються продуктивність праці, організаційний та технічний рівень. Чим ефективніше працює підприємство – тим нижча собівартість продукції, робіт, послуг [3, с. 176].

І. М. Бойчик розглядає собівартість продукції як один з основних показників економічного аналізу, в якому виражені витрати трудових, матеріально-технічних та фінансових ресурсів, пов'язаних з підготовкою, організацією, веденням виробництва та реалізацією продукції. Собівартість відноситься до вагомих чинників, які впливають на прибуток підприємств і показники рентабельності [2, с. 261].

За О. В. Миронюк та М. І. Маниліч, собівартість – це відображені у грошовій формі затрати на оплату праці, соціальні заходи та витрачені засоби виробництва. Іншими словами, собівартістю вважають суму всіх витрат на створення продукції, виражену в грошовій формі. Собівартість забезпечує процес відтворення виробництва, охоплюючи витрати підприємства, пов'язані з цим процесом, тобто її основу становлять оплата праці та витрачені засоби виробництва [5].

Собівартість продукції включає такі елементи: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизацію; інші витрати [4, с. 112]. Перші три елементи, на нашу думку, є основними, на які слід звернути увагу для раціоналізації витрат підприємства.

Матеріальні витрати на підприємстві можна скоротити за рахунок впровадження нової технології, автоматизації виробництва, скорочення витрат на управління, зменшення транспортних витрат (економічніший транспорт та найбільш ближчі, однак не менш вигідні, постачальники) та збільшення виробництва продукції, що користується підвищеним попитом. Однією з головних цілей підприємства має бути безвідходне виробництво. Також при можливості доцільно використовувати альтернативні джерела енергії. Хоча для їх придбання необхідно інвестувати чимало коштів, слід пам'ятати, що це відобразиться на зниженні собівартості, зростанні прибутку та окупності вкладених коштів.

Укладаючи договори на поставку матеріальних ресурсів, доцільно придбавати дешевші матеріали. Однак ці матеріали за своїми якістю і розмірами мають точно відповідати плановій специфікації.

Основною умовою спаду затрат сировини і матеріалів на виготовлення одиниці продукції є поліпшення якісних властивостей товару. До таких змін можна віднести поліпшення дизайну товару, додавання нових властивостей, створення більшої зручності для споживання [6].

Скорочення витрат на оплату праці є досить складною процедурою, оскільки підприємство має певні обмеження з законодавчого боку, а також виникає ймовірність втрати висококваліфікованого персоналу. До таких дій варто вдаватися в крайньому разі. Однак, якщо внаслідок автоматизації на підприємстві виникла можливість звільнення чи введення неповного робочого дня, слід переглянути ці варіанти.

Зниження собівартості продукції також вагомою мірою досягається за допомогою збільшення продуктивності праці [1]. Це можна забезпечити за рахунок створення комфортних умов праці, встановлення гнучкого графіку роботи та створення кімнати відпочинку.

Отже, собівартість продукції підприємства – це грошове вираження витрат, пов'язаних із виробництвом та реалізацією продукції. Кожне підприємство має розглядати зниження собівартості продукції як один із важелів впливу на зростання прибутку. Для зниження собівартості продукції доцільно раціоналізувати головним чином матеріальні витрати, витрати на оплату праці та соціальні заходи, але варто пам'ятати, що це не повинне впливати на погіршення якості продукції та втрату висококваліфікованих кадрів.

Література:

1. Баканов М. И. Теория экономического анализа / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/bookreader.php/135032/Sheremet,_Bakanov_-_Teoriya_ekonomicheskogo_analiza.pdf>

© Іщук О. С., 2016

2. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник / І. М. Бойчук. – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
3. Економічний словник-довідник / [за ред. д. е. н., проф. С.В.Мочерного]. – К.: Феміна, 2003. – 368 с.
4. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 216 с.
5. Манілич М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/ZnpEn/2012_8/_01SPTA.pdf>
6. Оптимизация расходов предприятия, снижение себестоимости [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <<http://bizkiev.com/content/view/498/205/>>

Книжник О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Козак Л. В.,

д.е.н., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреби у придбанні необхідних активів і оптимізації його структури з позицій забезпечення умов ефективного його використання. Крім того, у такий спосіб можна виявити недоліки у його формуванні, розрахувати можливості підприємства щодо використання власних та позикових джерел фінансування, оцінити фінансовий стан підприємства, його стійкість та незалежність, знизити рівень фінансових ризиків.

Низка вчених займалися дослідженням формування та використання капіталу підприємства, зокрема В. Базилевич, І. Балабанов, В. Білоліпецький, І. Бланк, Є. Брігхем, Л. Катан, С. Клименко, Г. Крамаренко, В. Опарін, А. Поддєрьогін, В. Подольська, І. Школьник та інші. У їхніх працях значну увагу приділено проблемам оптимізації структури капіталу, проте в сучасних швидко змінюваних умовах існує потреба у дослідженнях адаптованих до проблем конкретних підприємств.

Отже, метою даного дослідження є розробка пропозицій щодо покращення формування капіталу обраного для дослідження підприємства. Як об'єкт дослідження було обрано ПАТ «Івано-Долинський спецкар'єр».

Співвідношення власних і залучених коштів у загальному обсязі фінансових ресурсів підприємства формують показник структури капіталу підприємства, який є одним із найголовніших критеріїв оцінки фінансового стану підприємства [1, с. 79]. Питома вага власного капіталу на досліджуваному підприємстві за 2012-2014 роки має тенденцію до збільшення: 7588 тис. грн. (74 %) у 2012 році, 9583 тис. грн. (75 %) – 2013 році та 9788 тис. грн. (89 %) – 2014 році. Натомість, частка поточних зобов'язань зменшувалась і за аналізований період відповідно становила 3593 тис. грн. (26 %), 3238 тис. грн. (25 %) та 1198 тис. грн. (11 %) [3, с. 1]. З метою визначення раціональної структури капіталу було проведено розрахунки ефекту фінансового левериджу, які дозволили зробити висновки, що оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу підприємства становить 66 % та 34% відповідно. Недоцільність вищої питомої ваги позикового капіталу зумовлено тим, що його висока частка у складі джерел формування капіталу підприємства веде до ризику втрати фінансової стійкості підприємства.

Необхідно відзначити, що західні економісти вважають оптимальним значення фінансового левериджу на рівні 30-50%. На їх думку, якщо кредит приносить менше 30% додаткового прибутку, то залучення таких кредитів не є оптимальним рішенням. В той же час при значенні більше 50% – у підприємства підвищуються фінансові ризики [2, с. 273]. ПАТ «Івано-Долинський спецкар'єр» доцільно збільшувати позиковий капітал, до категорії якого, як відомо, залежно від терміну належать коротко-, середньо- та довгострокові кредити. На нашу думку, в короткострокових кредитах підприємство не має потреби, оскільки тимчасово фінансових труднощів у нього немає. Щодо середньострокових кредитів, то їх доцільно залучати на закупівлю обладнання для виготовлення декоративних виробів (вази, підсвічники, кулі тощо). Отримання цього кредиту дасть можливість розширити асортимент продукції.

Довгострокові кредити як правило надаються на фінансування капітальних витрат з реконструкції, модернізації та розширення діючих основних фондів, будівництво нових об'єктів. В акціонерному товаристві є потреба у модернізації та оновленні основних фондів. Залучені кошти можна буде використати на впровадження нової лінії дробарки, що дасть змогу виготовлення більших обсягів продукції і в результаті отримання кращих фінансових результатів. Оновлене обладнання працюватиме з кращою потужністю і зумовить виготовлення якіснішої продукції. Удосконалення виробництва призведе до залучення більшої кількості клієнтів, а відповідно і до зростання прибутку.

Таким чином, одним із основних чинників покращення фінансових результатів на досліджуваному підприємстві є проведення заходів щодо оптимізації структури його капіталу. Основними шляхами забезпечення оптимальної структури капіталу підприємства є залучення середньострокових та довгострокових кредитів, а також укладання договору лізингу. Означені заходи мають бути спрямовані на оновлення виробничих фондів, розширення асортименту продукції, що, у свою чергу, позитивно вплине на ефективність функціонування підприємства в цілому.

Література:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стер. – К.: «Знання-Прес», 2008. – 719 с.
2. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: [Навчальний курс] / І. А. Бланк – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2006. – 528 с.
3. Офіційний сайт ПАТ «Івано-Долинський спецкар'єр». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bazalt-karyer.pat.ua/>.
4. Шелудько В. М. Економічна теорія: Фінансовий ринок: Підручник / За ред. В. М. Шелудько. – 3-тє вид., стер. – К.: «Знання», 2014. – 535 с.

Король В. А.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Мамонтова Н. А.,

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки підприємствам різних форм власності для ефективного функціонування господарської діяльності необхідно володіти і вміти доцільно використовувати капітал. Ефективне управління формуванням капіталу зумовлює одержання позитивних результатів від господарської діяльності підприємств. Проте ефективність їх роботи залежить переважно від глибини застосування аналізу для пошуку оптимальних управлінських рішень.

Проблемі ефективності управління капіталом присвячено багато наукових робіт зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: І. Бланк, В. Бочаров, І. Вахович, Ю. Воробйов, Н. Дучинська, Є. Брігхем, Дж. Кларк, Г. Крамаренко, М. Романовський, Т. Теплова, О. Чорна, Г. Швиданенко та інших. Варто зазначити, що в Україні досить мало фундаментальних наукових розробок, що висвітлюють комплекс практичних та теоретичних заходів щодо поліпшення управління капіталом, і як наслідок, забезпечення економічного росту та стабілізації підприємств. Тому постає гостра необхідність в подальших наукових дослідженнях, що розкриватимуть нові шляхи щодо оптимізації управління капіталом підприємства.

Метою дослідження є визначення особливостей управління капіталом підприємства та пошук способів його вдосконалення враховуючи виявлені проблеми.

Капітал – одна із ключових категорій в економічній науці. З економічного погляду під капіталом розуміють один із трьох факторів виробництва разом із землею та працею: з капіталом ідентифікуються виробничі засоби, що можуть бути використані для здійснення господарської діяльності (виробництва товарів, робіт, послуг). У фінансовій науці досить часто застосовується також монетарний підхід, згідно з яким капітал прирівнюється до грошових ресурсів, що спрямовуються на фінансування інвестицій, тобто під капіталом розуміють грошові кошти. Проте капіталом вважаються лише ті грошові кошти, які використовуються для забезпечення зростання наявної вартості [3].

Формування та використання капіталу є однією із основних форм фінансової діяльності, що забезпечує стабільну діяльність підприємства.

Для оцінки ефективності управління формуванням капіталу було обрано ПАТ «Дніпроазот».

Основним джерелом фінансування для підприємства є позиковий капітал. Станом на кінець 2012 року він складав 69,09% структури капіталу, в 2013 році – 63,45%, а у 2014 році зріс до 81,54% структури. Відповідно знижувалась частка власного капіталу, яка склала 18,46% станом на кінець 2014 року і протягом періоду 2012-2014 років знизилась на 12,45%.

Ефективність управління капіталом підприємства є одним з головних індикаторів майнового потенціалу і основою для визначення фінансової незалежності, стійкості та стабільності господарської діяльності.

Для оцінки управління капіталом було розраховано ряд показників: Коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт придатності основних засобів, коефіцієнт капітального покриття (табл.1). Коефіцієнт мобільності активів показує частку оборотних активів в структурі майна підприємства, коефіцієнт придатності основних засобів показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності, чим він більший, тим кращий технічний стан основних засобів. Важливим аспектом ефективності управління капіталом є визначення достатності капіталу підприємства. Для визначення достатності капіталу розраховують коефіцієнт капітального покриття (Кк.п.). Для визначення достатності капіталу встановлено вимогу щодо мінімальних розмірів коефіцієнта капітального покриття та ризикованості активів. Власний капітал для промислового підприємства повинен становити не менше ніж 30 відсотків вартості активів.

Таким чином, виходячи із вище наведених розрахунків можна стверджувати, що ПАТ «Дніпроазот» управляло фінансовими ресурсами недостатньо ефективно. Коефіцієнт мобільності є високим, проте коефіцієнт придатності, не зважаючи на незначне поліпшення на протязі аналізованого періоду, свідчить про незадовільний технічний стан основних фондів. Значення коефіцієнту капітального покриття свідчить про недостатність капіталу підприємства для його функціонування та забезпечення власних активів. У 2014 році зріс також рівень ризику втрати підприємством статутного капіталу і наявного чистого прибутку.

Таблиця 1

Розрахунок показників управління капіталом для ПАТ «Дніпроазот» в 2012-2014рр.

Показники	Формула	Трактування скорочень	Значення коефіцієнта		
			2012	2013	2014
Коефіцієнт мобільності активів	$K_{м.а.} = \frac{ОА}{А.}$	ОА – оборотні активи; А – активи підприємства.	0,71	0,66	0,79
Коефіцієнт придатності основних засобів	$K_{пр.о.з.} = \frac{ОЗ}{ОЗ_{п.в.}}$	ОЗ – балансова вартість основних засобів; ОЗ _{п.в.} – первісна вартість основних засобів.	0,24	0,24	0,26
Коефіцієнт капітального покриття	$K_{к.п.} = \frac{ВК}{А}$	ВК – власний капітал; А – активи.	0,31	0,37	0,18

Отже, основним недоліком в управлінні капіталом ПАТ «Дніпроазот» є швидке нарощування підприємством позикового капіталу, що веде до зниження фінансової стійкості та ліквідності суб'єкта господарювання, і утворює незадовільну структуру джерел фінансування активів. Ефективне функціонування підприємств ґрунтується на правильно обраній та сформованій структурі капіталу, врахуванні нових підходів до визначення окремих понять і категорій, розроблення та обґрунтування показників, що їх характеризують, і відповідають умовам реальної економіки.

Основними цілями оптимізації структури капіталу ПАТ «Дніпроазот» як способу подолання недоліків в управлінні капіталом підприємства виступають:

- Максимізація прибутку підприємства;
- Забезпечення рівноважного фінансового стану підприємства;
- Забезпечення ефективного розвитку підприємства;
- Максимізація ринкової вартості підприємства;
- Мінімізація вартості окремих складових елементів структури капіталу підприємства.

Література:

1. Верстяк О. М. Світовий досвід формування фінансових ресурсів підприємства в процесі фінансового менеджменту та можливості застосування його в Україні. / О.М. Верстяк. // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці. Економічні науки – 2012. – Вип. 4 (48) – С. 51-57.
2. Висоцька І. Б. Оптимізація структури капіталу підприємства з метою підвищення його фінансової безпеки / І. Б. Висоцька, В. В. Комаричина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.1. – С. 224-230.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
4. Офіційний сайт ПАТ «Дніпроазот». – [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.azot.com.ua/uk/>.

Левицька О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Іванчук Н. В.,**

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

Передумовою вдалого функціонування будь-якого підприємства, незалежно від виду діяльності є наявність достатніх фінансових ресурсів. Під структурою джерел фінансування розуміють співвідношення між власними та позиченими фінансовими коштами, що використовуються підприємством у процесі здійснення ним господарської діяльності. Максимальний баланс між власним та запозиченим капіталом забезпечує позитивну динаміку розвитку підприємства, тому питання оптимізації структури джерел фінансування діяльності підприємства є актуальним.

Дослідженням оптимізації структури джерел фінансування діяльності підприємства займалися І.О. Бланк, М.Д. Білик, Т.В. Головка, А. Б. Гончаров, М.В. Коробков, А.М. Поддєрьогін, С.В. Сагова, О.О. Терещенко, Г.В. Савицька та інші.

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні ролі оптимізації структури капіталу та систематизації підходів до її здійснення.

На кожному підприємстві виникає необхідність вибору джерел фінансування його господарської діяльності. Як власний, так і позиковий капітал впливають на фінансову стійкість підприємства, його рентабельність та платоспроможність[3].

Універсального методу оптимізації структури капіталу, який би однаково ефективно могли застосовувати всі підприємства, щоб визначити найбільш сприятливе співвідношення між джерелами фінансування, на

сьогодні не існує. Теоретичне обґрунтування та застосування на практиці методів оптимізації різняться у вчених і залежать від обраного критерію оптимізації.

Дослідження оптимізації структури капіталу І.О. Бланка є найбільш глибоким (до вказаної методики схиляються більшість авторів). Він виділяє три критерії оптимізації:

1) метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності власного капіталу, який ґрунтується на багатоваріантних розрахунках рентабельності при різній структурі ресурсів;

2) метод оптимізації за критерієм мінімізації вартості капіталу, що полягає у попередній оцінці власного та позикового капіталу за різних умов формування та здійснення розрахунків середньозваженої вартості капіталу;

3) метод оптимізації за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків, що ґрунтується на відборі джерел фінансування різних складових частин активів підприємства [1, 2].

М.В. Коробковим розроблена комплексна методика оптимізації структури фінансування діяльності підприємства. Перевагою вказаного методу є врахування не лише розглянутих вище критеріїв, а й можливість оптимізації структури позикового капіталу. Недоліком є те, що дана методика більш підходить для новостворених підприємств, при реінвестуванні прибутку та зміні розмірів підприємства [4].

Застосування різних методик оптимізації джерел фінансування підприємства можуть генерувати різні результати, тому при виборі критерію потрібно оцінити всі переваги та недоліки кожної методики.

Отже, оптимізація структури джерел фінансування підприємства є важливим етапом аналізу діяльності підприємства задля досягнення найбільшої ефективності його діяльності. Універсальної методики оптимізації не існує, проте найбільш вдалим та глибоким є підхід І.О. Бланка, що включає оптимізацію структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності власного капіталу, мінімізації вартості капіталу та мінімізації рівня фінансових ризиків.

Література:

1. Бланк И. А. Управление формированием капитала. / И. А. Бланк – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. – 512 с.
2. Гончаров А. Б. Финансовый менеджмент : [навч. посіб.] / А. Б. Гончаров – Харків : ІНЖЕК, 2007. – 237 с.
3. Довбня С. Б. Оптимізація програми фінансування підприємства / С. Б. Довбня // Сталій розвиток економіки. – 2013. – №18. – С. 79–82.
4. Коробко М. В. Оптимізація структури капіталу / М. В. Коробко // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2003. – №1 (Ч. 2). – С. 110–115.

Марченко І. О.,

аспірант кафедри глобальної економіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник: Вдовенко Н. М.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПО ВИРОБНИЦТВУ ПРОДУКЦІЇ КОЗІВНИЦТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Галузь козівництва забезпечує населення високоякісними, калорійними, дієтичними і вітамінізованими продуктами харчування, а промисловість – сировиною для переробки. Нестабільність соціально-економічної ситуації, низький рівень концентрації капіталу в аграрній сфері, диспаритет цін між сільськогосподарською і продукцією промисловості та його наслідки зумовили хронічні негаразди в цій галузі аграрного виробництва [1, с. 314].

Вивченню проблематики особливостей функціонування галузі тваринництва в Україні присвячено багато наукових досліджень та праць учених А.Д. Діброви, С.М. Кваші, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака. Проте, враховуючи специфічність галузі козівництва та кризову ситуацію, в якій вона знаходиться на даний час, залишається актуальним додатковий аналіз особливості функціонування підприємств по виробництву продукції козівництва у сучасних умовах розвитку національної економіки.

Мета дослідження – вивчити сучасний стан розвитку та особливості функціонування підприємств по виробництву продукції козівництва у сучасних умовах розвитку національної економіки.

Продукція козівництва – це важливе джерело цінних харчових продуктів та сировини для різних галузей промисловості. Козине молоко переважає коров'яче за вмістом жиру, білка, кальцію, вітамінів, характеризується високими смаковими якостями і підвищеними бактерицидними властивостями. Порідний склад молочних кіз нашої країни представлений в основному зааненською породою та її помістями з місцевими козами. У деяких господарствах розводять кіз альпійської, тоггенбургської та нубійської порід [2, с. 20-21]. Розведенням овець та кіз в Україні займаються в більшості особисті селянські господарства. Їх частка становить 83%. В Україні також діє 16 племзаводів, що розводять овець.

Головним чинником привабливості для інвесторів цього сегменту молочного виробництва залишається не зайнятість ніші, що підтверджує також вітчизняна статистика. Як і в інших галузях тваринництва, протягом аналізованого періоду відбулося зменшення чисельності овець та кіз з 8418,7 тис. гол у 1990р. до 1739,4 тис. гол у 2015 р.

Продуктивність пухових кіз протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 2,9-3,6 кг вовни від 1 вівці. В Україні є лише кілька фермерських господарств у яких поголів'я налічує понад 100 тварин. Асортимент продуктів, які виробляють із козячого молока в Україні слабо диференційований. У невеликих обсягах, переважно у Львівській, Київській, Кіровоградській областях, виготовляють пастеризоване й стерилізоване молоко й кілька видів сирів. Перспективи розвитку промислового виробництва козячого молока й продукції його переробки в Україні збільшуються. Галузь промислового молочного виробництва козячого молока динамічно розвивається в останні 20 років. У світі ефективно функціонують ферми на 500, 1000, 2000, 5000, 7000 і більше дійних кіз на одному майданчику.

У світовій практиці чітко простежується тенденція заміни коров'ячого молока на козяче, особливо для виробництва дитячого, лікувального харчування й сирів. Приміром, у Росії за останні роки зростає споживання сирів з козячого молока, особливо елітних сортів, які імпортують із об'єднаної Європи. У світі налічується понад 860 млн гол. кіз різних напрямів продуктивності: молочного, м'ясного, вовняного, пухового, комбінованого. Світове виробництво козячого молока постійно зростає. Цей показник становить понад 15,3 млн т на рік, що майже удвічі перевищує виробництво овечого молока.

В Україні понад 650 тис. гол. кіз, в основному молочного і комбінованого напрямів продуктивності. З них 95% – у приватних господарствах, де утримують від 1 до 50 гол. Потужні племінні і товарні високотехнологічні підприємства по виробництву та переробці як молока, та і м'яса з поголів'ям від 500 до 5000 козематок перебувають на стадії проектних робіт та мають високу ймовірність своєї реалізації.

Успішному функціонуванню розвитку підприємств по виробництву продукції козівництва, сприяють природно-кліматичні умови території України, проте основною запорукою для нарощування існуючих потужностей постає покращення регуляторної бази розвитку та організації даної підприємницької діяльності. Дослідження показали, що визначені дотації інвестиційної підтримки держави без прозорого механізму розподілу фінансових потоків не є гарантом забезпечення нарощування якісних і кількісних показників галузі козівництва. Як наслідок, постає широке поле для досліджень державної підтримки розвитку галузі козівництва з метою нарощування потенціалу галузі та забезпечення населення якісними продуктами харчування.

Література:

1. Іванух Р. А. Аграрна економіка і ринок / Р. А. Іванух, С. Л. Дусановський, Є. М. Білан. – Тернопіль: «Збруч», 2003. – 305 с. <http://buklib.net/books/21882>
2. Сербіна В. Козівництво – перспективна галузь тваринництва України / В. Сербіна // Тваринництво України. – 2012. – № 8. – С. 20-23.
3. Тваринництво України за 2011 рік. Статистичний збірник / [За ред. Н. С. Власенко]. – К.: Державний комітет статистики України, 2015. – 211 с.
4. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства: Навч. Видання / М. В. Штемпель, Б. О. Вовченко. – К.: Вища освіта, 2005. – 343с.
5. Смола І. І. Підвищення ефективності вівчарства на підприємствах Херсонської області/ продуктивність агропромислового виробництва. – 2011. – № 20. – С. 112-119.

Остаповець М. О.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Мамонтова Н. А.,

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі роботи підприємства його функціональна складова носить циклічний характер. В процесі роботи одного циклу здійснюється залучення потрібними фінансовими ресурсами, а також поєднання їх у виробничому процесі та можливість реалізації виробленої продукції і отримання фінансових результатів. Залежно від ступеня ефективності процесу трансформації фінансових ресурсів в основні та оборотні засоби, а також в засоби які стимулюють робочу силу безпосередньо залежить висока фінансова робота підприємства в цілому та робота його працівників.

Використанню зарубіжного досвіду щодо формування активів підприємства присвячені праці багатьох вітчизняних і закордонних вчених зокрема: Бланк І. О., Марінічева М. К., Поддєрьогін А. М., Турило А. М., Хитчнер Дж. Р. та інші.

Метою даного дослідження є визначення шляхів використання зарубіжного досвіду щодо формування активів підприємства.

Процес управління фінансовими ресурсами підприємства за змістом порівнюють, з управлінням фінансовою діяльністю, з однієї сторони, регулярно забезпечувати підприємство засобами, які призначаються для його раціональної підтримки та нормального функціонування господарської діяльності, надаючи йому такі засоби з мінімальними затратами і без втрат для незалежної роботи підприємства по відношенню до третіх осіб і в подальшому його можливій комерційній діяльності, а з іншої – контролювати, перш за все, раціональне використання його фінансових ресурсів і рентабельність операцій, для чого ці ресурси були назначені [4].

Брікхем Юджин стверджував, що перш за все важливою задачею фінансового менеджменту є планування залучення та використання ресурсів в цілях максимальної вартості фірми. Тобто, якщо підприємство розвивається, то йому потрібен капітал, який можна отримати за рахунок боргового зобов'язання, або в свої чергу акціонерного капіталу. Утримувачі боргового зобов'язання, використовують позичковий капітал, за рахунок якого отримують прибуток [2].

При формуванні фінансових ресурсів фірма, аналізує кількість факторів, а потім визначає базову структуру капіталу. Така база може змінюватись з часом це залежить від того, як змінюються умови. Якщо коефіцієнт фактичного боргового зобов'язання менший за необхідний рівень, зростання капіталу буде, здійснюватись за рахунок боргового зобов'язання, оскільки, боргове зобов'язання невелике, тоді буде використання чиста вартість капіталу компанії [3].

Зарубіжні підприємства використовують чотири важливі фактори, які діють на управління фінансовими ресурсами, їх оптимальну структуру.

Оцінюючи ступінь ризику в бізнесі, або ризиковість, що є важливою складовою операцій фірми, якщо та не застосовувала боргове зобов'язання. Чим вищий ризик у бізнесі фірми, тим менший коефіцієнт оптимального боргового зобов'язання.

Податкова ситуація на фірмі. Основною причиною для використання боргового зобов'язання є скорочення витрат на утримання підприємства, яке знижує ефективну вартість боргового зобов'язання. Однак, якщо більша частина доходу його підпадає під податки або для нього можна застосувати податкові пільги, тоді коефіцієнт податку фірми буде низьким. В іншому випадку боргове зобов'язання не буде виступати як перевага, якщо воно могло б бути для фірми з більш високим ефективним податковим коефіцієнтом.

Фінансова гнучкість, або спроможність збільшити капітал за певний термін в несприятливих умовах. Можлива майбутня потреба коштів і наслідки їх нестачі складають найбільший вплив на основну структуру капіталу – чим більша ймовірна майбутня потреба в капіталі і чим менші наслідки нестачі тим надійнішим має бути балансовий звіт.

Управлінський консерватизм або агресивність. Певні менеджери агресивніші, ніж інші. Звідси деякі компанії більш схильні використовувати боргові зобов'язання при намаганні пришвидшити одержання прибутку. Цей фактор не має впливу на оптимальну або на ціно максимізуючу структуру капіталу, але він впливає на його базову структуру.

Ці положення великою мірою визначають основну структуру капіталу, проте поточні умови такого застосування можуть змусити фактичну структуру капіталу не відповідати базовій.

Отже, компанія, товарний збут якої є стабільним, може спокійно робити значніше боргове зобов'язання та нести більші фіксовані витрати, ніж підприємство із нестабільним збутом. Компанії-споживачі внаслідок їх постійного незадовільного попиту, які історично склалися, можуть використовувати фінансовий левелідж більшою мірою, ніж промислові фірми.

Що стосується позикового капіталу, то його використання для фінансування необоротних активів підприємства має обмежуватись лише довгостроковим капіталом [1].

Отже, при формуванні фінансових ресурсів зарубіжні компанії створюють оптимальну структуру капіталу підприємства, яка виражає собою поєднання боргового зобов'язання і акціонерного капіталу, яка максимізує ціну акції підприємства. У будь-який момент менеджер компанії має особливу базову структуру капіталу – ймовірно оптимальну структуру, хоча ця ціль може змінюватись з часом.

Література:

1. Жиделева В. Экономика предприятия.// Жиделева В./ Учебное пособие. М.: Инфра – М, 2000 – 133с.
2. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник / Є.В. Мних – К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун-т, 2008. – 514 с.
3. Нікбахт Е. Фінанси // Е. Нікбахт, А. Гроппеллі/ пер. З англ., В.Ф. Овсієнка та В.Я. Мусієнка. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
4. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М.Поддєрьогін – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

Прокопчук К. С.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Іванчук Н. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ НАСТАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «РІВНЕАЗОТ»

Для сучасної ринкової економіки України закономірним явищем є банкрутство підприємств. Зі 100 % новостворених підприємств на ринку залишається від 20 до 30 %. Крім того, брак кваліфікованого менеджменту, недосконалість законодавства, відсутність відповідного теоретико-методичного забезпечення процесу санації призводить до кризового фінансового стану потенційно життєздатних підприємств. У зв'язку з цим, діагностика ймовірності банкрутства підприємства стає надзвичайно актуальною з метою передбачення та запобігання небажаного розвитку подій на окремих підприємствах [2, с. 20].

Для оцінки фінансового стану та діагностування ймовірності банкрутства підприємств розроблено велику кількість дискримінантних багатофакторних моделей на основі дослідження підприємств певної країни. Для прикладу модель Е. Альтмана на основі підприємств США, Дж. Таффлера і Г. Тішоу – Великобританії, К. Бермана – Німеччини, Г. Давидової та А. Белікова – Росії, О. Терещенка та А. Матвійчука – України, та інші. Діагностика ймовірності банкрутства підприємств реалізується за допомогою використання багатьох незалежних змінних (факторів впливу).

Метою дослідження є визначення причин банкрутства ПАТ «Рівнеазот» на основі діагностики ймовірності його настання за методиками вітчизняних та зарубіжних вчених.

Управління в конкретному ринковому середовищі завжди передбачає виявлення ризику банкрутства та розробку заходів, необхідних для подолання негативних тенденцій на підприємстві. Для цього здійснюють моніторинг внутрішніх явищ фірми, помітних зсередини, та на основі цього проводять діагностику банкрутства підприємства [1].

Діагностика ймовірності настання кризового стану на підприємстві передбачає обрахування показників стійкості фінансово-економічного стану об'єкта в короткостроковій та середньостроковій перспективі, а також визначення показників рівня економічної безпеки та встановлення їх мінімальних значень. При визначенні мінімальних значень показників економічної безпеки використовують наступну класифікацію, що характеризує стан підприємства:

1. Нормальний, який характеризується високим рівнем економічної безпеки. Використання потенціалу є максимальним або близьким до нормативів, що забезпечує здатність підприємства до прибуткової діяльності.
2. Критичний, якому притаманний мінімально допустимий рівень економічної безпеки. Подолавши цей рівень підприємство потрапляє в економічно небезпечну зону, яка характерна недостатністю ресурсів для здійснення фінансової і виробничої діяльності та збитковою діяльністю об'єкта [5, с. 552].

Проте, проведення фундаментального дослідження ймовірності настання банкрутства на основі визначення моделей зарубіжних вчених не дозволить отримати точні результати. Такі моделі діагностики банкрутства здебільшого розроблені для розвинутих країн та не відповідають реаліям української економіки. Ряд спільних недоліків, притаманних таким моделям, є:

- невідповідність моделей сучасним часовим нормам;
- відмінність об'єкта оцінювання від параметрів вибірки, яка використовувалась при створенні моделей;
- відмінність методичних прийомів оцінки параметрів моделей від методики визначення параметрів моделей, які використовувалися для створення моделей [4, с. 208].

Разом із тим, розроблені моделі українських вчених розроблені на основі дослідження українських підприємств також мають свої недоліки та неточності:

- необхідність додаткового аналізу визначення ступеня стійкості фінансового стану;
- неточність фіксування нормативних значень фінансових показників;
- відсутність детальної класифікації стійкості фінансового стану [3, с. 288].

Однак, на нашу думку, наведені підходи дають змогу діагностувати ймовірність настання банкрутства підприємства із чітким визначенням основних факторів, що спричинили незадовільні значення підсумкового показника. Це, в свою чергу, може суттєво допомогти у обґрунтуванні подальших управлінських рішень на підприємстві.

Для прикладу, проведемо діагностику ймовірності банкрутства підприємства ПАТ «Рівнеазот» у 2012–2014 роках на основі використання загальновідомих моделей діагностики ймовірності банкрутства Е. Альтмана, Г. Спрінгейта, Р. Ліса, а також моделей вітчизняних професорів А. Матвійчука та О. Терещенка (табл. 1).

На основі моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства Е. Альтмана, Г. Спрінгейта, Р. Ліса, О. Терещенка та А. Матвійчука можна зазначити, що ймовірність банкрутства ПАТ «Рівнеазот» є

дуже високою. Значення Z за всіма моделями у всіх роках є меншим мінімального нормативного значення. Крім того, динаміка показника Z у всіх моделях має негативну тенденцію до зменшення, особливо у 2014 році.

Таблиця 1

Показники діагностики ймовірності банкрутства ПАТ «Рівнеазот за моделями Е. Альтмана, Г. Спрінгейта, Р. Ліса, О. Терещенка та А. Матвійчука у 2012–2014 рр.

Значення Z за моделлю:	Нормативне значення Z , за якого підприємству загрожує банкрутство	Роки			Абсолютний приріст	
		2012	2013	2014	2013-2012 рр.	2014-2013 рр.
Альтмана	$Z < 1,23$	0,24	-0,47	-6,74	-0,71	-6,27
Спрінгейта	$Z < 0,862$	-0,66	-1,05	-6,25	-0,38	-5,2
Ліса	$Z < 0,037$	0,21	-0,01	-0,18	-0,21	-0,17
Терещенка	$0 < Z < 1$	0,35	0,22	0,2	-0,13	-0,02
Матвійчука	$Z < 1,104$	-0,15	0,05	-0,38	0,2	-0,4

Загалом, можна підсумувати, що діагностика ймовірності банкрутства на підприємстві є важливою частиною аналітичних робіт, які дозволяють виявити потенційні чи поточні проблеми. На основі отриманих результатів діагностики ймовірності банкрутства підприємства на прикладі ПАТ «Рівнеазот» можна зазначити, що ймовірність банкрутства підприємства є дуже високою. Основним чином це було спричинено суттєвим зростанням середньорічної вартості зобов'язань, нераціональною структурою активів, збитковою діяльністю та недостатніми грошовими потоками підприємства.

Література:

1. Даниленко В.А. Застосування моделей діагностики банкрутства для оцінки фінансової стійкості промислових підприємств України / А.В. Даниленко// Збірник наукових праць «Науковий вісник Академії муніципального управління», серія «ЕКОНОМІКА» – випуск 7. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09dvaou.pdf.
2. Румянцева С. Вдосконалення процедур банкрутства / С. Румянцева // Цінні папери України. – 2009. – № 46. – С. 20–28.
3. Іванюта С.М. Антикризове управління. Навчальний посібник / Іванюта С.М. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
4. Салига С.Я. Антикризове фінансове управління підприємством: Навчальний посібник / [Салига С.Я., Ляшенко С.І., Дачій Н.В. та ін.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 208 с.
5. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: Підручник / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.

Семенюк Т. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Мамонтова Н. А.,**

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління оборотними активами є важливою складовою забезпечення ефективної діяльності будь-якого промислового підприємства, оскільки від правильності визначення потреби в оборотному капіталі та ефективності його використання залежить виконання запланованих показників динаміки виробництва і реалізації продукції, стійкість фінансового стану, кредитоспроможність та інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання.

Дослідженням цієї проблематики займалися такі науковці як Т.Ю. Григор'єва, О.Г. Кірдіна, А.В. Кругляноко, А.М. Лебедева та Е.О. Соколова.

Мета дослідження полягає у визначенні основних напрямів удосконалення управління оборотними активами суб'єкта господарювання.

Управління оборотними активами підприємства передбачає виконання кількох етапів, основними з яких є аналіз активів за попередній період, оптимізація складу, прискорення оборотності, підвищення рентабельності, мінімізація втрат в процесі використання оборотних активів, формування принципів фінансування окремих їх видів та формування оптимальної структури джерел фінансування [1, с. 55]. Однак, особливу увагу потрібно приділити саме прискоренню оборотності, оскільки це не лише один із заходів зростання ефективності використання оборотних активів, а також спосіб підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому. Зокрема, за рахунок прискорення процесу обертання оборотних коштів за умови прибуткової діяльності суб'єкта господарювання можна досягти зростання обсягу виробленої продукції та величини

прибутку, а також забезпечити вивільнення з обороту певного обсягу оборотного капіталу з метою подальшого використання в іншому напрямку діяльності підприємства.

З огляду на те, що за усіма показниками оборотності оборотних активів одного з лідерів на ринку хліба та хлібобулочних виробів України ПАТ «Київхліб» впродовж останніх років спостерігалась негативна тенденція до скорочення величини аналізованих показників, необхідно проаналізувати та виявити резерви, а також запропонувати напрями прискорення їх оборотності. Зважаючи на те, що питома вага запасів у структурі оборотних активів досліджуваного нами суб'єкта господарювання є однією із найбільш вагомих, одним із першочергових заходів, впровадження якого сприятиме прискоренню оборотності досліджуваної категорії, є розрахунок економічно обґрунтованих норм запасів та подальше формування їх у цих межах, задля забезпечення безперервності процесу виробництва та недопущення придбання надлишкових матеріалів. У сфері обігу досягти прискорення оборотності оборотних активів можна за рахунок пришвидшення реалізації продукції та недопущення створення дебіторської заборгованості, або ж оптимізації її величини. Також пропонуємо для ПАТ «Київхліб» удосконалити систему економічного стимулювання ощадливого використання паливно-енергетичних і сировинних ресурсів та поліпшити його маркетингову діяльність з метою стимулювання збуту продукції. Скорочення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей можна досягти за рахунок переходу на оптову торгівлю та прямі економічні зв'язки з постачальниками, а реалізація непотрібних товарно-матеріальних цінностей та своєчасне залучення в господарський оборот надлишкових запасів ТМЦ також сприятиме прискоренню оборотності оборотних активів.

Поряд з цим, прискорення оборотності оборотних активів ПАТ «Київхліб» також можна досягнути шляхом запровадження наступних заходів:

- вдосконалити організацію торгівлі та запровадити прогресивні методи і форми продажу;
- звести до мінімуму обсяги запасів;
- удосконалити розрахунки з покупцями та постачальниками;
- не допускати дебіторської заборгованості, або ж оптимізувати її величину та удосконалити управління нею;
- покращити претензійну роботу.

Отже, аналіз ефективності використання ресурсів ПАТ «Київхліб» свідчить про необхідність удосконалення управління оборотними активами вказаного суб'єкта господарювання за наступними напрямками: прискорення оборотності оборотних активів шляхом визначення зайвих запасів та їх ліквідації; здійснювати оптимальний вибір постачальників та вдосконалити організацію постачання; формувати величину запасів, необхідну для неперервності та стабільності виробничого процесу за мінімальних витрат на їх утримання; оптимізувати розрахунки та визначити оптимальний залишок грошових коштів; укладати договори з покупцями на умовах передоплати або оплати за фактором постачання.

Література:

1. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства / А. М. Лебедева // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – № 1. – С. 67-76.
2. Мешкова Н. Л. Особливості управління діловою активністю підприємства в кризових умовах / Н. Л. Мешкова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 11. – С. 45-48.
3. Офіційний сайт ПАТ «Концерн Хлібпром» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hlibprom.com.ua/>
4. Соколова Е. О. Напрями підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства / Е. О. Соколова, Г. С. Козак // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. – 2012. – Вип. 21-22(2). – С. 216-221.

Софілканіч О. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Створення та подальша діяльність підприємства не можлива без створення власного капіталу, що визначається як вартість чистих активів, яка «обчислюється як різниця між вартістю майна підприємства та його зобов'язаннями» [1]. Оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення власних і залучених коштів, при якому забезпечується результативне співвідношення між коефіцієнтом рентабельності і фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [2]. Саме тому дослідження оптимізації структури власного капіталу підприємства є актуальним та своєчасним.

Питання виникнення та обліку капіталу, аналізу його формування досліджували такі вчені як: М. Білик, Р. Вірічева, О. Підпригора, П.Юхименко, та інші. Однак, проблема оптимізації структури власного капіталу залишається вирішеною у неповній мірі і потребує детальнішого аналізу.

Метою дослідження є вивчення підходів до оптимізації структури власного капіталу підприємства, як один із напрямів забезпечення його фінансової стійкості.

Проблемними питаннями для суб'єкта господарювання виступають ті, що пов'язані із створенням власного капіталу, залученням позикового капіталу, що вимагає оцінки раціональності їх співвідношення. Тому перед суб'єктом господарювання постає завдання ефективності формування та використання коштів, пошуку резервів збільшення власних фінансових ресурсів для забезпечення роботи підприємства в цілому [3]. Не існує єдиного підходу до оптимізації структури власних джерел, тому підприємство повинно обирати метод самостійно з найбільш розповсюджених (табл.1). Але зазначимо, що ці методи оптимізації структури капіталу мають ряд недоліків таких як:

- розглядається переважно одна група витрат, яка виражена платою за використання позикових коштів, хоча розмір іншої також може бути значною;
- при виборі методів фінансування до уваги не береться фактор часу;
- у процесі вибору оптимального варіанту не використовуються методи оптимізації вартості фінансування [4].

Проблемним аспектом для підприємства на сучасному етапі виступає недостатня кількість коштів для формування власного капіталу і, як наслідок, залучення великої кількості позикового капіталу, що загрожує посиленням фінансової нестійкості та підвищує ступінь фінансових ризиків підприємства.

Таблиця 1

Метод оптимізації структури власного капіталу підприємства

№ за/п	Метод оптимізації структури власного капіталу підприємства	Трактування методу
1	Керування величиною ефекту фінансового левериджу	Визначає відсоток збільшення економічних вигод власного капіталу у результаті залучення позикових коштів в обіг. Найефективнішою буде така пропорція власного та позикового капіталу, за якого приріст чистої рентабельності власного капіталу та ефект фінансового левериджу буде мати найбільше значення.
2	Мінімізація рівня фінансового ризику та строків залучення капіталу.	Вибір дешевших варіацій фінансування різних груп активів підприємства завдяки використанню агресивного, консервативного, компромісного підходів.
3	Критерій мінімальної вартості	Передбачає оцінку власного та позикового капіталу за окремими його елементами, а також оцінку капіталу за його середньозваженою вартістю.

Таким чином, при формуванні капіталу потрібно дотримуватись певних принципів та переваг того чи іншого його виду. Структура власного капіталу визначає багато аспектів не тільки фінансової, але також і операційної та інвестиційної його діяльності. Розглянуті нами вище методи формування оптимальної структури власного капіталу, дозволять підвищити ефективність функціонування підприємства в цілому, сприяти його довгостроковій платоспроможності, та рентабельності.

Література:

1. Білик М. Д. Фінансовий аналіз [Текст]: навчальний посібник / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – 2-ге вид., без змін. – К:КНЕУ, 2007. – 592 с. – ISBN 966-574-799-1
2. Юхименко П. Теорії оптимізації структури капіталу підприємства та їх адаптація до українських економічних реалій / П. Юхименко, О. Загурський // Банківська справа. – 2010. – № 2/3. – С. 78–86.
3. Підпригора О.Ю. Формування оптимальної структури капіталу підприємства/ О.Ю. Підпригора // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – № 2. – С. 123-131. – Режим доступу: <http://www.bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/>
4. Варічева Р.В. Аналіз оптимальності структури власного капіталу акціонерних товариств: проблеми та перспективи / Р.В. Варічева // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – № 4. – С.155-167. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/Vsed_2012_4_26.pdf

Ткачук Л. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Мамонтова Н. А.,**

д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

МЕТОДИ ПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимізація фінансових потоків підприємства є однією з найважливіших завдань управління фінансовими потоками. Оскільки вдосконалення фінансового менеджменту є гарантією конкурентоспроможності та стабільного розвитку підприємства, то питання вибору методів оптимізації фінансових потоків є досить актуальним.

Методи оптимізації фінансових потоків на рівні підприємств досліджували такі вчені, як І.О. Бланк, М.Д. Білик, В. З. Бугай, Л. О. Добрик, Г. О. Крамаренко, Л.О. Лігоненко, А. Г. Семенов та інші.

Мета і завдання дослідження полягає у визначенні сутності оптимізаційної діяльності підприємства щодо управління фінансовими потоками та обґрунтуванні основних її методів з метою забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності.

У процесі управління фінансовими потоками підприємства керівництво має виконати ряд важливих завдань: забезпечити своєчасність розрахунків із кредиторами, інвесторами та робітниками; варіювати за необхідності обсягами виробництва; забезпечити стабільність виробничого процесу; сприяти прискоренню обігу грошових коштів тощо. Ознакою ефективного виконання цих завдань є збалансованість між вхідними та вихідними фінансовими потоками за будь-який проміжок часу та їх синхронізація, що є основою оптимізаційної діяльності підприємства.

Отже, оптимізація фінансових потоків – це процес відбору найкращих форм організації фінансових потоків на підприємстві з урахуванням умов і специфіки здійснення його господарської діяльності [2, с. 304].

Найважливішою передумовою здійснення оптимізації фінансових потоків є визначення зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на їх обсяги і властивість формування в часі. До зовнішніх факторів належать: кон'юнктура ринку товарів та послуг, система оподаткування підприємств, доступність фінансового кредиту, стан ринку фінансових послуг, можливість залучення засобів безповоротного цільового фінансування. До внутрішніх факторів, відповідно, відносять: життєвий цикл підприємства, коефіцієнт операційного левериджу, амортизаційна політика підприємства, тривалість фінансового циклу, цінова політика тощо.

Результати оптимізації фінансових потоків підприємства відображають в системі планів формування та використання грошових коштів у майбутньому періоді.

Основними об'єктами оптимізації є: позитивний грошовий потік, негативний грошовий потік, залишок грошових коштів, чистий грошовий потік.

У вітчизняній економічній науці існує декілька методів оптимізації фінансових потоків підприємства, проте І.О. Бланком та Л.О. Лігоненко сформовано дві паралельні теорії до визначення цілей їх оптимізації. Обидва підходи мають такі напрями оптимізації, як збалансування і синхронізація надходжень та витрачання грошових коштів, проте основна відмінність теорій полягає у визначенні третього напрямку – відповідно, максимізації чистого фінансового потоку чи, навпаки, вирівнюванні вхідних і вихідних фінансових потоків.

На нашу думку, більш практичною моделлю оптимізації фінансових потоків є модель І.О. Бланка, до якої автор відносить такі методи: забезпечення збалансованості обсягів фінансових потоків; забезпечення синхронності формування фінансових потоків у часі; забезпечення зростання чистого грошового потоку підприємства [1, с. 567].

Збалансування фінансових потоків спрямоване на регулювання їх обсягів у кожному окремому періоді, що дозволяє уникнути сезонних і циклічних коливань у формуванні вхідного і вихідного фінансових потоків.

Синхронізація фінансових потоків підприємства забезпечує більш чітку залежність між вхідними та вихідними фінансовими потоками. Результати цього методу оптимізації фінансових потоків у часі оцінюють за допомогою середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта варіації, значення яких в процесі оптимізації повинні знижуватися, а також за допомогою коефіцієнта кореляції, який повинен прагнути до значення «+1» [4, с. 402].

Вирішальним етапом оптимізації є максимізація чистого грошового потоку підприємства. Його зростання забезпечує підвищення ефективності використання ресурсів та прискорення фінансового циклу підприємства, знижує залежність його розвитку від зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів, забезпечує приріст ринкової вартості підприємства [3, с. 163].

Отже, фінансовий потік можна умовно представити як систему «фінансового кровообігу» господарського організму підприємства, адже ефективно організований рух грошових коштів дозволить забезпечити фінансову стійкість підприємства та його конкурентоспроможність на ринку. Тому, підтримка синхронності й збалансованості фінансових потоків та постійне зростання надходжень повинні стати невід'ємною складовою фінансового менеджменту підприємства.

Література:

1. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств / І. О. Бланк. – Київ: КНТЕУ, 2006. – 780 с.
2. Фінансове планування і управління на підприємствах / [Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов та ін.]. – Київ: ЦНЛ, 2007. – 432 с.
3. Шамшур А. О. Необхідність організації фінансового планування на підприємстві / А. О. Шамшур, О. В. Тітєвська. // Економічний вісник Черкаського державного технологічного університету. – 2009. – №4. – С. 161–164.
4. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Шепелевич А. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Кривицька О. Р.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

Основним показником діяльності кожного підприємства, у сучасних ринкових умовах, є прибуток. Прибуток відіграє головну роль загалом у соціально-економічному розвитку країни, так і в діяльності кожного підприємства. Для підприємницької структури він одночасно є стимулом, метою, чинником економічної безпеки та результатом всієї діяльності. Прибуток створює базу економічного розвитку суспільства в цілому. Процес перерозподілу прибутку через податкову систему країни дозволяє «наповнювати» дохідну частину державних бюджетів на всіх рівнях, що дозволяє державі успішно виконувати свої функції і реалізовувати заплановані програми розвитку економіки.

Оскільки прибуток – основний результативний показник діяльності підприємства, тому важливо виявити його залежність від різноманітних факторів та оцінити їх вплив на прибуток [1, с. 35].

Фактори, які впливають на формування прибутку підприємства, у сучасних ринкових умовах були розглянуті у багатьох роботах, серед актуальних робіт є роботи таких авторів, як Іщенко Є., Петрова К.Я., Коробов М.Я., Бандурка О.М., Поддєрьогін А., Воробйов Ю., Шуляк П.Н.

Прибуток – це частина чистого доходу, який одержують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності. Кількісно він становить різницю між сукупними доходами (після сплати податку на додану вартість, акцизного збору та інших відрахувань з виручки в бюджетні і не бюджетні фонди) і сукупними витратами звітного періоду. Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від маркетингової, постачальницької, виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Тому ці показники характеризують усі сторони господарської діяльності підприємства [4, с. 273].

Фактори, які впливають на величину прибутку від реалізації продукції або надання послуг, є такими:

1. Зміна обсягу реалізації – збільшення обсягів продажу рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної – навпаки до її зменшення.
2. Зміна асортименту продукції – якщо збільшується частка рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації, то і прибуток, відповідно, зростає.
3. Зміна собівартості продукції – її зростання є причиною зменшення прибутку, а зменшення собівартості – навпаки збільшує прибуток.
4. Зміна ціни реалізації – при збільшенні цін сума прибутку зростає, якщо ціна зменшується, то зменшується і прибуток.
5. Чисельність та склад персоналу – кількість працівників, достатня для повноцінного обслуговування технологічного процесу, забезпечує зростання прибутку, також велике значення має і кваліфікація працівників.
6. Економічне стимулювання працівників – вплив цього фактору можна оцінити через показники оплати праці та її продуктивність. Що ефективнішим є стимулювання персоналу, то кращою буде їх праця, і як наслідок – більшими випуск продукції та прибуток.
7. Продуктивність праці – її зростання, за інших однакових умов, спричиняє збільшення величини прибутку.
8. Стан матеріально-технічної бази підприємства – сучасні засоби праці підвищують її продуктивність, а отже, і прибуток.
9. Фондовіддача – збільшення фондовіддачі збільшує випуск продукції на 1 грн вкладених грошей, це також веде до росту прибутку [3, с. 36-37].

Проаналізувавши, основні фактори впливу формування прибутку на підприємстві, можна дійти висновку, що в умовах сучасної економіки підприємство зобов'язане прагнути не тільки до одержання найбільшого прибутку, але й до оптимального та раціонального використання вже отриманого прибутку. Це дасть змогу не тільки тримати свої позиції на ринку, але й забезпечити стрімкий розвиток його виробництва в умовах конкуренції.

Отже, головними факторами, що впливають на прибуток підприємства є ціна на продукцію, рівень постійних і змінних витрат, вплив держави, конкурентів. З метою максимізації прибутку підприємство повинне оптимізувати свої витрати шляхом збільшення постійних і зменшення змінних витрат. Головним джерелом збільшення прибутку є вдосконалення внутрішньої організації роботи підприємства. Одним з найважливіших кроків на шляху максимізації прибутку є підбір кваліфікованих кадрів для здійснення фінансової роботи на підприємстві. Підприємство може вкладати величезні кошти в найсучасніше обладнання, виробничі запаси високої якості, дослідження, але без кваліфікованих кадрів воно не зможе досягти значного стабільного прибутку.

Література:

1. Ганжа Ю. В. Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства // Економіка і держава. – 2007. – № 4. – С. 35-36.
2. Рязанцева В. В. Аналіз формування та використання прибутку підприємства // Статистика України. – 2007. – № 1. – С. 40-43.
3. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку // Справочник економіста. – 2010. – № 10. – С. 35-42.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г. В. Савицька. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К.: Знання, 2007. – 668 с.

Шипот Л. С.,

курсант, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: Мартин О. М.,

к.е.н., доцент права та менеджменту у сфері цивільного захисту

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ВИРОБЛЯЮТЬ ПОЖЕЖНУ ТЕХНІКУ В УКРАЇНІ

Сучасній економіці України притаманні мінливість бізнес-середовища, висока залежність від впливу політичних чинників, посилення рівня конкурентної боротьби, що вимагає пристосування підприємств до таких умов та пошук нових підходів до управління процесом виробництва. Це стосується і підприємств, які виробляють пожежну техніку.

У вітчизняній та зарубіжній літературі достатньо уваги приділяється вивченню багатоаспектних питань функціонування підприємств в ринкових умовах. Ці проблеми, зокрема, розглядаються у працях А. Гречана, С. Дієсперової, О. Коваленка, А. Малахової, М. Науменка, С. Степанчука та інших.

Мета дослідження – проаналізувати і виокремити сучасні вимоги до функціонування підприємств пожежної техніки.

Підприємство – це провідний і важливий елемент сучасної економіки, який забезпечує ринок товарами та послугами, сприяє розвитку здорової конкуренції, задовольняє потреби споживачів. Його діяльність базується на власній ініціативі підприємця, на його страх та ризик та має на меті отримання прибутку. Підприємство розвивається у тісному зв'язку з зовнішнім ринковим середовищем. На нього впливають фактори, що визначають основні напрямки його діяльності. Оптимальна сукупність всіх чинників має забезпечити ефективне функціонування підприємства і максимальний прибуток.

Функціонування підприємств в Україні обумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. До внутрішніх відносяться економічні (зменшення прибутковості і збільшення витрат виробництва), організаційно-економічні (зміна керівництва, неефективний менеджмент і маркетинг), технологічні (за старіння обладнання і програмного забезпечення), соціальні (зміна корпоративної культури) чинники. Зовнішні можна поділити на економічні (рівень інфляції та зайнятості, глобалізація економіки), політичні (мінливість контролюючих структур, адміністративні та законодавчі бар'єри), технологічні (нові інформаційні технології, управління знаннями) та соціальні (демографічна ситуація, підвищення рівня освіти, зміна системи цінностей) чинники [1, с. 139]. Це стосується і підприємств, що виробляють пожежну техніку. Сьогодні в Україні виникає велика кількість надзвичайних ситуацій, які потребують швидкого реагування на них. Для того, щоб безпечно знешкоджувати пожежі, потрібна нова техніка, яка дасть можливість швидко і якісно виконувати свої функції. Сьогодні в системі ДСНС 80% аварійно-рятувальної техніки є застарілою, тому необхідно проводити закупівлі нових автомобілів та обладнання [3]. Крім цього в країні зношені 80-90% засобів пожежогасіння [2].

Згідно Кодексу цивільного захисту договір про закупівлю укладається в письмовій формі відповідно до положень Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом. Переважно державні закупівлі пожежних автомобілів проводяться з закордонних підприємств в яких техніка якісна і потужна. Закупівлі у державних підприємствах проводяться дуже повільно і в малих обсягах. Для того, щоб пожежна техніка була якісною і економічно вигідною на українських підприємствах, потрібно робити реформи та надавати допомогу їм з сторони держави у вигляді фінансової для покращення потенціалу підприємств.

Підприємства, які виробляють пожежну техніку, на даний момент переважно експортують свою техніку в країни СНД. Вони не мають попиту на державному рівні, проте не можуть в повній мірі конкурувати з підприємствами різних європейських держав. В Україні скоротилося фінансування цих підприємств, вони залишились практично без допомоги держави.

ПАТ «Конструкторське бюро пожежних і спеціальних машин» входить до складу склад корпорації «Енергосоюз». Цей підприємство завдяки збереженому науково-технічному потенціалу на сьогодні є єдиною організацією в Україні, яка здійснює функції розробки пожежної спеціальної техніки: розробка конструкторської документації – виготовлення дослідних зразків – виробництво – проведення випробувань. Для того, щоб підприємство могло конкурувати на внутрішньому і зовнішньому ринках, необхідним є роз-

виток інноваційного потенціалу підприємства [4, с. 137], під яким розуміється сукупність матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів, які підприємство використовує для інновацій, розвитку сучасного менеджменту і маркетингу та розширення інформаційних можливостей.

Таким чином, для функціонування підприємства, що виробляє пожежну техніку в сучасних ринкових умовах недостатньо мати тільки ресурси, необхідно формувати єдиний цілісний інноваційний потенціал підприємства, який базується на синергійній взаємодії ресурсів, що забезпечує інноваційний розвиток підприємства. При цьому необхідно враховувати чинники як внутрішнього, так зовнішнього середовища.

Література:

1. Гринько Т. В. Опір персоналу щодо впровадження організаційних змін на підприємстві / Т. В., Гринько, Т. З. Гвініашвілі // *Economics, Management, Law: Socio-Economic Aspects of Development. Collection of scientific articles. Volume 1.* – Roma: Edizioni Magi, 2016. – С. 139-141.
2. В країні зношені 80-90% засобів пожежогасіння [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www.ostro.org/general/society/news/472366](http://www.ostro.org/general/society/news/472366).
3. Кодекс цивільного захисту України (із змінами), закон України від 14.05.2013 № 224-VII, закон України від 20.06.2013 № 353-VII / відомості Верховної Ради (ВВР). – К. : Атака, 2013.
4. Гречан А. П. Особенности формирования инновационного потенциала транспортных предприятий / А. П. Гречан // *Economics, Management, Law: Socio-Economic Aspects of Development. Collection of scientific articles. Volume 1.* – Roma: Edizioni Magi, 2016. – С. 135-138.

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

Білаш С. В.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОБЛІК ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Зобов'язання у вигляді поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги підприємства, в сучасних умовах відіграють значну роль в процесі його діяльності. Фінансовий стан підприємства характеризується рядом показників, серед яких платоспроможність і кредитоспроможність привертають особливу увагу користувачів фінансової звітності підприємства – інвесторів, банків, партнерів, акціонерів і т.д.

Питання, пов'язані з обліком поточної кредиторської заборгованості підприємств за товари, роботи, послуги досліджували такі вітчизняні і зарубіжні науковці як: С.М. Барац, А.Б. Борисов, Ф.Ф. Бутинець, О.М. Галаган, В.Б. Івашкевич, Н.Н. Макарова, Є.В. Орлов, Я.В. Соколов та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів вдосконалення обліку поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги підприємств України на основі вивчення теоретичних аспектів обраної тематики.

Значний вплив на процеси зростання кредиторської заборгованості здійснює політика підприємства у розрахунках із покупцями, а саме: неправильне встановлення строків і умов надання товарних кредитів, невраховані ризики, ненадання знижок у випадку дострокової оплати рахунків, що також призводить до різкого зростання кредиторської заборгованості [1]. А несвоєчасне погашення кредиторської заборгованості призводить до платіжної кризи продавця; зростання заборгованості за комерційним кредитом обумовлює збільшення попиту на короткострокові позики, скорочення їх пропозиції і зростання їх вартості. Для сплати боргів організації повинні перетворювати високоліквідні активи на грошові кошти, у протилежному випадку їм загрожує банкрутство [2].

Саме тому належна організація обліку кредиторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірами та термінами на підприємстві й посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків. На основі аналізу проведених досліджень у цій сфері обліку можна виділити кілька проблемних питань:

1) відсутність чіткої схеми деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі;

2) необхідність змін у будові реєстрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості, оскільки сьогодні облік дебіторської та кредиторської заборгованостей ведеться в одному реєстрі – журналі № 3. Однак, на думку багатьох фахівців, це зовсім різні об'єкти бухгалтерського обліку, які лише частково пов'язані між собою, відповідно й обліковувати їх потрібно в різних реєстрах;

3) практично недослідженим питанням є оплата кредиторської заборгованості. Розробка оптимальної політики управління кредиторською заборгованістю є достатньо серйозною і потребує глибокого вивчення [3].

Для вирішення проблем існує декілька варіантів. А саме внесення змін до Плану рахунків, що діє в Україні, які забезпечать окремий облік довгострокової та поточної кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. Доцільно також створити єдиний класифікатор із визначеними параметрами, які б урахували мету класифікації, якісні характеристики кредиторської заборгованості та користувачів інформації. Крім того, особливу увагу слід приділити порядку списання простроченої кредиторської заборгованості, оскільки існує прямий взаємозв'язок між списанням такої заборгованості і формуванням оподаткованої бази податком на прибуток [4].

Таким чином, створення ефективної моделі обліку кредиторської заборгованості дозволить контрагентам підприємства уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності внаслідок отримання об'єктивної та своєчасної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень. Крім цього, керівнику підприємства з метою отримання повної й оперативної інформації щодо різних видів кредиторської заборгованості, які становлять значну частку у структурі обігових коштів, доцільно забезпечити організацію цієї ділянки обліку із залученням відповідних фахівців.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.01.2000 N 20, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 11.02.2000 р. за N 85/4306 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

2. Горбачова О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 152–155

3. Матицина Н. Дебіторська заборгованість: нові облікові підходи // Економіст. – 2007. – № 11. – С. 50–52

4. Миколаївський національний аграрний університет // Потривасва Н.В., д.е.н., доцент Сус О.Ю., магістр – Теоретичні аспекти обліку кредиторської заборгованості в Україні.

Гулюк Г. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

В сучасних умовах господарювання довгострокові зобов'язання і забезпечення підприємства є одним з основних джерел залучення фінансових ресурсів. Забезпечення належної та ефективної організації їх обліку, управління ними, є важливим аспектом в діяльності підприємств України. Саме тому вдосконалення обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємства є актуальним та своєчасним.

Проблемні питання обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємства досліджували ряд таких вітчизняних науковців, як: Ф. Ф. Бутинець, О. О. Волинець [1], С. Ф. Голов, Н. М. Малюга, І. В. Орлова, В. Ф. Палій, В. В. Сопка, Л. Стеренко [3], О. М. Чижевська [4]. Однак, облік довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємств України потребує детального вивчення.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямків вдосконалення обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємств України на основі вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики.

При організації обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємства виникають певні проблемні особливості їх обліку. А у зв'язку з прийнятими змінами 2013 року в балансі підприємства (форма № 1), їх кількість лише збільшилась. Тому для того, щоб забезпечити достовірне, своєчасне та правильне відображення їх в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, необхідно виокремити наявні проблемні аспекти їх обліку та запропонувати напрямки вирішення (табл. 1).

Таблиця 1

Напрямки вдосконалення обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємств України

Недоліки обліку	Напрямки вдосконалення
Введення поняття «довгострокових забезпечень» та не надання йому роз'яснення, несумісність характеристик забезпечення і довгострокового зобов'язання	Це поняття можна визначити з означення поточних зобов'язань. Однак, виникають певні суперечності, що пов'язані безпосередньо з часом погашення, оскільки, для забезпечення дата погашення є невизначеною, а для довгострокового зобов'язання – визначена та становить більше 12 місяців з дати балансу, та ступенем ймовірності одержання достовірної оцінки суми погашення. Тому доцільно вдосконалити нормативно-законодавчу базу, яка регулює ці питання.
Недоречний поділ забезпечень на довгострокові та поточні, що передбачений новими змінами,	Методичні рекомендації вказують нам на те, що у статті довгострокових забезпечень ми відображаємо нараховані у звітному періоді майбутні витрати і платежі, величину яких на дату складання балансу можна визначити лише напрямом попередніх (прогнозних) оцінок, а у статті поточних забезпечень – величину забезпечення, яку планують використати на протязі 12 місяців з дати
ігнорування часового критерію	балансу, для покриття затрат, щодо яких належне забезпечення було утворене. Тобто, усі забезпечення трактуються як довгострокові, що вимагає доопрацювання методичних рекомендацій. Необхідно внести зміни до балансу підприємства, статтю «Поточні забезпечення» доцільно перейменувати у «Поточні забезпечення за довгостроковими забезпеченнями», або відображати частину поточного довгострокового забезпечення в статті «Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями». Також, варто внести коригування до Плану рахунків бухгалтерського обліку виокремивши окремий рахунок для обліку довгострокових забезпечень в складі п'ятого класу «Довгострокові зобов'язання», оскільки, віднесення чи прирівнювання забезпечень до власного капіталу не відповідає їх економічній сутності.
Не визначення П(С)БО 11 «Зобов'язання» порядку обліку та віднесення до забезпечень цільового фінансування і цільових надходжень	Ця проблема пов'язана з тим, що цільове фінансування і цільові надходження мають конкретну суму і термін залучення відповідає строку використання, тому не можуть бути віднесені до забезпечень. Також згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку для їх обліку призначений рахунок четвертого класу, однак, ці ресурси створюються за рахунок не внутрішніх джерел і надаються на неповоротній основі. Цільове фінансування відповідно до нормативних документів, які визначають порядок його обліку, займає перехідне місце між зобов'язаннями і власним капіталом, як і забезпечення майбутніх витрат і платежів.
Складна оцінка довгострокових зобов'язань, на які нараховуються і не нараховуються відсотки	Оскільки, визначення теперішньої вартості довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки, з використанням дисконтування, є досить проблематичним та складним для бухгалтера, то необхідно доопрацювати П(С)БО, які регулюють їх облік, та відповідно зазначити оцінку довгострокових зобов'язань, на які не нараховуються відсотки.

Таким чином, реалізація запропонованих пропозицій надасть можливість забезпечити більшу оперативність обліку довгострокових зобов'язань і забезпечень підприємств України, покращення якісного змісту бухгалтерських записів, значно полегшить працю бухгалтерів, сприятиме уникненню помилок і зловживань, задоволенню інформаційних вимог користувачів фінансової звітності суб'єктів підприємницької діяльності.

Література:

1. Волинець О. О. Деякі проблеми класифікації зобов'язань підприємства ресторанного господарства / О. О. Волинець // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку [текст]: [зб. наук. праць]. Вид-тво НУ «Львівська політехніка». – 2009. – Вісник № 647. – С. 294-299.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (із змінами і доповненнями). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461791/>.
3. Стеренко Л. Довгострокові зобов'язання: сутність, проблеми оцінки та обліку / Л. Стеренко // Економічний аналіз [текст]: збірник наукових праць. Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка». – Тернопіль. – 2010. – Випуск 7. – С. 397-399.
4. Чижевська О. М. Проблеми обліку забезпечення майбутніх витрат і платежів / О. М. Чижевська // Стратегія збалансованого використання потенціалу країни [текст]: зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (ПДАТУ). – Тернопіль: Крок. – 2015. – С. 326-329.

Євгенюк А. О.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

На сьогоднішній день банківська система, як і раніше підлягає реформуванню. Фінансова криза 2008 року показала, що є ряд проблем, які необхідно вирішувати. Так, однією з проблем залишається управління кредитним портфелем. Банки не довіряють клієнтам і збільшують кількість умов надання послуг, клієнти, у свою чергу, також не довіряють банкам і йдуть туди у разі відсутності інших альтернатив. Ця невтішна схема діє вже не перший рік, і це при тому, що кредити є основним доходом банків, що пояснює найбільшу увагу обсягу власного капіталу та якості кредитного портфеля. Саме тому в таких умовах стає важливим удосконалення бухгалтерського обліку кредитних операцій, що є інформаційним джерелом управління, з метою підвищення ефективності управління кредитним портфелем, що збільшує актуальність даної теми.

Теоретичні основи механізму обліку кредитних операцій комерційного банку є в працях таких зарубіжних вчених, як: В. Беті, П. Блан, Ж. Фігуру, Р. Дале, Дж. Маккензі, Дж. Хітчінс та ін. Проблема організації та методології бухгалтерського обліку в українських банках, у тому числі і відносно обліку кредитних операцій, займалися такі вітчизняні вчені та фахівці, як: Андросова О. Ф., Ричаківська В. І., Герасимович А. М., Кіреєв О. І. та ін. Однак, не зменшуючи значення праць та досягнень даних вчених та фахівців, треба зазначити, що досі немає відповідного висвітлення порядку обліку кредитних операцій банку.

Мета дослідження процесу надання кредитів та виявлення проблем обліку кредитного портфеля.

Кредит є дуже важливою складовою сучасної ринкової економіки. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми [3].

Виходячи з такого визначення, необхідно здійснити групування кредитів за строками користування. Отже, за строком користування кредити поділяються на строкові (короткострокові, довгострокові), відстрочені (продлонговані), прострочені та сумнівні до повернення [1, с. 83].

Однією із проблем є значне зростання питомої ваги продлонгованих кредитів та відсутність відображення такого стану активів у бухгалтерському обліку, тому що відстрочка за кредитним договором (продлонгація) уже є у звітності за такими ж рахунками 2062, 2063, 2072, 2073, 2203, в обліку довгострокової або короткострокової заборгованості Плану рахунків всіх банків України залежно від строку, який розраховується від дати відстрочки позики до дати її погашення. Тобто у бухгалтерському обліку продлонговані позики заносяться у строкові, і тому зростання потенційних ризиків неповернення кредиту приховується від осіб, бажаючих оцінити стан банку і його ризики [1, с. 84].

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, дотримуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків [3]. Бухгалтерський облік кредитних операцій ґрунтується на принципах, загальноприйнятих у міжнародній практиці, зокрема, безперервності діяльності установи банку, стабільності

правил бухгалтерського обліку, обережності поділу звітних періодів з урахуванням дати операції, переваги змісту над формою, оцінки активів та пасивів, окремого відображення активів і пасивів [2, с. 174].

Наступною проблемою є відображення у бухгалтерському обліку кредитів за термінами надання, які в бухгалтерському обліку та, відповідно, у фінансовій звітності відображаються на рахунках короткострокових (до одного року) та довгострокових (більше одного року) кредитів. Цей факт говорить про недосконалість всього механізму обліку кредитних операцій, адже потенційні клієнти банку не мають можливості реально оцінити показники його ліквідності. А цей показник є, у свою чергу, наслідком розривів між термінами повернення пасивів (депозити фізичних та юридичних осіб) і термінами отримання платежів за строковими кредитами. Тому питанням сьогодення є також точність, повнота та незалежність обліку строкових кредитів, які мають прихований вплив на ліквідність банків та існування можливості проаналізувати її підприємствами та населенням [1, с. 85].

Отже, здійснення кредитних операцій є важливою і необхідною частиною банківської діяльності. На сьогоднішній день спостерігається збільшення прострочених кредитів, що стає поштовхом для посилення умов надання кредитів. У результаті цих процесів спостерігаються проблеми і спірні моменти щодо обліку кредитних операцій та створення резервів для покриття безнадійної заборгованості. Окремою проблемою є відповідність МСФЗ, тому що на даний момент міститься досить багато розбіжностей, але в майбутньому прогнозується перехід України на міжнародні стандарти, тому необхідне їх детальне вивчення та аналіз

Література:

1. Жадан М. І. Кредитні операції комерційного банку та необхідність удосконалення їх бухгалтерського обліку / Жадан М. І., Хоменко А. О.
2. Несторенко М. В. Облік і аналіз кредитних операцій / Несторенко М. В., Андросова О. Ф. // Економічний простір. – 2009. – № 23/2. – С. 172–178.
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 12.12.2008 р. із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=6&nreg=2121-14>.

Жигайло Т. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Відповідно до чинного законодавства України фінансова інвестиція – це господарська операція щодо придбання корпоративних прав, цінних паперів та інших фінансових інструментів [1]. Основною метою інвестування підприємствами коштів є отримання прибутку в майбутньому. Сьогодні, підприємства України стикаються з проблемами законності здійснених даних операцій або ж з проблемами правильного їх відображення в звітності, саме тому виникає потреба в проведенні аудиту фінансових інвестицій на підприємствах.

Дослідженням питання аудиту фінансових інвестицій займалися такі вітчизняні вчені, як В.В. Бабич, М.Т. Білуха, О.С. Бородин, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, З.В. Задорожний, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, Б.М. Литвин, Є.В. Мних, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, а також зарубіжні: Х. Андерсон, Дж. Блейк, В.В. Бочаров, В.В. Качалін, В.В. Ковальов, Д. Колдуелл, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, О.В. Соловйова, Е.С. Хендріксен, А.Д. Шеремет та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей аудиту фінансових інвестицій на підприємстві на основі вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики.

Аудит фінансових інвестицій – це перевірка законності здійснених підприємством операцій, а також їх повне та правильне відображення в бухгалтерському обліку.

Залежно від того, яке завдання ставиться замовником, аудит фінансових інвестицій слід класифікувати на дві групи:

- аудит в складі фінансової звітності;
- аудит виконання завдань спеціального призначення.

Відмінність між зазначеними видами аудиту полягає у їх меті, завданні, об'єктах та умовах складання договорів.

Аудит в складі фінансової звітності ґрунтується на операціях, що пов'язанні з всією діяльністю підприємства, тоді як аудит спеціального призначення – це аудит лише інвестиційної сфери.

Необхідність аудиту пояснюється завданням, які на нього покладені:

- перевірка інвестиційної політики за допомогою статутних документів;
- перевірка первісної оцінки інвестицій;
- перевірка правильності та прозорості бухгалтерського обліку фінансових інвестицій на підприємстві;
- встановлення відповідності між даними синтетичних та аналітичних рахунків, та обґрунтованість їх відображення на даних рахунках.

Проводячи аудит фінансових інвестицій на підприємстві основними джерелами отримання інформації для аудитора є первинна документація, акти, договори та реєстри цінних паперів; головна книга, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, а також різного роду технічна документація.

На початковому етапі необхідно може проводитися аудиторське тестування – це методичний прийом аудиту. Суть зазначеного прийому полягає у розробці запитань, відповідь на які дасть змогу адекватно оцінити фінансові інвестиції та отримати очікувані аудиторські докази.

Аудитор може скласти план та програму проведення аудиту фінансових інвестицій, визначаючи порядок проведення аудиту:

- 1) детальне ознайомлення із складом фінансових вкладень, така інформація подається в первинних документах та облікових реєстрах;
- 2) підтвердження первинної оцінки системи внутрішнього контролю, а також вивчення бухгалтерського обліку фінансових інвестицій;
- 3) дослідити достовірність та правильність нарахування, надходження та відображення в бухгалтерському обліку доходів, отриманих від операцій з фінансовими інвестиціями;
- 4) оцінка проведених раніше інвентаризацій інвестицій;
- 5) підтвердження правильного документального оформлення вкладень, що можуть здійснюватися в статутний капітал іншої організації чи в спільну діяльність.

Отже, основне завдання аудиту фінансових інвестицій – це надання інформаційної безпеки майбутнім інвесторам, що дасть змогу прийняття ними правильних інвестиційних рішень. Особливості аудиту полягають у перевірці юридичного та документального забезпечення обліку фінансових інвестицій, контролі за відображенням в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства, їх оцінці на дату балансу, а також у точному визначенні отриманих доходів та понесених витрат від інвестиційної діяльності та відповідно до законодавства їх оподаткування.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/ow/z0284-00>
2. «Про інвестиційну діяльність в Україні» Закон України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
3. Коваленко А.Г. Деякі аспекти оцінки фінансових інвестицій (Кременчук, 21 березня 2011р.). – Кременчук : КІДУЕП, 2011 – С.10-13.
4. Облік та аналіз фінансових інвестицій (на прикладі промислових підприємств України): автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / А. Г. Коваленко; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2010. – 22 с. – укр.

Карпович М. О.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю.Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОЦІНКА ТА ПОРІВНЯННЯ ВИДІВ ДОСТУПУ ДО АВТОМАТИЗОВАНИХ БАЗ ДАНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В реаліях економічного спаду, суб'єкти господарювання відіграють ключову роль у формуванні фінансових потоків, забезпеченні робочими місцями та сплаті податкових платежів до бюджету. Враховуючи інтеграційні процеси в середині країни, зокрема можливість подачі податкової звітності підприємствами України до органів Державної фіскальної служби (далі – ДФС), необхідність формування автоматизованих баз даних на підприємстві стає очевидною. Практика показує, що сучасні підприємства України не в повній мірі використовують неочіненний потенціал програмного забезпечення та серверного забезпечення автоматизованих баз даних [2].

Виокремленням актуальних питань використання автоматизованих баз даних займалися такі науковці: В.С. Добряк, М. С. Мазорчук, Ю.В. Тижненко та інші науковці [1]. Водночас питання ефективного доступу до інформаційних баз даних є доволі актуальним на теперішньому етапі розвитку національної економіки, тому доцільним є поглиблення знань з обраної теми.

Мета дослідження полягає в систематизації знань та виявленні сильних та слабких сторін у алгоритмах доступу до автоматизованих баз даних на підприємств України на основі вивчення теоретично-практичних аспектів досліджуваної тематики. Завдання дослідження – виокремлення найвдалішого алгоритму доступу під конкретні цілі.

З розвитком підприємства, збільшення штату та появою відокремлених підрозділів, задля збереження мобільності та зручності управлінського та бухгалтерського персоналу, підприємству необхідно відстежувати та впроваджувати нові програмні продукти щодо автоматизації обліку.

Ефективне використання автоматизованих баз даних є неможливим без упорядкування процесу доступу до єдиного інформаційного масиву підприємства. В свою чергу, доступ являє собою відповідь на запит користувача, представлений в електронном вигляді, наданий в стислі терміни. Складовою доступу до автоматизованої бази даних є зміна самої бази даних користувачем задля забезпечення актуальності інформації в середовищі бази даних.

Важливою проблемою постає доступ до єдиної інформаційної бази даних з сторони багатьох користувачів інформації на підприємстві [4]. Сьогодні підприємство має можливість організувати доступ локальний та віддалений доступ до робочої станції [3].

Детальні дані, щодо алгоритмів доступу до автоматизованих баз даних на підприємстві наведено в таблиці 1. Таблиця 1

Алгоритми доступу до автоматизованих баз даних на підприємстві

№ з/п	Алгоритм доступу до автоматизованих баз даних	Переваги	Недоліки	Актуальність для різних підприємств
1.	Локальний – доступ початкового рівня.			Переважно для підприємств з мінімальним бухгалтерським штатом, або при наявності одного бухгалтера.
1.1	Передбачає створення одного акаунту для конкретного користувача.	Мінімальні затрати.	Конкретний працівник в один момент часу.	
1.2	Створення декількох акаунтів на одній робочій станції.	Можливість обмеженого доступу.		
2	Віддалений – доступ до бази 1С для працівників та представництв, розташованих територіально поза мережею організації.			Чисельний бухгалтерський штат, середні та великі підприємства.
2.1	Створення захищеного з'єднання типу «точка-точка».	Шифрування даних. Доступ через публічні мережі. Захист серверу.	Обмежені можливості зв'язку з сервером.	
2.2	Створення серверу в межах компанії	Швидкий доступу. Відсутність проблем з затримками в доступі.	Обслуговування серверу. Відповідальність. Фізичний захист серверу.	
2.3	Розміщення баз даних на віддаленому сервері компанії постачальника серверних послуг.	Відсутність обслуговуючого персоналу та відповідальності за сервер.	Постійні витрати на оренду серверного простору.	Великі підприємства, підприємства з іноземним капіталом.

Таким чином, дослідивши поширені методи організації доступу до інформаційної бази, можна стверджувати, що кожен з них має свої недоліки та переваги, та актуальний для певного кола користувачів. Недоцільно обирати найкращий або найгірший метод в абсолютному вираженні, проте враховуючи технологічний і витратний підхід, для великих і середніх підприємств можна порекомендувати використання сторонніх послуг по наданні доступу до інформаційних баз даних.

Література:

1. Мазорчук М.С., Тижненко Ю.В., Добряк В.С. Проектування інформаційної системи на базі платформи 1С:Підприємство 8.2 // Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна. – 2013. – №2. – С. 17-18.
2. Офіційний сайт Інтерактивної бухгалтерії. Аналітичні статті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.interbuh.com.ua/ua/>.
3. Офіційний сайт 1С Україна. Інформаційний матеріал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.1c.ua/>.
4. Рудов О.П., Романченко Т.П., Скріпкіна А.С. Інформаційний захист системи 1С:Підприємство// Вісник СНУ імені Володимира Даля № 15 (204) ч.1 2013.

Коц М. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Однією з умов для здійснення господарської діяльності є забезпечення підприємства необхідними основними засобами – будівлями, спорудами, обладнанням, транспортними та іншими засобами (одночасно з матеріальними і трудовими ресурсами). Особливістю цих основних засобів є те, що вони мають довгий час їх використання, передача вартості на собівартість зносу створеного продукту та поступовий знос [1].

Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, здавання в оренду іншим особам, надання послуг або для здійснення соціально – культурних і адміністративних функцій, очікуваний строк експлуатації яких з дати введення в експлуатацію, становить понад один рік або оперативний цикл, якщо він довший за рік. А також варто зауважити, що основні засоби відіграють велике значення на підприємстві, адже вони є основним засобом збагачення капіталу підприємства. [3, с. 224].

В залежності від функціонального призначення основні засоби поділяються на: виробничі та невиробничі.

Виробничими основними засобами вважаються ті, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі та сприяють його здійсненню. До них належать споруди, будівлі, передавальні пристрої, силові машини та устаткування, транспортні засоби, багаторічні насадження, робоча худоба, інші основні засоби, що діють в сфері матеріального виробництва [4].

Невиробничими основними засобами вважаються ті, що не беруть безпосередньої або побічної участі у процесі виробництва. Вони передбачені для обслуговування потреб житлово – комунального господарства, освіти, охорони здоров'я, культури. До них належать машини, споруди, будівлі, апарати, обладнання та інші засоби, що використовують у невиробничій сфері [3].

Необхідною умовою правильного обліку основних засобів є єдиний принцип їх грошової оцінки:

- за первісною залишковою;
- переоціненою;
- ліквідаційною вартістю.

Первісною оцінкою основних засобів є собівартість їх придбання або створення.

Собівартістю основних засобів вважається сплачена сума грошових коштів або справедлива вартість іншої форми компенсації або їх еквівалентів, наданої для отримання активу на момент його придбання або створення [2].

Нормативно-правове забезпечення обліку основних засобів полягає в подальшій гармонізації їх фінансового обліку з податковим, поступово наближаючись до вимог міжнародних стандартів. Основні засоби – це один з найважливіших чинників будь-якого виробництва, на кінцеві результати господарської діяльності підприємств якого впливає стан і ефективне використання.

Якщо проводити розрахунок ліквідаційної вартості тільки для об'єктів, які мають у своєму складі зворотні відходи, а також для тих, що в подальшому можуть бути визначені активом, сприятиме поліпшенню обліку основних засобів. в наказі про облікову політику підприємства доцільно зазначити та обґрунтувати методику для розрахунку ліквідаційної вартості. Кількість та вартість зворотних матеріалів доцільно визначати комісійно, станом на момент оприбуткування з урахуванням умов подальшої експлуатації об'єкту без урахування індексу витрат та інфляції, які неможливо визначити достовірно на момент придбання об'єкту [1].

В процесі дослідження встановлено, що на сьогодні аудит як вид контролю є необхідним та обґрунтованим, оскільки володіння достовірною інформацією – це передумова успішного функціонування промислових підприємств. Основні засоби займають значну частину в загальній майновій номенклатурі більшості суб'єктів господарювання. На сучасному етапі розвитку важливого значення набувають питання їх ефективного використання та збереження. Значною мірою цьому сприяє здійснення дієвого незалежного контролю за використанням та станом об'єктів основних засобів. Необхідність аудиторської перевірки зумовлена тим, що найбільш достовірним джерелом інформації про господарську діяльність підприємства є дані бухгалтерського обліку та звітності [3].

Отже, основні засоби – це один з найважливіших чинників будь-якого виробництва, стан і ефективне використання якого прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. Проведення розрахунку ліквідаційної вартості тільки для об'єктів, які мають у своєму складі зворотні відходи і які в подальшому можуть бути визначені активом, сприятиме поліпшенню обліку основних засобів. Методику розрахунку ліквідаційної вартості доцільно зазначити та обґрунтувати в наказі про облікову політику підприємства.

Кількість та вартість зворотних матеріалів доцільно визначати комісійно, станом на момент оприбуткування з урахуванням умов подальшої експлуатації об'єкту без урахування витрат та індексу інфляції, які неможливо достовірно визначити на момент придбання об'єкту.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених методів і способів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, реєстрації, вимірювання, зберігання, накопичення, узагальнення та передачі інформації

Література:

1. Авер'янова Є. Основні засоби: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база. Первинна документація / Є. Авер'янова, Т. Абрамцова, Н. Діброва, К. Єрохін, Н. Журавель / А. Бабак (голов. ред.). – Д. : Баланс-Клуб, 2006. – 223 с.
2. Бортнік Н. А. Основні засоби: сутність, визначення, оцінка та облікова політика / Н. А. Бортнік // Держава та регіони. – 2007. – № 4. – С. 258–261.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. 7-е видання, доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2006. – 832 с.
4. Грабова Н. М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках : Навч. посіб. / Н. М. Грабова, Ю. Г. Кривоносов. – К. : А.С.К., 2005. – 416 с.

Марчук К. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ КЛАСИФІКАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку національної економіки України все більше уваги приділяється використанню нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства. Враховуючи те, що нематеріальні активи постійно зазнають змін через використання новітніх інформаційних технологій, особливого значення набувають питання розробки їх науково обґрунтованої та більш точної класифікації. Саме тому обрана проблематика є актуальною та своєчасною.

Питання розвитку теорії і практики обліку нематеріальних активів підприємства присвятили свої праці такі науковці: Городянська Л., Грачова Р., Лепкіна І., Лук'янюк Н.Г., Поленова С. Н., Сизоненко О.В., Солдченко І., Тарасова І., Уманців Г., Шульга С. та ін.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів покращення обліку нематеріальних активів на підприємствах України шляхом вдосконалення їх класифікації на основі вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Згідно з П(С)БО 8 нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований (відділений від підприємства) і утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях або надання в оренду іншим особам [3]. Закордоном нематеріальні активи часто ототожнюють з діловою репутацією і характеризують як перевищення вартості компанії, що придбувається, над вартістю її активів. В більшості випадків ділова репутація та інші нематеріальні активи являють собою сальдо розрахунків при купівлі і є частиною купівельної ціни, яка не може бути визначена у матеріальних активах [2, с. 26].

Класифікація нематеріальних активів, яка зазначена в П(С)БО 8 має ряд неточностей. В табл. 1 продемонстровано недоліки обліку нематеріальних активів та шляхи його вдосконалення.

Таблиця 1

Недоліки обліку нематеріальних активів та шляхи вдосконалення їх класифікації

№	Недоліки обліку нематеріальних активів	Шляхи його вдосконалення
1	Об'єднання однакових видів майнових прав у складі різних груп нематеріальних активів. Зокрема право на провадження діяльності за видами є об'єктом специфічних майнових прав, що належить групі «інші нематеріальні активи». У свою чергу, право користування надрами та право користування геологічною інформацією.	Чіткіше розмежування груп обліку нематеріальних активів, а саме виділення окремого субрахунку «Об'єкти специфічних майнових прав», який включатиме: права користування природними ресурсами, права користування надрами, права користування геологічною інформацією, права користування неприродними (телекомунікаційними) ресурсами, права на провадження діяльності.
2	Права користування надрами, іншими ресурсами природного середовища не можна включати до складу нематеріальних активів, тому що природні ресурси – це матеріальний об'єкт, а право користування ними – це лише дозвіл органів державної влади, який сам по собі не може бути використаний у виробництві, торгівлі, в адміністративних цілях чи для надання в оренду іншим особам, а тому не може бути активом [4, с. 39].	До нематеріальних активів рекомендується віднести: право на користування геологічною і іншою інформацією про природне середовище; право на знаки для товарів і послуг (товарні знаки, торгові марки, фірмові найменування); право на об'єкти промислової власності (право на винахід, корисну модель, промисловий зразок, сорт рослини, ноу-хау); авторські і суміжні з ними права (право на літературні і музичні твори, програми для ЕОМ, бази даних) [4, с. 39].
3	Слово «право» є недоцільним у класифікації нематеріальних активів, оскільки нематеріальними активами є об'єкти інтелектуальної власності, а не права [1, с. 177].	Вилучити із класифікації слово «право» і так класифікувати нематеріальні активи: рахунок 121 «Винахід», 122 «Корисна модель», 123 «Промисловий взірць», 124 «Сорт рослин», 125 «Засоби індивідуалізації», 126 «Об'єкти авторських та суміжні з ними права», 127 «Компонування (топографія) інтегральних мікросхем», 128 «Рационалізаторські пропозиції», 129 «Комерційні таємниці» [1, с. 177].

Отже, за результатами проведеного дослідження було запропоновано декілька пропозицій щодо змін класифікації нематеріальних активів, зокрема рекомендовано виділити окремий субрахунок «Об'єкти специфічних майнових прав» або взагалі вилучити із класифікації слово «право».

Література:

1. Лук'янюк Н. Г. Удосконалення обліку нематеріальних активів / Н. Г. Лук'янюк // Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю. – Кривий Ріг, 2005. – С. 176-178.
2. Поленова С. Н. Учет нематериальных активов / С. Н. Поленова // Международный бухгалтерский учет. – 2006. – № 8. – С. 26–32;
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817 – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки інтернету;
4. Тарасова І. Пропозиції щодо вдосконалення класифікації нематеріальних активів у Плані рахунків та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» / І.Тарасова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 4. – С. 38-41.

Менделюк О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЄСВ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку Україна переживає складну економічну ситуацію, що склалася після того, як ЄС поставили для країни вимоги щодо вступу до союзу: докорінну зміну особливостей функціонування державного апарату; раціональне оновлення законодавства у сфері оподаткування; зменшення рівня корупції; підвищення якості національної продукції та ін..

Дослідженню питань реформування та вдосконалення системи оподаткування України присвячено праці таких вітчизняних науковців як: Л. М. Бабич, Л. Б. Баранник, Е. М. Лібанова, Є. О. Максимчук, О. В. Макарова, У.Я. Садова та ін.. Проте, найкращими експертами з досліджуваної проблематики є практикуючі економісти, бухгалтери, оскільки вони несуть матеріальну відповідальність за правильність ведення обліку податків та зборів на реально функціонуючих суб'єктах господарювання приватного та державного сектору.

Мета дослідження полягає у виокремленні особливостей оподаткування ЄСВ в контексті реформування податкової системи України, вивчаючи теоретичні та практичні аспекти обраної проблематики.

Чинне законодавство трактує поняття єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, як консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється відповідно до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регульованій основі з метою забезпечення захисту прав застрахованих осіб у випадках, передбачених законодавством, для отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [4].

Нововведення до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» ратифікує Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909- VIII з 1 січня 2016 року. Ключовими, на нашу думку, є такі нововведення:

1) діє одна ставка ЄСВ у розмірі 22 % до усіх видів доходів, які раніше оподатковувались ЄСВ (скасовують ставки ЄСВ залежно від класу професійного ризику виробництва), натомість не змінювали спеціальні ставки нарахування ЄСВ на заробітні плати інвалідів (8,41 %, 5,3 % і 5,5 %);

2) граничну межу бази нарахування ЄСВ підвищили від 17 до 25 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, зокрема станом на 2016 їх розміри такі:

- з 01.01.2016 року – 34450 гривень;
- з 01.05.2016 року – 36250 гривень;
- з 01.12.2016 року – 38750 гривень [3].

3) скасували утримання ЄСВ із заробітних плат (доходів) працівників у розмірі 3,6 % [2].

Згідно з нинішніми нововведеннями у 2016 році суб'єкти господарювання на загальній системі оподаткування, обліку та звітності оподатковують ЄСВ величину власного чистого доходу. Якщо такими платниками не отримано дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, вони мають право самостійно обрахувати базу оподаткування, проте вона не може бути більшою за граничну межу бази нарахування ЄСВ. Водночас сума ЄСВ, яка сплачується, не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за місяць, у якому отримано дохід (прибуток) або приймається рішення про сплату такого ЄСВ при відсутності оподаткованого доходу.

Суб'єкти господарювання, що сплачують єдиний податок відповідно до нинішніх норм законодавства зобов'язані виплачувати ЄСВ на суми, що обраховується ними особисто, проте вона не може бути більшою граничної величини бази нарахування ЄСВ. При цьому необхідною умовою є те, що сума ЄСВ не має бути меншою за розмір мінімального страхового внеску [1].

Отже, на думку нинішньої влади зміна механізму оподаткування ЄСВ заробітних плат працівників різних суб'єктів господарювання дасть можливість збільшити суму надходжень до державного бюджету за

рахунок «виходу з тіні» значної кількості роботодавців. Проте, офіційні доходи населення навпаки знизились, за рахунок підняття ставки ПДФО до 18 %. На мою думку, такі модифікації законодавства мають лише формальний характер, оскільки реально не принесуть суттєвих позитивних змін для економіки в цілому.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-17 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України від 24.12.2015 р. №909- VIII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Законом України від 25.12.2015 р. №928- VIII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. №2464- VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

Морозовська О. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Специфіка бухгалтерського обліку виробничих запасів підприємств України, яка спостерігається в сучасних умовах є актуальною та потребує швидкої, достовірної інформації. Бухгалтерських облік постійно реформується з метою наближення до міжнародних стандартів, зокрема і в сфері обліку виробничих запасів.

Серед науковців, які достатню увагу приділяють дослідженню цього питання, можна назвати таких як: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, І.В. Жолнер, Н.В. Ткачук та ін. Не дивлячись на значні напрацювання щодо розкриття проблемного питання сутності виробничих запасів, єдиної позиції серед вчених не існує.

Метою дослідження є визначення напрямів покращення обліку виробничих запасів підприємств України на основі використання міжнародних стандартів шляхом вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики.

Виробничі запаси є важливою частиною багатства держави та підприємств, зокрема умовою виробничого процесу є оборотні активи, які є в матеріальній формі, тобто запаси. Бутинець Ф.Ф. під сутністю виробничих запасів розуміє все те, що завезено на склади підприємства і ще не вступило в першу стадію обробки, тобто частина сукупних запасів, призначених для виробничого споживання [3].

Методологічні засади формування інформації про виробничі запаси визначені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, які формуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку [3].

Міжнародні стандарти мають велику перевагу порівняно з національними стандартами. Ця перевага проявляється у чіткій економічній логіці і узагальнені світової практики в бухгалтерському обліку [2]. Фінансова звітність, згідно з міжнародними стандартами, містить ширшу інформацію по запасах ніж за національними стандартами [4].

Аналізуючи П(С)БО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси» можна зробити висновок, що дані стандарти є майже однаковими, але міжнародні стандарти приділяють значну увагу визначенню чистої реалізаційної вартості і у кожному періоді здійснюється нова оцінка вартості (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика П(С)БО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси»

Характеристика обліку запасів підприємства	П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Визначення поняття запаси	Запаси – це активи, які: • утримуються для подальшого продажу за умов звичайної діяльності, • перебувають в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва, • утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством.	Запаси – це активи, які: а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів.

Методи визначення собівартості	Ідентифікаційної собівартості відповідної одиниці запасів; Середньозваженої собівартості; Собівартості перших за часом надходження; Нормативних затрат; Ціни продажу.	Метод конкретної ідентифікації; Середньозваженої собівартості; Метод за формулою «перше надходження – перший видаток»;
Оцінка вартості на дату балансу	За найменшою з двох: первісною вартістю, чистою вартістю реалізації	За найменшою з двох: первісною вартістю, чистою вартістю реалізації

Згідно міжнародних стандартів балансова вартість запасів розкривається в балансі за класифікацією, яку обрає сам суб'єкт господарювання.

Суб'єктам господарювання потрібно самостійно вибирати за якою класифікацією відображати запаси у балансі; удосконалити фінансову звітність; розробити точні методики по визначенню чистої вартості реалізації. Вище зазначене дозволить підприємствам України ефективніше обліковувати і використовувати виробничі запаси.

Література:

1. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/low/z0751-99>.
2. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; під заг. ред. Ф.Ф.Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с
4. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посіб. / І. В. Жолнер/ – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. №2. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0057-07>.

Проценко К. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Можливість виходу України на світові ринки збуту, а також створення нових підприємств за участю нерезидентів, вимагає від компаній виходу на валютний ринок для здійснення валютних операцій, в першу чергу, з купівлі-продажу валюти, що в свою чергу, вимагає детального дослідження економічного змісту, процедури проведення та обліку цих операцій, що дасть можливість стимулювати ефективність діяльності комерційних банків в сфері валютних операцій на сучасному економічному просторі.

Проблематику обліку валютних операцій досліджувала значна кількість вітчизняні науковці, серед яких: О.М. Береславська, О.В. Васюренко, І.В.Жиглей, Л.І.Жидєєва, Н.Б. Литвин, А.В.Максименко, Л.П. Петрашко, І.М. Савлука, О.Я. Стойко та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів вдосконалення обліку валютних операцій комерційними банками України на основі вивчення теоретичних аспектів обраної проблематики.

Валютні операції посідають значне місце як в діяльності комерційних банків, так і в економіці країни в цілому. В Україні основним нормативним документом, що регулює порядок здійснення обігу та контролю валютних операцій є Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19 лютого 1993 р. № 15 – 93 [3]. Відповідно до нього під «валютними операціями» розуміють: операції, що пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за виключенням операцій, що здійснюються між резидентами у гривнях; операції, пов'язані з використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; операції, пов'язані з ввезенням (вивезенням), переказуванням і пересиланням на територію України (за її межі) валютних цінностей. План рахунків бухгалтерського обліку банків України забезпечує мультивалютний облік операцій банків. Це означає, що виникнення вимог (активу) або зобов'язань (пасиву) в іноземній валюті відображатиметься на тих самих рахунках, що й гривневого активу чи пасиву. Водночас

банки можуть проводити розрахунки у багатьох валютах іноземних держав. Але мультивалютність в обліку поширюється тільки на рахунки 1-го, 2-го, 3-го, 4-го, 9-го класів. Облік на рахунках 5-го, 6-го, 7-го класів ведеться тільки в національній валюті [1].

Синтетичний облік валютних операцій здійснюється лише в національній валюті, а аналітичний облік – відображаються за двома оцінками: в іноземній валюті за номінальною вартістю та в національній валюті України за офіційним курсом. Внаслідок здійснення валютних операцій у комерційному банку постійно змінюється співвідношення залишків на рахунках в іноземній валюті, які формують активи та пасиви. Це співвідношення називають валютною позицією банку. Якщо сума всіх рахунків у конкретній валюті балансується, необхідно закрити валютну позицію. Різниця між залишками коштів у іноземній валюті, що формують активи та пасиви у відповідних валютах, забезпечує відкриту валютну позицію. Саме це зумовлює можливість отримати додаткові прибутки або зазнати додаткових збитків у разі зміни обмінних курсів валют. Зв'язок між операціями в національній та іноземній валюті відбувається за допомогою рахунків групи даних рахунків: 380 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів»; 3800 АП «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» та 3801 АП (контррахунок) «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів». Який на відміну від рахунка 3800 відкривається лише в гривнях [1].

Облік відображення курсових різниць та реалізованого або нереалізованого фінансового результату відображає лише один рахунок № 6204 «Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами» [4]. Ця ситуація є невірною, оскільки для обліку курсових різниць, що виникають під час переоцінювання активів або пасивів внаслідок коливання валютних курсів, доцільно вести на окремих синтетичних рахунках.

Для застрахування банку від можливого ризику падіння курсу валюти кредиту, необхідно, надавати позички в одній валюті з умовою її погашення в іншій з урахуванням форвардного курсу, зафіксованого в кредитному договорі.

Найбільш поширеним методом, що дозволяє знижувати можливі втрати за валютними операціями є страхування валютного ризику, що передбачає передачу банком усього ризику страховій компанії.

Таким чином, для зменшення витрат від валютних операцій необхідно надавати позички в одній валюті з умовою її погашення в іншій та страхувати валютні ризики, що дасть змогу банкам вчасно реагувати на зміну валютного курсу, для запобігання свого банкрутства. Значне зростання валютних операцій, вимагає детального їх регулювання, тому даний процес повинен базуватися на якісній інформації, сформованій в межах системи бухгалтерського обліку комерційних банків України.

Література:

1. Васюренко О.В. Банківські операції – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/bankivska_sprava/bankivski_oenko_ob.
2. Коцовська Р. Р. Банківські операції – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.-ws/15840720/bankivska_sprava/bankivski_operats_pp.
3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : [Електронний ресурс] / Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. № 15-93. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4205-17>.
4. Про банки і банківську діяльність : [Електронний ресурс] / Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Рачук О. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Інвестиційна діяльність підприємств є досить складною, але водночас і важливою для будь-якого суб'єкта господарювання. В обліку основним пріоритетом є достовірне відображення всіх господарських операцій підприємства з метою отримання інформації щодо фінансового результату за визначений період роботи. Фінансові інвестиції, як джерело отримання прибутку, також потребують достовірного обліку. Саме тому для удосконалення обліку фінансових інвестицій необхідно розробити комплексну систему, яка б ґрунтувалася на специфічних умовах економічного і політичного життя України.

Питання обліку фінансових інвестицій підприємств досліджували такі вітчизняні вчені, як: Л.М. Борщ, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, П.Т. Саблук, Н.Ф. Огійчук та ін. Проте, зазначена проблематика потребує подальшого дослідження особливостей обліку операцій з фінансовими інвестиціями.

Метою дослідження є визначення напрямів вдосконалення обліку фінансових інвестицій на підприємствах України на основі вивчення теоретичних і практичних аспектів обраної проблематики.

Відповідно до П(С)БО 2 «Баланс», фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою: збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для

інвестора [1]. При оцінці фінансових інвестицій слід розрізняти інвестиції, які утримуються для отримання прибутку і активи, що придбані з метою подальшого продажу. Для учасників фондового ринку, основною діяльністю яких є купівля-продаж цінних паперів, інвестиції є товаром. Отже, варто наголосити, що ПСБО 12 «Фінансові інвестиції» [2] і його норми слід застосовувати до всіх підприємств за виключенням бюджетних установ та осіб, основною діяльністю яких є купівля-продаж цінних паперів. Фінансові активи, які утримуються підприємством для подальшого продажу є фактично товаром (хоча за ПСБО віднесені до інвестицій) адже, дохід від них формується за рахунок різниці в ціні купівлі-продажу, в той час як доходами від інвестицій є дивіденди, відсотки або ж приріст капіталу.

Крім цього, доцільно чітко розмежовувати видатки, доходи та результати інвестиційної діяльності. На сьогодні в розрізі 7 та 9 класу рахунків чітко виокремлюються лише доходи та витрати фінансової та операційної діяльності, а інвестиційна – входить до складу інших доходів та витрат (табл. 1).

Таблиця 1

Недоліки на напрями вдосконалення обліку операцій з фінансовими інвестиціями

Недоліки	Напрями вдосконалення
Облік доходів від інвестиційної діяльності підприємства на основі двох рахунків 7 класу, а саме: 72 «Дохід від участі в капіталі» (зростання частки, яку вклав інвестор в дочірні або асоційовані підприємства); 74 «Інші доходи» (доходи від реалізації фінансових інвестицій, не операційних курсових різниць, майнових комплексів, безоплатно отриманих активів, необоротних активів, а також доходів від звичайної діяльності).	Доцільним рішенням було б змінити назву рахунка 74 на «Доходи від інвестиційної діяльності» та ввести додатковий субрахунок «Інші доходи від інвестиційної діяльності».
Така ж ситуація спостерігається при обліку витрат в розрізі 9 класу рахунків. Тут є два рахунки призначені для обліку фінансових інвестицій, а саме рахунок 96 «Витрати від участі в капіталі» (збитки від інвестицій в спільні та асоційовані підприємства), та рахунок 97 «Інші витрати» (собівартість реалізованих інвестицій, собівартість майнових комплексів та необоротних активів, їх уцінка і списання, та втрати від курсових різниць).	Аналогічно, слід змінити назву рахунка 97, який призначений для обліку інвестиційної діяльності на «Витрати інвестиційної діяльності» і знову ж таки включити субрахунок «Інші витрати інвестиційної діяльності».

Також, оскільки результати інвестиційної діяльності обліковуються на рахунку 793 «Результати іншої діяльності», варто було б назвати його «Результати інвестиційної діяльності». Аналогічні зміни можна внести і в фінансову звітність, а саме у форму №2 «Звіт про фінансові результати», а саме замінити статті «Інші доходи» та «Інші витрати» на «Інші доходи від інвестиційної діяльності» та «Інші витрати від операційної діяльності» відповідно.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу можна сказати, що важливим є найбільш повне висвітлення в обліку і звітності інвестиційних процесів на підприємстві, одержання достовірної інформації про інвестиційні доходи і витрати, чітке розмежування результатів кожного виду діяльності підприємства.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»: [зі змінами і доповненнями] [Електронний ресурс] //Верховна Рада України: [сайт] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: [Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.0.2000р. №91] [зі змінами і доповненнями] [Електронний ресурс] //Верховна Рада України: [сайт] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>
3. Орлова В. К. Фінансовий облік: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 412 с.
4. Посібник з бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємствами України / С. Я. Зубілевич, І. Ю. Кравченко, О. О. Прокопенко та ін. – К., 2002 – 472 с.

Русняк К. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Харчук Ю. Ю.,**

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Перехід до ринкової економіки примушує підприємства підвищувати ефективність виробництва, конкурентоздатність продукції і послуг, за рахунок впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва, ініціативи і т.д. Важливу роль у реалізації цієї задачі відіграє організація бухгалтерського обліку на підприємстві, зокрема обліку розрахункових операцій [1].

Питанням організації обліку розрахункових операцій на підприємстві займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Н.Ю. Алексєєва, А.В. Власов, Н.Н. Грабова, Л.М. Городянська, В.П. Дудко, П. С. Клімушин, Д.А. Костюк, В.А. Кузьмінський, Є.В. Мица, В.М. Пархоменко, Г. В. Причепа, Н.М. Ткаченко, Ф.Ф. Ткаченко, та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямів вдосконалення первинного обліку розрахункових операцій підприємства.

Підприємства не можуть працювати, не здійснюючи розрахунки. Як показує досвід, швидкість проведення розрахункових операцій може змінюватися від кількох місяців, як це було раніше по рахунках, до кількох годин, що стало можливим завдяки введенню системи електронної пошти між банками та спеціальних карток. Чим швидше відбувається процес розрахунків, тим ефективніше працює економіка. У цьому важливу роль відіграє правильна організація обліку розрахункових операцій [2].

Сьогодні інформаційні системи й технології набувають все більшого поширення в економічних процесах та господарській діяльності. Саме в умовах комп'ютеризації спрощуються облікові роботи та знижується їх трудомісткість. Саме цим практично повністю вирішується проблема якості та точності вихідної інформації [3].

На сьогоднішній день на підприємствах України впроваджені програмні продукти трьох компаній: Галактика, 1С:Підприємство, Парус. Кожна з цих компаній пропонує комплекс як універсальних, так і спеціалізованих програмних продуктів по автоматизації діяльності підприємств. Для кращого розуміння відмінностей між цими програмами наведемо їх порівняльну характеристику [4].

Найпопулярніші – «1С: Підприємство 8.2», «Парус-Підприємство», «Галактика». Кожна з них має свої недоліки та переваги. Яку програму обрати вирішує саме підприємство, виходячи із своїх особливостей, детально відображені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика інформаційних систем «1С:Підприємство»,
«Парус-Підприємство» і «Галактика»**

№ з/п	Класифікаційна ознака	«1С:Підприємство»	«Парус-Підприємство»	«Галактика»
1	Клас програми	Управлінські системи		
2	Призначення	Для ведення бухгалтерського обліку		
3	Група споживачів	Бухгалтерія, управлінці		
4	Об'єкт обліку	Середні та великі підприємства, корпорації	Малі і середні підприємства різних форм власності	Великі підприємства, багатогалузеві корпорації
5	Спосіб реалізації облікових функцій	Введення операцій за шаблонами та за допомогою документів	Перевага надається введенню операцій за шаблонами	
6	Комплексність виконання функцій	Інтегрована програма	Локальна програма	Інтегрована програма

Отже, головним напрямом є автоматизація системи бухгалтерського обліку. Завдяки комп'ютеризації обліку підвищується оперативність та точність облікової інформації. Для ефективного функціонування, підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке буде здатне забезпечити потреби усіх видів обліку, що ведеться на підприємстві обліку підприємства. Програмних продуктів є безліч.

Література:

1. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов. – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.
2. Причепя Г. В. Порівняння можливостей комп'ютерних програм «1С:БУХГАЛТЕРІЯ 8» та «Фінанси без проблем» [Електронний ресурс] /Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KP/Informatica/62985.doc.htm.
3. Клімушин П.С. Програмні комплекси автоматизації управлінських технологій підприємств. – 2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fkbuapa.kharkov.ua%2Fе-book%2Fdb%2F2007-1-2%2Fdoc%2F2%2F05.pdf&ei=ZNttVMSHCsO>.
4. Іонаш І.В., Швець А. Г. «Порівняльна характеристика платформ програм «1С: Бухгалтерія» та «Парус-Бухгалтерія»» – 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Informatica/6590oc.htm

Сердечна О. П.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Харчук Ю. Ю.,**

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

На сучасному етапі розвитку національної економіки України кожне підприємство намагається втримати рівень своєї фінансової стійкості, тобто зберегти якомога вищі позиції на ринку. Наявність дебіторської за-

боргованості має значний вплив на становище підприємства та його платоспроможність. Це питання постає дедалі гостріше для суб'єктів господарювання, оскільки з розвитком ринкових відносин підприємства України завойовують ширші ринки збуту своєї продукції.

Питанням вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці як М. Ю. Білик, Т. С. Гайдучок, Н. А. Матицина, О. А. Павленко, О. А. Скорба, Т. Б. Шира. Однак на сьогодні це питання залишається недостатньо вивченим.

Мета дослідження полягає у тому, щоб запропонувати шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на основі використання досвіду зарубіжних країн.

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

МСФЗ конкретного стандарту, що регулює порядок обліку і відображення у звітності дебіторської заборгованості, не передбачено. Однак, для вирішення питань щодо обліку дебіторської заборгованості у МСФЗ, можна керуватися МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 8 «Чистий прибуток або збиток за період, суттєві помилки та зміни в обліковій політиці», МСФЗ 11 «Будівельні контракти», МСФЗ 18 «Дохід», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» та МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Згідно вище перелічених МСФЗ дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є конкретним правом отримувати цінні папери або грошові кошти від іншого підприємства [2].

У практиці зарубіжних країн дебіторська заборгованість також може інтерпретуватися як рахунки до отримання, рахунки дебіторів, дебітор за розрахунками. Дебіторська заборгованість виникає в момент відвантаження товарів і виставлення платіжних документів на адресу покупця. Для відображення заборгованості по торгівельних операціях використовується рахунок «Рахунки до отримання» [3].

Визначення, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості в системі міжнародних стандартів фінансової звітності чітко не вказано. В балансі зарубіжних країн існують тільки правила рекомендаційного характеру щодо класифікації дебіторської заборгованості [5].

Суттєвим недоліком вітчизняної системи ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості є те, що немає чіткої схеми розмежування між різними видами дебіторської заборгованості в загальній її структурі. Така класифікація, яка надається Планом рахунків та П(С)БО №10 «Дебіторська заборгованість», які чинні в Україні є суперечливою і не забезпечує усіх потреб користувачів фінансової звітності. Проте, незважаючи на вказані недоліки, законодавство вимагає дотримання усіх норм та правил, що вказані у цих нормативних документах, в іншому випадку для суб'єктів господарювання передбачені різні види відповідальності (адміністративна, кримінальна [4].

Отже, використання досвіду зарубіжних країн для вдосконалення обліку дебіторської заборгованості на підприємствах України є досить ефективним і має ряд своїх переваг. Зокрема, необхідним кроком має бути наближення законодавчої бази обліку до міжнародних стандартів. Також ефективним рішенням є впровадження систем знижок для потенційних та постійних покупців. Незважаючи на ряд недоліків, які присутні у здійсненні обліку дебіторської заборгованості підприємств закордоном, досвід зарубіжних країн може послужити розвитку не лише обліку дебіторської заборгованості, але і всього бухгалтерського обліку в Україні.

Література:

1. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), 2014. – http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&ctime=1423500775962
3. Гайдучок Т. С. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній системі/ Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І.// Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9(1). – С. 190-199.
4. Шира Т. Б. Зарубіжний досвід організації обліку розрахунків з покупцями/ Шира Т. Б.// Наукові записки. – 2014. – №4. – С. 74.
5. Скорба О. А. Облік дебіторської заборгованості в Україні та за кордоном / О. А. Скорба // Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. «Honoris High School-2009». – 2009. – Т. 2. – С. 22–25.

Танчин А. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Харчук Ю. Ю.,

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На сучасному етапі розвитку національної економіки України автоматизація бухгалтерського обліку, оперативність та точність відображення інформації сприяє успішній та прибутковій діяльності підприємств.

Проблемою комп'ютеризації бухгалтерського обліку цілому розглядають у своїх працях Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, С.В. Івахненко, В.Б. Івашкевич, Д.В. Чистов, проте дане питання залишається надалі невирішеним і потребує чисельних досліджень.

Метою дослідження є вивчення теоретичних та поглиблення практичних знань з обраної тематики.

За допомогою бухгалтерських програм забезпечується: автоматизація обробки даних і відображення їх в бухгалтерському обліку; здійснюються арифметичні розрахунки; забезпечується підготовка, заповнення, перевірка та друк первинних і звітних документів; здійснюється безпомилковий перенос даних із однієї друкованої форми в іншу; виконується накопичення підсумків; забезпечується можливість отримання повернення даних минулих звітних періодів [2].

Основними принципами, які покладені в основу комп'ютеризації обліку є: суцільність, безперервність, взаємопов'язаність, документування та вираження в натуральних та вартісних показниках [1].

Касові операції – це операції, пов'язані з прийманням, зберіганням, видачею готівки касами банків, підприємств, організацій тощо [4].

Касові операції є характерними для будь-яких суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з грошовими коштами у своїй повсякденній діяльності.

В Україні бухгалтерська справа обмежується використанням обліково-реєстраційних завдань, що є відмінністю використання прогнозування та фінансового стану в країнах з ринковою економікою.

Завдання автоматизації – підвищення якості роботи як бухгалтерів, так і бухгалтерії в цілому. Комп'ютер – це не тільки інструмент, що дозволяє максимально використовувати кваліфікацію спеціаліста, але й максимально спрощувати повсякденну рутинну роботу.

Зростання обсягу інформації, вимог до обліку, розвиток інформаційних технологій потребує вдосконалення на будь-якому суб'єкті господарювання. Саме тому, використання обчислювальної техніки сприяє покращенню якості економічної інформації. Автоматизований облік дасть змогу уникнути чисельних помилок, оскільки облік ведеться лише з використанням одного облікового регістру, а всі інші формуються автоматично, а ризик помилки при переносі між регістрами дорівнює нулю [3].

За допомогою бухгалтерських програм забезпечується: автоматизація обробки даних і відображення їх в бухгалтерському обліку; здійснюються арифметичні розрахунки; забезпечується підготовка, заповнення, перевірка та друк первинних і звітних документів; здійснюється безпомилковий перенос даних із однієї друкованої форми в іншу; виконується накопичення підсумків; забезпечується можливість отримання повернення даних минулих звітних періодів [2].

Загалом на підприємствах можна використовувати значну кількість програм, найбільш популярними з яких є: «Парус», «Fin Expert», «БЕСТ», «Lady Fin», «Фінанси без проблем», «1С – Бухгалтерія – Проф. для Windows» та ін. Однією із найбільш поширених програм, яка застосовується на підприємствах є «1С – Бухгалтерія», яка є універсальною та призначена для ведення синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку. Дана програма побудована за журнальним способом, тобто вся звітність подається у взаємозв'язку із журналом господарських операцій. І.Т.Трибулін зазначає, що вона є зручною для малих видів підприємств, бо при великому обсязі облікової інформації для програми важким є фільтрування даних.

Отже, використання бухгалтерських програм має значні переваги, що пов'язано з економією часу за рахунок автоматизації господарських операцій, знаходженні арифметичних помилок в обліку та звітності, оцінці поточного фінансового становища підприємства та визначенні перспектив щодо його майбутнього. Основним завданням будь-якої бухгалтерської програми, незалежно від її масштабу, програмно-апаратної платформи та вартості є забезпечення якісного ведення обліку та простота і легкість у використанні. Адже за допомогою точної та об'єктивної інформації є можливість прийняти правильне та своєчасне управлінське рішення.

Література:

1. Азаренкова Г. М. Бухгалтерський облік: навч.- методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Н. М. Самородова. – К.: Знання, 2004. – С. 415.
2. Білуха Н.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / Н.Т. Білуха. – К., 2000. – С. 692.
3. Логанкова В.В. Знати кожному. Організація, облік і документальне оформлення касових операцій / В.В. Логанкова // Все про бух.обл. – 2008. – № 82. – С. 23-28.
4. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України: Постанова Правління Національного банку України № 637 від 22.10.2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.gada.gov.ua>.

Черненко К. В.,

к.е.н., старший викладач кафедри бухгалтерського обліку, Полтавська державна аграрна академія

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ

Відповідність інформації бухгалтерського балансу вимогам користувачів, які приймають на його основі рішення забезпечується за допомогою концептуальних основ бухгалтерського балансу.

Дослідження концептуальних основ бухгалтерського балансу дозволяє стверджувати, що в їх основі перебувають принципи бухгалтерського обліку, принципи побудови бухгалтерського балансу, якісні характеристики та об'єктивні обмеження інформації бухгалтерського балансу. Концептуальні основи бухгалтерського балансу спираються на загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку і містять запропоновані автором принципи побудови бухгалтерського балансу (подвійності, роздвоєння сутності на протилежності, симетрії та відповідності, необхідності та достатності, ієрархічності, статичності та динамічності, агрегування та деталізації статей, незгортання статей дебіторської та кредиторської заборгованостей, відповідність даних на кінець звітного періоду даним на початок періоду балансу за наступний звітний період) [1, с. 119].

Дотримання усіх елементів розроблених концептуальних основ забезпечує відповідність інформації бухгалтерського балансу необхідним якісним характеристикам, що зумовлюють її релевантність в процесі прийняття економічних рішень. Функціонування підприємств у ринкових умовах вимагає максимального використання інформаційної потужності бухгалтерського балансу [2, с. 16]. Втім об'єктивні обмеження інформації бухгалтерського балансу унеможливають одночасного досягнення усіх якісних характеристик повною мірою та потребують врахування ціни інформації для прийняття економічних рішень.

Бухгалтерський баланс є багатоаспектним явищем, про що свідчить різноманітність підходів до визначення його сутності та класифікації. Бухгалтерський баланс як звіт про фінансовий стан підприємства, має багато різновидів, що можна узагальнити за допомогою класифікації. Найважливішою класифікаційною ознакою, на думку автора, є класифікація бухгалтерського балансу залежно від запитів користувачів інформації на: бухгалтерський баланс зовнішнього спрямування та бухгалтерський баланс внутрішнього спрямування [3, с. 88]. Кожен із зазначених видів бухгалтерського балансу має власну мету, зміст, структуру, принципи та оцінки, що забезпечують набуття балансами відповідних якісних характеристик, спрямованих на задоволення різних інформаційних потреб та прийняття рішень.

Одним із чинників, що впливає на інформаційну потужність бухгалтерського балансу є обрана підприємством облікова політика. Оцінка сучасного стану облікової політики підприємств Полтавської області свідчить про ігнорування суб'єктами господарювання більшості елементів облікової політики, рекомендованих нормативними документами для включення до наказу про облікову політику [4, с. 77]. Разом з тим, виявлено окремі позиції облікової політики, що не зайшли повного висвітлення у нормативних документах, але необхідність застосування яких продиктована досвідом функціонування підприємств у ринкових умовах. У тому числі, строк корисного використання об'єкта основних засобів, порядок застосування для перерахунку доходів, витрат і руху грошових коштів середньозваженого валютного курсу відповідного місяця, вибір методів оцінки активів та зобов'язань в операціях пов'язаних сторін, порядок визнання та оцінки фінансових інвестицій, в. т.ч. дооцінки тощо. Дослідження облікової політики як інструменту інформаційного моделювання бухгалтерського балансу дозволяє стверджувати, що обґрунтування системи елементів облікової політики забезпечує можливість коригування інформації бухгалтерського балансу для забезпечення економічних інтересів конкретних груп користувачів. Така позиція підприємств суперечить принципу обачності та послаблює обґрунтованість рішень, що приймаються на основі аналізу показників звітності.

Література:

1. Антони Р. Основы бухгалтерского учета / Р. Антони. – М. : СП Триада НТТ, 1992. – 119 с.
2. Ануфриев В.Е. Балансовая теория двойной записи / В. Е. Ануфриев // Бухгалтерский учет. – 2002. – № 11. – С. 16.
3. Аринушкин Н.А. Балансы акционерных предприятий / Н. А. Аринушкин. – М. : Издательство юридического книжного магазина, 1912. – 88 с.
4. Бабенко И.П. Курс двойной бухгалтерии / И. П. Бабенко. – С.-Петербург: Издание В.И. Губинского, 1911. – 77 с.

СЕКЦІЯ 5

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Веремчук Г. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Недзведовська О. Є.,

викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕЧІТКОЇ МОДЕЛІ

Кредитування фізичних осіб є однією з необхідних умов стабільного функціонування банківської системи та забезпечення економічного зростання, а також одним з основних видів діяльності банків, що забезпечує їх стабільну прибутковість. Разом з тим, кредитування пов'язано з ризиком, який зумовлений можливим невиконанням позичальником своїх обов'язків. Ризик неповерненості кредиту є одним з найзначніших ризиків банку, тому ретельний відбір позичальників, ефективна оцінка їх кредитоспроможності є одним з методів його мінімізації.

Аналізу проблем кредитування фізичних осіб приділяється значна увага в економічній літературі. Аналіз оцінки кредитоспроможності позичальника-фізичної особи, побудова моделі, яка дає достовірні результати є актуальним завданням на сьогоднішній день. Дана тема знайшла відображення у працях таких науковців: Бугеля Ю. В. [2], Дзюблюка О. В. [3], Берегової Г. І. [1] та ін.

Метою дослідження є оцінка кредитоспроможності фізичних осіб за допомогою економіко-математичного інструментарію. Проаналізувавши існуючі методи та підходи до оцінки кредитоспроможності фізичних осіб, вирішили використати модель на основі нечіткої логіки, а саме алгоритм нечіткого логічного висновку Мамдані. Даний підхід передбачає, що початкові значення вхідних $x_1, x_2, \dots, x_n$ та вихідної y можуть бути як якісні, так і кількісні [4], що ідеально підходить для досліджуваного випадку. Користуючись алгоритмом Мамдані, побудову нечіткої моделі здійснюватимемо в такі етапи:

Етап 1. Формування набору показників. Систематизований вигляд зв'язку кредитоспроможності з кількісними і якісними показниками сформулювали у вигляді формули:

$$y = (x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6, x_7, x_8, x_9), \quad (1)$$

де x_1 – загальний дохід; x_2 – вік клієнта; x_3 – сімейний стан; x_4 – термін проживання у місцевості; x_5 – тип житла клієнта; x_6 – рівень освіти; x_7 – сфера зайнятості; x_8 – посада; x_9 – наявність кредитів. Відбір показників є надзвичайно важливим, адже при врахуванні показників, які мають не вагомий вплив, оцінка буде невірною та покаже хибний результат.

Етап 2. Описуємо терм-множини значень лінгвістичних змінних на основі правил побудови нечітких моделей. Якісним показникам надаємо оцінку.

Етап 3. Встановлюємо функції належності показників. У нашому випадку доцільним є застосування трикутних, трапецієподібних та гаусових функцій належності.

Етап 4. Формування набору правил. Найважливішим етапом нечіткого моделювання є побудова нечіткої бази знань, яка відображає досвід експерта та його розуміння причинно-наслідкових зв'язків між вхідними і вихідним параметром досліджуваної системи. Нечітка база знань представляє собою сукупність правил виду «якщо [вхідні параметри], то [вихідний параметр]». Ці правила можна розглядати як точки у просторі «вхідні параметри – вихідний параметр», по яких потім за допомогою апарату нечіткого логічного висновку будується багатовимірна поверхня, що дає можливість отримувати значення вихідного параметра для будь-яких комбінацій значень вхідних параметрів [5].

Етап 5. Прийняття рішення або деаггрегація.

Основна перевага використання даного апарату полягає в можливості створення кількісних оцінок для лінгвістичних змінних, а також ефективного відображення залежності між цими змінними у вигляді нечітких правил.

Нечітка модель оцінки кредитоспроможності фізичної особи має вигляд:

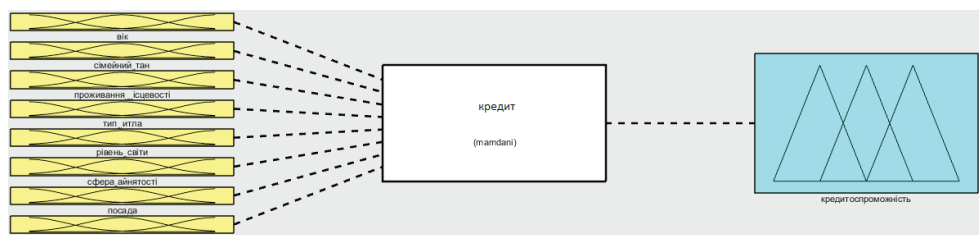

Рис. 1. Загальний вигляд нечіткої моделі оцінки кредитоспроможності фізичної особи

На основі даної моделі оцінили кредитоспроможність позичальника X, вхідні дані якого: вік – 35 років; сімейний стан – одружений/заміжня (1 дитина); термін проживання у місцевості – 2 роки; тип житла – власне; рівень освіти – вища; сфера зайнятості – найманий працівник; посада – спеціаліст; наявність кредитів – 0, тобто клієнт не має кредитних зобов'язань. Здійснивши фазифікацію вхідних даних, застосувавши функції належності, ми побачили, що позичальник X має високий рівень кредитоспроможності, отже банку слід йому надати кредит.

Отже, нечітка модель оцінки кредитоспроможності позичальника-фізичної особи дозволяє об'єктивно оцінити його кредитоспроможність та враховує як кількісні, так і якісні параметри кредитоспроможності.

Література:

1. Берегова Г.І. **Кредитоспроможність** підприємства: поняття на напрями оцінки / Берегова, Г. І. Методи аналізу кредитного ризику та побудова моделі оцінки кредитоспроможності позичальника / Г. І. Берегова, Л. М. Лабецька // Регіональна економіка. – 2005. – № 4. – с. 113-123 с.
2. Бугель Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника : навч. посібн. / Ю. Бугель. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 354 с.
3. Дзюблук О. В. Особливості оцінювання грошового потоку підприємства в системі банківського аналізу кредитоспроможності позичальника : підручник / О. В. Дзюблук. – Тернопіль : ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 254 с.
4. Матвійчук А. В. Штучний інтелект в економіці: нейронні мережі, нечітка логіка: монографія / А. В. Матвійчук. – К. : КНЕУ, 2011. – 439 с.
5. Rotshtein A. Fuzzy Reliability Analysis of Man–Machine Systems // Reliability and Safety Analysis under Fuzziness. Studies in Fuzziness. – Physica – Verlag, A Springer –Verlag Company, 1994. – 4. – P. 245–270.

Гріга Г. Ю.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Цапін А. О.,

старший викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

ОСВІТА, БІДНІСТЬ І ТЕРОРИЗМ: ЧИ Є ПРИЧИННИЙ ЗВ'ЯЗОК?

Однією з масштабних проблем багатьох країн світу є тероризм. Можливими причинами виникнення тероризму є бідність, освіта, зіткнення політичних та релігійних поглядів, високий рівень безробіття тощо. Кількість терористичних актів зростає з кожним роком, зокрема це стосується сходу України. У зв'язку з агресією з боку Російської Федерації на території східної частини країни кількість проявів терористичних актів збільшилась, а також кількість вбивств зросла на 40%, тому необхідність у підвищенні ефективних та дієвих методів боротьби з тероризмом робить актуальною тему дослідження.

Проблематика моделювання детермінант тероризму розглядалася в праці А. Абадея, в якій модель визначає залежність терористичного ризику від рівня доходів в країні та інших чинників, таких, як політична свобода та клімат в країні. В результаті дослідження не було виявлено істотного зв'язку між терористичними ризиками та економічними змінними [2]. Дж. Ферон та Д. Лайтін висували гіпотезу про те, що тероризм має зв'язок між економічними умовами та схильності країн до громадянської війни, проте дійшли висновку про наявність обернено-пропорційного зв'язку між рівнем доходу в країні і частотою громадянської війни [5]. Іншими вченими, які інтерпретували модель залежності тероризму від економічних, демографічних змінних та рівня безпеки країни є Е. Бенмелеч, К. Беребі та Е. Клор. Результати дослідження підтвердили гіпотезу про наявність оберненого зв'язку між економічними умовами і тероризмом та прямого зв'язку між рівнем безробіття і тероризмом [3]. А. Расел і Г. Мілер на основі дослідження демографічної інформації про терористів показали, що більшість із них є забезпеченими та мають вищу освіту, А. Крюгер та Ж. Малечкова довели, що рівень тероризму збільшується при збільшенні рівня освіти [1]. Більшість вищезазначених досліджень враховують тільки окремі країни, а в більшості країн світу, враховуючи і Україну, відсутня сучасна оцінка цієї проблематики.

Мета дослідження полягає у визначенні напрямків зменшення рівня тероризму на основі розробленої економіко-математичної моделі.

Побудована регресійна модель залежності тероризму від рівня освіти та бідності базується на панельних даних 2012-2014 рр., взятих з офіційного сайту The World Bank (data.worldbank.org) та Freedom House (freedomhouse.org), так як саме за цей період спостерігається зростання терористичних актів в багатьох країнах світу, а в першу чергу – в Україні, що обумовлено зростанням терористичних актів за цей період у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу та його наслідками, поширенням інформаційних технологій у сфері злочинності, існуючим нелегальним продажем зброї тощо.

В моделі результуючий показник – це глобальний індекс тероризму (terrorizm), який враховує кількість терористичних інцидентів за рік, кількість загиблих, кількість потерпілих, рівень матеріального збитку тощо. Відповідно, після проведення факторного аналізу, нами було відібрано фактори, що впливають на

результативну ознаку: індекс освіти (educ), ВВП на душу населення (gdp), рівень демократичної свободи (liberty).

На основі вищезазначених факторів нами було побудовано модель, яка має вигляд:

$$\text{terrorism} = -3,24 \cdot \text{educ} + 1,29 \cdot \text{gdp} - 1,23 \cdot \text{liberty} - 2,59 \cdot \text{educ} \cdot \text{liberty} \quad (1)$$

$$t \quad (-3,47) \quad (1,32) \quad (-2,35) \quad (2,11)$$

В моделі (1) показано, що рівень освіти та демократичної свободи мають обернений зв'язок з тероризм, а дохід не має значення для тероризму.

Висновки. З рівнем значимості 5% при збільшенні рівня освіти на одну позицію, в середньому рівень тероризму знижується на 4,87. З рівнем значимості 5%, за умови наявності в країні демократичної свободи рівень тероризму знижується на 2,79.

Наше дослідження показало, що побудована модель має високу пояснювальну здатність ($R^2=0.327$) та адекватно відображає вплив освіти та демократичної свободи на індекс тероризму ($F_{\text{stat}}=12,74$).

Отже, ми довели, що зниження рівня тероризму можливе за рахунок підвищення освіти та збільшення рівня демократії.

Література:

1. Alan B. Krueger; Jitka Maleckova. Education, Poverty and Terrorism: Is There a Causal Connection? The Journal of Economic Perspectives, Vol. 17, No. 4., 2003. – pp. 119-144.
2. Alberto Abadie. Poverty, Political Freedom, and the Roots of Terrorism: Harvard University and NBER, 2006. – 16 p.
3. Efraim Benmelech, Claude Berrebi, Esteban F. Klor. Economic Conditions and the Quality of Suicide Terrorism: NBER Working Paper No. 16320, Issued in August 2010. – 16 p.
4. Freedom House [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: freedomhouse.org.
5. Fromme, H. Munich Re in Favour of German Terror Pool: Alexander Forbes Group, 2001. – pp. 155-169.
6. JOHN A. MAJOR. Advanced Techniques for Modeling Terrorism Risk: Guy Carpenter & Company, Inc., in New York, NY, 2002. – 10 p.
7. The World Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: data.worldbank.org.

Данилець Ю. О.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Коцюк Ю. А.,

к.психол.н., старший викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Правильне управління вищим навчальним закладом, а саме кафедрою, залежить від правильного і своєчасного складання різної документації, яка напряду залежить від навчального процесу. Порядок оформлення і ведення документації є одним з головних показників стану навчального процесу у ВНЗ. Документація кафедри складається з таких документів як: навчальні плани; робочі навчальні плани; розподіл навантаження на викладачів; інше. Заповнення цієї документації є трудомістким процесом, який вимагає уважності, точності і значних затрат часу, тому автоматичне створення цих документів є актуальною задачею. З цією метою у вищих навчальних закладах впроваджуються системи автоматизації діловодства та електронного документообігу.

Проблеми розробки автоматизованих систем для роботи кафедр і університету висвітлені в роботах Бомаса В.В., Денисова А.А., Титоренка Г.А. та ін. В роботах розглядаються шляхи покращення та пришвидшення роботи кафедр, пов'язаних з документами, починаючи від шляхів автоматизації для заповнення планів роботи кафедр, індивідуальних планів викладачів. Перехрест Г. велику увагу приділяє опису можливості збереження електронних документів та акцентує увагу на системах електронного документообігу на кафедрах ВНЗ [1]. Автори Асєєв Г. та Баласанян Г. [2] характеризують процедури, які відбуваються під час опрацювання документації. Відомі роботи Советкова Б.Я. [3], в яких описано програмні продукти, за допомогою яких реалізують електронний документообіг.

Запровадження електронного документообігу покликане вирішувати низку завдань. Окреслимо найголовніші з них: автоматизація роботи з документами, пошук та відбір необхідної інформації, розсилання опрацьованих документів для їх подальшого опрацювання; обмін документами вузлами системи (уніфікація технологічних процедур проходження, передачі та опрацювання документів, зокрема збирання, реєстрація, накопичення, опрацювання та комплексний аналіз інформації тощо. Відповідно до завдань електронного документообігу за мету було поставлено проаналізувати наявні системи електронного документообігу, їх загальну організацію, окреслити завдання та перешкоди при встановленні таких систем, визначити основні переваги електронного документообігу.

Електронний документообіг (ЕДО) – єдиний механізм по роботі з документами, представленими в електронному вигляді, з реалізацією концепції «безпаперового діловодства». Одним з обов'язкових реквізитів

електронного документа є електронний підпис, який використовується для ідентифікації та автентифікації автора чи підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу. Накладанням електронного підпису завершується створення будь-якого електронного документа.

Електронний документообіг – сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [3].

Майже усі теперішні системи електронного документообігу підтримують усі етапи життєвого циклу документа. Частина не підтримує блокування редактованих документів, що унеможливило колективну працю із документами. Є системи, орієнтовані на діловодство, та в них не реалізоване ефективне зберігання документів, а актуальне виконання усіх процедур роботи з документами, регламентованих чинними нормами. [4]

Основними проблемами систем електронного документообігу у вищих навчальних закладах є те, що бази даних не мають гнучкої і функціональної структури, інформація не завжди зберігається у спеціалізованих базах даних, а на електронних носіях в архівах, тобто захист мінімальний, тому потрібна розробка такої БД, яка мала б власний захист. Всі представлені рішення прив'язані до конкретного апаратного та програмного забезпечення. Для переходу від однієї архітектури до іншої необхідно придбати нові версії програм.

Отже, документообіг у навчальній установі є системою, що матеріалізує процеси збирання, перетворення, зберігання інформації, а також процеси управління: підготовку та прийняття рішень, контроль за їх виконанням. Впровадження інтегрованої системи електронного документообігу дозволить прискорити обмін документами, зменшити затрати праці на ведення діловодства, скоротить паперовий обіг, підвищить контроль виконання розпоряджень, дозволить уникнути помилок та дублювання та багато іншого. Тому розробка і впровадження сучасних інтегрованих систем документообігу у вигляді інтегрованого електронного середовища – це найближча перспектива будь-якої серйозної організації.

Література:

1. Перехрест Г. Впровадження електронного документообігу: огляд вітчизняних систем / Г. Перехрест // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 6. – С. 38–44.
2. Асеев Г. Управління сучасним документообігом: теорія, структура, методи / Г. Асеев // Вісник Книжкової палати. – 2004. – № 5. – С. 32 – 36.
3. Советов Б. Я. Информационные технологии [Текст] / Б. Я. Советов: учеб. для студ. вузов. – 2-е изд., стер. – М.: Высш. шк., 2005. – 264 с.
4. Матвієнко О. Основи організації електронного документообігу: навчальний посібник / О. Матвієнко, М. Цивін. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 112 с.

Демедюк Н. А.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Ковальчук В. М.,

викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

МЕТОДИ ОЦІНКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Однією з найбільш гострих проблем сучасної економіки у різних країнах світу є інфляційні процеси. Оскільки, саме інфляція знецінює результати праці, знищує заощадження суспільства, перешкоджає перспективним довгостроковим інвестиціям та економічному зростанню країни. Високі темпи інфляції знищують грошову систему, тим самим стимулюючи відтік національного капіталу за межі держави, підриває силу національної валюти, витісняючи її іноземною валютою, знищує реальні можливості фінансування державного бюджету, зокрема негативно впливає на всі рівні життя суспільства.

Дослідженням інфляційних процесів, займалися, як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Зокрема, серед вітчизняних науковців виділимо: Вітлінського В. В., Дербенцева В. Д., Коляду Ю. В. та Пертена С. І., Мельника О. та Найденова В., Щетиніна А. І., Лаврушина І. П., Кисельова Є. А., Сірка А. В., проте багато питань у цій сфері, ще залишаються не дослідженими, зокрема не існує єдиного підходу щодо оцінювання інфляції.

Метою дослідження є оцінка методів вимірювання інфляційних процесів та факторів впливу на них.

Інфляція (від лат. Inflatio – роздувати) – це процес знецінення грошей, внаслідок перевищення кількості грошових одиниць, які перебувають в обігу, що виявляється у знеціненні загального рівня цін на споживчі товари та послуги [5]. У світовій практиці оцінка інфляційних процесів здійснюється або за коливанням рівня цін, або ж за коливанням курсів валют.

Кожен розглядає значення індексу споживчих цін через призму своїх власних споживчих уподобань. Також, основним є розуміння того, що вагова структура для розрахунку ІСЦ відображає споживання домогосподарств у середньому по країні або регіону, але це не може правильно інтерпретувати ситуацію у конкретному випадку, це спричинено тим, що будь-яке домогосподарство має власну модель споживання [4, с. 29].

Індекс споживчих цін – це відносний показник, який вказує на зміну будь-якого показника та вимірюється в частках одиниці, або у відсотках.

Виділяють два основних індекси цін:

– індивідуальний (i_p), він показує відносну зміну цін звітного періоду стосовно базового періоду:

$$i_p = \frac{p_1}{p_0}, \quad (1.1)$$

де, p_1, p_0 – ціна звітного та базового періоду відповідно;

– агрегатний (зведений) індекс (I_p) в більшості використовують зведений індекс цін для характеристики інфляційних процесів. [3, с. 33-34].

Статистика має декілька способів розрахунку зведеного індексу цін, кожен метод відрізняється комплексом вагових коефіцієнтів у формулі розрахунку.

Найбільш використовуваними є такі агрегатні індекси споживчих цін:

1) Г. Пааше

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}, \quad (1.2)$$

2) Е. Ласпейреса

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}, \quad (1.3)$$

де q_1, q_0 – величина реалізованого товару або виготовленої продукції у натуральному виразі відповідно у звітному та базисному періоді.

Головною перевагою використання індексу споживчих цін як показника інфляції є простота розрахунку та точність результатів обрахунку [1, с. 117]. Недолік індексу споживчих цін полягає у наборі «споживчого кошика». Зокрема, у розрахунках використовують лише кінцеві товари, що реалізуються тільки на споживчому ринку, а також, під час обрахунків не враховують нові товари або послуги, які з'являються на споживчому ринку, як наслідок науково-технічного прогресу.

Субіндексом до ІСЦ є базовий індекс споживчих цін (БІСЦ), розрахунок якого базується на тих самих методологічних засадах, що і власне ІСЦ. Базовий індекс споживчих цін – показник, описує інфляційні процеси, які виникли в результаті тиску зі сторони попиту та відображає ефект від зміни реальних монетарних умов [6, с. 5].

Іншим альтернативним показником у комплексі індексів цін, що використовується для оцінки інфляційних процесів, є дефлятор ВВП. Дефлятор ВВП – це система індексів цін, які дають загальну характеристику їхньої зміни у звітному періоді у порівнянні з цінами періоду, який взято для порівняння. Цей показник більш точно враховує структуру споживання, бо при його розрахунку враховують усі вироблені блага, що належать до складу ВВП, а також включає в себе ціни на нові товари (послуги), що були відсутні у минулому періоді.

Тому, за допомогою індексу споживчих цін можна оцінити інфляційні процеси, зокрема виявити фактори, які впливають на них [2, с.15]. Дослідивши інфляційні процеси протягом 2000-2014 рр., ми виявили, що на інфляцію найбільш істотний вплив має реальний ВВП, грошова маса та індекс цін виробників.

Отже, існує розроблена система показників для кількісного відображення рівня інфляційних процесів, а саме система загальних індексів цін. Вона складається з великої кількості індексів, де кожен має певні переваги та недоліки, які необхідно враховувати при розрахунках. Але в світовій та вітчизняній практиці використовують індекс споживчих цін та дефлятор ВВП, а інші індекси доповнюють аналіз інфляції та відображають різні аспекти їхнього прояву. За використанням ІСЦ оцінили інфляційні процеси та визначили фактори впливу на них.

Література:

1. Близнюк О. П. «Проблемні питання інфляційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Близнюк, І. Л. Шевчук // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. Вип.1(2). – С.114-122.
2. Деробенцев В. Д. Аналіз та моделювання інфляційних процесів в економіці України [текст]: Автореферат / В. Д. Деробенцев – К.: КНЕУ, 2001. – С. 19.
3. Круш П. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: навч. посіб. / П.В. Круш, О. В., Клименко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 288.
4. Остапчук Ю. М. Індекс споживчих цін: сприйняття та реальність: навч. посіб. / Ю. М. Остапчук – К.: Державний комітет статистики, 2006. – С. 56.
5. Bilan O. Inflation Dynamics in the Transition Economy of Ukraine / O. Bilan, B. Siliverstovs // IERPC Working Paper. – 2005. – №28.
6. Методика розрахунку базового індексу споживчих цін [Електронний ресурс]: наказ Держкомстату України від 23.12.2011 №386. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/386/386.zip, с. 15.

Зямко К. Г.,
 студентка, Запорізький національний університет
 Науковий керівник: **Лось В. О.,**
 к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Проблеми модернізації промислових підприємств та національної економіки загалом гальмуються неузгодженістю між визначеними для них цілями та термінами, проблемами модернізації і реальними принципами та інструментами, за допомогою яких повинні реалізовуватися процеси модернізації на макро- та мікроекономічному рівні.

Аналізуючи розробки управління та розвитку економіки в країнах ЄС та в Україні, підходи регулювання економічної діяльності, можна виокремити проблеми, що стали на шляху розвитку вітчизняного соціально-економічного життя. Досліджуючи проблеми ресурсного забезпечення національної економіки, В. Каліцька підкреслює, що основним чинником макроекономічної стабільності країни виступає формування фінансового капіталу, тому саме фінансовий стан суб'єктів господарювання є визначальним чинником їх модернізації. Натомість А. Сірко та Н. Найдич у своїй роботі підкреслюють, що насправді твердження про дефіцит фінансових ресурсів є поверхневим, адже у сучасному діловому світі доступні дієві механізми залучення коштів у перспективні бізнес-проекти. Тому основним чинником гальмування модернізаційних процесів є відсутність фінансових ресурсів на їх здійснення [1].

Отже, метою даного дослідження є визначення цілей, пріоритетних галузей, напрямків модернізації, формулювання принципів, на яких повинні ґрунтуватися процеси модернізації.

Системна криза української економіки, триває й навіть заглублюється. Від чого перспектива входження України в когорту передових країн з розвинутою наукою й промисловістю виглядає усе більше примарною. У 1981 році в промисловості УРСР питома вага машинобудування становила 30,2%, нині лише 11,9%. Провідними галузями української індустрії є чорна металургія 22,2% і харчова промисловість 14,7%. Національна економіка усе більше орієнтується на експорт. На експорт йде 60% продукції металургії й більше половини хімічної й нафтохімічної продукції. Відповідно, зазначені галузі й вся економіка в цілому критично залежать від кон'юнктури на світових ринках. Можливе падіння цін на металопродукат завжди буде загрожувати українській економіці справжньою катастрофою.

Перед державою виникає також завдання визначити загальні стратегічні орієнтири інноваційних процесів. Держава повинна формувати структури в єдиний технологічний простір, що забезпечує сумісність нововведень.

Також важливим напрямом є поєднання потенціалу сфери досліджень та розробок з промисловими підприємствами. На законодавчому рівні необхідно розробити такі стратегії розвитку, які б поєднували фінансові переваги української економіки з інноваційним потенціалом українського сектору досліджень і розробок [2]. Фінансування інноваційної діяльності України має свої особливості (рис.1).

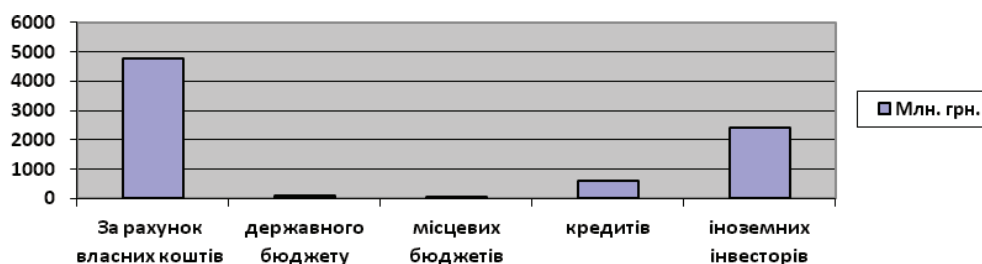

Рис. 1. Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності в Україні за 2015 рік [3]

Як видно з рис. 1, у структурі джерел фінансування інвестиційної діяльності переважають власні кошти підприємств та організацій, фінансування за рахунок кредитів банків та інших позик є обмеженим, всі інші джерела фінансування мають невелику частку, яка практично не змінюється. Описана ситуація свідчить про несприятливі передумови для розвитку проектного фінансування, оскільки воно передбачає використання переважно зовнішніх джерел фінансування.

Виклики, що постають перед Україною, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів до формування регіональної політики. Це передбачає запровадження нової політики, покликаної поєднати за-

вдання модернізації економіки країни із забезпеченням комплексного збалансованого розвитку регіонів. [4]. Якщо ми хочемо мати здорову економіку, що зростає, нам потрібний здоровий виробничий сектор.

Підсумовуючи, зазначаємо, що основними тенденціями модернізації економіки України мають бути:

- перехід на інноваційну модель розвитку економіки;
- відновлення промисловості як провідної галузі модернізації всієї економіки;
- розробка програм ефективної економічної політики держави;
- державна підтримка визначальних інноваційних проектів.

Література:

1. Островський І. А. Модернізація економіки України та проблеми державного регулювання. [електронний ресурс] <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/23173/1/2-3-10.pdf>
2. Інновації в Україні: європейський досвід та рекомендації для України // Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. – К. : Фенікс, 2011. – Т. 3. – 76 с.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Дубовик Б. Досвід міжнародної співпраці в рамках євро регіонів. Перспективи України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/index.php?long=uk&theme=analytics>.

Калюга М. О.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Ковальчук В. М.,

викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ ЯК СПОСІБ ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ

Важливу роль в економіці кожної країни відіграє валютний курс. Валютний курс – це співвідношення між грошовими одиницями різних країн, тобто ціна грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни [4].

Традиційні методи прогнозування такі, як метод експертних оцінок, метод екстраполяції трендів, метод регресійного аналізу не є ефективними для валютного курсу, оскільки він є нестабільним, що призводить до неточних прогнозних значень. Тому виникає потреба у пошуку сучасних та ефективних методів прогнозування валютного курсу.

Серед вітчизняних науковців, які активно використовують нейронні мережі для розв'язання економічних задач, слід відмітити Дегтярьова К. Ю., який розглядає модифікований підхід до прогнозування валютних котирувань, в основі якого лежать використання нечітких часових рядів [2]. Подібний метод використав і Матвійчук А.В. [3], який висвітлює основи теорії нейронних мереж та принцип її застосування з метою прогнозування розвитку фінансових часових рядів.

На сьогодні актуальним є використання сучасних методів прогнозування валютних курсів, зокрема нейронних мереж, що мають високі адаптивні властивості та здатність моделювання нелінійних процесів. Нейромережа – це комп'ютерна програма, що імітує здатність людського мозку класифікувати приклади, робити прогнози або ухвалювати рішення, ґрунтуючись на досвіді минулого [1]. Технологія нейронних мереж стає досить популярною у наш час і завойовує все більше прихильників, оскільки має ряд переваг, а саме:

- нейромережевий аналіз, на відміну від технічного, не припускає ніяких обмежень на характер вхідної інформації. Це можуть бути, як індикатори даного часового ряду, так і відомості про поведінку інших ринкових інструментів;

- нейромережі здатні знаходити оптимальні для даного інструмента індикатори й будувати по них оптимальну для даного ряду стратегію прогнозування. Більше того, ці стратегії можуть бути адаптивними, змінюватись разом з ринком, що особливо важливо для молодих ринків, що активно розвиваються.

Інша істотна особливість нейронних мереж полягає у тому, що залежність між входом і виходом знаходиться в процесі навчання мережі. Для навчання нейронних мереж застосовуються алгоритми двох типів: керованого («навчання з учителем») і не керованого («без вчителя»).

У нейронній мережі повинні бути входи (отримані дані) і виходи (прогнози або керуючі сигнали, а також проміжні (приховані) нейрони, що виконують внутрішні функції. Вхідні, приховані і вихідні нейрони повинні бути пов'язані між собою зворотнім зв'язком.

При побудові мереж найчастіше використовується архітектура багатошарового персептрона (MLP). Кожний елемент мережі будує зважену суму своїх входів з поправкою у вигляді доданка і потім пропускає цю величину активації через передавальну функцію, і таким чином виходить вихідне значення цього елемента. Елементи організовані в шарову топологію з прямою передачею сигналу. Таку мережу легко можна інтерпретувати як модель вхід-вихід, в якій значимості і пороги значення (зміщення) є вільними параметрами моделі [5].

При виборі архітектури багатошарового персептрона значну увагу слід приділити кількості прихованих шарів і нейронів, що в них розташовані. Так, один прихований шар нейронів може апроксимувати будь-яку функцію, що містить неперервне відображення одного кінцевого простору в інший. Стосовно питання кількості нейронів слід звернути увагу на те, що використання занадто малої кількості нейронів у прихованому шарі призведе до того, що вони не зможуть адекватно розпізнати сигнали, котрі поступають зі складного набору даних. Разом з тим, використання надто великої кількості нейронів прихованого шару викликає ряд проблем, пов'язаних з виникненням явища перенавчання. По-перше, кількість інформації у навчальній вибірці може бути недостатньою для навчання усіх нейронів прихованого шару. По-друге, проблема може спостерігатись тоді, коли набір даних для навчання мережі є занадто великим і надмірно збільшує час навчання мережі[6, с.141-142].

В ході дослідження нами був здійснений прогноз динаміки валютного курсу за допомогою нейронних мереж, базовою архітектурою був багатошаровий персептрон. В результаті навчання найкращою виявилась мережа, яка містить 1 нейрон вхідного шару, 4 нейрони прихованого шару та 1 нейрон вихідного шару. Точність навчальної вибірки становить 98,18%, тестової – 97,84% та контрольної – 98,56%. У якості функції активації нейронів прихованого шару використовується тангенсоїдна функція, а вихідного шару – функція тотожності. Точність навчальної вибірки є досить високою і це свідчить про максимально наближені прогнозовані значення до реального валютного курсу.

Отже, досить ефективним методом прогнозування динаміки валютного курсу виступають нейронні мережі. Основними перевагами нейромереж є простота у використанні, в порівнянні з методами традиційного статистичного та технічного аналізу, та здатність працювати з нелінійними моделями, зашумленими даними, а також високі адаптивні властивості.

Література:

1. Бэстенс Д.-Э., Ван-Ден Берг В. М., Вуд Д. Нейронные сети и финансовые рынки: принятие решений в торговых операциях. – М.: ТВП, 1997. – 236 с.
2. Дегтярев К.Ю. Прогнозирование валютных котировок с использованием модифицированного стационарного метода, основанного на нечетких временных рядах // AXOFT Company (portal Exponenta.ru), 2008.– 12 с.
3. Матвійчук А.В. Аналіз та прогнозування розвитку фінансово-економічних систем із використанням теорії нечіткої логіки: Монографія. – К.
4. Савлук М. І. Гроші та кредит: Підручник.– [Електронний ресурс] / М. І. Савлук. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/5/54/>
5. Федосеев В. В. Экономико-математические методы и прикладные модели: Учеб. пособие для вузов/ В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, Д.М. Дайитбегов; Под ред. В.В. Федосеева. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 391с.
6. Якубець О. В. Моделювання кредитоспроможності юридичних осіб на основі дискримінантного аналізу та нейронних мереж: [Текст] / О. В. Якубець // Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. – 2014. – № 3.– С.120-150.

Красюк Б. В.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Недзведовська О. Є.,

викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

КОРУПЦІЯ ТА СКЛАД ІНВЕСТИЦІЙ

На разі, у світі практично немає країн, де жителі спостерігають зниження рівня корупції. Існуючі способи боротьби з нею дають результат лише в окремих випадках або неактуальні взагалі. Корупція поглинула багато галузей, проникла на всі можливі рівні. Сприймати корупцію як щось звичайне не можна. Проблема є, як на вищому рівні, де не поспішають робити кардинальні дії проти корупціонерів, так і серед простих жителів, де їй не хочуть або не можуть протистояти активно.

Індекси за якими оцінюється корупція в світі відображені нижче.

Індекс сприйняття корупції (CPI) організації «Трансперенсі Інтернешнл» отримавши CPI у 2,8 бали (10 = найнижчий рівень корупції, 0,0 = найвищий рівень корупції), Україна обійняла 99-те місце серед 163 країн, що досліджувалися. Такий самий рейтинг мають Грузія, Малі та Мозамбік. Дослідження ґрунтується на сприйнятті рівня корупції діловими людьми та аналітиками країни. Для порівняння, у 2012 році значення CPI України становило 2,2, й за цим показником країна обіймала 122-е місце серед 145 країн.

Загалом, моделюванню окремо корупції та окремо інвестицій присвячено безліч робіт. Що ж до аналізу їхнього взаємозв'язку, то тут все навпаки. Вплив корупції на інвестиції розглядався лише як, вплив на один із факторів економічного зростання.

Закордонні інститути розглядали досить цікавий спосіб пояснення корупції. Так у роботі одного із економістів, Ніко Гронендайка основними факторами які визначають рівень корупції, в першу чергу політичної, є показник «розбещення» та показник «заподіяна шкода». Показник «розбещення» визначається як: отримані

вигоди від корупції, понад тих, які можна отримати чесним шляхом. В свою чергу «заподіяна шкода» є вже наявним рівнем корупції. Дана модель застосовується при вимірі політичної корупції в демократизованих країнах.

Моделюванню інвестиційних процесів, теж, присвячено безліч робіт, так, наприклад, Університет Чикаго в особі Роберта «Novy-Marx» провів дослідження, де показав, що рівень інвестицій на підприємствах залежить від їхньої можливості якісно прогнозувати свій стан. Також було показано, що на рівень інвестицій впливає і ринкова вартість підприємства.

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси, їх тенденції та властивості, а предметом вплив структури інвестицій на рівень корупції.

Актуальність дослідження, зумовлена, також, і тим, що світ поділився на регіони, всередині яких приблизно однаковий рівень корупції, однак розриви між регіонами, надзвичайно великі. Це зумовлює потребу індивідуально дослідити головні частини світу. Разом з тим, це викликає потребу, окремої розробки висновків, адже через таку різницю, частини сукупності матимуть значні відмінності.

Метою роботи є визначення способів зменшення рівня корупції через визначення ключових факторів, що впливають на потік інвестицій в країні, а саме, як їх сукупний так і індивідуальний вплив на рівень корупції. Таким чином, дослідження відображає на даний час актуальну проблему і показує дієвий спосіб її вирішення.

На основі попереднього аналізу, основними показниками було обрано *corrupt* – індекс сприйняття корупції, *finv*, *pinv* – обсяг прямих та портфельні інвестиції відповідно, кожен показник у тис. дол. США. Дані були представлені у вигляді вибірки з 176 країн за три роки з 2012 до 2014. Після проведення тестів на основні проблеми моделювання, а саме: ендогенність, гетероскедастичність, мультиколінеарність, нормальність розподілу залишків, включення несуттєвих та не включення суттєвих змінних, оцінене рівняння регресії мало вигляд:

$$\text{corrupt}_{it} = 6,42 + 1,11 \text{ finv}_{it} - 0,95 \text{ pinv}_{it}$$

$$t(11,78) (3,86) (-1,88)$$

З рівняння видно, що прямі іноземні інвестиції впливають позитивно на індекс СК (1,11 пункти), що є позитивним явищем так, як протидія країни корупції зростає. Що ж до показника портфельних інвестицій, то вплив обернений (-0,96 пунктів). Це пояснюється вищим рівнем моніторингу саме прямих інвестицій.

Отже, для більшої інформативності висновків, аналогічне рівняння регресії було застосоване для підвбірок – Європи та Азії. Висновки показали, що в країн з вищим рівнем розвитку позитивний ефект від прямих інвестицій нижчий, але нижчий і негативний ефект від портфельних інвестицій. На «іншому боці», в країнах з нижчим розвитком позитивний ефект від прямих інвестицій теж на низькому рівні, але негативний ефект від портфельних інвестицій значиміший, ніж у загальний вибірці. Все це пояснюється розривами у розвитку і вже наявним рівнем корупції в країнах.

Література:

1. A Unified Model of Investment Under Uncertainty [Електронний ресурс] режим доступу – http://www.jstor.org/stable/2117777?seq=1#page_scan_tab_contents
2. An Equilibrium Model of Investment Under Uncertainty [Електронний ресурс] режим доступу – <http://faculty.chicagobooth.edu/finance/papers/equilibrium%20model.pdf>
3. Economic Models of Corruption [Електронний ресурс] режим доступу – http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1939933
4. Transparency International [Електронний ресурс] режим доступу – <https://www.transparency.org/>

Кубович І. О.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Недзведовська О. Є.,**

викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ

Як відомо, показник валютного курсу з одного боку виступає одним із найбільш важливих показників стану національної економіки, а з іншого – є однією із пріоритетних задач макроекономічного регулювання. У той же час лібералізація плаваючих валютних курсів, інтенсифікація процесів переміщення капіталу між країнами призвели до того, що наша держава майже повністю втратила контроль над процесами, що відбуваються на валютних ринках. Як наслідок, дослідження динаміки валютних курсів і їх прогнозування для забезпечення ефективного проведення державної політики набувають особливої актуальності.

Дослідженню та створенню методів і моделей прогнозування макроекономічних процесів в цілому присвячена невелика кількість робіт вітчизняних та зарубіжних вчених. Значний внесок в розробку моделей прогнозування економічних процесів внесли такі вчені, як Бакаєв О.О., Бережна О.В., Вітлінський В.В., Журавка Ф.О. [2], Крючкова І.В., Лукінов І.І., Лук'яненко І.Г., Михалевич М.В., Панасюк Б.Я., Пашута М.Т.

[1], Панасюк Б.Я. [3], Сергієнко І.В., Теліженко О.М., Ткаченко І.С., Трояновський В.М. та інші. Разом з цим, актуальність питання прогнозування валютних курсів не зменшилась. Більш того, входження України в європейські структури, загострення конкурентної боротьби на світових фінансових та валютних ринках постійно підвищує вимоги до якості та надійності розроблених прогнозів.

Метою дослідження є побудова економіко-математичної моделі прогнозування валютного курсу в Україні. Відповідно до мети, необхідно вирішити такі завдання: з'ясувати суть валютного курсу, класифікацію та основні фактори, що впливають на його формування; виділити найістотніші фактори, що впливають на валютний курс; побудувати та проаналізувати економіко-математичну модель валютного курсу; побудувати прогноз валютного курсу та оцінити його.

Для побудови математичної моделі валютного курсу в Україні було використано щомісячні дані за 1996–2013 роки з сайтів НБУ [5] та Держкомстату [4]. Для моделювання валютного курсу було обрано 5 вхідних змінних та одну вихідну:

x_1 (незалежна змінна – обсяги реалізованої промислової продукції);

x_2 (незалежна змінна – обсяги грошової маси в обігу);

x_3 (незалежна змінна – рівень інфляції);

y (залежна змінна – валютний курс гривні до долара США).

На основі вищезазначених факторів нами було побудовано модель, яка має вигляд:

$$Y = 21,36 - 0,39x_1 - 0,48x_2 + 1,12x_3 \quad (1)$$

t-стат. (11,61) (2,42) (2,27) (8,57)

Протягом 1996–2013 рр. існував високий взаємозв'язок між РЕОК та надходженнями за екзогенними факторами (обмеження імпорту з України в РФ, бойкот російських товарів українськими споживачами, зниження експорту з території Донбасу внаслідок військових дій), з урахуванням валютних інтервенцій НБУ. Якщо ж МВФ погодиться фінансувати і дефіцит торгового балансу, що виник внаслідок екзогенних факторів, то значення валютного курсу може зупинитись на позначці 16,2 грн. за дол. США. Тобто середнє значення валютного курсу у 2015 році можливо перебуватиме десь на рівні 17,3 грн. за дол. США за даними моделі (див. рис. 1).

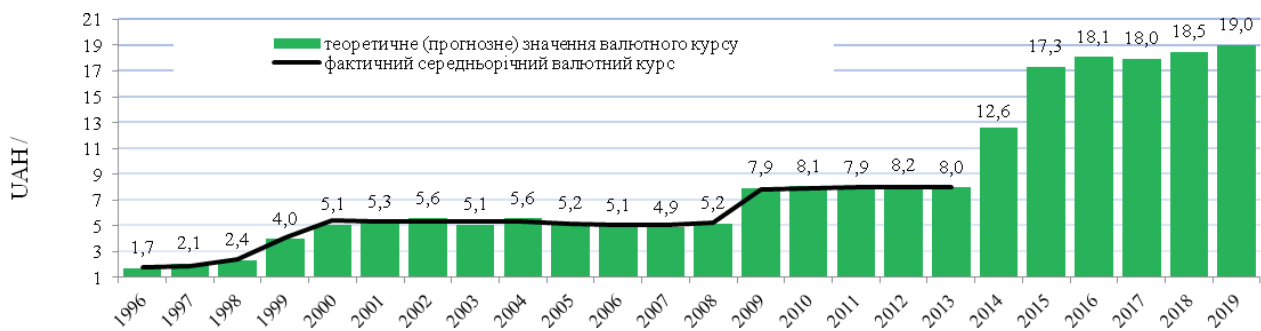

Рис. 1 Теоретичне та фактичне значення середньорічного валютного курсу за 1996–2019 рр.

З рівнем значущості 5%, можна стверджувати, що зі збільшенням обсягу реалізованої промислової продукції на 1 млрд. дол. США, валютний курс гривні до долара зменшиться на 0,39. З рівнем значущості 5%, можна стверджувати, що зі збільшенням обсягу грошової маси в обігу на 1 млрд. дол. США, валютний курс гривні до долара зменшиться на 0,48; з рівнем значущості 1%, можна стверджувати, що зі збільшенням рівня інфляції на 1%, валютний курс гривні до долара збільшиться на 1,12.

Наше дослідження показало, що побудована модель має високу пояснювальну здатність ($R^2=0,45$) та адекватно відображає вплив обсягів реалізованої промислової продукції, грошової маси в обігу та рівня інфляції на валютний курс ($F_{stat}=14,31$).

Отже, ми довели, на валютний курс впливає обсяг реалізованої промислової продукції, обсяг грошової маси в обігу, рівень інфляції та побудували прогнозні значення валютного курсу до 2019 року. Звичайно такі значення можливі лише за оптимістичного прогнозу і позитивних значень незалежних змінних, проте на сьогодні маємо значення 26,6 грн. за дол. США., що доводить неефективність здійснюваної політики органами державної влади.

Література:

1. Пашута М. Т. Прогнозування та макроекономічне планування: Навч. посібник / М. Т. Пашута, А. В. Калина. – К.: МАУП, 1998. – 192 с.
2. Журавка Ф. О. Прогнозування валютного курсу як один з інструментів хеджування валютного ризику / Ф. О. Журавка, І.С. Русаненко // Фінанси України. – 2000. – № 9.
3. Панасюк Б. Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки / Б. Я. Панасюк. – К.: Поліграфкнига, 1998. – 304 с.
4. Держкомстат [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua>

Ложкова Л. С.,
студентка, Запорізький національний університет
Науковий керівник: **Макаренко О. І.,**
к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ РІВНЯ ДОВІРИ НА ПОБУДОВУ РЕФЛЕКСИВНИХ ОБРАЗІВ

Інформаційна рефлексія є однією з найважливіших умов сучасної економіки. Це зумовлено передусім потребою в дослідженні процесів взаємодії економічних агентів з урахуванням психологічних аспектів у процесах прийняття рішення. Одним із таких психологічних аспектів є довіра, яка характеризує ставлення економічного агента до іншого економічного агента (чи інституту) та його дії. Довіра є необхідним компонентом взаємодії економічних агентів.

Проблематика довіри є актуальною у сфері економіки, про що свідчать праці О. Ляска [1], В. Геєца [2], Ю. Веселова та інших. Дослідженням довіри з точки зору рефлексії займаються В. Б. Нікішина, П. В. Копилова, Т.П. Скрипкіна [3], А. Купрейченко [4] та інші.

Метою даного дослідження є розробка комплексу методів і моделей формування рефлексивних образів з урахуванням рівня довіри. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: побудова рефлексивних образів; оцінка впливу рівня довіри на побудову рефлексивного образу.

Рефлексивний образ – це реакція на дію, а не сама дія; це не стільки репрезентація подій, скільки їхня оцінка, розмірковування агента стосовно власних уявлень та дій, уявлень та дій інших людей, діяльності інститутів, та безпосередньо уявлення щодо умов, в яких все це відбувається. Для визначення рівня довіри до певного інституту, необхідно, сформувати наступні рефлексивні образи (рис. 1): реальний V_{real_1} та ідеальний V_{ideal_1} образи агента з показниками $x_{1r}, x_{2r}, \dots, x_{nr}$ та $x_{1i}, x_{2i}, \dots, x_{ni}$ відповідно; реальний V_{real_2} та ідеальний V_{ideal_2} образи інституту з показниками $y_{1r}, y_{2r}, \dots, y_{nr}$ та $y_{1i}, y_{2i}, \dots, y_{ni}$ відповідно.

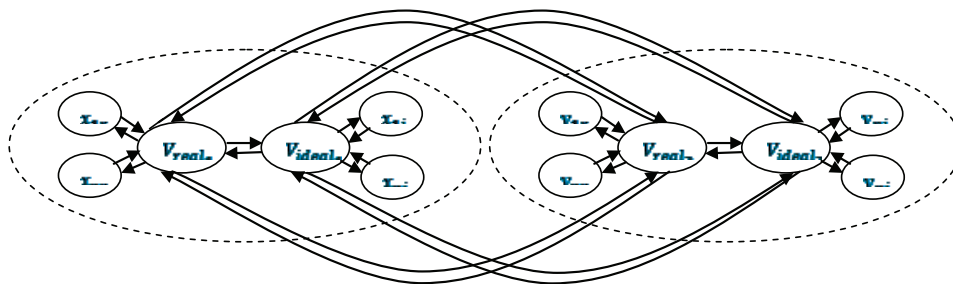

Рис. 1. Рефлексивні образи агента та інституту

Наступним кроком при побудові рефлексивних образів є оцінювання міри особистої довіри на основі опитування (анкетування). Кожен учасник опитування оцінює власний рівень довіри до обраного інституту, використовуючи шкалу від 0 до 10, де 1 – респондент зовсім не довіряє інституту, 10 – респондент повністю довіряє даному інституту. Міру особистої довіри до інституту можна визначити за формулою:

$$I_i^{pt} = \frac{\sum_{j=1}^N q_{ij} \times n}{10 \times N_{answer}}, \quad (1)$$

де I_i^{pt} – показник міри особистої довіри; q_{ij} – оцінка довіри до i -го виду інституту j -м респондентом, $q_{ij} \in \{1, 2, 3, \dots, 10\}$; n – кількість респондентів; N_{answer} – обсяг вибірки (без урахування респондентів, які не визначилися з відповіддю). Значення даного показника вимірюється в інтервалі від 0 до 1.

Показник інституційної довіри до працівників інституту визначається рівнянням:

$$I_i^G = \frac{trust_i - nontrust_i}{N_{answer}} + 1, \quad (2)$$

де I_i^G – компонент інституційної довіри; i – номер виду державної служби, яка підлягає дослідженню та оцінці, $i = 1, 2, 3$; $trust_i$ – число громадян, як вважають, що працівникам i -го виду державного інституту можна довіряти; $nontrust_i$ – число громадян, як вважають, що працівникам i -го виду державного інституту не можна довіряти; N_{answer} – обсяг вибірки (враховуються лише ті респонденти, які відповіли на запитання). Значення даного показника вимірюється в інтервалі від 0 до 2.

Індекс загальної довіри оцінюється як середнє арифметичне двох показників (показника міри особистої довіри та показник загальної довіри):

$$I_{trust}^i = \text{mean}(I_i^{pt}; I_i^G) \quad (3)$$

Відхилення між реальним та ідеальним образами для образу агента та образу інституту визначається таким чином:

$$d_i = I_{trust}^i \times (V_{ideal} - V_{real}), \quad (4)$$

де d_i – відхилення між реальним та ідеальним образами; V_{real} – реальний образ самого себе, V_{ideal} – ідеальний образ самого себе, I_{trust}^i – індекс загальної довіри, який впливає на відстань між рефлексивними образами, $I_{trust}^i \in [0; 1]$. Чим більше значення d_i , тим менше відстань між реальним та ідеальним образами, і навпаки, чим менше значення d_i , тим більша відстань між образами. Якщо $d_i = 1$, то реальний та ідеальний образи повністю співпадають. Для підвищення рівня довіри громадян до певного інституту, на нашу думку, необхідно підвищити рівень інформованості агента про діяльність досліджуваного інституту. Якщо достовірна інформація про результати діяльності інституту доноситься до відома громадян, то відповідно і довіра до нього зростатиме.

Література:

1. Ляско А. К. Доверие и транзакционные издержки / А. К. Ляско // Вопросы экономики. – 2003. – № 1. – С. 42-58.
2. Геец В. М. Взаимодействие доверия и развития / В. М. Геец // Экономическая теория. – 2005. – № 2. – С. 3-16.
3. Скрипкина Т. П. Психология доверия: уч. пособие / Т. П. Скрипкина. – М.: Академия, 2000. – 264 с.
4. Купрейченко А. Психология доверия и недоверия. / А. Б. Купрейченко. – М.: Институт психологии РАН, 2008. – С. 43.

Тонких І. О.,

студентка, Запорізький національний університет

Науковий керівник: **Лось В. О.,**

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Економічна та політична кризи, які набули розвитку в Україні на початку 2014 р. та станом на 2016 рік продовжують поглиблюватись, завдали істотного удару практично по всіх галузях української економіки, у черговий раз актуалізували питання необхідності державного регулювання економіки. Державне регулювання економіки в Україні слід розглядати, по-перше, в рамках вже сформованих ринкових умов, по-друге, в ракурсі, не лише стабілізації фінансово-економічної системи, а й забезпечення економічного розвитку [1]. Україна – є країною з ринковою економікою, яка має свої недоліки, а саме нерівномірний розподіл доходів, неможливість забезпечення фундаментальних наукових досліджень, розвиток інфляції та безробіття, нездатність забезпечити умови для конкуренції, оскільки виникає тенденція до монополізації [2]. Усе вище сказане зумовлює необхідність державного втручання в регулювання економіки України. Держава повинна коригувати невдачі ринкового механізму, не створюючи додаткових проблем.

Теоретичні та прикладні дослідження аспектів державного регулювання економіки в Україні проводили О.Бойко-Бойчук, В. Гриньова, Л. Дідківська. Питаннями застосування досвіду зарубіжних країн для регулювання економіки в Україні займаються вчені О. В. Горпинич, О. М. Чечель, В. О. Галушка. У наукових публікаціях вітчизняних вчених достатньо добре проаналізовано механізм державного регулювання економіки зарубіжних країн. Але сам механізм застосування цього досвіду в регулюванні економіки України та шляхи виходу з кризи за допомогою цих методів та принципів розкриті не достатньо повно. Тому, метою даного дослідження є аналіз тенденцій державного регулювання економіки України, виявлення проблем та подолання цих проблем, опираючись на досвід зарубіжних країн.

Інвестиції, які є умовою забезпечення ефективності структурної перебудови національної економіки, стрімко скорочуються, починаючи з 2008 року (рис.1). В Україні ринок цінних паперів має приваблювати інвесторів законністю, чесністю та порядком. Це потребує проведення заходів з удосконалення інфраструктури ринку та зміцнення його правового і регуляторного середовища.

На початок 2015 року обсяг зовнішніх інвестицій знизився до \$45,9 млрд (або на 5% порівняно з 2008 роком), а на 1 липня впав вже до \$42,9 млрд (майже на 12% порівняно з 2008 роком). Іншими словами, за останні півтора роки з країни пішло більш ніж \$ 14 млрд. Це чверть від усіх іноземних інвестицій, залучених за всі роки незалежності України [3].

Враховуючи світовий досвід зарубіжних країн, зокрема США, Німеччини та Японії, в регулюванні економіки, можна виділити основні шляхи удосконалення державного регулювання економіки в Україні [4]:

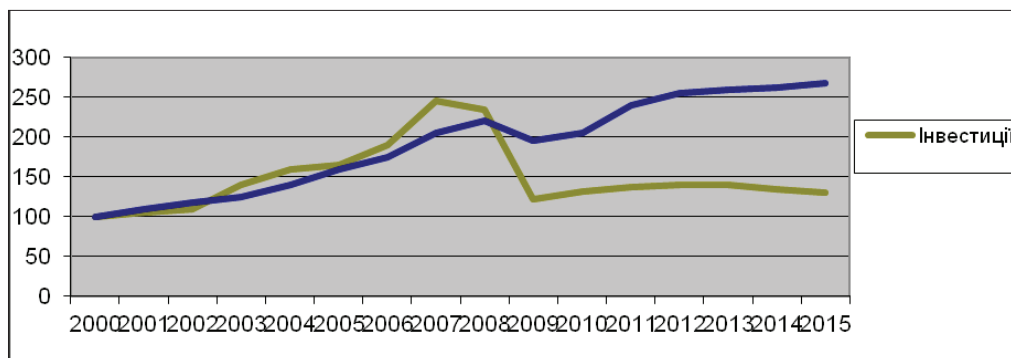

Рис. 1. Динаміка інвестицій та споживання в Україні (2000 рік = 100%)

– створення загальної системи економічного прогнозування і планування на довгостроковий період (15-20 років), стимулювання пропозиції, активізація виробництва та зайнятості, скорочення податків та стимулювання інвестицій, шляхом створення сприятливого бізнес-клімату;

– підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, що включає пільгове кредитування, підтримку технічних проєктів, налагоджену інфраструктуру підтримки малих і середніх підприємств, систему захисту від зловживань з боку великих суб'єктів підприємництва тощо;

– створення системи теоретично обґрунтованих і перевірених господарською практикою методів і важелів, які є універсальними і не направлені на деформацію або ліквідацію системи приватного підприємництва, конкурентного середовища, основ змішаної економіки.

Саме ці елементи системи державного регулювання забезпечать створення сприятливих умов економічної діяльності в Україні. Поєднання цих елементів у єдину систему та їх реалізація має на меті побудову високоефективної економічної системи, що стимулює економічну сталість, продуктивність праці, науково-технічний прогрес, а також має соціальне спрямування, зменшить безробіття та інфляцію.

Література:

1. Непомнящий О. М. Державне регулювання економіки в ринкових умовах / О. М. Непомнящий // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 1. – С. 210-216 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2011_1_34.
2. Чистов С. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
3. Національний банк України. Департамент монетарної політики та економічного аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / Л. А. Швайка – К.: Знання, 2006. – 435 с.

Трушко А. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Недзведовська О. Є.,**

викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РІШЕННЯ

В умовах управління реальними інвестиціями вибір найкращого варіанта при наявності декількох інвестиційних проєктів є найбільш типовим та відповідальним завданням. При цьому якість управлінських рішень набуває всебічної актуальності. Від того, наскільки об'єктивно проведена оцінка інвестиційних проєктів, залежать строк окупності, варіанти його альтернативного використання, прибуток. Часто, приймаючи практичні рішення, інвестор керується неформалізованими методами вибору альтернативних варіантів капіталовкладень, спираючись на свій досвід та власну логіку.

Вибір інвестиційного рішення з множини альтернатив полягає у пошуку найкращого варіанта для інвестора. Під час вибору для інвестора є два найважливіші критерії: очікувана ставка дохідності та ступінь ризику. Окремі питання щодо вибору інвестиційних рішень висвітлені в працях вітчизняних вчених. Зокрема, Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. акцентують увагу на проблемах економіко-математичного моделювання в інвестиційній діяльності [1]. Гайдис Н. М. висвітлює теоретико-методологічні та практичні питання інвестиційного процесу в Україні [3]. Однак проблема прийняття інвестиційних рішень залишається і надалі актуальною та потребує подальшого вивчення, оскільки існуючі методи та моделі не є ідеальними, тобто мають певні недоліки.

Мета дослідження полягає у застосуванні методів та моделей імітаційного моделювання для аналізу ефективності інвестиційного проекту.

Інвестиції – це важливий елемент у діяльності будь-яких економічних суб'єктів та необхідні для нормального функціонування підприємств у майбутньому[2]. Інвестиції являють собою процес нагромадження капіталу, будучи тим самим найважливішим джерелом економічного розвитку. Інвестиційне рішення є невід'ємною частиною у інвестиційній діяльності[6].

Існує безліч підходів до моделювання ефективності інвестиційних проектів з урахуванням ризику, найбільш розповсюдженні серед них такі [4]:

- методи коригування;
- методи, що ґрунтуються на теорії чутливості;
- метод побудови сценаріїв;
- аналіз дерева рішень;
- ймовірно-теоретичні та вибіркові методи;
- імітаційне моделювання з використанням методу Монте-Карло;
- методи, що ґрунтуються на використанні теорії нечітких множин;
- метод опціонів.

Одним з методів оцінки ефективності інвестицій є імітаційне моделювання (метод Монте-Карло). Імітаційне моделювання – це серія експериментів, що мають на меті одержати емпіричні оцінки ступеня впливу вхідних величин (факторів) на залежні від них результати (показники) [5].

У дослідженні використовуваним критерієм ефективності було визначено чисту теперішню вартість проекту NPV :

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{NCF_t}{(1+r)^i}, \quad (1)$$

де NCF_t – значення чистого потоку платежів у періоді;

r – ставка дисконтування.

Розробимо імітаційну модель, що дозволить визначити ефективність інвестиційного проекту. За приклад візьмемо інвестиційний проект будівництва кондитерської фабрики у м. Рівне. Загальна вартість проекту 860 млн. гривень інвестицій.

В процесі попереднього експертного аналізу були визначені три ключові параметри проекту та визначені межі їх змін: змінні витрати (V), обсяг реалізації (Q), ціна (P). Також, були визначені постійні показники: початкові інвестиції (I), постійні витрати (F), амортизація (A), ставка дисконту (r), ставка оподаткування (T), термін реалізації проекту (n). Для кожного із змінних показників було визначено мінімальне та максимальне значення.

Було проведено 500 імітацій у кожному з яких було обчислено необхідні значення чистої теперішньої вартості NPV . У 58-ми випадках значення $NPV < 0$, що свідчить про ризик вкладення коштів 11%. Цей показник дає змогу інвестору прийняти рішення про інвестування, зважаючи на власну схильність до ризику.

Отже, використання імітаційного моделювання у моделюванні процесу прийняття інвестиційного рішення дає змогу оцінити не тільки ризиковість проекту, а й ефективність вкладення коштів в нього.

Література:

1. Балацький О. Ф. Управління інвестиціями: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов. – Суми: Університетська книга, 2004. – 231 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства : Навч. пос. / І. М. Бойчик. – Київ: «Атіка», 2002. – 345 с.
3. Гайдис Н. М. Інвестування [Текст] / Н. М. Гайдис. – Львів: Львівський банківський інститут НБУ, 2002. – 271 с. – ISBN 966-7330-41-9.
4. Вовк В. М. Інвестиції та їхні оптимізаційні моделі Навч. посіб. / В. М. Вовк, І. М. Паславська. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 286 с.
5. Карпенко М. Ю. Імітаційне моделювання інвестиційних ризиків / М. Ю. Карпенко, В. Б. Уфимцева. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 38 с.
6. Ткаченко С. О. Фінанси підприємств – Навчальний посібник / С. О. Ткаченко. – Харків: Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 312 с.

Шепель А. В.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: **Клебан Ю. В.,**

викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ В УНІВЕРСИТЕТІ

Освіта – фундамент майбутнього й рівень її якості впливає на формування загальних тенденцій розвитку країни, які залежать від людського потенціалу. Підготовка висококваліфікованих фахівців – одне з головних

завдань держави, яке полягає у забезпеченні попиту на освічені робочі кадри на ринку праці в повному обсязі. Така підготовка здійснюється у стінах ВНЗ, і залежить не тільки від бажання студента вивчати обрану спеціальність, а й від досвіду та навичок викладачів.

На шляху до покращення якості знань та ефективності системи вищої освіти постає проблема оцінки якості викладання навчальних курсів у ВНЗ. Як стверджує О.Островець, дана проблема гальмується відсутністю в Україні технологій та методик моніторингових досліджень галузі оцінювання якості вищої освіти. Саме вирішення цієї проблеми дає змогу покращити рівень якості освіти, а в подальшому підвищити конкурентоспроможність України на ринку освітніх послуг [1]. Як зазначає О.Козак, у літературі практично відсутнє обґрунтування комплексного аналізу результатів діяльності викладачів, лише розглядаються певні складові внутрішнього оцінювання, які не інтегруються в єдину систему [2].

Питання розробки моделі оцінки якості викладання навчальних курсів розглядають як на вітчизняному так і на зарубіжному просторах, але напрацювань не достатньо. Деталі оцінки роботи викладача досліджувала О. Козак[2], Л. Пшенична[3] вивчала рейтинг викладача, М. Ільїна[4] працювала над критеріями оцінки якості роботи викладачів, Т. Журкіна [5] аналізувала підходи до оцінки діяльності викладачів під призвою менеджменту тощо.

Метою дослідження є аналіз сучасних підходів щодо розробки моделі оцінювання якості викладання навчальних курсів в університеті. Завданням дослідження є оцінка ступеня вивчення вказаної проблеми.

Л. Пшенична розглядає основні підходи до визначення рейтингу викладачів вищих навчальних закладів у контексті оцінки їх педагогічної компетентності за критеріями рейтингу експертів. На думку автора, його втілення буде доцільним у вигляді опитування студентів, які виступають експертами якості роботи викладачів і є цікавим тому, що оцінку викладачу ставить студент – безпосередній споживач його послуг. Запропонована шкала критеріїв оцінювання викладача студентами, яка дає широкий спектр визначення обізнаності педагога в його професійній діяльності, а також особистісних якостях, що стимулюють до підвищення якості знань студентів та освіти в цілому, яка представлена як зразок анкети оцінки діяльності викладача студентами за двадцятьма критеріями. Поданою системою оцінювання якості викладання користується Національний університет водного господарства та природокористування [3].

О.Козак запропонувала десять критеріїв для оцінювання професіоналізму викладача студентами, вказала метод обрахунку інтегральної оцінки та описала можливе подальше використання показника [2].

М. Ільїна зазначає основні критерії оцінки роботи викладачів та можливі шляхи підвищення рейтингу. Наголошено, що основний показник оцінювання роботи викладача – засвоєння матеріалу студентом після вивчення дисципліни, наскільки раціонально він може застосувати знання в подальшому, наскільки результативним і ефективним було навчання [4].

Європейським центром вищої освіти (СЕПЕС) була розроблена офіційна система забезпечення якості вищої освіти, яка включає визначення критеріїв, показників та стандартів оцінки, підвищення соціального статусу викладачів вищої школи одночасно з конкретизацією критеріїв їх професійно-особистісної відповідності займаній посаді та оцінки незалежних експертів.

Журкіна Т.В. пропонує показники та індикатори, механізми збору та аналізу інформації, загальні вимоги до показників, критерії та способи їх оцінки, вказує критерії самооцінки якості викладацької діяльності, подає показники оцінки студентами роботи викладача, показники оцінки колегами роботи викладача і т.д. Запропоновано два варіанти наборів показників семестрового рейтингування викладачів [5].

Отже, аналіз існуючих підходів щодо розробки моделі оцінювання якості викладання навчальних курсів в університеті показав, що доробки в даній проблематиці доволі ґрунтовні, проте основного підходу до вибору критеріїв, методики оцінювання якості викладання немає, тому дана проблематика відкрита для подальших досліджень.

Література:

1. Островець О. О. Педагогічний моніторинг як засіб гуманізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі [Текст] : дис. канд. пед. наук / О. О. Островець. – Харків, 2004. – 181 с.
2. Козак О. М. Оцінка роботи викладача як елемент системи забезпечення якості вищої освіти [Текст] / О. М. Козак // Економічний часопис-XXI. – 2011. – № 7-8. – С. 36-39.
3. Пшенична Л. В. Рейтинг викладача як індикатор якості освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Пшенична // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pednauk_2014_1_46.pdf. – Заголовок з екрану.
4. Ильина М. А. Критерии оценки качества работы преподавателей [Електронний ресурс] / М. А. Ильина, Н. Т. Копылова, Е.С. Половникова // Гарантии качества работы преподавателей. – Режим доступу: <http://elib.altstu.ru/elib/diss/conten/2010/01/pdf/index.pdf>.
5. Журкина Т. В. Подходы к оценке деятельности преподавателя по системе менеджмента [Електронний ресурс] / Т. В. Журкина. – Режим доступу: <http://festival.1september.ru/articles/630701/>. – Заголовок з екрану.

Шпак А. Г.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Коцюк Ю. А.,

к.психол.н., старший викладач кафедри економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМ ПО СКЛАДАННЮ РОЗКЛАДІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Складання розкладу – це надзвичайно трудомісткий та складний процес, який полягає у встановленні послідовності зустрічей викладачів і студентів у заздалегідь заданий проміжок часу (як правило, протягом тижня), з урахуванням задоволення низки обмежень різного характеру. Беручи до уваги той факт, що в більшості українських ВНЗ складання розкладу відбувається вручну, при цьому, у зв'язку з надзвичайною складністю урахування всіх обмежень, навчальні заклади не приділяють велику увагу автоматизації складання розкладу. Ось чому дослідження переваг та недоліків вже існуючих інформаційних систем по складанню розкладів для навчальних закладів є досить актуальною темою.

Дослідженням інформаційних систем щодо складання розкладів займався багато вчених серед них можна виділити І.В. Рубан, С.В. Дуденко, Ю.В. Бусигін, М.М. Колмиков, О.А. Трублін у своїй статті «Аналіз сучасного програмного забезпечення для автоматизації процесу складання розкладу навчальних занять» [5] стверджують, що найкращим програмним продуктом є «Галактика Управління ВУЗом», оскільки є найбільш розвинутим та функціональним продуктом. Його головною перевагою є можливість мережевого розгортання, що надає можливість колективної роботи. Також, було досліджено роботу програмних продуктів «aSc Timetable» та «Ника-Люкс», що орієнтовані на невеликі навчальні заклади та незначні об'єми інформації. В.М. Томашевський, Ю.Л. Новіков, П.А. Камінська в своєму дослідженні «Складання розкладів занять у дистанційних системах навчання» [6] було запропоновано новий алгоритм, що враховує побажання викладачів стосовно часу проведення їх занять, часові інтервали, у які викладачі можуть проводити заняття, обмеження на відсутність накладок по викладачах, групах, аудиторіях.

Метою дослідження є аналіз вже існуючих програмних продуктів, які полегшують процес створення розкладу. Основним завданням дослідження є визначення основних переваг та недоліків існуючих програмних пакетів.

На сьогоднішній день існує велика кількість програмних пакетів, які можуть полегшити процес складання розкладу в навчальних закладах. Серед них можна виділити наступні програмні пакети «ДЕКАНАТ» [1], «РЕКТОР» [2], «Система АВТОР-2+» [3], «РОЗКЛАД ПРО» [4]. Кожна з вище названих інформаційних систем мають свої переваги та недоліки.

Основними перевагами вище згаданих інформаційних систем є:

- формування навчальних планів, підготовка робочих програм;
- організація процедури прийому студентів;
- контроль за зайнятістю аудиторій та викладача;
- можливість друку створеного розкладу;
- можливість перегляду історії створених розкладів;
- експорт створеного розкладу в Excel.

Основними недоліками вже існуючих програмних продуктів по створенню розкладів є:

- відсутність веб-інтерфейсу;
- відсутність ролей та відповідних прав доступу;
- відсутність можливості реєстрації користувачів через корпоративну скриньку.
- відсутність інтеграції з іншими системами, наприклад з системою документообігу;
- відсутність можливості електронно-цифрового підпису при затвердженні розкладу;

На сьогоднішній день існує велика кількість інформаційних систем для складання розкладів. Серед них можна виділити наступні програмні пакети «ДЕКАНАТ» [1], «РЕКТОР» [2], «Система АВТОР-2+» [3], «РОЗКЛАД ПРО» [4]. Кожна з них має свої переваги та недоліки. Основна їхня перевага – контроль за зайнятістю аудиторій та викладача, а також, можливість перегляду історії створених розкладів. Головним недоліком є відсутність веб-інтерфейсу та інтеграції з іншими системами.

Література:

1. Пакет програм «Деканат» [Електронний ресурс] // ПП «Політек-СОФТ». [2001]. – режим доступу : <http://www.politek-soft.kiev.ua/index.php?do=products&product=deanery>. – Назва з екрану.
2. Пакет програм «Ректор» [Електронний ресурс] // ПП «МетаШкола». [1997]. – режим доступу <http://rector.spb.ru/>. – Назва з екрану.
3. Пакет програм « АВТОР-2+» [Електронний ресурс] // ПП « DigSee Ltd». [2002]. – режим доступу <http://www.mmis.ru/Default.aspx?tabid=41>. – Назва з екрану.

4. Пакет програм « РОЗКЛАД ПРО » [Електронний ресурс] // ТОВ «Дігсі» [2000]. – Режим доступу http://www.digsee.com/files/download/timetable/timetable_manual_ua.pdf. – Назва з екрану.
5. Аналіз сучасного програмного забезпечення для автоматизації процесу складання розкладу навчальних занять [Електронний ресурс] // І.В. Рубан, С.В. Дуденко, Ю.В. Бусигін, М.М. Колмиков, О.А. Трублін. – режим доступу : www.hups.mil.gov.ua/periodic-app/article/11200/soi_2013_8_63.pdf. – Назва з екрану.
6. Складання розкладів занять у дистанційних системах навчання [Електронний ресурс] / В. М. Томашевський, Ю. Л. Новіков, П. А. Камінська. – режим доступу : www.hups.mil.gov.ua/periodic-app/article/11200/soi_2013_8_63.pdf. – Назва з екрану.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Венгерєць О. Ю.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Галецька Т. І.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку світової економіки транснаціональні корпорації (ТНК) стали однією з рушійних сил глобалізації. ТНК часто розглядаються як одна з найперспективніших та найрозвинутіших форм підприємництва, головний елемент інтеграції світової економіки. Враховуючи стрімкий глобальний розвиток світового ринку та стрімке і постійне зростання конкуренції, питання про функціонування транснаціональних корпорацій на території України набуває ключового значення у розвитку національної економіки.

Вивченням проблематики оптимізації діяльності ТНК присвячена велика кількість праць багатьох вчених, серед яких варто виділити М.Е. Прохорову, Ю.В. Аджубея, О.В. Плотнікова, С.О. Якубовського, В.В. Рокоча та інших.

Метою дослідження є з'ясування особливостей функціонування ТНК в Україні та визначення напрямів оптимізації їх діяльності. Завдання дослідження полягає у визначенні ключових аспектів організації та регулювання діяльності ТНК в Україні.

На сьогодні ТНК активно беруть участь у всіх глобальних процесах світу. Їхня діяльність широко розповсюджена не лише в економіці, а й у політиці, науково-технічній, технологічній та екологічній сферах. Основними особливостями функціонування ТНК є залучення іноземних інвестицій задля створення виробництва за кордоном, глобальний підхід до управління. Саме вони є ключовими елементами економіки більшості країн. Корпорації є важливим чинником кооперування виробництва, що визначає структуру та напрям світової торгівлі. Так, ТНК контролюють 70-90% ринків товарів, послуг і технологій. Загальний обсяг реалізації 200 найбільших з них уже становить понад 30% світового валового внутрішнього продукту [3, с.78].

Важким критерієм функціонування ТНК є подвійна орієнтація їхньої діяльності. З одного боку, вони орієнтовані на регіональний та глобальний ринок, світові стандарти якості. З іншого – ТНК повинні діяти згідно законодавства та правил середовища, у якому розташовані, здійснюючи діяльність інших країн. Саме із цим пов'язані проблеми реалізації діяльності ТНК в Україні. Адже непрозорість та корупція, ускладнений доступ до іноземних ринків та інтеграції у національну економіку через недосконале правове регулювання стали підставою для обмеження діяльності корпорацій на території України [2, с.134].

ТНК активно включаються в інвестиційні процеси багатьох країн. Не виняток і Україна. Проте на сьогоднішній день в Україні існує ряд проблем, які перешкоджають розвитку інвестиційної діяльності. Серед них варто виокремити такі, як нестабільність нормативно-правового регулювання; необґрунтованість застосування податкових та митних пільг; незабезпечення державного захисту іноземним інвесторам; суперечність окремих норм вітчизняного та міжнародного права; викривлення в регулюванні податкової та фінансової систем. Державне регулювання інвестиційних процесів спрямовується на збереження наявних відносин власності в інноваційній сфері та організаційних форм діяльності; збереження наявного рівня фінансового забезпечення фундаментальних досліджень та пріоритетних інноваційних розробок за державним замовленням; формування механізмів економічного стимулювання інвестиційної діяльності; збереження наявного рівня охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Однак саме урядове втручання у ведення бізнесу, часті зміни в оподаткуванні прибутків та доходів становлять основне джерело політичного та економічного ризику інвесторів.

На сучасному етапі для інвестиційної стратегії ТНК в Україні характерним є надання переваги вкладанню коштів у вже діючі підприємства, які випускають високо конкурентну продукцію і мають свою частку на національному ринку перед створенням нових виробничих потужностей за кордоном [4, с.139].

До списку глобальних корпорацій, представлених на українському ринку можна віднести Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard та низку інших. Найбільш привабливими галузями для інвестицій ТНК в Україні є: харчова промисловість, торгівля, фінансова сфера, машинобудування та транспорт [1, с.87]. Проте становлення українських ТНК зараз перебуває лише на початковому етапі.

Отже, діяльність ТНК є невід'ємною частиною сучасного глобалізованого світу. Проте вона може мати як позитивні, так і численні негативні наслідки для національної економіки країни. З метою послаблення можливого негативного впливу корпорацій уряди вдаються до активного регулювання їхньої діяльності. Проте непрозорість та корупція, ускладнений доступ до іноземних ринків та інтеграції у національну економіку через недосконале правове регулювання стали підставою для обмеження діяльності корпорацій на території України.

Література:

1. Белошапка В. А. Транснаціональні корпорації в міжнародному бізнесі / В. А. Белошапка. – К., 1994.
2. Грищенко А. Економіко-правові форми транснаціональних корпорацій / А. Грищенко // Міжнародна економіка. Зб. наукових праць. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – 2000. – № 30.
3. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності : Навч. посіб. / За ред. С. О. Якубовського, Ю. Г. Козака, О. В. Савчука. – К.: Центр навч. л-ри, 2006.
4. Якубовський С. Вплив прямих закордонних інвестицій транснаціональних корпорацій на світовий економічний розвиток / С. Якубовський. – Одеса: Астропринт, 1999.

Гордовський В. Ю.,

студент, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Топішко Н. П.,

к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

На теперішньому етапі розвитку світогосподарської системи економічний стан держави визначається такими факторами як внутрішні ресурси країни і ступінь її інтеграції у системусвітового господарства. У широкому розумінні міжнародну економічну інтеграцію визначають і як відносини, і як процес. Інтеграцію в першому розумінні можна тлумачити як відсутність будь-якої форми дискримінації іноземних партнерів у кожній з національних економік. У такому плані міжнародна економічна інтеграція розглядається як найвищий етап розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ). Інтеграція як процес виявляється у ліквідації відмінностей між економічними суб'єктами, тобто представниками окремих держав. В цілому, економічна інтеграція сприяє раціональному послідовному розвитку форм міжнародної економічної інтеграції та забезпечує раціональне використання економічного потенціалу країн та підвищення темпів їх розвитку [1].

Дану тематику досліджувало багато українських учених. Це праці Б. Данилишина, В. Веклича, О.О. Дяченка, О.П. Пристайка, Г.П. Дедеркала, Н.К. Черкашиної-Нагорної та ін. Дослідженнями цих процесів займалися вчені СНД (В.В. Вольський, Б.А. Гітер, А.П. Голіков, Н.С. Мироненко, П.А. Можяєв, П.Ю. Фомічов, А.Є. Юрченко) і далекого зарубіжжя (Байрош, Бойер, Гібб та ін.). Вони здійснили методологічну оцінку процесів глобалізації, інтеграції та регіоналізації, акцентуючи увагу на тому, що глобалізація та інтеграція є невід'ємними складовими процесу інтернаціоналізації господарського життя.

Світова економіка трактується як система міжнародних економічних взаємин, як універсальний зв'язок між державними господарствами. Сучасне світове господарство є складною економічною системою, що виникає в процесі взаємодії національних господарств, інтеграційних економічних угруповань та наднаціональних економічних організацій світу. Воно розвивається на основі зростаючої інтернаціоналізації продуктивних сил у формі міжнародних економічних відносин, цілісність якому (господарству) надає наднаціональний господарський механізм [2].

Головною особливістю світового господарства є його цілісність, яка забезпечується механізмом міжнародних відносин. Цілісність склалася завдяки взаємозв'язаним процесам – утворенню нових незалежних держав та інтеграції їх економік, під впливом яких формувалася сучасна політична карта світу. Цю цілісність підтримує діяльність міжнародних організацій та потужних транснаціональних корпорацій (ТНК) [3].

На рівні національних економік інтеграція розвивається на основі формування економічних об'єднань країн з тим чи іншим ступенем узгодження їх національних політик. Тут йдеться про явище економічного регіоналізму. Як теоретично обґрунтовані та практично апробовані, розглядають такі форми міжнародної регіональної економічної інтеграції: зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та політичний союзи [1].

Світовий досвід вказує на те, що інтеграція в світову економіку доволі складний процес, тим більше в сучасну. Він вимагає вироблення та застосування довгострокової економічної політики, яка повинна враховувати господарські, історичні та економічні можливості та особливості кожної країни, тенденції НТП та світогосподарських зв'язків. Така реалізація потребує структурно перебудувати економіку, підвищити конкурентоспроможність різних галузей економіки та конкретно перебудувати форми і методи господарських зв'язків для більшої відкритості економіки. Також є необхідність для інтеграції у світовий економічний простір проведення в Україні внутрішніх реформ, за допомогою яких покращиться імідж нашої держави на міжнародній арені. За умови реалізації ряду цих заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку та застосовуванні довгострокової економічної політики наша країна стане рівноправним членом міжнародних економічних відносин і посіде належне місце у глобальній економіці.

Отже, зовнішня та регіональна політика держави, а також стратегія зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів господарювання мають бути спрямовані на посилення позицій України в системі міжнародного поділу праці; покращення структури експорту; підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств та розширення ринків збуту; досягнення стійкого економічного зростання, а відтак підвищення добробуту населення [2].

Література:

1. Можаяв П. А. Пространственные структуры мирового хозяйства / П. А. Можаяв // Пресс-Соло, 1999. – 280 с.
2. Сутність світового господарства та закони його розвитку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shpargalka.org.ua/t/0/86.html>
3. Світове господарство // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Світове_господарство.

Каркіч І. О.,*студент, Національний університет «Острозька академія»**Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,**к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту***ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Інвестиційна привабливість країни зумовлює притік інвестицій, які як економічна категорія, виконують найважливіші функції, без яких неможливий нормальний, економічно ефективний розвиток країни. Саме інвестиції в значній мірі формують майбутнє країни в цілому, окремих її регіонів, кожного господарюючого суб'єкта, тому необхідно приділяти особливу увагу питанням, які пов'язані з інвестуванням, вивченням умов створення сприятливої інвестиційної привабливості, залученням інвестицій та їх ефективним використанням.

Дослідженню питань інвестиційної привабливості присвячені науково-практичні роботи О.М. Асаула, І.О. Бланка, В.В. Гомольської, К.В. Гурової, Г. О. Доленко, С. Максименко, Д.М. Стеценка, І.В. Хмарської та ін.

Поняття інвестиційної привабливості важливе в процесах міжрегіонального та міждержавного переміщення капіталу, як одного з основних факторів економічного розвитку. Через значну територіальну нерівномірність розподілу економічних факторів взагалі та капіталу зокрема, країни та регіони виступають конкурентами в боротьбі за вільні ресурси [1].

Загалом інвестиційну привабливість визначають як сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях. Головна її суть – реалізація стратегії отримання максимального прибутку від вкладеного капіталу [2].

Згідно з Індексом інвестиційної привабливості (International Business Compass), що його розраховує міжнародна консалтингова мережа BDO, у 2015 році Україна покращила свій показник на 20 позицій і посіла 89 місце зі 174 країн. Також, 2015 року, попри нестабільну політичну ситуацію та бойові дії на Донбасі, Україна увійшла в першу сотню рейтингу Doing business, який укладає Світовий банк. У цьому рейтингу легкості ведення бізнесу Україна посіла 96 місце і покращила свої позиції відразу на 16 пунктів порівняно із попереднім роком.

Хоча, згідно іншому рейтингу, Україна і досі залишається малопривабливою країною для інвестицій. Зокрема, у рейтингу конкурентоспроможності країн швейцарського Інституту менеджменту і розвитку (IMD), у 2015 році Україна посіла 60 місце із 61 можливого, опустившись на 11 позицій, порівняно із 2014 роком. Головною причиною такого падіння експерти називають збройний конфлікт на Донбасі, через який спостерігається висока волатильність ринку.

Щодо інвестиційної привабливості регіонів Україна є досить неоднорідною країною і тому її території мають різноманітний потенціал та умови залучення коштів інвесторів. В основу розподілення регіонів України покладено територіальний розподіл продуктивних сил. З цього приводу розрізняють дев'ять економічних регіонів: Карпатський, Північно-західний, Подільський, Столичний, Центральний, Північно-східний, Причорноморський, Придніпровський, Донецький. Найпривабливішими для інвесторів є Причорноморський, Столичний і Північно-західний регіони [3].

Стосовно рейтингу 5 найбільш інвестиційно привабливіших регіонів згідно з Інститутом економічних досліджень і політичних консультацій, то ситуація на кінець 2014 року склалася наступним чином (табл. 1). Тобто, на сьогодні інвестиційна привабливість вища у регіонах, які не задіяні у військовому конфлікті та мають інвестиційно привабливі галузі.

*Таблиця 1***Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України у 2014 році**

№	Регіон	Індекс інвестиційної привабливості
1	Львівська обл.	1,601
2	Івано-Франківська обл.	1,478
3	Одеська обл.	1,459
4	Вінницька обл.	1,428
5	м. Київ	1,419

Отже, зважаючи на вищесказане, в Україні є доцільним проведення певного ряду заходів для того, щоб підвищити інвестиційну привабливість як регіонів, так і країни в цілому. Зокрема, слід звернути увагу на легкість ведення бізнесу, боротьбу із корупцією, тіньову економіку та розвиток виробництва власної продукції.

Література:

1. Петровська С. А. Оцінки інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз / С. А. Петровська // Механізм регулювання економіки, № 2.
2. Савлук О. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України / О. Савлук // Держава та економіка, Вісник КНТЕУ, № 5.
3. Погорелова Т. В., Микитишина Г. Ю. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України за допомогою статистичних методів / Т. В. Погорелова, Г. Ю. Микитишина // Вісник соціально-економічних досліджень, випуск 2.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Невесенко А. В.,

здобувач кафедри глобальної економіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

*Науковий керівник: **Вдовенко Н. М.,***

д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки

АНАЛІЗ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

В даний час Україні потрібна саме нова аграрна політика, яка б мала стратегічний та системний характер, соціальну спрямованість та відповідала принципам сталого розвитку. На цьому шляху насамперед необхідно визначитися з питанням поняття та сутності аграрної політики, оскільки в Україні поки ще не розроблений єдиний понятійний апарат для прийняття рішень з аграрної політики. З огляду на це в контексті формування понятійного апарату аграрної політики доцільним є вивчення відповідного зарубіжного досвіду. Зарубіжний досвід та практика аграрних перетворень в Україні показують, що ефективна аграрна політика досягається при оптимальному поєднанні стратегічних і тактичних установок. Якщо аграрна стратегія характеризується відносною стабільністю впродовж тривалого часу, то аграрна тактика визначається гнучкістю, динамікою, швидкою реакцією на зміну соціально-економічних умов. Сформувалися два принципових підходи до розуміння сутності аграрної політики. У вузькому значенні під аграрною політикою розуміють систему цілей і заходів, спрямованих на розвиток аграрного сектора економіки. В окремих країнах, зокрема Японії, при тлумаченні моделі розвитку економіки – «сталий розвиток» – за основу приймається критерій, спрямований на забезпечення «якісного економічного зростання». Тому потрібно акцентувати увагу на таких параметрах як зростання реального добробуту, збереження й примноження природного й людського капіталу, зростання інформаційного й інтелектуального суспільного продукту. У цьому випадку при використанні економічних макроекономічних показників, таких як ВВП у якості основного вимірника добробуту суспільства – збільшення виробництва будь-яких товарів і послуг, завжди прирівнювалося до зростання суспільного багатства, навіть якщо природні ресурси в підсумку прийшли до повного вичерпання [1; 2].

З точки зору аграрної перспективи Україна є досить унікальною країною Європи і світу. Якщо порівняти показники у сфері сільського господарства України з середньою величиною аналогічних світових показників, то видно, що Україна володіє значним земельним потенціалом, не кажучи вже про високу природну якість українських чорноземів. Україна, маючи у своєму розпорядженні величезні загальні земельні ресурси, значно більші, ніж у Польщі, Норвегії і Франції; маючи найвищу частку (71 %) цих земель під орними угіддями; маючи частку сільського населення значно вищу, ніж у всіх (за винятком Польщі і середньосвітового показника) порівнюваних країнах, незважаючи на всі ці потенціальні можливості і фактори, Україна разом з цим має самий низький серед порівнюваних країн індекс виробництва сільськогосподарської продукції.

Низькі показники, зокрема сільськогосподарського виробництва в Україні пояснюється, перш за все неефективністю аграрної реформи і майже повною відторгненістю держави від турботи про земельні ресурси. Зараз родючість ґрунтів України суттєво знизилась і це потребує нагальної державної допомоги.

Сталість виробництва слід розглядати як здатність системи здійснювати розширене відтворення на збалансованому використанні обмежених ресурсів і досягненнях науково-технічного прогресу, більш повно задовольняти продовольчі і соціальні потреби населення, прийнятну якість життя протягом тривалого періоду, без позбавлення такої можливості в майбутньому, зберігати і примножувати природний потенціал. Вирішення даної проблеми залежить від необхідності створення системи організаційно-економічних умов, що забезпечують сталий розвиток сільського господарства, адекватний вимогам ринкової економіки. Проведені дослідження структурних змін в сільському господарстві України за роки реформ, показали, що перетворення у сфері АПК і у відносинах власності не тільки не привели до позитивних результатів, але і зумовили значне падіння обсягів виробництва основних видів продукції. На сучасному етапі в умовах поступового

переходу до повного самоврядування та соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад вважаємо, що формування регіональної політики повинно базуватися на наступних пріоритетах: забезпечення продовольчої самодостатності регіону; комплексний розвиток сільських територій; розвиток екологічного землеробства; поглиблена переробка сільгосппродукції; створення нових робочих місць на селі шляхом розвитку несільськогосподарських видів діяльності. Стратегічними напрямками розвитку сільського господарства регіону є: поступова концентрація сільгоспвиробництва шляхом створення великотоварних підприємств; оптимізація зайнятості та підвищення продуктивності праці в сільському господарстві до рівня країн Європейського Союзу; підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва; розвиток тваринництва, зокрема вівчарства, в гірських районах області; екологічне землеробство.

Сучасна модель розвитку сільського господарства дозволяє: створити сучасний і конкурентоспроможний аграрний сектор як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку, одночасно підвищуючи рівень зайнятості та доходів сільського населення; запровадити ефективне сільгоспвиробництво, де застосовуються екологічно сприятливі методи виробництва високоякісної та органічної продукції; успішно конкурувати особистим селянським господарствам при вирощуванні екологічно чистої продукції з іншими сільгоспвиробниками; впроваджувати енергозберігаючі та ґрунтозахисні технології; забезпечити населення екологічно чистими продуктами харчування; підвищити туристично-рекреаційний потенціал регіону шляхом зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Література:

1. Кваша С.М. Напрями удосконалення механізмів формування ринкової рівноваги на ринках сільськогосподарської продукції / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 161–167.
2. Вдовенко Н.М. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання аграрного сектору / Н.М. Вдовенко // Механізм регулювання економіки. – 2014. – № 4. – С. 6–17.
3. Кваша С.М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2013. – № 18. – С. 12–21.

Паламар І. О.,

*здобувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Вдовенко Н. М.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КОМБІКОРМІВ У ВІДПОВІДНОСТІ З РИНКОВИМ МЕХАНІЗМОМ

Запорукою успішного економічного розвитку держави є прогрес сільського господарства, стабільне функціонування як галузі рослинництва, так і тваринництва. Вказані галузі безпосередньо впливають на формування та функціонування ринку комбікормів. Вітчизняний ринок комбікормів функціонує у відповідності з ринковим механізмом. У даній публікації, ми ведемо дискусію про систему, яка має забезпечувати ефективний розподіл ресурсів, оптимальну організацію комбікормового виробництва, сприяє економічно доцільному розподілу прибутків і встановленню об'єктивної ринкової ціни на комбікорми. Складовими частинами ринкового механізму є попит і пропозиція, ціна та конкуренція. Ринковий механізм сам забезпечує свою стабільність і відновлює порушену рівновагу. Це саморегульована система. Ринок комбікормів діє у відповідності з законами ринкової економіки, зокрема закон попиту, закон пропозиції, закон ринкової рівноваги, закон вартості, закони грошового обігу, закон конкуренції [1]. Узагальнення світового досвіду та вітчизняного нормативно-правового забезпечення галузі кормовиробництва, дає вченим можливість зробити різні умовиводи у проблемних питаннях функціонування ринку комбікормів узгоджено із ринковими умовами та принципами сучасного глобального ринку.

Довготривала відсутність стратегії розвитку вітчизняного кормовиробництва, оптимальної організаційно-технологічної системи, вплинули зокрема на площину «сировинні ресурси – комбікормове виробництво – галузі тваринництва – перероблення і реалізація продукції тваринництва». Причому ці аспекти не зумовлюють необхідні умови для ефективної роботи ринкових структур різних форм господарювання як у тваринницькій, так і комбікормовій галузях [2]. А це означає, що в існуючих умовах глобальних трансформаційних процесів переважна більшість тваринницьких господарств та комбікормових підприємств працюють збитково, неритмічно, без змодельованої прогностичної перспективи.

Методичний контекст «Програми розвитку виробництва та ринку комбікормів до 2007 року» від 12.08.2003 № 275, затвердженої наказом Міністерства аграрної політики України засвідчує не в повній мірі ефективне функціонування тваринництва та кормовиробництва. Воно у першу чергу зумовлено недостатньою підтримкою зі сторони держави і регіональних органів влади, відсутністю належної координації, низьким рівнем матеріально-технічної бази комбікормових підприємств та тваринницьких господарств, що не дозволяє забезпечувати конкурентоспроможність товарної продукції. Слабо відпрацьовано і механізм

реалізації комбікормів [3]. Разом з тим, на цілісність системи заходів, спрямованих на оптимальне функціонування ринку комбікормів, впливає споживчий ринок продукції комбікормової промисловості. Водночас він залишився і нині ринком з деформованою структурою попиту через низьку платоспроможність більшої частини сільськогосподарських підприємств та населення, що вирощує худобу і птицю. Отже, попит – це кількість товарів, яку вказані вище споживачі спроможні купити за певними цінами протягом певного періоду часу. Так, в даних умовах можна констатувати дію закону попиту на ринку комбікормів: при зниженні ціни на одиницю продукції у споживачів виникає бажання купити комбікормів у більшій кількості і навпаки – підвищення ціни на комбікорми викликає скорочення попиту (рис. 1).

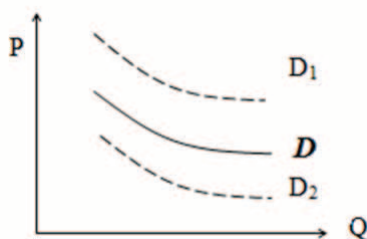

Рис. 1. Дія закону попиту на ринку комбікормів в умовах глобалізації економіки

Осмислення наведеного матеріалу, сприяє можливості виокремлення нецінових факторів попиту на продукцію комбікормової промисловості: зміна числа покупців; зміна уподобань; зміна доходів звичайних споживачів товару; зміна цін на пов'язані товари; зміна очікувань. Вплив нецінових факторів викликає зміну попиту при всіх рівнях ціни на комбікорми, що ілюструється графічно зміщенням кривої попиту. По-суті, ми маємо враховувати, що на внутрішньому агропродовольчому ринку відбувається процес зменшення ресурсів кормового зерна, білкових компонентів (соняшниковий шрот, горох), а також заміщення вітчизняної продукції саме імпортними закупівлями [3, 4].

На закінчення маємо зробити висновок, що державна політика у сфері ринку кормових ресурсів та продукції кормовиробництва полягає у забезпеченні ефективного функціонування і розвитку ринкових механізмів, створення умов для формування конкурентного середовища та приватного підприємництва. Основні організаційно-економічні засади формування ринку, які координує держава, мають включати в себе вільний рух ресурсів, товарів, прозорість ціноутворення на комбікорми, невторчання у підприємницьку діяльність, стандартизація і сертифікація продукції та ресурсів.

Література:

1. Кваша С.М. Напрями удосконалення механізмів формування ринкової рівноваги на ринках сільськогосподарської продукції / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 161–167.
2. Савіцький О.О. Використання потенціалу складових аграрного сектора економіки для вибору моделі регулювання їх розвитку / О.О. Савіцький, Н.М. Вдовенко // Науковий вісник НУБіП України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – К., 2015. – Вип. 211. – С. 58–62.
3. Про затвердження Програми розвитку виробництва та ринку комбікормів до 2007 року від 12.08.2003 № 275, затверджено наказом Міністерства аграрної політики України.
4. Vdovenko N.M. Animal feed market formation trends in Ukraine considering European integration processes / N.M. Vdovenko, I.O. Palamar // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2015. – № 6/5 (26). – С. 15–19.

Рибальченко К. О.,

здобувач кафедри глобальної економіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник: Вдовенко Н. М.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки

ВПЛИВ КОДЕКСУ ВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО РИБАЛЬСТВА НА РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ

Запорукою успішного економічного розвитку держави є прогрес сільського господарства, стабільне функціонування як галузі рослинництва, так і тваринництва. Серед галузей тваринництва важливе місце посідає рибне господарство. Ефективне функціонування рибного господарства за сучасних умов глобалізації та глобалізації потребує постійної появи і впровадження нових технологій, удосконалення економічних відносин між товаровиробниками, споживачами і державою, формування державної регуляторної політики, в основу якої мають бути покладені основні положення на оптимальне застосування інструментів регулювання рибного господарства для розробки політики та інших правових та організаційних механізмів.

Узагальнення світового досвіду застосування регуляторної політики у галузі рибного господарства підтверджує, що країни у всьому світі розглядають Кодекс ведення відповідального рибальства як найважливіше керівництво по розвитку і вдосконалення своїх секторів рибальства та аквакультури, в якому приділяється належна увага питань сталого використання рибних ресурсів, збереження довкілля і зміцнення продовольчої безпеки, а також скорочення масштабів бідності в рибальських громадах [1]. Незважаючи на те, що екосистемний підхід до рибальства (ЕПР) і екосистемний підхід до аквакультури (ЕПА) під час розробки Кодексу, як такі, ще не існували, в Кодексі приділяється належна увага збереження екосистем та біорізноманіття, так само як і ролі рибальства та аквакультури для харчування, економіки, соціальної сфери, охорони навколишнього середовища та культури, і також інтересам всіх зацікавлених сторін. ЕПР і ЕПА стали важливими інструментами його застосування. Майже два десятиліття після прийняття [1; 2, С. 100, 3], Кодекс залишається найважливішим інструментом досягнення стійкого рибальства. Він продовжує залишатися еталонним механізмом для роботи в національному та міжнародному масштабі, в тому числі для розробки політики та інших правових та організаційних механізмів, що забезпечують стале використання і виробництво живих водних ресурсів в гармонії з навколишнім середовищем. Комітет ФАО з рибного господарства постійно наголошує на важливості моніторингу застосування Кодексу. ФАО розробило 28 докладних технічних керівництв для надання сприяння рибалкам, промисловості і урядам у прийнятті практичних заходів, необхідних для застосування різних аспектів Кодексу. Кодекс, міжнародний план дій і дві стратегії, прийнятих в рамках Кодексу, є широкою платформою, на основі якої ФАО здійснює свою програму роботи в галузі рибальства та аквакультури.

Ефективне застосування Кодексу та пов'язаних з ним документів усіма зацікавленими сторонами вливається в забезпечення достатніх поставок риби і рибної продукції для нинішнього і майбутнього поколінь, а також постійних можливостей заробітку. ФАО підтримує його застосування різними способами, включаючи заходи в рамках регулярної програми і програми на місцях. До таких заходів відноситься проведення регіональних і національних семінарів з метою розширення застосування Кодексу, а також поточна робота з підготовки технічних керівництв, перекладу ряду керівництв та сприяння у розробці національних планів дій. ФАО здійснює моніторинг застосування і дотримання Кодексу та пропагує його спільно з державами та міжнародними організаціями. ФАО відстежує в глобальному масштабі прогрес у застосуванні всіх компонентів Кодексу та пов'язаних з ним документів. Ця робота ведеться за допомогою запитальників по самооцінці, що розсилаються членам ФАО, регіональним рибогосподарським організаціям (РРХО) і неурядовим організаціям до відкриття кожної сесії Комітету ФАО з рибного господарства. Результати ретельного аналізу отриманої інформації представляються Комітетом ФАО з рибного господарства. Після впровадження системи звітності на базі Інтернету в 2013 році значно зросла кількість заповнених анкет, що дозволило провести більш детальний і достовірний аналіз [1].

Інформація ФАО свідчить про те, що в більшості країн є політика та законодавство в галузі рибного господарства. У більшості випадків вони повністю або, принаймні, частково відповідають Кодексу, а решта країн планують привести їх у відповідність із Кодексом. У глобальному масштабі головним пріоритетним завданням Кодексу ведення відповідального рибальства, яку належить здійснити, є становлення принципів сталого рибальства з належним урахуванням відповідних біологічних, технічних, екологічних, соціальних та природоохоронних аспектів. У дослідженні, проведеному напередодні сесії Комітету ФАО з рибного господарства, держави називали основні перешкоди для застосування Кодексу наступні фактори: недостатні фінансові та людські ресурси, відсутність інформації про Кодекс, недостатній рівень наукових досліджень, а також доступ до статистичних даних та інформації. Крім пошуку шляхів безпосереднього подолання цих труднощів, ключовими факторами поліпшення застосування були вдосконалення організаційних механізмів і зміцнення регіональної та міжнародної співпраці.

Література:

1. FAO, 2014. Web-based reporting system for the questionnaire on the Implementation of the Code of Conduct for Responsible Fisheries. In: FAO Fisheries and Aquaculture Department. Rome. [Електронний ресурс]. www.fao.org/fishery/topic/166326/en
2. Жуйков Г. Є. Перспективи світового рибальства в глобальній системі стійкого виробництва продовольства / Г.Є. Жуйков, І. В. Ганжуренко / Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова, 2013. – Т. 18. – Вип. 4/1. – С. 99–101.
3. Вдовенко Н.М. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання аграрного сектору / Н.М. Вдовенко // Механізм регулювання економіки. – 2014. – № 4. – С. 6–17.
4. Савіцький О. Використання потенціалу складових аграрного сектора економіки для вибору моделі регулювання їх розвитку / О. Савіцький, Н. Вдовенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – К., 2015. – Вип. 211. – С. 58–62.

Солтис М. Ю.,

студентка, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Науковий керівник: Мартин О. М.,

к.е.н., доцент права та менеджменту у сфері цивільного захисту

РОЗВИТОК АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЧИННИКИ, ЩО ЙОГО ОБУМОВЛЮЮТЬ

Соціально-економічний розвиток в Україні відбувається під впливом багатьох процесів та явищ, що притаманні світовій економіці. Залежно від особливостей національної економіки характер такого впливу може бути істотним, середнім чи слабким, однак потребує обов'язкового урахування для визначення тих тенденцій, які обумовлюють як отримання конкурентних переваг, так і посилення загроз у всіх сферах.

Україна володіє значним транзитним потенціалом, який не використовується в достатній мірі, в результаті країна не отримує своїх конкурентних переваг в межах міжнародного поділу праці. Дослідженню питання розвитку транспортної системи України в цілому, а також автомобільного транспорту присвячено багато праць таких дослідників як Н. Бондара, А. Гречана, О. Захарової, А. Лазаришина, О. Локотецької [1], О. Максимчука [2] та інших.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей розвитку автомобільного транспорту в Україні та чинників, що його визначають в контексті глобалізаційних процесів.

Автомобільний транспорт як інфраструктурна галузь відіграє суттєву роль у соціально-економічному розвитку національної економіки, забезпечуючи своєчасні та ефективні вантажні й пасажирські перевезення, сприяючи інтеграції економіки України у європейську та світові економічні системи. У 2014 році автомобільний транспорт забезпечив 70,0% перевезення вантажів і 49,4% перевезення пасажирів [4, с. 112, 116]. Сьогодні розвиток транспортної системи України спрямований на створення умов для економічного зростання, підвищення життєвого рівня населення і конкурентоспроможності економіки, забезпечення якості транспортних послуг та задоволення соціальних, оборонних, зовнішньоторговельних та природоохоронних потреб суспільства [3].

Економісти вважають, що транспорт має розвиватися випереджальними темпами, що сприятиме укріпленню зовнішньоторговельних зв'язків України, її територіальному розвитку, залученню додаткового транзиту, збільшенню обсягів валютних надходжень, оптимізації товаропотоків [2, с. 61]. В Україні результати діяльності як транспортної галузі в цілому, так і автомобільного транспорту за останні роки свідчать зниження ділової активності підприємств цієї сфери. Так, починаючи з 2009 року постійно зменшуються індекси обсягу перевезення вантажів як автомобільним транспортом, так і транспортною галуззю в цілому. Індекси обсягу перевезення пасажирів в Україні автомобільним транспортом зменшуються з 2008 року [4, с. 111]. Протягом останніх двадцяти років протяжність автомобільних доріг практично не збільшувалася, незадовільним є стан автомобільних доріг. Середня швидкість руху на автомобільних дорогах у 2-3 рази нижча, ніж у західноєвропейських державах [3]. Оновлення парку рухомого складу автомобільного транспорту відбувається повільними темпами – майже 70 % рухомого складу є технічно та/або морально застарілими, а 50% автобусів експлуатуються більш як 10 років [1, с. 171].

Головні чинники, які впливають на стан та розвиток автомобільного транспорту, на наш погляд поділяються на внутрішні національні і зовнішні. До внутрішніх чинників відносимо економічні (зменшення обсягу виробництва і прибутковості, висока зношеність транспортних засобів, відставання в розвитку транспортної мережі, низький рівень інвестицій в галузь), політично-правові (нестабільність і неузгодженість законодавчих і нормативних актів, мінливість контролюючих структур, адміністративні та законодавчі бар'єри), соціальні (низький рівень життя, демографічна ситуація) чинники. До зовнішніх чинників відносимо: посилення конкурентного впливу на вантажопотоки транзитних держав, міжнародне співробітництво в рамках адаптації до вимог єдиної транспортної політики країн ЄС, нові інформаційні технології, активізація зовнішньоторговельних відносин між країнами Європи та Азії.

Стратегічними пріоритетами реформування як транспортної галузі в цілому, так і автомобільного транспорту в Україні мають стати: раціональний розвиток інфраструктури транспортних мереж відповідно до потреб економіки та суспільства; формування ринку транспортних послуг; розвиток раціональної взаємодії видів транспорту; раціональне управління транспортом; використання транзитного потенціалу транспортної системи України; формування єдиного інформаційного простору; удосконалення тарифної політики та ціноутворення; розвиток системи транспортної логістики; розвиток енергетики транспорту; розвиток транспортного машинобудування; створення сучасної системи наукових досліджень; розвиток системи підготовки висококваліфікованих кадрів; формування системи впровадження інновацій [2, с. 63].

Отже, стратегія розвитку автомобільного транспорту в Україні повинна враховувати є складовою загальнодержавної стратегії розвитку транспортної галузі. Вона повинна враховувати як вимоги загальнодержав-

них галузевих програм, програм на рівні окремих регіонів та місцевих територіальних громад, так і враховувати світові тенденції її розвитку.

Література:

1. Локотецька О.В. Роль транспортної галузі в системі економічної безпеки держави / О. В. Локотецька // Бізнес Інформ. – 2012. – № 9. – С. 170-173.
2. Максимчук О. Стратегічні напрямки розвитку підприємств транспортної галузі / О. Максимчук // Економіст. – 2013. – № 8. – С. 61-63.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення транспортної стратегії України на період до 2020 року» від 20.10.2010 № 2174 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-p>.
4. Україна в цифрах у 2014 році: Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К., 2015. – 238 с.

Трокоз Ю. В.,

аспірант, Національний університет біоресурсів і
природокористування України
Науковий керівник: **Кваша С. М.,**
д.е.н., професор, академік НААН України

ПОРІВНЯЛЬНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В ТОРГІВЛІ З ЄС

Угода про Асоціацію між Україною та ЄС має сприяти продовженню та значному збільшенню торговельних потоків з країнами ЄС як в грошовому так і в натуральному виразі. Оскільки ринок агропродовольчої продукції ЄС є одним з найбільших у світі, представлена робота аналізує позиції України на цьому ринку та конкурентоспроможність українських агропродовольчих товарів.

Фундаментальні поняття конкурентоспроможності та конкурентних переваг досліджені та розроблені у працях таких економістів, як Б. Олін, М. Портер, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, Р. Фатхудінов, Ф. Хаєк, П. Хейне, Э. Хекшер, Дж. Хікс, Е. Чемберлен.

Мета дослідження полягає у визначенні конкурентоспроможності товарних груп українських агропродовольчих товарів на ринку ЄС.

Важливим питанням серед багатьох інших при оцінці дієвості зони вільної торгівлі між ЄС та Україною є розгляд їхніх двосторонніх торговельних товарних потоків і виявлення характеру міжнародної торговельної спеціалізації, а також обчислення індексів відносних порівняльних переваг агропродовольчої продукції України на ринку ЄС в моделі сучасної економіки.

Для проведення аналізу ми беремо за основу статистичні дані Комітету торгівлі ООН [4] для 24 товарних груп за експортом у двосторонніх зв'язках між Україною та ЄС за 2014 р. згідно з Гармонізованою системою опису і кодування товарів по 2-значному коду (HS 2-digit), а також формулу виявленої порівняльної переваги, що була розроблена Б. Балассом [1]. При цьому слід відмітити, що принцип порівняльної переваги був вперше чітко сформульований і доведений Давидом Рікардо в 1817 році. Він показав, що міжнародна торгівля може бути вигідною кожній з двох країн [2].

Отримані результати дають підставу зробити висновок, що Україна на сучасному етапі розвитку двосторонніх торговельних відносин з ЄС в значній мірі спеціалізується на виробництві та експорті ресурсних товарів агропродовольчого сектору.

Аналіз одержаних значень індексу RCA показав (див. рис. 1), що Україна має порівняльні конкурентні переваги щодо експорту зернових культур, насіння і плодів олійних рослин, рослинних матеріалів для виготовлення жирів та олії тваринного або рослинного походження, цукру і кондитерських виробів з цукру, продуктів переробки овочів, залишків і відходів харчової промисловості.

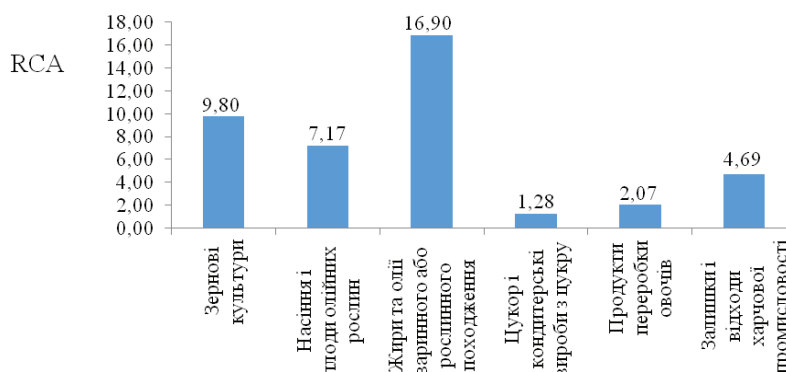

Рис. 1. Основні товарні групи з виявленою порівняльною перевагою України у торгівлі з ЄС, 2014 р

Джерело: розроблено автором, дані Комітету статистики ООН

Багато в чому саме ті товари, у яких Україна має перевагу, і складають основу нашого агропродовольчого експорту до ЄС – зернові, насіння соняшнику та соняшникова олія. Присутні також виявлені порівняльні переваги в таких групах товарів: цукор і кондитерські вироби з цукру, продукти переробки овочів, залишки і відходи харчової промисловості.

Отже, сьогодні для аграрного сектора України надзвичайно важливим залишається питання зміцнення позицій на європейському аграрному ринку, розширення експортної орієнтації аграрного виробництва, що стане основним фактором економічного зростання аграрного сектора країни.

Поглиблення економічної інтеграції між ЄС та Україною здатне надати імпульсів трансферу технологічних знань та фізичного капіталу в Україну і налагодженню виробництв продукції з високою часткою доданої вартості.

Майбутні дослідження повинні бути спрямовані на модифікацію індексу RCA, так щоб це дозволяло дослідникам відокремити ефекти ринкової і неринкової неефективності по відношенню до конкурентоспроможності [3].

Література:

1. Balassa B. Trade liberalization and Reveal Comparative Advantage // B. Balassa / Manchester School of Economic and Social Studies. – 1965. – vol. 33. – P.99–123.
2. Krugman, P. 1994. Competitiveness: A dangerous obsession. Foreign Affairs 73 (2): 28–44.
3. Sarker R. and S. Ratnasena 2014. Revealed Comparative Advantage and Half-a-Century Competitiveness of Canadian Agriculture: A Case Study of Wheat, Beef, and Pork Sectors. Canadian Journal of Agricultural Economics 62(4): 519–544.
4. The Committee of the UN trade – Official Site. – Electronic resource [http://comtrade.un.org/].

Шепелєв В. С.,

здобувач кафедри глобальної економіки,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник: **Вдовенко Н. М.,**

д.е.н., професор, завідувач кафедри глобальної економіки

ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ РИНКУ СВИНИНИ В УКРАЇНІ

Для реалізації оптимістичного розвитку ринку свинини свинарства на державному рівні необхідно забезпечити механізм регулювання ринкових та інвестиційних відносин. Надходження інвестицій залежить від прозорості та зрозумілості законодавства, яке регулює сферу діяльності галузі свинарства. Водночас створення інвестиційного клімату залежить від держави, яка у першу чергу має орієнтуватися на захист інтересів національних виробників свинини.

Вітчизняному ринку свинини притаманна велика кількість конкурентів і те, що це харчовий продукт широкого споживання. Водночас для його регулювання потрібні особливі заходи. Питання формування та функціонування ринку м'яса зокрема досліджувалися у працях С. Кваші [10], І. Свиноуса [2], Н. Вдовенко, [3], А. Геті [4]. Запропоновані дослідження переважно спрямовані на оцінку негативних тенденцій на ринку свинини, але при цьому не в повному обсязі визначені їх наслідки, не пропонується комплексних моделей розвитку даного ринку на основі індикаторів формування сировинних ресурсів галузі.

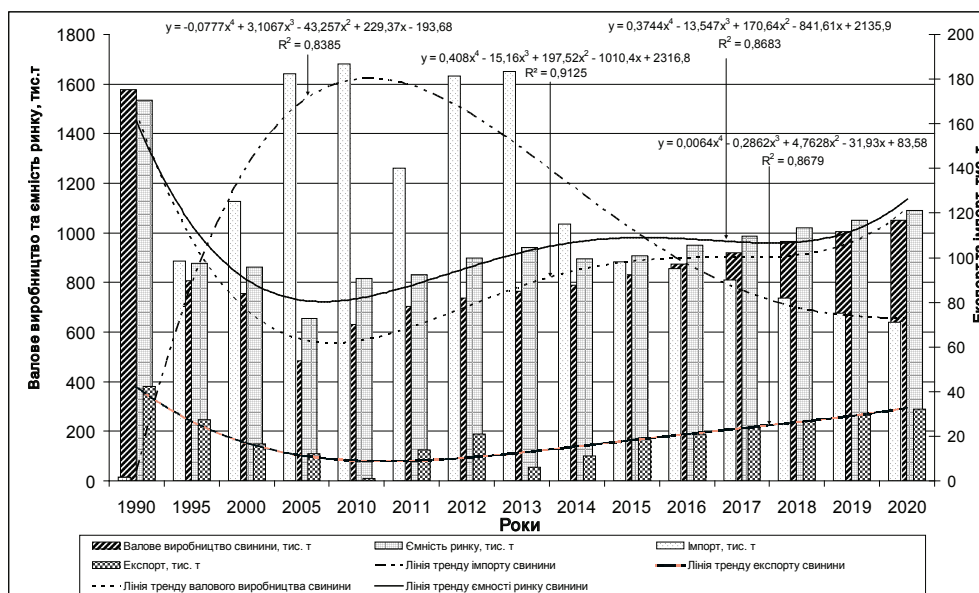

Рис. 1. Перспективи розвитку ринку свинини в Україні до 2020 року

Методичним інструментарієм регулювання ринку свинини має бути відображене у проекті «Програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» забезпечення: формування власного експортного потенціалу генетичних ресурсів та зменшення залежності від імпорту; запровадження системи оцінки та визначення плеїнної цінності тварин; створення інформаційних автоматизованих баз даних про плеїнні ресурси, залучення капітальних інвестицій у галузь; забезпечення ведення державного реєстру сільськогосподарських тварин; модернізація існуючих ветеринарно-санітарних заводів з утилізації відходів тваринного походження, залучення інвестицій через механізм державного партнерства та державних гарантій на будівництво нових заводів для забезпечення задовільної епізоотичної безпеки держави; розвиток саморегулювання ринків через державне визначення статусу галузевих громадських організацій; сприяння впровадженню постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках на потужностях харчової та переробної галузей; удосконалення системи кредитного забезпечення, а також розвиток страхування аграрних ризиків з державною підтримкою; створення Центру ринкової інформаційної підтримки.

Позитивна динаміка на рис. 1, очікувано буде забезпечена за рахунок збільшення обсягів виробництва у великих промислових підприємствах за рахунок нарощення маточного поголів'я та будівництва нових свиногокомплексів потужністю від 10 тис. голів відгодівельного молодняку свиней у рік. Такий підхід забезпечить нарощення обсягів виробництва свинини у 2020 році до 1050 тис. тонн. Отже, стане можливим виконання виділених квот у рамках відкриття зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Так, стратегію імпорту свинини було розраховано з прогнозованими змінами в напрямі заміщення завезеної із закордону свинини вітчизняною. Така динаміка забезпечуватиметься за рахунок зростання обсягів внутрішнього виробництва.

Таким чином, у результаті дослідження було встановлено, що регулювання ринку свинини і досягнення прогнозних обсягів виробництва в 1 050 тис. т та нарощування експортного потенціалу галузі свинарства в 32 тис. т на період до 2020 року залежить не тільки від економічних передумов. Важливу роль відіграє забезпечення використання квот на свинину не менше ніж 20 тис. т, які адмініструються експортними ліцензіями в рамках автономних торговельних преференцій, формування власного потенціалу генетичних ресурсів і зменшення залежності від імпорту, залучення інвестицій у галузь свинарства, запровадження державних програм для виробників свинини з різних джерел фінансування.

Література:

1. Кваша С.М. Напрями удосконалення механізмів формування ринкової рівноваги на ринках сільськогосподарської продукції / С.М. Кваша // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 161–167.
2. Свиноус І.В. Сучасний стан та проблеми виробництва продукції свинарства у сільськогосподарських підприємствах України / І.В. Свиноус, А.В. Підгорний // Інноваційна економіка. – 2014. – № 6. – С. 77–81.
3. Вдовенко Н.М. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання аграрного сектору / Н.М. Вдовенко // Механізм регулювання економіки. – 2014. – № 4. – С. 6–17.
4. Кравченко О.І. Ринок свинини – сучасні вимоги класифікації туш / О.І. Кравченко, А.А. Гетья // Прибуткове свинарство – 2012. – № 5 (11). – С. 34–42.

Ярошовець К. І.,

студентка, Національний університет «Острозька академія»

Науковий керівник: Дем'янчук О. І.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

АНАЛІЗ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ГРУПОЮ СВІТОВОГО БАНКУ

Економіка України сьогодні відчуває різку нестачу фінансових ресурсів, гостру необхідність у залученні грошей для втримання національної економіки на плаву, а також для створення фундаменту її розвитку. Співробітництво з групою Світового банку (ГСБ) є так званою опорою, звідки наша держава отримує додаткові кошти, які дають змогу державі забезпечити як стійкість фінансового стану держави, так і захистити національні інтереси, задовольняти потреби ринкової трансформації та соціальні потреби держави.

Співробітництво України з групою Світового банку знайшло своє відображення у наукових працях Н. Вудс, Б. Соболев, А. Філіпенка, А. Екс, Г.Климка, С. Биконі, А. Кіреєв, О. Плотнікова, В. Кузнецов, В. Колосової, Ю. Пахомова та інших.

Метою дослідження є визначення особливостей співробітництва України з ГСБ. Аби досягти поставлену мету варто охарактеризувати співробітництво України зі ГСБ на сучасному етапі; виявити особливості співробітництва; розкрити переваги співпраці.

ГСБ відіграє важливу роль у наданні фінансової та технічної допомоги для України при цілісному та системному переході до ринкової економіки, починаючи з часів вступу нашої держави до цієї організації у 1992 році. Сьогодні співпраця зі ГСБ здійснюється на базі «Стратегії партнерства з Україною на 2012 -2016 рр.»

яка була прийнята у лютому 2012 року. Метою стратегії є допомогти Уряду України в реалізації програми економічних реформ та інтеграції з ЄС.

Серед світових кредитно-фінансових організацій, МБРР є одним з найбільших кредиторів України і його частка станом на 1 січня 2016 року становить 11,38 % від усіх позичок нашої держави. За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 50 позик загальним обсягом 10,1 млрд. дол. США, з яких отримано 7,4 млрд. дол. США. Якщо ж проаналізувати динаміку ефективності у післякризовий період, то можна зробити висновок що вона є значною. Найбільшу суму позикових коштів, а саме 1,38 млрд. дол. США, ми отримали у 2014 році. Це зумовлено рядом чинників, основним серед яких є військовий конфлікт між Російською Федерацією та Україною. У 2012 фінансовому році Україна досягла найвищого за роки співпраці зі ГСБ показника динаміки вибірки коштів за проектами, який **становив 25,4 %** і був одним з найліпших показників серед усіх країн регіону, де банк здійснював операції.

Серед усіх МФО Світовий банк, після МВФ, є найбільшим кредитором України. Проаналізувавши портфель проектів СБ в Україні (рис. 1) можна сказати що фінансові ресурси він спрямовує на підтримку базових напрямків економічних реформ, а саме: структурну перебудову базових галузей економіки, реформування фінансового та банківського секторів, охорону навколишнього природного середовища. Загалом в державний сектор направляється 4 % від усіх коштів спрямованих в економіку держави. Крім цього, кошти СБ спрямовуються на фінансування інвестиційних проектів в електроенергетиці (28 %), транспорт (42 %), житловому та комунальному господарстві (7 %), соціальному секторі [2].

2014 рік приніс поповнення новими інвестиційними проектами в портфелі ГСБ в Україні. Зокрема, в сфері розвитку транспортної, муніципальної й енергетичної інфраструктури завдяки створенню низки угод про позики між нашою державою та МБРР загальна сума яких більша 3 млрд. дол. США. Сьогодні на стадії реалізації перебуває 12 проектів, метою яких є модернізація інфраструктури.

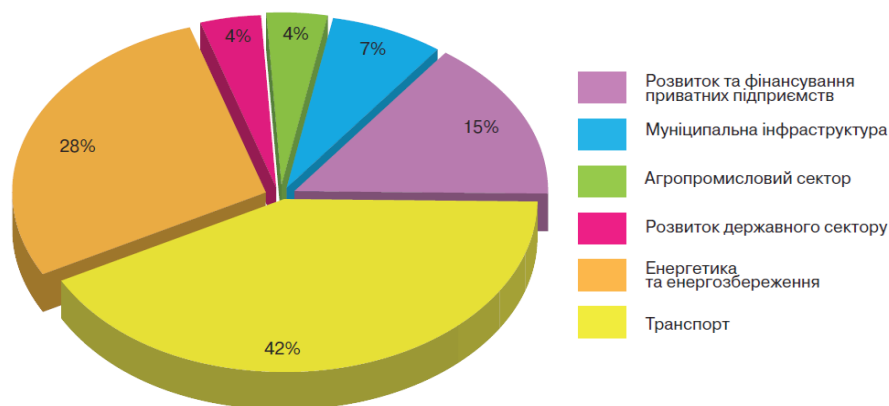

Рис. 1. Структура проектного портфелю ГСБ в Україні станом на 01.01.2015 р.

Станом на 1 січня 2016 року заборгованість України перед МФО становила 15 300,38 млн. дол. або 33,51 % від загальної суми державного та гарантованого державного боргу, а частка фінансових ресурсів, котру ми заборгували МБРР дорівнює 11,38 % або 5 197,65 млн.дол. [1].

Варто зазначити, що для України вигідніше брати позики саме у ГСБ, а ніж у інших кредитних установах, так як умови надання кредиту групою Світового банку є сприятливішими. За класифікацією ГСБ Україна належить до III категорії країн, тому термін погашення кредитів продовжується до 20 років з пільговим періодом 5 років. Відсотки за кредит сплачуються за плаваючою ставкою і становлять близько 6,5% річних [3].

Отже, співробітництво України та ГСБ надає державі низку переваг, так як ресурси банку спочатку направляються в сфери, котрі протягом довгого часу не могли бути привабливими для приватного бізнесу (сфера державного управління та інфраструктури). Разом з тим, відсоткова ставка за ресурси що виділялися помітно менша вартості комерційних кредитних ресурсів, що робить ресурси ГСБ доступнішим та вигідним джерелом розвитку економічної та соціальної сфери. Банк надає велику підтримку у реформуванні банківського та фінансового секторів, удосконалює системи соціальної допомоги, покращує якість умов бізнес-середовища.

Література:

1. Міністерство фінансів України «Інформаційна довідка щодо співробітництва України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку», 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>
2. Соболев Б. Україна у Світовому банку та Світовий банк в Україні. / Б. Соболев // Вісник Національного банку України, серпень 2014 р.
3. Співробітництво з Групою Світового банку. Конспект лекцій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lektsii.net/1-91388.html>

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

МОДЕРНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ, ПОДАТКОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Адамець К. О. НЕПРЯМЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	3
Батицька А. О. РОЛЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	4
Борисов В. Н. УПРАВЛЕНИЕ ВНЕШНИМ ДОЛГОМ, КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ)	6
Боцюн Л. І. АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ	7
Бучак Н. П. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ КРИЗИ	8
Войтанович В. М. ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	9
Гриб А. Н. ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОНКУРЕНЦИИ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	10
Задорожна В. В. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ (ВИЯВЛЕННЯ НЕДОЛІКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ)	11
Захарчук С. В. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	13
Іванова А. А. ОЦІНКА РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	14
Ковтун М. О. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ	15
Кожаліна Н. П. РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	16
Кондратюк Л. М. ПОДАТКОВА ОПТИМІЗАЦІЯ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ФІСКАЛЬНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ	17
Кондрой К. О. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНЗ – НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»	19
Костенко О. А. СТАН ТА РИЗИКИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	20
Куйдан І. Ю. ВПЛИВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВЕНЬ ІНФЛЯЦІЇ	21
Кульбаба Д. П. ТАРГЕТУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ЦІН	22
Лопатська О. В. ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	24
Лукашевич Д. В. БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	25
Недзельський Р. З. ТЕНДЕНЦІЇ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: МАСШТАБИ ТА НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ	26
Нечипорук Я. І. ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЗАЙНЯТОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ	28
Олійник А. Ю. СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ЗА 2011-2015 РР.	29
Перепелиця П. Б. ШЛЯХИ НАПОВНЕННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ	30
Полухович М. С. БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ	32
Ребрик Ю. С. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ	33
Савчук О. В. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	34
Сипата М. В. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	35
Слічний К. С. ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	36

Степанюк О. О. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	38
Цимерман А. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВЕРИФІКАЦІЇ ОТРИМУВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ В УКРАЇНІ	39

СЕКЦІЯ 2

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Волохата К. Б. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	41
Волошина М. В. ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «АЛЬФА-БАНК»	42
Гедзь О. В. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА	43
Данилюк С. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ЕМІТЕНТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	44
Дем'янчук Л. В. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	45
Дубіцький Я. П. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПАТ «ОЩАДБАНК»	47
Карпчук Л. А. СТАН КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	48
Ковтунович І. В. ВПЛИВ ДВОЇСТОГО ХАРАКТЕРУ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ НА СИСТЕМАТИЗАЦІЮ ВИДІВ ЇХ ВИТРАТ	49
Косинська А. В. ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ	50
Михальчук Н. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	51
Пророк Я. М. ОПТИМІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКА	53
Хомич Ю. А. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	54
Цалай О. Ю. ПОШИРЕННЯ СТРАХОВОГО МАРКЕТИНГУ ЯК ФАКТОР ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ	56
Чайківська А. А. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	58

СЕКЦІЯ 3

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бровді І. І. ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ РЕЗЕРВІВ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	60
Глінчук С. В. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «КРЮКІВСЬКИЙ ВАГОНБУДІВНИЙ ЗАВОД»	61
Грищенко Н. П. МОДЕЛІ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ТВАРИННИЦТВА	62
Гуменюк М. І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	63
Гедзь К. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПОНЯТТЯ «ОБОРОТНИХ АКТИВІВ»	64
Добродій К. О. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	65
Іщук О. С. ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	67
Книжник О. В. УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	68
Король В. А. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	69
Левицька О. В. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО РЕНТАБЕЛЬНОСТІ	70

Марченко І. О. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПО ВИРОБНИЦТВУ ПРОДУКЦІЇ КОЗІВНИЦТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	71
Остаповець М. О. ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	72
Прокопчук К. С. ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ НАСТАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ «РІВНЕАЗОТ»	74
Семенюк Т. В. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	75
Софілканич О. І. ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	76
Ткачук Л. О. МЕТОДИ ПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	77
Шепелевич А. В. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ	79
Шипот Л. С. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ВИРОБЛЯЮТЬ ПОЖЕЖНУ ТЕХНІКУ В УКРАЇНІ	80

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

Білаш С. В. ОБЛІК ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	82
Гулюк Г. І. ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	83
Євгенюк А. О. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	84
Жигайло Т. П. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	85
Карпович М. О. ОЦІНКА ТА ПОРІВНЯННЯ ВИДІВ ДОСТУПУ ДО АВТОМАТИЗОВАНИХ БАЗ ДАНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	86
Коц М. П. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	87
Марчук К. В. ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇХ КЛАСИФІКАЦІЇ	89
Менделюк О. В. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЄСВ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	90
Морозовська О. І. ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ	91
Проценко К. І. ОБЛІК ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	92
Рачук О. В. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	93
Русняк К. П. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	94
Сердечна О. П. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	95
Танчин А. І. КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	96
Черненко К. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ	97

СЕКЦІЯ 5

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Веремчук Г. В. ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ДОПОМОГОЮ НЕЧІТКОЇ МОДЕЛІ	99
Гріга Г. Ю. ОСВІТА, БІДНІСТЬ І ТЕРОРИЗМ: ЧИ Є ПРИЧИННИЙ ЗВ'ЯЗОК?	100
Данилець Ю. О. СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	101
Демедюк Н. А. МЕТОДИ ОЦІНКИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	102
Зямко К. Г. ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ	104
Калюга М. О. НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ ЯК СПОСІБ ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ	105
Красюк Б. В. КОРУПЦІЯ ТА СКЛАД ІНВЕСТИЦІЙ	106
Кубович І. О. ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ	107
Ложкова Л. С. ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ РІВНЯ ДОВІРИ НА ПОБУДОВУ РЕФЛЕКСИВНИХ ОБРАЗІВ	109
Тонких І. О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ ЗАРУБІРЖНИХ КРАЇН	110
Трушко А. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РІШЕННЯ	111
Шепель А. В. АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ В УНІВЕРСИТЕТІ	112
Шпак А. Г. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМ ПО СКЛАДАННЮ РОЗКЛАДІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	114

СЕКЦІЯ 6

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Венгерцев О. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УКРАЇНІ	116
Гордовський В. Ю. ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО	117
Каркіч І. О. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	118
Невесенко А. В. АНАЛІЗ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	119
Паламар І. О. ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ КОМБІКОРМІВ У ВІДПОВІДНОСТІ З РИНКОВИМ МЕХАНІЗМОМ	120
Рибальченко К. О. ВПЛИВ КОДЕКСУ ВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО РИБАЛЬСТВА НА РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ	121
Солтис М. Ю. РОЗВИТОК АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЧИННИКИ, ЩО ЙОГО ОБУМОВЛЮЮТЬ	123
Трокоз Ю. В. ПОРІВНЯЛЬНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В ТОРГІВЛІ З ЄС	124
Шепелєв В. С. ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ РИНКУ СВИНИНИ В УКРАЇНІ	125
Ярошовець К. І. АНАЛІЗ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ГРУПОЮ СВІТОВОГО БАНКУ	126

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

*Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної
он-лайн конференції молодих учених та студентів*

м. Острозьк, 11 березня 2016 р.

Друкується в авторській редакції

Редактор Ігор Пасічник
Відповідальний за випуск Тетяна Галецька
Технічний редактор Роман Свинарчук
Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської
Художнє оформлення обкладинки Катерини Олексійчук

Формат 60х84/8. Ум. друк. арк. 15,34. Наклад 50 прим. Зам. № 23–16
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «TimesNewRoman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острозьк, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net.